Silas Marner

George Eliot

George Eliot

Silas Marner

Væveren i Raveloe

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George Eliot: *Silas Marner* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of George Eliot: *Silas Marner* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1. del

1

I de dage, da rokkehjulene snurrede flittigt i bønderhusene og selv fornemme damer, klædt i silke og ægte kniplinger, havde deres legetøjsrok af poleret egetræ, kunne man i visse egne langt borte ved de små biveje eller dybt inde mellem bakkerne se visse små, blege mænd, der ved siden af de solbrændte landsbyfolk så ud som resterne af en arveløs stamme. Fårehyrdens hund gøede heftigt, når en af disse fremmedudseende mænd lod sig se på oplandet og aftegnede sig mørk imod den af den tidligt nedgående vintersol farvede himmel; for hvilken hund kan lide en skikkelse, der er bøjet under en tung sæk? – og disse blege mænd begav sig sjældent på vandring uden denne hemmelighedsfulde byrde. Skønt hyrden selv havde god grund til at tro, at sækken ikke indeholdt andet end hørgarn eller de lange ruller af stærkt lærred, som var vævet af dette garn, var han ikke ganske sikker på, at dette væverhåndværk, hvor uundværligt det end var, kunne drives ganske uden den Ondes hjælp. I hin længst forbigangne tid klyngede overtroen sig let til enhver person eller ting, som var det mindste usædvanlig eller blot viste sig sjældent og tilfældigt, såsom bissekræmmeren eller skærsliberen. Ingen vidste, hvor omflakkende mænd havde deres hjem eller deres oprindelse; og hvorledes skulle man forklare sig en mand, når man ikke i det mindste kendte nogen, som kendte hans fader og moder? For bønderne i gamle dage var verden udenfor deres direkte erfaringskreds en ubestemt og mystisk region; for deres adstadige tanke var en vandretilstand et lige så dunkelt begreb som de svalers vinterliv, der kom tilbage med foråret; og selv

den bosiddende mand, der kom fra fjerne egne, undgik næppe nogensinde at betragtes med en rest af mistillid, som ville have forebygget enhver overraskelse, når en lang, ulastelig vandel fra hans side var endt med udøvelsen af en forbrydelse, navnlig når han havde nogen berømmelse for kundskaber eller viste nogen håndværksmæssig dygtighed. Al færdighed enten i den hurtige brug af det vanskelige redskab tungen eller i en anden for landsbyfolk ubekendt kunst var i sig selv mistænkelig; skikkelige folk, der var født og opdraget på en begribelig måde, var for det meste ikke overdrevent kloge eller dygtige, i det mindste ikke videre end til f.eks. at kende vejrets tegn, og den metode, hvorved hurtighed og behændighed af nogen art erhvervedes, var så ukendt, at disse egenskaber havde noget af djævlebesværgelsens karakter ved sig. På denne måde gik det til, at hine spredte linnedvævere – udvandrere fra byen på landet – tit hele deres liv igennem betragtedes som fremmede af deres nabobønder og i reglen fik det excentriske væsen, som følger med et liv i ensomhed.

I de første år af 1800-tallet virkede en sådan linnedvæver ved navn Silas Marner i sit kald i en stenhytte, som lå mellem nøddehækkene i nærheden af landsbyen Raveloe og ikke langt fra et forladt stenbrud. Den tvivlsomme lyd af Silas' væv, der var så ulig kastemaskinens naturlige, gemytlige trav eller plejlens simple, rytmiske fald, udøvede en halvt ængstelig tryllekraft over Raveloes drenge, som ofte holdt op med at plukke nødder eller tage fuglereder for at kigge ind ad stenhyttens vindue, idet de havde en modvægt imod en vis ærefrygt for vævens hemmelighedsfulde færd i en behagelig følelse af hånlig overlegenhed, som hidrørte fra den afvekslende larms komiske

karakter i forbindelse med væverens bøjede holdning, der tog sig ud, som om han arbejdede i en trædemølle. Men stundom hændte det, at Marner, når han standsede for at gøre noget i orden, som var kommet i ulave ved hans garn, fik øje på de små slyngler, og skønt tiden var ham kostbar, kunne han så lidt lide deres påtrængenhed, at han da i reglen gik ned fra væven, åbnede døren og så på dem med et blik, der altid var tilstrækkeligt til at få dem til forskrækket at smøre haser. For hvorledes var det muligt at tro, at de store, brune, fremstående øjne i Silas Marners blege ansigt virkelig ikke tydelig så noget, som ikke var tæt ved dem, og at ikke snarere deres frygtelige, stirrende blik kunne frembringe krampe, engelsk syge eller mundskævhed hos enhver dreng, som var indenfor dets område? De havde måske hørt deres fædre og mødre snakke om, at Silas Marner kunne helbrede folks gigt, hvis han havde lyst, og tilføje med en uhyggelig mine, at når man bare kunne tale rigtig godt for Djævelen, så kunne han spare én udgiften til doktor. Sådanne forunderlige ekkoer af den gamle djævletilbedelse kunne den omhyggelige gransker måske endnu den dag i dag høre hos de gamle bønder; for det udannede sind har ondt ved at forene begreberne magt og velgørenhed. En dunkel forestilling om en magt, som ved mange bønner kan bevæges til ikke at gøre nogen skade, er den form, som tanken om det usynlige lettest antager i mænds sind, der altid har haft at kæmpe med savn af livets første fornødenheder, og hvis hårde, arbejdsomme tilværelse aldrig er blevet belyst af nogen begejstret religiøs tro. For dem frembyder smerten og ulykken et langt større rige af muligheder end glæden og nydelsen; deres fantasi er næsten blottet for billeder, som nærer ønsker og

forhåbninger, men er overfyldt af erindringer, der yder en stadig næring til frygten.

"Er der noget, som De kan tænke Dem, at De kunne have lyst til at spise?" sagde jeg en gang til en gammel arbejdsmand, der lå på sin sidste sygeseng, og som havde afslået al den mad, hans kone havde budt ham.

"Nej," svarede han, "jeg har aldrig været vant til andet end simpel mad, og den kan jeg ikke spise."

Erfaringen havde ingen fantasier avlet hos ham, som kunne fremtrylle appetittens fantasme.

Og Raveloe var en landsby, hvor mange af de gamle ekkoer endnu var tilbage uden at være overdøvede af nye røster. Det var vel ikke et af de øde sogne, som ligger på civilisationens yderste grænser, beboet af magre får og enkelte spredte fårehyrder; tværtimod, det lå i den rige midterslette af, hvad vi behager at kalde det glade England, og havde gårde, som fra et gejstligt synspunkt betragtet svarede en særdeles respektabel tiende. Men den lå nede i en lun, skovbevokset hulning, en hel times rejse til hest fra nærmeste bom, og posthornets eller den offentlige menings vibreringer nåede aldrig til den. Det var en ganske anselig landsby at se til, med en smuk, gammel kirke og en stor kirkegård i midten og med to eller tre store, grundmurede bygninger med muromgivne frugthaver og pyntelige vejrhaner, bygninger, der så ikke lidt strunkere ud end præstegården, som tittede frem mellem træerne på den anden side af kirkegården; – en landsby, som straks fremviste sit sociale livs øverste tinder og sagde det øvede øje, at der ingen stor park og intet herresæde var i nabolaget, men at der var flere storbønder i Raveloe, som i ro og mag kunne drive deres

gårde slet og i hine krigstider kunne få penge nok ind ved deres dårlige landbrug til at føre et dorsk liv og have en lystig jul, påske og pinse.

Det var femten år, siden Silas Marner var kommet til Raveloe; han var da simpelthen en bleg, ung mand med fremstående, nærsynede, brune øjne, og hans ydre ville ikke have haft noget forunderligt for folk af middelmådig kultur og erfaring, men for de landsbyfolk, i hvis nærhed han havde bosat sig, havde det hemmelighedsfulde ejendommeligheder, som svarede til hans beskæftigelses exceptionelle natur og hans komme fra en ubekendt egn, der kaldes "nordpå". Lige så sælsom var hans levevis: – han indbød ingen gæst til at sætte foden over hans dørtærskel, og han slentrede aldrig hen i landsbyen for at drikke et krus øl i "Regnbuen" eller slå en sladder af hos hjulmageren; han søgte ingen mand eller kvinde uden i sit kalds ærinde eller for at forsyne sig med livets fornødenheder; og det var snart klart for pigebørnene i Raveloe, at han aldrig skulle tvinge nogen af dem til at tage ham imod hendes vilje – ganske som om han havde hørt dem erklære, at de aldrig ville gifte sig med en død mand, der var kommet til live igen. Denne anskuelse om Marners personlighed var ikke uden anden grund end hans blege ansigt og mærkværdige øjne; for Jem Rodney, muldvarpefængeren, påstod, at da han en aften gik hjem, så han Silas Marner læne sig til en stente med en svær sæk på ryggen i stedet for at hvile sækken på stenten, som en mand, der var ved sine fulde fem, ville have gjort; og da han kom hen til ham, så han, at Marners øjne var lukkede som en død mands. Og han talte til ham og ruskede i ham, men hans lemmer var stive og hans hænder holdt så fast i sækken, som om de havde

været af jern; men ligesom han var blevet enig med sig selv om, at manden var død, kom denne i et nu til sig selv, sagde god nat og gik sin vej. Alt dette svor Jem på, at han havde set, og ydermere huskede han grant, at det var samme dag, som han havde været henne og fange muldvarpe på squire Cass' jord nede ved den gamle savgrube. Nogle sagde, at Marner måtte have haft et "anfald", et ord, der syntes at forklare ellers utrolige ting; men den stridslystne mr. Macey, sognets degn, rystede på hovedet og spurgte, om man nogen sinde havde hørt nogen blive borte i et anfald uden at falde om. Et anfald var et slag, ikke sandt? Og det hørte med til et slags natur tildels at berøve en mand brugen af hans lemmer og lægge ham som en byrde på sognet, hvis han ingen børn havde at ty til. Nej, nej; et slag lod ikke en mand blive stående på benene som en hest mellem vognstængerne og derefter gå sin vej så hurtigt, som man kan sige "hyp!" Men der kunne være tilfælde, da et menneskes sjæl var løst fra dets legeme og gik ud og ind, som en fugl går ud af sin rede og tilbage igen; og sådan gik det til, at somme folk blev så overkloge, for i denne ulegemlige tilstand gik de i skole hos personer, som kunne lære dem mere, end deres medmennesker med deres fem sanser kunne lære af præsten. Og hvorfra fik mester Marner sine kundskaber om urter – og om tryllemidler også, ifald han lystede at gøre brug af dem? Jem Rodneys historie var ikke mere, end der kunne ventes af enhver, som havde set, hvorledes Marner havde kureret Sally Oates og fået hende til at sove som et barn, mens hendes hjerte havde banket, som om det skulle sprænge legemet, i de to måneder eller mere, da hun havde været under doktorens tilsyn. Han kunne nok kurere flere folk, når han ville; men man gjorde bedst i tale godt

for ham, om så blot for at afholde ham fra at gøre en ulykke på én.

Det var til dels denne ubestemte frygt, Marner kunne takke for, at han slap for den forfølgelse, som hans ejendommeligheder ellers kunne have pådraget ham, men endnu mere skyldtes det dog den omstændighed, at da den gamle linnedvæver i nabosognet Tarley var død, gjorde hans håndværk ham til en særdeles velkommen nybygger for de rigere husmødre i egnen og selv for de mere forsynlige husmandskoner, som ved årets slutning havde deres lille slump garn. Følelsen af hans brugbarhed ville have modvirket enhver afsky eller mistanke, som ikke bekræftedes ved en fejl i kvaliteten eller kvantiteten af det lærred, han vævede for dem. Og år var gået uden at bevirke nogen forandring i naboernes stemning med hensyn til Marner; kun var det nye nu blevet gammelt og tilvant. Da femten år var gået, sagde mændene i Raveloe akkurat der samme om Silas Marner som i begyndelsen; de sagde det ikke slet så ofte, men de troede det meget stærkere, når de sagde det. Der var kun æt vigtigt tillæg, som årene havde bragt; det var, at mester Marner havde lagt en køn skilling til side, og at han, når det kom an på en handel, kunne stikke folk ud, som var højere på strå end han.

Men mens omdømmet om Marner var vedblevet at være næsten ganske det samme, og mens hans daglige levevis næppe havde frembudt nogen synlig forandring, havde hans indre liv, således som tilfældet må være med enhver fyrig karakter, der er flygtet ud i eller fordømt til ensomhed, været en hel historie og en ligefrem metamorfose. Inden han kom til Raveloe, havde hans liv været opfyldt af den bevægelse, den åndelige

virksomhed og den inderligt fortrolige omgang, der dengang som nu betegnede en håndværkers liv, når han tidligt var indlemmet i en lukket religiøs sekt, hvor den fattigste lægmand har lejlighed til at udmærke sig ved talegaver og i alt fald har den vægt, som følger med i tavshed at bestemme over sit samfunds bestyrelse. Marner var særdeles anset i sin lille, afsondrede verden, der var kendt af sine borgere som den menighed, der holdt møder i Lygtesmøgen; man antog ham for en ung mand med eksemplarisk vandel og en glødende tro, og han havde været genstand for en særlig interesse, siden han ved et bønnemøde var faldet om i en ejendommelig stiv og bevidstløs tilstand, som havde varet i en god time og fejlagtigt var blevet antaget for at være døden.

At søge en lægevidenskabelig forklaring af dette fænomen, ville af Silas selv så vel som af hans præst og brødre i troen have været betragtet som en forsætlig udelukkelse fra den åndelige betydning, som kunne ligge deri. Silas var åbenbart en til et specielt kald udvalgt broder, og skønt bestræbelsen for at udlægge, hvori dette kald bestod, var frugtesløs, fordi han under besvimelsen ikke havde noget som helst åndeligt syn, antog dog både han selv og andre, at virkningen af hin bevidstløshed viste sig i en forøget åndelig klarhed og andagt. En mindre sanddru mand end han kunne have følt sig fristet til senere at lave et syn i form af en opdukkende erindring; en mindre sund mand kunne have troet på en sådan fantasi; men Silas var både sund og ærlig, skønt, som tilfældet er med mange ærlige og fromme mænd, dannelsen ikke havde afstukket kanaler for hans mystiske tilbøjelighed, der derfor spredte sig over forskningens og indsigtens slagne vej. Han havde fra sin

moder arvet noget kendskab til lægeurter og deres tilberedelse – et lille fond af visdom, hun havde meddelt ham som en højtidelig testamentarisk gave – men i de sidste år havde han næret tvivl om lovligheden af denne kundskabs anvendelse, idet han troede, at urter ingen virkning kunne have uden bøn, og at bøn kunne være nok uden urter; den nedarvede fornøjelse, han havde i at spadsere rundt på markerne og søge efter rød fingerbøl, løvetand og hovurt, begyndte derfor for ham at antage karakter af fristelse.

Mellem medlemmerne af hans menighed var der en ung mand, lidt ældre end han, som han længe havde levet i så inderligt venskab med, at det var skik mellem deres brødre i Lygtesmøgen at kalde dem David og Jonathan. Vennens virkelige navn var William Dane, og han betragtedes også som et lysende eksempel på ungdommelig fromhed, skønt han var noget tilbøjelig til overdreven strenghed imod svagere brødre og til at blændes således af sit eget lys, at han holdt sig for klogere end sine lærere.

Men hvilke mangler end andre kunne opdage hos William, var han i sin vens tanker fejlfri, for Marner besad en af de let modtagelige, om sin egen dygtighed tvivlende karakterer, der i en uerfaren alder beundrer et bydende væsen og støtter sig til deres modsætning. Udtrykket af naiv tillid i Marners ansigt, som forhøjedes ved den mangel på skarp iagttagelse, det værgeløse, hjortelignende blik, der er et særkende for store, fremstående øjne, dannede en stærk modsætning til det selvbehagelige udtryk af indre stolthed, der lå i William Danes små, skæve øjne og sammenknebne læber. Et af de hyppigste samtaleemner mellem de to venner var visheden om frelsen.

Silas tilstod, at han aldrig kunne nå højere end til håb, blandet med frygt, og lyttede med længselsfuld studsen, når William erklærede, at han havde haft en urokkelig forvisning, lige siden han i sin omvendelsesperiode havde drømt, at han så ordene "kaldet og udvalgt" stå alene på et hvidt blad i den opslåede Bibel. Slige samtaler har beskæftiget mangt et par blege vævere, hvis udannede sjæle har været som unge, bevingede skabninger, der flagrede forsagte om i tusmørket.

Det var forekommet den umistænksomme Silas, at deres venskab end ikke havde lidt noget skår ved, at han fattede en anden tilbøjelighed af en ømmere art. I nogle måneder havde han været forlovet med en ung tjenestepige, og de ventede kun på en lille forøgelse af deres fælles sparepenge for at holde bryllup.

Det var også en stor glæde for ham, at Sarah ikke havde noget imod, at William lejlighedsvis var til stede ved deres sammenkomster om søndagen. Det var på dette punkt af deres historie, at Silas' kataleptiske anfald indtraf under bønnemødet; og midt imellem de forskellige spørgsmål og ytringer af deltagelse, som henvendtes til ham af hans trosbrødre, stod ene Williams mening i stødende strid med den almindelige sympati for en broder, som således var udsøgt til et særligt hverv. Han bemærkede, at efter hans skøn så denne henrykkelsestilstand mere ud som en hjemsøgelse af Satan end som vidnesbyrd om guddommelig nåde, og han opfordrede sin ven til at undersøge, om han ikke skjulte nogen ugudelig tanke i sin sjæl. Silas, som anså sig for pligtig til at modtage bebrejdelser og påmindelser som en broderlig tjeneste, følte ingen vrede, men kun smerte over hans vens tvivl med hensyn

til ham; og hertil kom snart nogen ængstelse ved den opdagelse, at Sarahs væsen imod ham begyndte at udfolde en sælsom svingning imellem en bestræbelse for en forøget tilkendegivelse af hengivenhed og uvilkårlige tegn på modbydelighed og afsky. Han spurgte hende, om hun ønskede at hæve deres forbindelse, men hun benægtede det; deres forlovelse, sagde hun, var menigheden bekendt og var blevet vitterlig ved bønnemøderne; den kunne ikke hæves uden at fremkalde en skarp undersøgelse, og Sarah kunne ikke anføre nogen grund, som ville blive godkendt af samfundet. Ved denne tid blev den ældste fattigforstander farligt syg, og da han var enkemand og ingen børn havde, blev han plejet nat og dag af nogle af de yngre brødre eller søstre. Silas vågede ofte sin tur sammen med William, således at den ene afløste den anden klokken to om morgenen. Imod forventning syntes den gamle mand at være på vej til at komme sig, da en nat Silas, mens han sad ved hans seng, bemærkede, at hans i reglen hørlige åndedræt var ophørt. Lyset var brændt et godt stykke ned, og han måtte løfte det for at se patientens ansigt tydeligt. En nærmere undersøgelse overbeviste ham om, at fattigforstanderen var død – havde været død i nogen tid, for lemmerne var stive. Silas spurgte sig selv, om han havde sovet, og så på klokken; den var allerede fire. Hvor kunne det være, at William ikke var kommet? Meget ængstelig gik han bort for at hente hjælp, og snart var der flere venner forsamlet i huset, mellem dem præsten, mens Silas gik sin vej til sit arbejde, mens han ønskede, at han kunne møde William for at erfare grunden til hans udeblivelse. Men klokken seks, da han just tænkte på at gå hen og opsøge sin ven, kom William, og præsten med ham. De kom for at kalde ham hen i

Lygtesmøgen for der at samles med menigheden; og på hans spørgsmål om årsagen til denne opfordring var det eneste svar: "Du vil få det at høre". Der blev ikke sagt videre, førend Silas sad i bedesalen lige overfor præsten, med deres øjne, som for ham repræsenterede Guds folk, højtideligt fæstede på ham. Præsten fremtog da en lommekniv, viste Silas den og spurgte ham, om han vidste, hvor han havde ladet den kniv ligge. Silas sagde, at han ikke, så vidt han vidste, havde haft den andre steder end i sin lomme – men han skælvede ved dette underlige spørgsmål. Han opfordredes derpå til ikke at skjule sin synd, men tilstå og angre den.

Kniven var blevet fundet i pulten ved siden af den afdøde fattigforstanders seng, fundet på det sted, hvor den lille pose med menighedens penge, som præsten selv havde set dagen før, havde ligget. En hånd havde borttaget denne pose; og hvis hånd kunne det være, om ikke den mands, som kniven tilhørte? I nogen tid var Silas stum af forbavselse; da sagde han: "Gud vil nok rense mig; jeg ved intet om, at kniven har ligget der, eller at pengene er taget. Ransag mig og min bolig; I vil ikke finde andet end tre pund og fem shilling, som jeg selv har sparet sammen, og som William Dane ved, at jeg har haft i det sidste halve år."

Ved disse ord sukkede William, men præsten sagde: "Der er stærke beviser imod dig, broder Marner. Pengene er taget sidste nat, og ingen har været hos vor hedengangne broder uden du, for William Dane erklærer, at han ved et pludseligt ildebefindende blev forhindret i at gå hen og løse dig af, som han plejede, og du sagde også selv, at han ikke var kommet; ydermere har du behandlet det døde legeme skødesløst."

"Jeg må have sovet," sagde Silas. Men efter en pause tilføjede han: "Eller jeg må have haft et anfald ligesom det, I alle har set, så at tyven må være kommet og gået, mens jeg ikke var i legemet, men udenfor legemet. Jeg siger jer igen, ransag mig og min bolig, for jeg har intet andet sted været."

Undersøgelsen blev anstillet, og den endte med – at William Dane fandt den vel bekendte pose tom, stoppet ind bag kommoden i Silas' værelse! Derpå opmuntrede William sin ven til at bekende og ikke skjule sin synd længere. Silas kastede et skarpt, bebrejdende blik på ham og sagde: "William, har du nogensinde grebet mig i at sige en usandhed i de ni år, da vi er vandret ind og ud sammen? Men Gud vil nok rense mig."

"Broder," sagde William, "hvor ved jeg, hvad du kan have gjort i dit hjertes lønkammer, som kan have givet Satan magt over dig?"

Silas så endnu på sin ven. Pludselig kom en dyb rødme over hans ansigt, og han stod i begreb med at tale heftige ord, men da syntes han atter grebet af en indre gysen, der jog rødmen bort fra hans kinder og fremkaldte en skælven i hele hans legeme. Til sidst sagde han med svag stemme, idet han så på William:

"Nu husker jeg det – kniven var ikke i min lomme."

William sagde: "Jeg ved ikke, hvad du mener."

De andre tilstedeværende begyndte imidlertid at spørge, hvor det var Silas' mening, at kniven var. Men han ville ikke give nogen yderligere forklaring; han sagde blot: "Jeg er dybt bedrøvet, men jeg kan intet sige. Gud vil rense mig."

Ved deres tilbagekomst til bedesalen fandt en yderligere rådslagning sted. Enhver benyttelse af rettens hjælp til at finde

den skyldige stred imod menighedens grundsætninger; dens medlemmer antog, at forfølgelse var forbudt dem som kristne, selv om det havde været et tilfælde, hvori der ikke var tale om nogen forargelse for samfundet. Men de var forpligtet til at træffe andre foranstaltninger for at komme på sporet efter sandheden, og de besluttede at bede og kaste lod. Denne beslutning kan kun vække forundring hos dem, som ikke kender det dunkle, religiøse liv, der er ført i vore byers smågader. Silas knælede ned med sine brødre, og stolede på, at hans uskyldighed ville blive stadfæstet ved umiddelbar guddommelig indblanding, men han følte også, at der selv da var forbeholdt ham sorg og kummer, at hans tillid til medmenneskene havde lidt et frygteligt knæk.

Loddet erklærede, at Silas Marner var skyldig.

Han blev højtideligt udelukket af menigheden og opfordret til at udlevere de stjålne penge; kun når han tilstod sin brøde og således viste sin anger, kunne han atter optages i kirkens skød. Marner hørte på det i tavshed. Endelig, da alle rejste sig for at gå, gik han hen til William Dane og sagde med en af bevægelse bævende stemme:

"Den sidste gang, jeg mindes, at jeg brugte min kniv, var, da jeg tog den op for at skære en rem til dig. Jeg kan ikke erindre, at jeg har lagt den i min lomme igen. Du har stjålet pengene, og du har maget det så, at synden er blevet lagt ved min dør. Men ikke des mindre kan det gerne gå dig vel; der er ingen retfærdig Gud, som styrer jorden med retfærdighed, men en løgnens Gud, som vidner imod den uskyldige."

Alle gyste over denne gudsbespottelse.

William sagde ydmygt: "Jeg overlader det til vore brødre at dømme, om dette er Satans røst eller ej. Jeg kan ikke gøre andet end bede for dig, Silas."

Stakkels Marner gik ud med den fortvivlelse i sit hjerte og den rokkede tillid til Gud og mennesker, som hos en kærlig natur er ikke langt fra vanvid. I sin sårede sjæls bitterhed sagde han til sig selv: "*Hun* vil også forskyde mig."

Og han betænkte, at hvis hun ikke troede det vidnesbyrd, der forelå imod ham, måtte hele hendes tro være tilintetgjort, således som hans var.

For folk, der er vant til at ræsonnere over de former, deres religiøse følelse har iklædt sig, er det vanskeligt at sætte sig ind i den simple, ulærde sindstilstand, i hvilken formen og følelsen aldrig er blevet berørt af nogen refleksion. Vi er tilbøjelige til at anse det for uundgåeligt, at en mand i Marners stilling måtte begynde at betvivle gyldigheden af en appel til Guds dom ved lodkastning; men for ham ville det have været en uafhængig tankeanstrengelse, som han aldrig havde kendt, og han måtte have gjort denne anstrengelse i et øjeblik, da alle hans åndskræfter var optaget af den skuffede tros angst. Hvis der er en engel, som optegner menneskenes sorger lige så vel som deres synder, da ved han, hvor mange og dybe de sorger er, som udspringer af falske forestillinger, i hvilke intet menneske er skyldigt.

Marner gik hjem og sad en hel dag ene i sløv fortvivlelse uden at føle sig tilskyndet til at gå hen til Sarah og forsøge på at få hende til at tro på hans uskyldighed. Dagen efter tog han tilflugt imod den bedøvende vantro til sin væv og arbejdede som sædvanlig, og inden mange timer var gået, kom præsten og en

af fattigforstanderne til ham med det budskab fra Sarah, at hun anså sin forlovelse med ham for at være forbi. Silas modtog budskabet i tavshed og vendte sig da bort fra sendebuddene for atter at arbejde ved sin væv. Lidt over en måned efter holdt Sarah bryllup med William Dane; og ikke længe efter hørte brødrene i Lygtesmøgen, at Silas Marner var taget fra byen.

2

Selv folk, i hvis liv der ved lærdom er bragt afveksling, finder det stundom vanskeligt at holde fast ved deres sædvanlige livsanskuelser, ved deres tro på det usynlige, ja, ved følelsen af, at deres svundne glæder og sorger er en virkelig erfaring, når de pludselig hensættes i et nyt land, hvor de væsner, der færdes omkring dem, intet kender til deres historie og ikke deler nogen af deres anskuelser – hvor deres moderjord åbenbarer et andet skød, og det menneskelige liv har andre former end dem, med hvilke deres sjæle er blevet opfyldt. Gemytter, som er blevet bortrykket fra deres gamle tro og kærlighed, har måske søgt denne landflygtighedens Lethe-agtige indflydelse, i hvilken fortiden bliver tåget, fordi alle dens symboler er forsvundet, og nutiden ligeledes er tåget, fordi der ingen erindringer er, den er knyttet til. Men selv deres erfaring kan næppe sætte dem i stand til ganske at forestille sig, hvorledes virkningen var på en jævn og ligefrem væver som Silas Marner, da han forlod sin hjemstavn og de folk, han kendte, for at bosætte sig i Raveloe. Intet kunne være mere uligt hans fødeby, der lå omgivet af vidtstrakte bakkedrag, end denne lave skovegn, hvor han endog følte sig skjult for himmelen af de skærmende træer og levende hegn. Der var intet her, når han stod op i den dybe morgenro og så ud på de beduggede brombærranker og det tætte, buskede græs, som syntes at have den ringeste lighed med det liv, der var koncentreret i den Lygtesmøge, som engang for ham havde været høje nådegavers altersted.

De hvidtede vægge, de små kirkestole, hvor velbekendte skikkelser trådte ind med en sagte raslen, og hvor først den ene

og så den anden velbekendte stemme istemmede en egen bønnemelodi, udtalte ord, der på en gang var dunkle og velbekendte ligesom den amulet, der bliver båret ved hjertet; prædikestolen, hvorfra præsten forkyndte en ubestridelig fare og vuggede sig frem og tilbage og løftede bogen op på en længe tilvant måde; selve pauserne mellem stroferne i salmen, som den blev sunget, og de syngende stemmers svulmende toner; disse ting havde for Marner været mediet for guddommelige virkninger – de var det opdragende hjem for hans religiøse følelser – de var kristendommen og Guds rige på jorden. En væver, som finder vanskelige ord i sin salmebog, kender intet til abstraktioner, lige som det lille barn intet kender til forældres kærlighed, men kun kender et ansigt og et skød, som det udstrækker sine arme mod for at søge tilflugt og føde.

Og hvad kunne være mere uligt hin verden i Lygtesmøgen end verden i Raveloe? – Frugthaver, der så ganske dorske ud af forsømt overflødighed; den store kirke på den vidtstrakte kirkegård, som folk så på, mens de under gudstjenesten drev om ved deres egne døre; de rødmossede bønder, der traskede hen ad bivejene eller søgte ind i "Regnbuen"; hjem, hvor mændene fortærede et svært aftensmåltid og sov i belysningen fra arnen, og hvor kvinderne syntes at samle et forråd af lærred til det andet liv. Der var ingen læber i Raveloe, fra hvilke der kunne lyde et ord, som kunne vække Silas Marners sløvede tro til en følelse af smerte. I verdens barndom, ved vi, troede man, at ethvert område beboedes og beherskedes af sine egne guddomme, så at et menneske kunne gå over grænsebjergene og på den måde komme udenfor området for hans fødeguder, hvis nærværelse var indskrænket til de floder, lunde og bakker,

hvor han havde levet fra sin fødsel af. Og der var hos stakkels Silas et ubestemt noget, som ikke var uligt de første menneskers følelse, når de således bange eller gnavne flyede fra en ugunstig guddoms åsyn. Det forekom ham, at den magt, han forgæves havde sat sin lid til inde i de snævre gader og ved bønnemøderne, var meget langt borte fra dette land, som han havde taget sin tilflugt til, og hvor menneskene levede i sorgløs overflødighed, uden at kende og uden behov for den tillid, der for ham var blevet forvandlet til bitterhed. Den smule lys, han besad, spredte sine stråler så karrigt, at en forspildt tro var et forhæng, der var bredt nok til at skabe nattens mørke for ham.

Hans første gerning efter det slag, der havde ramt ham, havde været at tage fat på sin væv, og han fortsatte med det uden ophør. Nu, da han var kommet til Raveloe, arbejdede han langt ud på natten for at blive færdig med mrs. Osgoods dækketøj, førend hun ventede det, uden i forvejen at tænke på de penge, hun ville give ham for hans arbejde. Han syntes ligesom edderkoppen at væve af blot indre tilbøjelighed uden eftertanke. Hver mands arbejde, der stadig udrettes, stræber på denne måde hen til at blive et formål i sig selv og således at kaste bro over hans livs kærlighedsløse afgrunde.

Silas' hånd var tilfreds med at kaste væverskytten og hans øje med at se de små mønstre i lærredet opstå under hans arbejde. Sulten gjorde også sine krav gældende, og i sin ensomhed måtte Silas selv sørge for sin frokost, middagsmad og aftensmad, måtte selv hente vand fra brønden og selv sætte kedlen over ilden, og alle disse nødvendige forretninger bidrog i forbindelse med vævningen til at reducere hans liv til et spindende insekts tankeløse virksomhed. Han afskyede tanken om fortiden; der

var intet, som fremmanede hans kærlighed og hengivenhed for de fremmede, han var kommet imellem; og fremtiden var bælgmørk, for der var ingen usynlig kærlighed, som vågede over ham. Tanken var standset af en yderlig forvirring, nu da dens gamle, smalle vej var lukket for den, og kærligheden syntes at være død ved det slag, der med knusende vægt havde ramt denne følelses fineste nerver.

Men endelig var mrs. Osgoods dækketøj færdigt, og Silas fik sin betaling i guld. Hans fortjeneste i hans fødeby, hvor han arbejdede for en grosserer, havde været efter en lavere målestok; han havde fået ugentlig betaling, og af hans ugentlige fortjeneste var en stor del medgået til fromme og velgørende formål.

Nu fik han for første gang i sit liv fem blanke guineas stukket i hånden; intet menneske ventede nogen af dem, og han elskede intet menneske således, at han skulle tilbyde det nogen.

Men hvad var disse guineas for ham, som ikke øjnede nogen fremtidsudsigt ud over talløse dage ved væven? Det var unødvendigt for ham at spørge om det, for det var behageligt for ham at føle dem i sin hånd og se på deres blanke ansigter, som alle tilhørte ham; det var et andet livselement ligesom vævningen og sultens tilfredsstillelse, og det bestod aldeles afsondret fra det tros- og kærlighedsliv, fra hvilket han var blevet udelukket. Væverens hånd havde kendt berøringen af surt erhvervede penge, inden endnu hånden var vokset til sin fulde bredde; i tyve år havde penge svævet for ham i en mystisk glans som symbolet på jordisk lykke og arbejdets umiddelbare formål. Han havde tilsyneladende elsket dem lidt, da hver skilling havde sit bestemte formål for ham; for han elskede da

formålet. Men nu, da ethvert formål var borte, skabte denne vane med at hige efter penge og knuge dem med en følelse af fuldendt anstrengelse et jordlag, der var dybt nok for ønskesæden; og da Silas gik hjem over markerne i tusmørket, tog han pengene op og syntes, at de skinnede blankere i det tiltagende mørke.

Omtrent ved denne tid indtraf der en begivenhed, som syntes at åbne en mulighed for nogen omgang med hans naboer. En dag, da han bragte et par sko hen for at gøres i stand, så han skoflikkerens kone sidde ved ilden, lidende af de skrækkelige symptomer på hjertesygdom og vattersot, som han havde været vidne til som forløberne for hans moders død.

Han fik et anfald af medlidenhed ved dette syn og de minder, som knyttede sig til det, og idet han huskede på den lindring, hans moder havde følt ved en simpel dekokt af rød fingerbøl, lovede han Sally Oates at bringe hende noget, som kunne lindre hende, siden doktoren ikke kunne hjælpe hende. I denne kærlighedsgerning følte Silas for første gang, siden han var kommet til Raveloe, en sammenknytning mellem det forbigangne og det nuværende liv, som kunne have været begyndelsen til hans udfrielse af den tilværelse, han var nedsunket til. Men Sally Oates' sygdom havde gjort hende til genstand for megen deltagelse blandt naboerne, og den kendsgerning, at hun havde fundet lindring ved at drikke Silas Marners "mikstur", blev et almindeligt emne for samtalen. Når doktor Kimble gav medicin, var det naturligt, at den havde nogen virkning; men når en væver, som ingen vidste hvor kom fra, gjorde vidundere ved en flaske brunt vand, var det åbenbart, at der var noget hemmeligt ved det. Noget sådant

havde ikke været kendt, siden den kloge kone i Tarley døde, og hun benyttede ligeså vel tryllemidler som mikstur; alle gik til hende, når deres børn fik krampe. Silas Marner måtte være en person af samme slags, for hvorledes kunne han vide, hvad der ville skaffe Sally Oates hendes åndedrag tilbage, hvis han ikke også vidste en slump mere end det? Den kloge kone havde nogle ord, som hun mumlede for sig selv, så at man ikke kunne høre, hvad det var, hun sagde, og når hun bandt en ende rød tråd om barnets tå imens, bevarede hun det imod vand i hovedet. Der var for tiden koner i Raveloe, som havde båret en af den kloge kones små poser om halsen og som følge deraf aldrig havde fået noget åndssvagt barn, sådan som Anna Coulter havde. Silas Marner kunne efter al sandsynlighed gøre lige så meget og mere endnu; det var da nu ganske klart, hvordan han var kommet fra ubekendte egne og så så løjerlig ud. Men Sally Oates måtte passe på ikke at sige det til doktoren, for han ville da bestemt give sig til at forfølge Marner; han var altid vred på den kloge kone og plejede at true dem, der gik til hende, med, at de aldrig mere skulle få hjælp af ham.

Silas fandt nu pludselig sig og sit hus belejret af mødre, som ville have, at han skulle læse kighosten bort eller skaffe mælken tilbage, og af mænd, som ville have mikstur for gigt eller knuder på hænderne; og for at sikre sig imod et afslag kom de løbende med sølvpenge i hånden. Silas kunne have drevet en indbringende handel med tryllemidler såvel som med sin lille medicinliste; men penge på disse vilkår var ingen fristelse for ham; han havde aldrig følt sig tilskyndet til uærlighed, og han jog den ene efter den anden bort med stigende forbitrelse, for rygtet om ham som klog mand var endog nået over til Tarley, og

det varede længe, inden folk holdt op at gå lange stykker vej for at bede om hans hjælp. Men tilliden til hans klogskab forvandledes til sidst til frygt, for ingen troede ham, når han sagde, at han ingen tryllemidler kendte og ikke kunne kurere folk, og hver mand og kone, som havde et uheld eller et nyt sygdomsanfald efter at have henvendt sig til ham, skød skylden for det på mester Marners onde vilje og forbitrede blikke. Således gik det til, at hans medlidenhed med Sally Oates, der havde givet ham en forbigående følelse af at leve mellem medmennesker, forøgede kløften mellem ham og hans naboer og gjorde hans afsondring mere fuldstændig.

Lidt efter lidt blev guinea'erne, kronerne og halvkronerne til en bunke, og Marner brugte mindre og mindre til sine egne fornødenheder, idet han søgte at løse det problem at bevare kræfter nok til at arbejde seksten timer om dagen for så ringe en udgift som muligt. Har ikke mænd, der har været indespærret i ensomt fængsel, fundet en interesse i at betegne tiden med lige streger af en vis længde på væggen, indtil forøgelsen af summen af lige streger, sammenstillede i triangler, er blevet et hovedformål for deres tilværelse? Får vi ikke en ubeskæftiget og trættende ventetid til at gå ved at gentage en eller anden bevægelse eller lyd, lige til gentagelsen har avlet en trang, der er begyndelsen til en vane? Det vil hjælpe os til at forstå, hvorledes kærligheden til at skrabe penge sammen bliver en altopslugende lidenskab hos mænd, som, selv da deres pengedynge var ganske lille, ikke havde noget bestemt andet formål end den. Marner ville have, at bunkerne på ti stykker skulle vokse til en firkant, og så til en større firkant; og mens enhver ny guinea, som blev lagt til den, i sig selv var en

tilfredsstillelse, fremkaldte den tillige et nyt ønske. I denne forunderlige verden, der for ham var blevet en håbløs gåde, kunne han, hvis han havde haft en mindre kraftig karakter, have siddet og vævet og vævet – have set hen til enden af mønsteret eller til enden af sin væv, indtil han glemte gåden og alt andet undtagen sine fornemmelser i det øjeblik; men pengene var kommet og havde delt hans vævning i tidsafsnit, og pengene ikke blot voksede, men de blev hos ham.

Han begyndte at tro, at de kendte ham, lige som hans væv kendte ham, og han ville ikke på nogen måde have byttet disse pengestykker, der var blevet hans fortrolige, med andre penge stykker, hvis ansigter var ham ubekendte. Han drejede og vendte dem, han talte dem, indtil deres form og farve var for ham som slutningen af en tørst; men det var først sent om aftenen, når han var færdig med sit arbejde, at han tog dem frem for at nyde deres selskab.

Han havde taget nogle murstene op af sit gulv under sin væv, og her havde han gravet et hul, hvor han satte den lerpotte, han gemte sine guineas og sølvpenge i. Hver gang han lagde stenene ned på deres plads igen, skjulte han dem med sand. Det var ikke, fordi tanken om at blive bestjålet ofte eller med synderlig styrke frembød sig for hans sind; det var i de dage almindeligt i landdistrikter at puge penge sammen; der var gamle arbejdsmænd i Raveloe sogn, om hvem man vidste, at de havde deres sparepenge hos sig, sandsynligvis i deres uldmadrasser; men skønt ikke alle deres naboer var så ærlige som deres forfædre i kong Alfreds dage, havde de dog ikke en tilstrækkelig dristig fantasi til at lægge planen til et indbrudstyveri. Hvorledes kunne de have forbrugt pengene i

deres egen landsby uden at have røbet sig? De ville blive nødt til at "løbe bort" – en fremgangsmåde, der var lige så dunkel og tvivlsom som en luftrejse.

Således havde Silas Marner levet år for år i denne ensomhed, mens hans guineas tiltog i lerpotten, og hans liv indsnævredes og forhærdedes mere og mere til en blot pulsation af attråer og deres tilfredsstillelse, som ikke havde noget at gøre med noget som helst andet væsen. Hans liv var reduceret til de blotte funktioner at væve og dynge penge op, uden at det havde noget mål for øje, som disse funktioner stræbte hen til. Den samme proces er måske foregået med klogere mænd end Marner, når tro og kærlighed er blevet dem berøvet – kun har de i stedet for en væv og en bunke guineas haft en eller anden lærd undersøgelse, et eller andet sindrigt projekt, en eller anden vel motiveret teori. Forunderligt nok skrumpede Marners ansigt og figur sammen og bøjede sig mekanisk efter de genstande, som var formål for hans liv, så at han gjorde samme indtryk som et håndtag eller et kroget rør, der ikke har nogen betydning i og for sig, men kun i forbindelse med det, de hører til. De fremstående øjne, der før så tillidsfulde og drømmende ud, så nu ud, som om de kun var skabt til at se én slags ting, der var meget lille, små korn eller sådan noget, som de alle vegne spejdede efter, og han var så gusten og gul, skønt han endnu ikke var fyrre år gammel, at børnene altid kaldte ham "gamle mester Marner".

Men selv i denne hans bedrøvelige tilstand indtraf der en lille hændelse, som viste, at følelsen hos ham ikke var ganske udtørret. Det var en af hans daglige beskæftigelser at hente vand fra en brønd et par marker borte, og i dette øjemed havde

han, lige siden han kom til Raveloe, haft en brun lerkrukke, som han betragtede som sit dyrebareste husgeråd mellem de meget få bekvemmeligheder, han havde tilstået sig. Den havde været hans kammerat i tolv år, havde altid stået på samme plet, altid lånt ham sin hank i den årle morgen, så at dens form for ham havde et udtryk af redebon tjenstvillighed, og trykket af dens hank på hans hånd vakte en tilfreds følelse, der blandede sig med glæden over det friske, klare vand. En dag, da han gik hjem fra brønden, snublede han over stentens trin, hans brune krukke faldt ned imod de sten, som lå over grøften nedenfor, og gik i tre stykker. Silas samlede skårene op og bar dem hjem med sorg i hjertet. Den brune krukke kunne aldrig mere være ham til nytte, men han satte skårene sammen og stillede levningerne af krukken op på dens gamle plads som et mindetegn.

Således var Silas Marners historie til det femtende år, efter at han var kommet til Raveloe. Hele den udslagne dag sad han ved sin væverstol; hans øren var fyldt af dens ensformige lyd, hans øjne var bøjet tæt ned over den brunladne vævs langsomt voksende, ensartede stof. Hans muskler bevægede sig med en sådan taktfasthed, at deres stilstand næsten syntes at være en lige så stor tvang for ham som at holde vejret. Men om aftenen silde kom hans adspredelse; om aftenen satte han sine skodder for, lukkede sine døre og tog sit guld frem. For længe siden var pengedyngen blevet for stor til, at lerpotten kunne rumme den, og han havde til den lavet to tykke skindposer, der ikke ødslede med pladsen på deres hvilested, men var bøjelige og lod sig trykke ind i krogene. Hvor guinea'erne skinnede, når de kom trillende ud af de sorte skindmunde! Der var forholdsvis ikke nær så meget sølv som guld, fordi de lange stykker lærred, som

udgjorde hans hovedarbejde, altid delvis blev betalt i guld, og fordi han for sølvet skaffede sig sine legemlige fornødenheder, og derfor altid fortrinsvis gav shillingerne og sixpencene ud. Han elskede guinea'erne højest, men han ville dog ikke veksle sølvet – kronerne og halvkronerne, som han selv havde tjent, som var frugten af hans arbejde; han elskede dem alle. Han bredte dem ud i hobe og badede sine hænder i dem; så talte han dem og stillede dem op i regelmæssige stabler; han lod deres runde omrids glide imellem sin tommelfinger og sine andre fingre og tænkte kærligt på de guineas, som endnu kun var halvt tjente ved arbejdet på hans væv, som om de havde været ufødte børn – tænkte på de guineas, der ville indfinde sig langsomt i de kommende år, i hele hans liv, der udbredte sig langt borte foran ham, og hvis ende var aldeles skjult af talløse arbejdsdage ved væven. Det var intet under, at hans tanker endnu var ved hans væv og hans penge, når han foretog sine vandringer over markerne og bivejene for at hente og bære sit arbejde hjem, og at hans skridt aldrig bøjede hen til gærderne og vejkanten for at søge efter de urter, han engang var så fortrolig med; de tilhørte også fortiden, som hans liv havde draget sig tilbage fra som en bæk, der er sunket dybt ned fra sin tidligere breds græsfrynser til en lille, bævende tråd, der graver sig en rende i det golde sand.

Men omtrent ved juletid i det femtende år indtrådte der en anden stor forandring i Marners liv, og hans historie blev på en ejendommelig måde blandet med hans naboers liv.

3

Den første mand i Raveloe var squire Cass, som boede i det store, røde hus med den smukke stentrappe foran og den høje stald bagved, næsten lige overfor kirken. Han var vel kun én mellem flere landejendomsbesiddere i sognet, men kun han beæredes med titlen squire; for skønt mr. Osgoods familie også havde ord for at være af ældgammel herkomst – eftersom fantasien i Raveloe aldrig havde dristet sig tilbage til den frygtelige tomme periode, da der ingen Osgood'er var – ejede han dog kun den gård, han beboede, hvorimod squire Cass havde en forpagter eller to, som beklagede sig over jagten til ham, ganske som om han havde været en lord.

Det var endnu den prægtige krigstid, der ansås for en særlig begunstigelse af Forsynet for landmandens interesser, og faldet i priserne var endnu ikke kommet for at føre de små squires og yeomens race ned ad den vej til ødelæggelse, for hvilken en ødsel levevis og dårlig husholdning i rigt mål smurte deres hjul. Jeg taler nu om Raveloe og de sogne, der lignede det; for vort gammeldags landliv havde mange forskellige præg, som alt liv må have, når det er udbredt over en forskellig overflade og pulserer gennem mangfoldige kanaler, lige fra himlens vinde til menneskenes tanker, der bestandig bevæger sig og krydser hinanden med uberegnelige resultater. Raveloe lå dybt nede mellem buskede træer, og kun små, enkeltsporede biveje førte til den lille by, der var fjern fra den industrielle energis og den puritanske alvors strømninger; den rige spiste og drak af hjertens lyst og fandt sig i gigt og apopleksi som ting, der hemmeligt hørte med til alle respektable familier, og de fattige

mente, at de rige var ganske i deres ret, når de førte et lystigt liv; desuden foranledigede deres gilder en mangfoldighed af madlevninger, der efter gammel skik tilfaldt de fattige. Betty Jay kunne lugte, at der blev kogt skinker hos squire Cass, men hendes længsel blev stillet ved den fede suppe, hvori de var kogt, og når årstiderne medførte de store gilder, betragtedes de overalt som en herlig ting for de fattige. For Raveloe-gilderne var ligesom oksefjerdingerne og øltønderne efter en stor målestok og varede lange, navnlig om vinteren. Når damer havde pakket deres bedste kjoler og hårpynt i båndæsker og havde løbet den risiko i regnvejr eller snevejr at vade over stride strømme med den kostbare byrde, mens ingen vidste, hvor højt vandet kunne stige, så kunne man ikke vente, at de ville lade sig nøje med en kortvarig fornøjelse. Man kom desårsag altid i den mørke årstid, når der ikke var meget at bestille, og tiden faldt lang, overens om, at flere naboer efter tur skulle holde åbent hus. Når squire Cass' stående retter tog af i overflødighed og friskhed, havde hans gæster ikke andet at gøre end at gå lidt højere op i landsbyen til mr. Osgoods hus henne ved frugthaverne; der fandt de skinker og svinerygge ubeskårne, flæskekager, som endnu lugtede af ilden, dejligt, frisk smør – kort sagt, alting, som en god appetit kunne ønske, og det måske til større fuldkommenhed, om end ikke i større overflødighed, end hos squire Cass.

For squirens kone var død for længe siden, og "Det røde Hus" savnede den nærværelse af en hustru og moder, som er kilden til heldbringende kærlighed og frygt i stue og køkken; og deraf kunne man forklare sig, ikke blot at der var større overflødighed end fuldendt tillavning i søndagsretterne, men

også at den stolte squire så hyppigt nedlod sig til at føre forsædet i stuen i "Regnbuen" i stedet for i skyggen af sit eget mørke panel, måske også den omstændighed, at hans sønner ikke var blevet til rigtig flinke mennesker. Raveloe var ikke et sted, hvor den sædelige bedømmelse var streng, men det ansås for en svaghed af squiren, at han havde ladet alle sine sønner blive hjemme i lediggang; og skønt der naturligvis kunne tilstås unge mennesker, hvis fædre havde råd til det, nogen frihed, rystede folk på hovedet ad det liv, som førtes af den næstældste søn, Dunstan, sædvanlig kaldet Dunsey Cass, hvis tilbøjelighed til at parere let kunne holde sig ud over ynglingeårene og lede ham på gale veje. Naboerne sagde ganske vist, at det var lige meget, hvad der blev af Dunsey – et overmodigt ungt menneske, der syntes at nyde, hvad han drak, dobbelt så meget, når andre sad med tørre munde – såfremt blot hans vandel ikke bragte forlegenhed over en familie som squire Cass', der havde et gravmonument i kirken og drikkekrus, der var ældre end kong George. Men det ville være synd og skam, hvis mr. Godfrey, den ældste søn, en smuk, åben, godmodig ung mand, der engang skulle arve ejendommen, skulle falde på at gå samme vej som hans broder, hvilket han, som det syntes, i den sidste tid havde gjort. Hvis han blev således ved, ville han miste miss Nancy Lammeter; for det var bekendt nok, at hun havde set meget betænkeligt på ham lige siden pinse et år, da der var så megen tale om, at han i flere dage var hjemmefra. Der var noget mere end almindeligt i vejen, det var aldeles klart; for mr. Godfrey så ikke halvt så rødmosset og åben ud, som han havde plejet. Engang talte alle om, hvad for et smukt par han og miss Nancy Lammeter ville blive, og hvis hun skulle blive frue i "Det

røde Hus", ville der indtræde en god forandring, for Lammeters var således opdraget, at de aldrig spildte et korn salt, mens dog hver og én i deres hus efter sin stilling fik af de bedste varer. Sådan en svigerdatter ville være en stor vinding for den gamle squire, selv om hun ikke bragte en skilling med sig, for man befrygtede, at der trods hans indkomster var flere huller i hans lomme end det, som han stak hånden ned gennem. Men hvis mr. Godfrey ikke tog skeen i en anden hånd, kunne han sige farvel til miss Nancy Lammeter.

Det var den fordum så håbefulde Godfrey, der en silde november eftermiddag i det femtende år af Silas Marners ophold i Raveloe stod med sine hænder i sidelommerne og sin ryg til kaminen i den mørke, panelerede dagligstue. Det aftagende, grå lys faldt dunkelt på væggene, som var dekoreret med bøsser, piske og rævehaler, på de på stolene henkastede frakker og hatte, på ølkrus, hvorfra der udgik en lugt af dovent øl, og på en halvt udgået ild samt på de i kaminkrogene opstillede piber: alt sammen tegn på et husligt liv, der manglede enhver forskønnende tiltrækningskraft, og med hvilket det mørke, ærgerlige udtryk på Godfreys blege ansigt stod i en sørgelig overensstemmelse. Han syntes at vente på og lytte efter nogens komme, og nu hørtes lyden af tunge skridt, ledsaget af en fløjten, i den store, tomme forstue.

Døren gik op, og et undersætsigt, kraftigt ungt menneske trådte ind. Hans ansigt blussede, og dette i forbindelse med den tvungne, ranke holdning tydede på, at vedkommende befandt sig i drukkenskabens første stadium. Det var Dunsey, og ved synet af ham forsvandt noget af det mørke udtryk fra Godfreys ansigt, der i stedet for antog det mere aktive udtryk af

had. Den smukke, brune vagtelhund, der lå på kaminpladen, trak sig tilbage under stolen i kaminkrogen.

"Nå, min ærede hr. Godfrey, hvad vil du mig?" spurgte Dunsey i en spottende tone. "Du er jo ældre og bedre end jeg, så jeg var nødt til at komme, da du sendte bud efter mig."

"Jeg skal nok sige dig, hvad jeg vil – men vil du se at gøre dig så ædru, at du kan *høre*, hvad jeg har at sige?" sagde Godfrey i en heftig tone. Han havde selv drukket mere, end han havde godt af, idet han havde søgt at forvandle sin bekymring til en uberegnende vrede. "Jeg vil sige dig, jeg må levere den gamle Fowlers afgift eller også sige ham, at jeg har givet dig den; for han truer med at gøre udlæg for den, og så vil sammenhængen snart komme for dagen, enten jeg siger ham det eller ej. Han sagde nys, førend han gik ud, at han ville sende bud til Cox om at pante, hvis Fowler ikke kom og betalte sine restancer i denne uge. Den gamle er forlegen for penge og er ikke i humør til at tage imod snak; og du husker nok, hvad han truede med, hvis han nogensinde greb dig i at give hans penge ben at gå på. Se derfor lidt hurtigt at skaffe pengene, hører du?"

"Ej, ej!" sagde Dunsey spottende, idet han kom nærmere hen til sin broder og så ham ind i ansigtet. "Hvad om du nu selv skaffede pengene og sparede mig ulejligheden? Siden du var så god at give mig dem, vil du vel heller ikke nægte mig den venlighed at betale dem tilbage for mig; du har jo hjulpet mig af ren broderkærlighed."

Godfrey bed sig i læberne og knyttede sin næve. "Kom mig ikke nær med den mine, eller jeg slåer dig til jorden!"

"Å nej, det gør du vist ikke," sagde Dunsey, som imidlertid gjorde et skridt tilbage. "Jeg er jo sådan en godmodig broder.

Jeg kunne jo, hvad dag det skulle være, få dig smidt fra hus og hjem og spist af med en shilling. Note 1) Jeg kunne fortælle den gamle, hvorledes hans vakre søn har giftet sig med den nette unge dame, Molly Farren, og er meget ulykkelig, fordi han ikke kan leve sammen med sin fordrukne kone, så ville jeg så let som en røg få din plads. Men, ser du, det gør jeg ikke – jeg er så føjelig og godmodig. Du vil vist også gøre dig al mulig ulejlighed for min skyld. Du vil skaffe de hundrede pund for mig – det er jeg så overbevist om."

"Hvorledes skal jeg skaffe pengene?" sagde Godfrey med bævende stemme. "Jeg har ikke en skilling i hele mit eje. Og det er løgn, at du ville komme i mit sted; du ville bare selv blive smidt på døren med. For hvis du begynder at fortælle historier, så kommer jeg også med mine. Broder Bob er faders yndling, det ved du meget godt. Han ville oven i købet være glad ved at komme af med dig."

"Lad gå," sagde Dunsey og nikkede til siden med hovedet, mens han så ud af vinduet. "Det ville være mig overmåde behageligt at gøre dig selskab – du er sådan en dejlig broder, og vi har altid holdt så meget af at trættes med hinanden, at jeg ikke ved, hvad jeg skulle bestille, hvis du ikke var. Men du ville nok hellere både for din egen og for min skyld, at vi skulle blive sammen hjemme, det er jeg ganske vis på. Derfor vil du nok se at få fat i den omtalte lille sum penge, og jeg siger dig hermed farvel, hvor ondt det end gør mig at skilles fra dig."

Dunstan ville gå, men Godfrey ilede efter ham, greb ham i armen og sagde med en ed:

"Jeg siger dig jo, jeg har ingen penge, jeg kan ingen penge skaffe."

"Lån af gamle Kimble."

"Nej, han vil ikke låne mig flere, og jeg vil ikke bede ham om det."

"Nu, så sælg Wildfire."

"Ja, det er let nok sagt; men jeg må have pengene straks."

"Du behøver bare at ride over med den til jagten i morgen. Der kan du træffe Bryce og Keating, og du vil ganske bestemt få mere end ét bud på den."

"Ja vist så og så komme hjem klokken otte, overstænket lige op til hagen. Jeg skal til bal hos Osgoods i anledning af mrs. Osgoods fødselsdag."

"Å hå!" sagde Dunsey, idet han lagde hovedet om på siden og forsøgte at tale med en spæd diskantstemme. "Og der kommer den søde miss Nancy, og vi vil danse med hende og love hende aldrig mere at være uartige og blive taget til nåde og –."

"Hold din mund om miss Nancy, din nar," sagde Godfrey rødmende, "eller jeg kvæler dig."

"Hvorfor?" sagde Dunsey, hvis tone endnu var kunstlet, idet han tog en pisk fra bordet og bankede sig med den i sin flade hånd. "Du har en ypperlig lejlighed. Jeg vil råde dig til at gøre dig gode venner med hende igen; det ville spare tid, hvis Molly tilfældigvis en dag skulle tage en tår for meget og gøre dig til enkemand. Miss Nancy ville ikke bryde sig om at blive nummer to, hvis hun ikke vidste det. Og du har en godmodig broder, som vil bevare din hemmelighed godt, fordi du vil være så overordentlig tjenstvillig imod ham."

"Hør nu engang, hvad jeg vil sige," bemærkede Godfrey, der atter blegnede og skælvede. "Min tålmodighed er meget nær ved at være udtømt. Hvis du var en smule mere tænksom, ville du

indse, at man dog kan drive en mand for vidt og lige så vel få den ene som den anden til at sige stop. Se, sådan forholder det sig, efter hvad jeg skønner, nu for tiden. Jeg kan lige så gerne selv sige den gamle det hele – så ville jeg da i det mindste få dig fra halsen, om jeg end ikke opnåede andet. Han vil jo dog engang få det at vide. Hun har truet med selv at komme og sige ham det. Så du må ikke smigre dig med, at din hemmelighed er værd en hvilken som helst pris, som du måtte finde på at forlange. Du pumper mig for penge så længe, til jeg ingen har til at stille hende tilfreds med, og en skønne dag udfører hun så sin trussel. Det kommer ud på et. Jeg vil selv fortælle fader det hele, og du kan rejse ad Helvede til."

Dunsey mærkede, at han havde skudt over målet, og at der var et punkt, ved hvilket selv Godfreys nølende betænkelighed kunne drives til en fast beslutning. Men han sagde med en ligegyldig mine:

"Som du behager; men jeg vil have et krus øl først." Og han ringede på klokken, kastede sig tværs over to stole og begyndte at banke i vindueskarmen med håndtaget af sin pisk.

Godfrey stod stadig med ryggen til kaminen, bevægede uroligt sine fingre rundt i indholdet af sine sidelommer og så på gulvet. Hans svære, muskelstærke skikkelse besad stort fysisk mod, men hjalp ham ikke til at fatte nogen beslutning, når de farer, der skulle trodses, var sådanne, der ikke kunne slås til jorden eller kvæles. Hans naturlige vankelmodighed og moralske fejhed forøgedes ved en stilling, i hvilken frygtelige følger i lige høj grad syntes at frembyde sig fra alle kanter, og aldrig så snart havde hans hidsighed ægget ham til at trodse Dunstan og foregribe alle mulige meddelelser, førend den

ulykke, han måtte bringe over sig ved et sådant skridt, forekom ham utåleligere end det nærværende onde. Resultaterne af en tilståelse var ikke usikre, de var ganske visse, hvorimod det ikke var sikkert, at han ville blive forrådt. Efter nærmere at have taget denne vished i øjesyn hengav han sig med en følelse af ro atter til tvivl og vaklen. En lille squires arveløse søn, der havde lige lidt lyst til at arbejde og til at tigge, var næsten lige så hjælpeløs som et med rode oprykket træ, der ved jordens og himlens gunstige bistand er vokset op til en smuk stamme på den plet, hvor det først skød i vejret. Måske ville det have været muligt at tænke på at arbejde med en vis fornøjelse, hvis Nancy Lammeter på de vilkår kunne vindes; men eftersom han uigenkaldeligt måtte miste hende så vel som arven og måtte bryde ethvert bånd undtagen det ene, som fornedrede ham og berøvede ham lysten til at søge at genvinde sit bedre jeg, kunne han ikke forestille sig nogen anden fremtid for sig, når tilståelsen var gjort, end at lade sig hverve til soldat – det bortset fra selvmord, i respektable familiers øjne mest fortvivlede skridt. Nej! han ville hellere stole på tilfældigheder end på sin egen beslutning – hellere vedblive at sidde ved det rige bord og indslubre den vin, han holdt af, om end med sværdet hængende over sit hoved og skræk i sit hjerte, end ile ud i kulden og mørket, hvor der ingen fornøjelser var tilbage. Den største eftergivenhed for Dunstan med hensyn til hesten begyndte at synes let i sammenligning med udførelsen af hans egen trussel. Men hans stolthed tillod ham ikke at genoptage samtalen på anden måde end ved at fortsætte skænderiet. Dunstan ventede på det og drak sit øl i kortere drag end sædvanlig.

"Det ligner dig," udbrød Godfrey i en bitter tone, "at tale så roligt om, at jeg skal sælge Wildfire – det sidste, jeg har, som jeg kan kalde mit eget, og den bedste hest, jeg i mit liv har ejet. Havde du en gnist stolthed i dig, ville du skamme dig over at se staldene tomme og høre alle spotte over det. Men jeg tror gerne, du ville sælge dig selv, om så blot for at have den fornøjelse, at en eller anden kunne erfare, at han havde gjort en dårlig handel."

"Nå, nå," sagde Dunstan i en meget forsonlig tone, "jeg ser, du lader mig vederfares retfærdighed. Du ved, at jeg er en perle til at prakke folk noget på. Desformedelst råder jeg dig til at lade mig sælge Wildfire. Jeg skal med fornøjelse ride den over til jagtpladsen for dig i morgen. Jeg vil ikke tage mig så godt ud i sadlen som du, men det er hesten, de vil byde på, og ikke rytteren."

"Jo vist – jeg skulle betro dig min hest!"

"Som du behager," sagde Dunstan, idet han atter med en fuldstændig ligegyldig mine bankede i vindueskarmen. "Det er *dig*, der skal betale Fowlers penge, det kommer ikke mig ved. *Du* fik pengene af ham, da du tog til Bramcote, og *du* har sagt til den gamle, at de ikke er betalt. Jeg har slet ikke haft noget med det at bestille; du behagede blot at være så forekommende at give mig dem. Hvis du ikke vil betale pengene, så kan du lade være; det er mig lige meget. Men jeg var villig til at hjælpe dig ved at påtage mig at sælge hesten, siden det ikke konvenerer dig at tage så langt bort i morgen."

Godfrey tav i nogle minutter. Han havde den største lyst til at fare løs på Dunstan, vriste pisken ud af hans hånd og slå ham halvt fordærvet, og ingen fysisk frygt ville have afskrækket ham

fra at gøre det; men han var betaget af en anden slags frygt, der næredes af følelser, som var endnu stærkere end hans had. Da han atter talte, var det i en halvt forsonlig tone.

"Nå, du vil vel ikke narre mig for hesten? Du vil sælge den og give mig pengene? Hvis du ikke gør det, ved du, at det hele vil ryge i lyset, for jeg har intet andet at betro dig. Og det vil volde dig mindre fornøjelse at rive huset ned over hovedet på mig, når din egen hjerneskal vil gå med i løbet."

"Nå," sagde Dunstan, idet han rejste sig, "så er den ting klaret. Jeg tænkte nok, at du ville give køb. Jeg er karl for at trække gamle Bryce til vands. Hvis jeg får den solgt, skal jeg skaffe dig hundrede og tyve pund for den."

"Men det vil måske regne skomagerdrenge ned i morgen, lige som det gjorde i går, og så kan du ikke komme afsted," sagde Godfrey, der næppe vidste, om han ønskede denne hindring eller ej.

"Å nej, det har ingen nød," sagde Dunstan. "Jeg er altid heldig med vejret. Hvis du selv ville tage afsted, kan det nok være, det ville regne. Du har aldrig trumfer på hånden – det har jeg altid. Du har fået skønhed, men jeg har fået held, og du må derfor beholde mig hos dig, hvis du vil, at det skal gå dig godt; du vil *aldrig* komme ud af det uden mig."

"For Satan, så hold din mund," sagde Godfrey hidsigt. "Og pas på at være ædru i morgen, ellers kunne du let gå ned på hovedet, når du rider hjem, og det kunne også let gå ud over Wildfire."

"Å, berolig du kun dit ømme hjerte," sagde Dunstan, idet han åbnede døren. "Du har aldrig grebet mig i at se dobbelt, når jeg

skulle slutte en handel; det ville spolere legen. Desuden er det bekendt, at når jeg falder, så falder jeg på benene."

Dermed smækkede Dunstan døren i efter sig og overlod Godfrey til den bitre grublen over hans personlige forhold, som nu dagligt optog hans tid og kun blev afbrudt ved jagt, drik og kortspil, eller ved den sjældnere og mindre bedøvende fornøjelse at se miss Nancy Lammeter. Den fine og mangeartede smerte, der udspringer af den højere følsomhed, som ledsager en højere kultur, er måske mindre beklagelig end den sørgelige mangel på upersonlig adspredelse og trøst, der overgiver mere udannede gemytter til deres egne sorgers og bekymringers stadige, påtrængende selskab.

Hine landlige forfædre, som vi er tilbøjelige til at anse for meget prosaiske figurer – mænd, hvis eneste arbejde bestod i at ride rundt på deres jorder, mens de blev tungere og tungere i deres sadler, og som tilbragte resten af deres dage med den halvt ligegyldige tilfredsstillelse af deres ved ensformigheden sløvede sanser, havde ikke des mindre en vis patos i deres liv. Sorger kom også til dem, og deres ungdomsvildfarelser medførte hårde følger; måske havde kærligheden til en eller anden sød pige, et billede på renhed, orden og ro, åbnet deres øjne for synet af et liv, hvor dagene ikke ville synes lange, selv uden sviren og sværmen; men pigen tabtes for dem, synet forsvandt, og hvad var der da for dem at gøre, navnlig når de var blevet for tunge til at jage eller til at bære en bøsse over plovfurerne, andet end at drikke og blive lystige, eller at drikke og blive vrede, så at de kunne være uafhængige af al afveksling og sige om igen med iver og eftertryk de ting, de allerede havde sagt hver dag i det sidste år? Der var sikkert mellem disse

rødkindede og sløvøjede mænd nogle, som, – takket være deres medfødte humanitet – selv drukkenskab aldrig kunne gøre brutale; mænd, som, da ungdommens friskhed var på deres kinder, havde følt sorgens eller angerens hvasse pil, var blevet gennemboret af de rov, de lænede sig til, eller letsindigt havde lagt deres lemmer i lænker, ingen kamp kunne befri dem for; og under disse bedrøvelige, for os alle fælles forhold, kunne deres tanker intet hvilested finde udenfor deres egen ubetydelige histories nedtrampede omkreds.

Det var i alt fald tilfældet med Godfrey Cass i hans livs seksogtyvende år. Et anfald af samvittighedsnag, der understøttedes af de små ubestemmelige indflydelser, som ethvert personligt forhold udøver på en bøjelig natur, havde forledt ham til at indgå et hemmeligt ægteskab, som var en forbandelse for hans liv. Det var en styg historie om en lav lidenskab, et bedrag og en opvågnen fra bedraget, som ikke behøver at drages frem af Godfreys bitre erindringers lønkammer. Han havde længe vidst, at bedraget til dels skyldtes en snare, som var lagt for ham af Dunstan, der i sin broders nedværdigende ægtestab så et middel til på en gang at tilfredsstille sit skinsyge had og sin pengebegærlighed. Og hvis Godfrey simpelthen kunne have følt sig som et offer, ville det jernbidsel, skæbnen havde lagt i hans mund, have trykket ham mindre utåleligt.

Hvis de forbandelser, han mumlede halvhøjt, når han var alene, ikke havde haft nogen anden genstand end Dunstans djævelske snedighed, ville han have gyst mindre for følgerne af en tilståelse. Men han havde noget andet at forbande, nemlig sin egen lastværdige tåbelighed, der nu forekom ham så

afsindig og uforklarlig, som næsten alle vore dårskaber og fejl gør, når det, der har fremkaldt dem, for længe siden er forbi. I fire år havde han tænkt på Nancy Lammeter, og stiltiende og tålmodig havde han gjort kur til hende som den kvinde, der bragte ham til at tænke på fremtiden med glæde: hun skulle blive hans kone og gøre ham hjemmet så hyggeligt, som hans faders hjem aldrig havde været; og det ville være let, når hun altid var i hans nærhed, at vænne sig af med de tåbelige vaner, som ikke var en fornøjelse, men kun en feberagtig måde at slå tiden ihjel på. Godfrey havde af naturen en for huslig lykke vel skikket karakter, men var opdraget i et hjem, ved hvis arne ingen sol skinnede, og hvor det daglige liv ikke blev holdt i hævd af en husmoders ordnende hånd; hans lette gemyt lod ham uden modstand drages ind i selskabslivet, men trangen til en øm og stadig kærlighed, længslen efter en indflydelse, der ville gøre det gode, han foretrak, let at stræbe efter, bevirkede, at netheden, renligheden og den rundhåndede orden i Lammeters hus, der oven i købet belystes af Nancys strålende smil, forekom ham som de friske, klare morgentimer, da fristelser falder i søvn og lader øret åbent for den gode engels røst, der opmuntrer til flid, ædruelighed og fredsommelighed. Og dog havde håbet om dette paradis ikke været nok til at frelse ham fra et skridt, som for stedse udelukkede ham fra det. I stedet for at holde godt fast på det stærke silketov, hvormed Nancy ville have draget ham i sikkerhed til de grønne bredder, hvor det var let at stå fast, havde han ladet sig slæbe tilbage i mudder og dynd, hvor det ikke kunne nytte at kæmpe. Han havde skabt sig bånd, der berøvede ham al sund virkelyst og stadig ophidsede ham.

Ikke des mindre var der en stilling, som var endnu værre end den nærværende; det var den stilling, han ville være i, når den stygge hemmelighed blev røbet; og et ønske, der bestandig sejrede over alle andre, var ønsket om at udsætte den ulykkelige dag, da han måtte bære følgerne af sin faders heftige vrede formedelst det sår, der var tilføjet hans familiestolthed – da han måske ville komme til at sige farvel til den vedvarende velstand og værdighed, som, når alt kom til alt, dog var en slags grund til at leve, og føre med sig visheden om, at han var bandlyst for stedse fra synet af Nancy Lammeter og hendes gode omdømme. Jo længere tid der gik, desto mere udsigt var der for ham til at befris fra i det mindste nogle af de følger, han havde solgt sig til, desto flere anledninger havde han til at skaffe sig den sælsomme tilfredsstillelse at se Nancy og opfange nogle svage kendetegn på hendes endnu ikke ganske uddøde agtelse. Efter denne tilfredsstillelse følte han nu og da en uimodståelig attrå, efter at han havde tilbragt hele uger, hvor han havde flyet hende som den fjerne, bevingede pris, der kun bragte ham til at springe frem for at finde sin lænke så meget mere trykkende. Et af disse anfald af længsel var over ham nu, og det ville have været stærkt nok til at formå ham til at betro Dunstan Wildfire hellere end at skuffe denne higen, selv om han ikke havde haft en anden grund til at sky jagtmødet næste dag. Denne anden grund var den omstændighed, at mødet afholdtes i nærheden af Batherley, den købstad, hvori den ulykkelige kvinde boede, hvis billede for hver dag blev ham mere forhadt; og i hans tanker forpestedes hele nabolaget af hende. Det åg, en mand skaber sig selv ved en urigtig handling, avler had i den mildeste karakter, og den godmodige, varmhjertede Godfrey Cass blev

hurtigt en bitter mand, der hjemsøgtes af grusomme ønsker, som syntes at indtræde i hans sjæl, forsvinde og indtræde igen ligesom djævle, der hos ham havde fundet et fuldt møbleret hjem.

Hvad skulle han bestille i aften for at forslå tiden? Han kunne lige så gerne gå hen i "Regnbuen" og høre folk sludre om hanekampe; dér var alle folk, og hvad andet skulle han tage sig for? For sit eget vedkommende interesserede han sig i øvrigt ikke en døjt for hanekamp. Snuff, den brune vagtelhund, der havde lagt sig foran ham og i nogen tid havde set på ham, sprang nu op, længselsfuld efter de ventede kærtegn. Men Godfrey skød den til side uden at se på den og forlod værelset, fulgt i ydmyghed af den fromme Snuff – måske fordi denne ikke skønnede, at nogen anden vej stod den åben.

4

Da Dunstan Cass i den kølige morgenstund begav sig afsted med den betænksomme og rolige gang, der anstår en mand, som er nødt til at ride til jagt på sin jagthest, måtte han tage vejen langs med den smalle bivej, der ved den ene ende gik forbi det stykke uindhegnede jord, som kaldtes "stenbruddet", og hvor der stod en hytte, som engang havde været en stenbryders skur, men nu i femten år havde været beboet af Silas Marner. Stedet så meget uhyggeligt ud på denne årstid; rundt om sås det fugtige, nedtrampede ler, og det røde, mudrede vand stod højt op i det forladte brud. Det var Dunstans første tanke, da han nærmede sig det; den næste var, at den gamle tosse af en væver, hvis væverstol han allerede hørte rasle, havde en hel del penge skjult et eller andet sted.

Hvoraf kom det sig, at han, Dunstan Cass, der ofte havde hørt tale om Marners elendige levevis, aldrig havde tænkt på at foreslå Godfrey, at han skulle skræmme eller overtale den gamle til at låne sig penge imod den udmærkede sikkerhed, som lå i den unge squires udsigter for fremtiden? Denne udvej faldt ham nu ind som så let og behagelig, navnlig da Marners skat sandsynligvis var stor nok til, at Godfrey kunne få et net overskud ud over sine umiddelbare fornødenheder og blive i stand til at hjælpe sin trofaste broder, så at han nær havde vendt hestens hoved hjemefter igen. Godfrey ville utvivlsomt være rede til at gå ind på hans opfordring; han ville med begærlighed gribe en plan, som kunne spare ham for at skille sig af med Wildfire. Men da Dunstan kom så vidt i sine betragtninger, blev hans lyst til at fortsætte turen stærk og vandt overhånd. Han

ville ikke unde Godfrey den fornøjelse; han foretrak at bedrøve den gode Godfrey. Ydermere glædede Dunstan sig ved den selvtillidsfulde bevidsthed om at have en hest at sælge og en lejlighed til at slå en handel af, føre det store ord og muligvis tage en ved næsen. Han kunne have al den tilfredsstillelse, der fulgte med at sælge hans broders hest, og alligevel have den yderligere fornøjelse at pudse Godfrey på at låne Marners penge.

Med disse betragtninger red han videre til jagtstedet.

Bryce og Keating var der, som Dunstan jo i forvejen var sikker på – han havde rigtignok held med sig.

"Halløj," sagde Bryce, der længe havde haft kig på Wildfire, "De rider på Deres broders hest i dag; hvad skyldes det?"

"Å, jeg har byttet med ham," sagde Dunstan, hvis lyst til at lyve, aldeles uafhængig af, om det kunne være ham til nogen nytte eller ej, ikke forringedes ved sandsynligheden for, at tilhøreren ikke ville tro ham – "nu er Wildfire min."

"Hvad! Har han byttet med Deres tykbenede øg?" sagde Bryce, ganske vis på, at han ville få en ny løgn til svar.

"Å, der var en lille mellemregning imellem os," sagde Dunsey i en flot tone, "og Wildfire klarede den. Jeg føjede ham i at tage hans hest, skønt jeg ingen lyst havde til det, for mine fingre kløede svært efter en hoppe, som Jortin har – det nydeligste dyr, der nogensinde har haft en karl på sin ryg. Men nu, da jeg har fået Wildfire, vil jeg beholde den, skønt der forleden dag blev budt mig halvandet hundrede pund for den af en mand ovre i Flitton – en, der køber ind til lord Cromleck – en flot fyr med grøn vest. Nej, jeg vil ikke skille mig af med Wildfire; jeg vil ikke i en hast få nogen hest, der sætter bedre over et gærde. Der er

mere blod i hoppen, men hun er en kende for svag i bagbenene." Bryce gættede naturligvis, at Dunstan ville sælge hesten, og Dunstan vidste meget godt, at han gættede det (hestehandel er kun en af mange menneskelige transaktioner, der drives på denne måde); og de var begge af den formening, at handelen var i sit første stadium, da Bryce ironisk svarede:

"Det undrer mig nu; det undrer mig, at De vil beholde den; jeg har aldrig hørt tale om nogen mand, som ikke gerne ville sælge sin hest, når han fik et bud, der var en halv gang så meget, som dyret var værd. De kan være glad, hvis De får hundrede pund for den."

Keating kom nu ridende til, og handlen blev mere indviklet. Den endte med, at Bryce købte hesten for hundrede og tyve pund, at udbetale ved afleveringen af Wildfire sund og i behold i stalden i Batherley. Det faldt Dunsey ind, at det måske var det klogeste, om han opgav dagens jagt, straks begav sig til Batherley og efter der at have afventet Bryces tilbagekomst, lejede en hest til at bringe ham hjem med pengene i lommen. Men lysten til et løb, der opmuntredes ved hans tillid til sit held og ved en slurk cognac af hans lommepuffert ved handlens slutning, var ikke så let at overvinde, især da han red en hest, der til alles beundring ville sætte over gærderne. Dunstan tog imidlertid et gærde for mange og jog staverne i livet på sin hest. Hans egen uheldige person, der var aldeles uden værdi på markedet, slap uden skade, men stakkels Wildfire, der ikke var sig sin pris bevidst, faldt om på siden og udåndede med smerte sit sidste suk. Det traf sig så, at Dunstan, da han lidt forinden havde måttet stå af for at gøre sin stigbøjle i orden, havde mumlet en hoben forbandelser over denne afbrydelse, der lige

ved sejrens øjeblik havde bragt ham bagest i jagtskaren, og at han i sin forbitrelse over dette var sat mere blindt over gærderne. Han ville snart have været i række med hundene igen, da den sørgelige hændelse indtraf, og desårsag var han midt imellem de ivrige ryttere forude, der ikke bekymrede sig om, hvad der hændte bagved dem, og efternølerne langt bagude, der lige så gerne kunne komme forbi på en ganske anden vejlinje end den, hvor Wildfire var styrtet. Dunstan, i hvis karakter det lå at bryde sig mere om øjeblikkelige ærgrelser end om fjerne følger, var aldrig så snart kommet på benene igen og havde set, at det var forbi med Wildfire, førend han følte en tilfredshed over, at der ingen vidner var til en stilling, som intet ordskvalder kunne gøre misundelsesværdig. Da han havde styrket sig efter sit fald ved en tår cognac og en hoben eder, gik han så hurtigt, som han kunne, hen til en underskov på højre hånd, gennem hvilken det faldt ham ind, at han kunne begive sig til Batherley uden fare for at møde nogen anden deltager i jagten. Hans første hensigt var at leje en hest der og straks ride hjem, for at gå flere mil uden en bøsse i hånden og på en almindelig vej, det kunne der lige så lidt være tale om for ham som for andre livlige unge mænd af hans kaliber. Han brød sig ikke stort om at overbringe Godfrey den dårlige efterretning, for han kunne samtidig give ham anvisning på Marners penge; og selv om Godfrey, som han plejede, stred imod tanken om at stifte en ny gæld, af hvilken han selv fik den ringeste fordel, nå, så skulle det ikke vare længe; Dunstan var vis på, at han kunne plage Godfrey til alting.

Tanken om Marners penge tiltog i livlighed, nu da trangen til dem var blevet påtrængende; udsigten til at måtte mode i

Batherley med en fodgængers snavsede støvler og døje staldkarlenes grinende spørgsmål stod på en ubehagelig måde i vejen for hans længsel efter at komme tilbage til Raveloe og udføre sin lykkelige plan, og en tilfældig undersøgelse af vestelommen, mens han spekulerede således, vakte hans erindring om den kendsgerning, at de to eller tre småmønter, som hans pegefinger stedte på dér, var af en alt for mat farve til at dække den lille gæld, uden hvis betaling Jennings havde erklæret, at han aldrig mere ville gøre nogen forretning med Dunsey Cass. Efter den retning, hvori jagten havde ført ham, var han i grunden ikke så meget længere hjemmefra end fra Batherley; men Dunsey, som ikke udmærkede sig ved noget lyst hoved, ledede s først til denne slutning, da det lidt efter lidt gik op for ham, at der var grund til, at han burde vælge den hidtil ukendte praksis, at *gå* hjem. Klokken var nu næsten fire, og det begyndte at blive tåget; jo før han kom ud på vejen, desto bedre. Han erindrede, at han havde krydset vejen og set vejviseren, ganske kort før Wildfire styrtede; han knappede derfor sin frakke, snurrede snerten af sin jagtpisk fast om håndtaget, bankede med en rolig mine på støvlekraverne, som for at forvisse sig om, at han på ingen måde var taget ved overraskelse, og begav sig så afsted med den følelse, at han udøvede en mærkværdig bedrift af legemlig anstrengelse, som han engang ved lejlighed ville kunne udpynte og fremstille for en udvalgt og beundrende kreds i "Regnbuen". Når en ung kavaler som Dunsey er reduceret til en så exceptionel måde at bevæge sig på som at gå, er en pisk i hånden et ønskeligt korrektiv for en alt for forvirrende, drømmende følelse af uvanthed med situationen; og mens Dunstan gik igennem den

tiltagende tåge, slog han hele tiden med sin pisk på et eller andet. Det var Godfreys pisk, som han havde fundet for godt at medtage uden tilladelse, fordi den havde et håndtag af guld; naturligvis kunne ingen, når Dunstan havde den i hånden, se, at navnet Godfrey Cass med dybe bogstaver var indgraveret i dette guldhåndtag – de kunne kun se, at det var en meget smuk pisk. Dunsey var ikke uden frygt for, at han skulle møde en eller anden bekendt, i hvis øjne han ville give en ynkelig figur, for tåge er intet skjul, når folk kommer tæt på hinanden; men da han endelig befandt sig på de vel bekendte, smalle Raveloe-veje uden at have mødt en levende sjæl, bemærkede han til sig selv, at han dog altid havde lykken med sig. Men nu var tågen, som understøttedes af aftenens mørke, et stærkere skjul, end han ønskede, for den skjulte hjulsporene, som hans fødder var meget tilbøjelige til at glide ned i – skjulte alting, så at han måtte finde vej ved at lade sin pisk følge langs med de lave buske foran gærdet. Han måtte snart, syntes han, være nær ved den åbne plads ved stenbruddet; han kunne opdage den ved, at gærdet hørte op. Han blev imidlertid opmærksom på den ved en anden omstændighed, som han ikke havde ventet – nemlig ved visse lysglimt, som han sluttede sig til udgik fra Silas Marners hus. Dette hus og de deri skjulte penge havde stadig været i hans tanker under hans vandring, og han havde spekuleret på, hvordan man skulle snakke og friste væveren til at opgive den direkte besiddelse af sine penge for at få renter af dem. Dunstan antog, at der til overtalelsen måtte føjes en smule forskrækkelse, for hans egne aritmetiske begreber var ikke klare nok til at sætte ham i stand til nogen overbevisende udvikling af fordelen ved renter; og hvad angik sikkerheden, så

betragtede han den noget nær som et middel til at bedrage en mand ved at indgive ham den tro, at han ville få sine penge igen.

I det hele taget var påvirkningen af gnierens sind et hverv, som Godfrey sikkert ville overdrage til sin dristigere og snildere broder, det var Dunstan kommet på det rene med; og på den tid, da han så lyset blinke gennem revnerne i Marners skodder, var tanken om en samtale med væveren blevet ham så fortrolig, at det faldt ham ind som noget ganske naturligt, at han kunne gøre bekendtskabet straks. Der kunne være flere behageligheder forbundet med denne fremgangsmåde; væveren havde muligvis en lygte, og Dunstan var træt af at famle sig frem. Han var endnu hen imod en fjerdingvej hjemmefra, og vejen begyndte at blive ubehagelig glat, for tågen begyndte at gå over til regn. Han drejede op ad bakken, skønt ikke uden en vis frygt for, at han skulle gå fejl ad vejen, da han ikke var vis på, om lyset var foran eller på siden af huset. Men han følte sig forsigtigt for på jorden med håndtaget af sin pisk og kom endelig velbeholden frem til døren. Han bankede stærkt på og morede sig ved tanken om, hvor bange den gamle fyr ville blive ved den pludselige støj. Han hørte ingen bevægelse som svar; alt var stille i huset. Var væveren da gået i seng? Hvorfor havde han i så fald ladet et lys stå og brænde? Det var en løjerlig glemsomhed af en gnier. Dunstan bankede endnu stærkere, og uden at vente på svar, stak han fine fingre ind i hullet til dørklinken i den hensigt at ruske i døren og trække snoren på klinken op og ned, idet han ikke tvivlede om, at døren var bundet fast. Men til hans overraskelse åbnede døren sig ved denne dobbelte bevægelse, og han befandt sig

foran en klar ild, der oplyste hver en krog af huset – sengen, væven, de tre stole og bordet – og viste ham, at Marner ikke var der.

Intet kunne i det øjeblik være mere indbydende for Dunsey end den blussende ild på den murede skorsten; han gik ind og satte sig straks ved den. Der var også noget foran ilden, som ville have været indbydende for en hungrig mand, hvis det havde været i et andet tillavningsstadium. Det var et lille stykke flæsk, der hang ved kedelhanken i en snor, som var trukket gennem en stor dørnøgle på en måde, der er vel kendt i private husholdninger, som ikke ejer en stegevender. Men flæsket var hængt i den yderste ende af hanken, åbenbart for at forhindre, at det blev for hurtigt stegt under ejerens fraværelse. Den gamle, stirrende dosmerpande får altså varm mad til aften? tænkte Dunstan. Folk havde altid sagt, at han levede af muggent brød bare for at formindske sin appetit.

Men hvor kunne han være på denne tid og på sådan en aften, mens hans aftensmad var i en sådan tilstand, og hans dør ikke var bundet til? Den vanskelighed, Dunstan selv nylig havde haft ved at finde vej, vakte den tanke hos ham, at væveren måske var gået udenfor sit hus for at hente brænde eller i et andet kort ærinde og var dumpet ned i stenbruddet. Det var en interessant tanke for Dunstan, og i dens følge kom splinternye ræsonnementer. Hvis væveren var død, hvem havde så ret til hans penge? Hvem vidste, hvor hans penge var skjult? *Hvem ville få at vide, at der havde været nogen og taget dem?* Han gik ikke videre ind på disse subtile vidnespørgsmål; det påtrængende spørgsmål: "Hvor *er* pengene?" lagde så fuldstændig beslag på ham, at han ganske glemte, at væverens død ikke var en vished.

Når et sløvt gemyt først kommer til en slutning, som begunstiger et ønske, er det sjældent i stand til at bevare det indtryk, at den antagelse, hvorfra slutningen udgår, er ganske problematisk. Og Dunstans sind var så sløvt, som en eventuel forbryders sind i reglen er.

Der var kun tre skjulesteder, hvor han nogensinde havde hørt tale om, at husmandsskatte var fundet, og det var stråtaget, sengen og et hul i gulvet. På Marners hus var der intet stråtag, og Dunstans første handling efter en tankerække, der påskyndedes af begærlighedens spore, var at gå hen til sengen; men mens han gjorde det, strejfede hans øjne ivrigt hen over gulvet, hvor murstenene i lyset fra skorstenen tydeligt kunne skelnes under det påstrøede sand. Det var dog ikke tilfældet overalt; der var en plet, kun én, som var aldeles dækket af sand, og det tilmed sand, hvori der sad mærker af fingre, som øjensynlig med omhu havde udspredt det over et vist givet areal. Det var nær ved trædeladet på væven. Øjeblikkelig fo'r Dunstan hen til stedet, skubbede sandet til side med sin pisk, stak den tynde ende af skaftet ned mellem stenene og mærkede, at de var løse. I en hast løftede han to sten og så, hvad han ikke tvivlede om var genstanden for hans søgen; for hvad andet end penge kunne der være i de to skindposer? Efter deres vægt at dømme måtte de være fyldt med guineas. Dunstan lod sin hånd gå rundt i hullet for at forvisse sig om, at det ikke indeholdt mere, og lagde så hurtigt murstenene på deres plads igen og bredte sandet ud over dem. Der var næppe gået mere end fem minutter, siden han trådte ind i huset, men det forekom Dunstan som et langt tidsrum; og skønt han savnede enhver tydelig erkendelse af den mulighed, at Marner kunne være i live

og hvert øjeblik atter kunne træde ind i huset, følte han sig grebet af en ubeskrivelig angst, da han rejste sig op med poserne i hånden. Han ville skynde sig ud i mørket og så overveje, hvad han skulle gøre med poserne. Han lukkede straks døren efter sig for at lukke lysstrålerne inde; et par skridt ville være nok til at føre ham så langt bort, at han ikke kunne røbes ved skinnet fra sprækkerne i skodderne og fra klinkehullet.

Regnen og mørket var blevne tættere, og det var han glad over, uagtet det var besværligt at gå med begge hænderne fulde, så at det kneb for ham at holde på både pisken og den ene af poserne. Men da han var gået et par meter, kunne han give sig tid. Han gik da uforsagt fremad i mørket.

5

Da Dunstan Cass vendte huset ryggen, var Silas Marner ikke mere end godt hundrede meter fra det; han kom travende fra landsbyen med en sæk kastet over sine skuldre som en overfrakke og en hornlygte i hånden.

Hans ben var trætte, men hans sind var let, frit for nogen anelse om skæbnens omskiftelser. Tryghedsfølelsen udspringer hyppigere af vane end af overbevisning, og af denne årsag vedbliver den ofte efter en sådan forandring i vilkår, som man ellers kunne antage ville have vakt ængstelse. Det tidsrum, i hvilket en vis given hændelse ikke er indtrådt, gælder i denne vanens logik stadig som en grund til, at hændelsen aldrig skal indtræde, selv når den henrundne tid netop er en forøget grund til, at denne hændelse er nært forestående. En mand fortæller én, at han har arbejdet i en mine i fyrre år, uden at noget ulykkestilfælde er indtrådt, som en grund til, at han ikke behøver at frygte nogen fare, uagtet taget begynder at synke; og man kan ofte lægger mærke til, at jo ældre en mand bliver, desto vanskeligere falder det ham at bevare en troende forestilling om sin egen død. Denne vanens indflydelse var nødvendigvis stærk hos en mand, hvis liv var så ensformigt som Marners – som ingen nye folk så og ikke hørte tale om nye begivenheder, der hos ham kunne holde forestillingen om det uventede og foranderlige i live; og det forklarer ganske simpelt, hvorfor hans sind kunne være let, uagtet han havde ladet sit hus og sin skat mere ubeskyttede end sædvanlig. Silas tænkte med dobbelt velbehag på sin aftensmad; for det første fordi den ville være varm og velsmagende, og for det andet fordi den ikke ville koste

ham noget. For den lille stump flæsk var en foræring fra den udmærkede husholderske, miss Priscilla Lammeter, som han i dag havde bragt et smukt stykke lærred, og det var kun, når Silas fik en sådan foræring, at han delikaterede sig med stegemad. Aftensmåltidet var hans yndlingsmåltid, fordi det faldt på den tid, hvor han slog sig løs, og hans hjerte kvægede sig ved synet af guldet; når som helst han fik stegt mad, foretrak han altid at spise det til aften. Men denne aften havde han aldrig så snart sindrigt fastgjort sin snor om sin stump flæsk, bundet snoren efter skik og brug om sin dørnøgle, stukket den gennem kedelhanken og bundet den til krogen, før han kom i tanker om, at han absolut måtte have noget meget fint garn til at slå et nyt stykke lærred op tidligt næste morgen. Det var gået ham i glemme, fordi han ikke havde måttet gå igennem landsbyen, da han kom fra Lammeters; men at spilde tid ved at gå ærinder om morgenen kunne der ikke være tale om. Det var en hæslig tåge at gå ud i, men der var ting, som Silas satte større pris på end på sin egen komfort. Efter derfor at have trukket sit flæsk hen til den ene side og forsynet sig med sin lygte og sin gamle sæk begav han sig ud for at udrette sit ærinde, der i sædvanligt vejr ville have taget en tyve minutters tid. Han kunne ikke have lukket sin dør af uden at løse sin vel fastsurrede snor og derved forhale nydelsen af sit aftensmåltid; det var ikke umagen værd at bringe dette offer. Hvilken tyv ville finde vej til stenbruddet en aften som denne? Og hvorfor skulle han netop komme denne aften, når han ikke var kommet alle de foregående tolv år? Disse spørgsmål var ikke tydelige for Silas' tanke; de tjener kun til at fremstille den uklare grund til hans frihed for ængstelse.

Han nåede sin dør såre tilfreds over, at han var færdig med sit ærinde; han åbnede den, og for hans kortsynede øjne var alting, lige som da han forlod det, undtagen for så vidt der fra ilden udgik en velkommen forøgelse af varme. Han gik rundt på gulvet, mens han satte sin lygte bort og lagde sin hat og sæk fra sig, så at han udslettede mærkerne af Dunstans fødder på sandet med mærkerne af sine egne, sømbeslåede støvler. Derpå flyttede han sit flæsk nærmere hen til ilden og satte sig ned til den behagelige forretning på én gang at passe maden og varme sig.

Enhver, der havde set på ham, mens det røde skær faldt på hans blege ansigt, underlige, stirrende øjne og magre skikkelse, ville måske have forstået den blanding af ringeagtende medynk, frygt og mistanke, hvormed han betragtedes af sine medborgere i Raveloe. Og dog kunne få mænd være uskadeligere end stakkels Marner. I hans ærlige, enfoldige sjæl kunne end ikke den voksende begærlighed og guldtilbedelse avle nogen last, som var egentlig skadelig for andre. Da hans tros lys var slukket, og hans følelser var sløvet, havde han med hele sin karakters styrke klynget sig til sit arbejde og sine penge; og lige som alle andre ting, en mand ofrer sig for, havde de dannet ham i overensstemmelse med sig. Mens han uophørligt arbejdede på sin væv, havde den for sit vedkommende også indvirket på ham og havde mere og mere bestyrket hans ensformige attrå efter sin ensformige lyd; mens han hang over sit guld og så det tiltage, gjorde det hans kærlighed hård og isoleret ligesom hver enkelt guinea.

Så snart han var varm, begyndte han at tænke på, at det ville være noget længe at vente til efter aftensmaden, inden han

fremtog sine guineas, og at det ville være en nydelse at se dem på bordet foran sig, mens han spiste sit uvante, overdådige måltid. Glæden er den bedste vin, og Silas' guineas var en gylden vin af denne art.

Han rejste sig og satte uden at ane noget sin lysestage på gulvet nær ved væven, strøg sandet bort uden at bemærke nogen forandring og løftede stenene op. Synet af det tomme hul frembragte et voldsomt sting i hans hjerte, men den tro, at hans guld var borte, kunne ikke komme straks – det var kun skræk, han i øjeblikket anede, og han anstrengte sig for at gøre en ende på denne skræk. Han lod sin skælvende hånd gå rundt i hullet, mens han forsøgte at anse det for muligt, at hans øjne havde bedraget ham; så holdt han lyset ned hullet og efterså det opmærksomt, stadig mere og mere skælvende.

Til sidst skælvede han så voldsomt, at han tabte lysestagen, hvorpå han løftede sine hænder op til sit hoved, idet han forsøgte at vinde så megen ro, at han kunne tænke. Havde han aftenen i forvejen efter en pludselig indskydelse lagt sit guld et andet sted, og havde han nu glemt det? En mand, som falder i plumret vand, søger et øjeblikkeligt fodfæste, selv på glatte sten; og ved at bære sig ad, som om han troede på disse falske forhåbninger, udskød Silas fortvivlelsens øjeblik. Han søgte i hver krog, han endevendte sin seng, rystede dynerne og trykkede rundt om på dem, han så ind i det murede hul, hvor han gemte sine pinde. Da der intet andet sted var at undersøge, knælede han igen ned og følte endnu engang rundt i hullet. Der var intet sted tilbage, hvor han nu et øjeblik kunne søge beskyttelse imod den skrækkelige sandhed.

Jo, der var en slags tilflugt, som altid kommer med tankens underkuelse under en overvældende lidenskab; det var den forventning om umuligheden, den tro på modstridende forestillinger, som endnu er forskellig fra galskab, fordi den kan ophæves ved den ydre kendsgerning. Silas rejste sig skælvende fra sin knælende stilling og så om på bordet: lå guldet dog ikke der? Nej, bordet var tomt. Så vendte han sig om og så bagved sig – så sig rundt i hele sin bolig, idet han syntes at anstrenge sine brune øjne for måske at få øje på poserne der, hvor han allerede havde søgt dem forgæves. Han kunne se hver eneste genstand i sit hus – og hans guld var der ikke.

Atter førte han sine skælvende hænder op til sit hoved og udstødte et vildt, skingrende skrig, trøstesløshedens skrig. Et par minutter efter stod han ubevægelig; men skriget havde befriet ham fra det første, forvildende tryk, som sandhedens opdagelse havde efterladt på hans sind. Han vendte sig om, vaklede hen til sin væv og satte sig på den stol, hvor han plejede at arbejde, idet han instinktivt søgte hen til denne som det stærkeste vidnesbyrd om, at han befandt sig i en virkelig verden.

Og nu, da alle de falske forhåbninger var forsvundet, og det første stød af visheden var overstået, begyndte tanken om en tyv at fremstille sig for ham, og han greb den med begærlighed, fordi en tyv måske kunne pågribes og bringes til at udlevere hans guld. Tanken tilførte ham en ny styrke, og han fo'r fra sin væv hen til døren. Da han åbnede den, piskede regnen ham i møde, for den blev stadig tættere og tættere. Der kunne ingen fodtrin spores en sådan nat. – Fodtrin? Hvornår var tyven kommet? Under Silas' fraværelse om dagen havde døren været

lukket af, og der havde ikke, da han kom hjem ved dagens lys, været spor at opdage af, at nogen havde været der. Og ligeledes om aftenen, sagde han til sig selv, var alting ganske, som da han havde forladt det. Sandet og murstenene så ud, som om de ikke havde været flyttet. Var det en tyv, som havde taget poserne? Eller var det en grusom magt, som ingen hænder kunne nå, og som havde fundet en fornøjelse i anden gang at gøre ham fortvivlet? Han gyste for denne mere ubestemte frygt og fæstede med anstrengelse sine tanker på den menneskelige ransmand, der kunne rammes af menneskelig magt. Han dvælede ved alle dem, som havde gjort bemærkninger eller spørgsmål, som han nu kunne se en grund til mistanke i. Der var Jem Rodney, en bekendt krybskytte og ligeledes i andre retninger dårlig renommeret; han havde ofte mødt Marner på sine vandringer over markerne og havde spøgende sagt noget om væverens penge; ja, han havde engang opbragt Marner ved at blive siddende ved kaminen, da han var kommet ind for at tænde sin pibe, i stedet for at passe sine forretninger. Jem Rodney var manden – der var nogen lise i den tanke. Jem kunne findes og bevæges til at udlevere pengene; Marner brød sig ikke om at få ham straffet, han ville bare have sit guld, som var taget fra ham og havde efterladt hans sjæl som en fortabt vandringsmand i en ubekendt ørken. Tyven måtte anholdes. Marners forestillinger om øvrighedsmyndigheden var forvirrede, men han indså, at han måtte gå hen og forkynde, hvad der var hændet ham; så ville nok de fornemme folk i landsbyen – præsten, konstablen og squire Cass – få Jem Rodney eller en anden til at udlevere de stjålne penge.

Han styrtede ud i regnen, ansporet af dette håb; han glemte at tage noget på hovedet og brød sig ikke om at lukke sin dør, for han var til mode, som om han nu intet havde tilbage at miste. Han løb afsted, indtil stakåndethed tvang ham til at formindske farten, da han kom ind i landsbyen ved omdrejningen tæt ved "Regnbuen".

"Regnbuen" var efter Marners anskuelse et flot mødested for rige og stolte mænd, hvis koner havde overflødige forråd af lærred; det var et sted, hvor han sandsynligvis ville finde al den magt og værdighed, som fandtes i Raveloe, og hvor han hurtigt kunne offentliggøre sit tab. Han løftede klinken op og trådte ind i den lyse skænkestue eller køkken på højre hånd, hvor husets mindre fornemme kunder plejede at forsamles, mens stuen til venstre var forbeholdt det mere udvalgte selskab, i hvilket squire Cass hyppigt nød selskabelighedens og nedladenhedens dobbelte glæde. Men stuen var mørk i aften, da de vigtigste personer, som prydede kredsen der, alle sammen ligesom Godfrey Cass var til mrs. Osgoods fødselsdagsbal.

Som følge deraf var selskabet på de højryggede stole i skænkestuen talrigere end sædvanlig, idet flere personer, som ellers ville have haft adgang til stadsstuen og der ville have forøget lejligheden for deres overmænd til at brovte og være nedladende, for denne aften var tilfredse med en variation i deres adspredelse og nød deres toddy der, hvor de selv kunne være stortalende og nedladende i et selskab, som lod sig nøje med øl.

6

Samtalen, som var i højeste grad livlig, da Silas nærmede sig "Regnbuens" dør, havde som sædvanlig været træg og rig på pauser i førstningen, da selskabet samledes. Man begyndte at ryge på piberne i en tavshed, som havde et præg af strenghed; de vigtigere kunder, som drak toddy og sad nærmest ildstedet, stirrede på hinanden, som om det gjaldt et væddemål om, hvem der først blinkede, mens øldrikkerne, hovedsagelig mænd i olmerdugs-trøjer og kitler, holdt øjnene sænkede og gned sig om munden med hænderne, som om det var en sørgelig og trykkende pligt for dem engang imellem at tage en slurk øl.

Endelig blev tavsheden brudt af værten, mr. Snell, en mand af neutral karakter, vant til at stå hævet over menneskelige forskelligheder, idet for ham alle væsener i lige høj grad trængte til at drikke; han tog ordet og sagde i en tvivlende tone til sin fætter, slagteren:

"Der er folk, som ville påstå, at det var et kønt dyr, du fik i hus i går, Bob?"

Slagteren, en munter, smilende, rødhåret mand, var ikke tilbøjelig til at give noget overilet svar. Han tog et par drag af sin pibe, inden han spyttede og svarede: "Og de er ikke så fejl på det, John."

Efter dette korte, bedrageriske tøvejr faldt tavsheden på lige så stærkt som før.

"Var det en rød durham?" sagde dyrlægen, idet han efter et par minutters forløb optog samtalens tråd.

Dyrlægen så på værten, og værten på slagteren, som den person, der måtte påtage sig ansvaret ved at svare.

"Rød var den," sagde slagteren med sin godmodige, hæse diskant – "og en durham var den."

"Så behøver De ikke at fortælle mig, hvem De har købt den af," sagde dyrlægen, idet han noget triumferende så sig om; "jeg ved nok, hvem der har røde durham'er på denne kant af landet. Jeg tør også holde en penny på, at den har en hvid stjerne i panden?"

Dyrlægen bøjede sig frem med sine hænder på sine knæ, da han kom med dette spørgsmål, og hans øjne blinkede polisk.

"Nå ja – det kan nok være," sagde slagteren langsomt, idet han betænkte sig på at give et afgjort bekræftende svar. "Jeg siger ikke det modsatte."

"Det vidste jeg meget godt," sagde dyrlægen, idet han med en trodsig mine kastede sig tilbage på sin stol; "skulle jeg ikke kende mr. Lammeters køer, så gad jeg vidst, hvem der skulle gøre det – det gad jeg nok. Og hvad nu angår den ko, De har købt, så har jeg kureret på hende – modsig mig, hvem der vil."

Dyrlægen så sig om med et udfordrende blik, og den milde slagters samtaleånd blev vakt lidt.

"Jeg holder ikke af at modsige noget menneske," sagde han; "jeg vil helst have fred og ro. Nogle er for at hugge ribbenene langt af – jeg er for at hugge dem kort af, men jeg skændes ikke med de andre om det. Jeg siger bare, at det er et nydeligt kræ – og at det kunne bringe tårerne i øjnene på ethvert fornuftigt menneske at se på det."

"Det kan være meget godt, men det er den ko, jeg har kureret på," sagde dyrlægen bistert; "og det har været mr. Lammeters ko, ellers sagde De en løgn, da De sagde, at det var en rød durham."

"Jeg siger ingen løgne", sagde slagteren med den samme milde hæshed som før; "og jeg modsiger ingen – ikke om så en mand ville bande sig sort; det kommer ikke mig ved, ham har jeg ingen ting at gøre med. Jeg siger bare så meget, at det er et yndigt dyr. Og hvad jeg siger, det vil jeg stå ved; men jeg vil ikke skændes med nogen."

"Nej," sagde dyrlægen i en bitter, spottende tone, idet han så sig om på hele selskabet; "og er De kanske ikke en tykhovedet karl; og sagde De kanske ikke, at koen var en rød durham; og sagde De kanske ikke, at den havde en stjerne i panden – De gør nok bedst i også at stå ved det."

"Nå, nå," sagde værten; "lad koen være, hvad den er. Sandheden ligger midt imellem jer; I have begge ret og begge uret, som jeg altid siger. Og hvad det angår, at koen er mr. Lammeters, så siger jeg ingenting imod det, men det siger jeg, at "Regnbuen" er "Regnbuen". Og for den sags skyld, hvis vi skulle tale om Lammeters, så ved De mest besked om den ting, ikke sandt, mr. Macey? De husker nok, da mr. Lammeters fader kom her på egnen og købte Kaningården?"

Mr. Macey, skrædder og degn, hvilken sidste funktion gigten i den senere tid havde tvunget ham til at dele med en ung mand med et lille ansigt, der sad overfor ham, mr. Macey holdt sit hvide hoved om på den ene side og bevægede sine tommelfingre om hinanden med en behagelig, en lille smule kritisk mine. Han smilede deltagende til svar på værtens spørgsmål og sagde:

"Å jo, det ved jeg nok; men jeg lader andre folk tale. Jeg har nu trukket mig tilbage og overladt min plads til de unge. Spørg

dem, som har gået i skole i Tarley; de har lært udtale; det er kommet op siden mine dage."

"Hvis De sigter til mig, mr. Macey," sagde degnevikaren med en beskeden mine, "så er jeg ingenlunde en mand, som det anstår at tale. Som salmen siger:

> Jeg ved det rette, og ej blot det,
> men hvad jeg ved, det jeg og udøver."

"Nå, jeg ville ønske, at De ville holde melodien, når den er givet Dem; hvis De er meget for at udøve, ville jeg ønske, at De ville udøve dét," sagde en svær, gemytligt udseende mand, der til daglig brug var en fortrinlig hjulmager, men om søndagen var anfører for koret. Han blinkede, mens han talte, til to personer i selskabet, der officielt var kendte som "Fagotten" og "Valdhornet", for at antyde, at han udtalte Raveloes musikalske fraktions anskuelse.

Mr. Tookey, degnevikaren, som delte den upopularitet, der er almindelig for vikarer, blev blussende rød, men svarede med forsigtigt mådehold: "Mr. Winthrop, hvis De vil give mig noget bevis på, at jeg tager fejl, er jeg ikke den mand, som ikke er villig til at gøre en ting om. Men der gives folk, der opstiller deres egne øren som fane og venter, at hele koret skal følge dem. Der kan dog, skulle jeg mene, være to meninger."

"Å ja," sagde mr. Macey, der var meget vel tilfreds med det skete angreb på den ungdommelige anmasselse, "det har De ret i, Tookey; der er immer to meninger; der er den mening, en mand har om sig selv, og der er den mening, andre folk har om ham. Der ville også være to meninger om en revnet klokke, hvis klokken kunne høre sig selv."

"Mr. Macey," sagde den stakkels Tookey, som alene var alvorlig midt i den almindelige latter, "jeg påtog mig efter mr. Crackenthorps ønske delvis at udføre tjenesten som degn her i sognet, når Deres svagelighed gjorde Dem uskikket; og det er en af de dertil hørende rettigheder at synge i koret – hvorfor har De ellers selv gjort det?"

"Ja, men den gamle herre og De er to forskellige personer," sagde Ben Winthrop. "Den gamle har begavelse. Squiren har mange gange indbudt ham på et glas, bare for at høre ham synge *Den røde røver*; er det ikke sandt, mr. Macey? Det er en naturgave. Der er min lille Aaron, han har også begavelse – han kan lige på stedet synge en melodi ligesom en drossel. Men De, master Tookey, De gør bedst i at holde Dem til Deres *Amen*; Deres stemme er god nok, når De beholder den i næsen. Det er Deres indre, som ikke er rigtig skabt for musik; det duer ikke mere end en hul pennepose."

Denne slags uceremonielle åbenhed var den mest pikante form for spøg for selskabet i "Regnbuen", og alle følte, at Ben Winthrops fornærmelse havde stillet mr. Maceys sarkasme i skygge.

"Jeg ser nu nok, hvordan det forholder sig," sagde mr. Tookey, der ikke længere kunne holde sig koldblodig. "Der finder en sammensværgelse sted for at jage mig ud af koret, så at jeg ingen del skal have i julekollekten – sådan er sammenhængen. Men jeg skal tale med mr. Crackenthorp om det; jeg vil ikke lade mig tage ved næsen af nogen."

"Nej, nej, Tookey," sagde Ben Winthrop. "Vi ville betale Dem Deres del for at holde Dem ude af det – det ville vi gøre. Der er andet end utøj, som folk gerne betaler for at blive kvit."

"Nå, nå," sagde værten, der følte, at det var et farligt princip for samfundet at betale folk for deres fraværelse; "en spøg er en spøg. Vi er alle gode venner her, vil jeg håbe. Vi må give og tage. I har begge ret, og I har begge uret, som jeg siger. Jeg er enig med mr. Macey i, at der er to meninger; og hvis man ville spørge om min, ville jeg sige, at De begge har ret. Tookey har ret og Winthrop har ret, og de behøver blot at gå hinanden i møde på halvvejen, så vil de nok komme ud af det."

Dyrlægen dampede stærkt på sin pibe med en vis ringeagt for denne trivielle diskussion. Han havde selv intet øre for musik og gik aldrig i kirke, da han hørte til lægestanden og måtte være beredt på at blive hentet til svagelige køer. Men slagteren, som havde et musikalsk gemyt, havde lyttet til med et delt ønske om Tookeys nederlag og fredens bevarelse.

"Begribeligvis," sagde han, idet han sluttede sig til værtens forsonlige anskuelse, "begribeligvis holder vi af vor gamle degn; det er naturligt, og han var også en sanger af første skuffe og har en broder, der er bekendt som den første spillemand her på egnen. Det er skade, at Solomon ikke bor her i byen og kan give os en arie, når vi ønsker det; ikke sandt, mr. Macey? Jeg ville holde ham med lever og lys for ingenting – det ville jeg."

"Ja, ja," sagde Macey overmåde fornøjet, "vor familie har været bekendt som musikalsk så langt tilbage, som nogen kan mindes. Men de ting dør bort, som jeg siger til Solomon, hver gang han kommer hertil; der er ingen stemmer imod, hvad der plejede at være, og der er ingen, som kan huske, hvad vi husker, undtagen de gamle karle."

"De kan jo huske, dengang da mr. Lammeters fader kom her til egnen, ikke sandt, mr. Macey?" spurgte værten.

"Jo, det skulle jeg mene," sagde den gamle mand, der nu havde gennemgået den komplimentproces, som var nødvendig for at bringe hans tunge på gled, "det var en smuk gammel herre – ligeså smuk og kanske endnu smukkere end den nuværende mr. Lammeter. Han kom nord fra, så vidt jeg kunne skønne. Men der er ingen, som ved rigtig besked med de dele; imidlertid kunne det ikke være langt nordpå, og landet kan ikke have været meget forskelligt fra vort, for han medbragte en køn flok får, så der må være fornuftige græsgange dér. Vi hørte sige, at han havde solgt sin egen gård for at komme her og forpagte Kaningården, og det syntes underligt for en mand, der havde sin egen gård, at komme og forpagte en gård på et fremmed sted. De sagde, at det var formedelst at hans kone lå for døden; men der er årsager, som ingen kender – det er, hvad jeg har skønnet. Somme folk er rigtignok så kloge, at de finder halvtredsindstyve årsager lige for næsen, mens den virkelige grund sidder og blinker til dem i en krog, uden at de nogensinde ser den. Hvordan det nu gik, så vi snart, at vi havde fået en ny sogneboer, der kendte sæd og ret og holdt et godt hus og var vel anset af alle. Og den unge mand – det vil sige den nuværende mr. Lammeter, for han har aldrig haft søskende – begyndte snart at kure til miss Osgood, en søster til den nuværende mr. Osgood. Rigtig et kønt pigebarn, kan I tro – de påstår, at den unge pige ligner hende, men sådan er det immer med folk, der ikke ved besked med, hvad de snakker om. *Jeg* må sagtens vide det, for jeg hjalp den gamle præst, mr. Drumlow hed han, jeg hjalp ham med at få dem smedet sammen."

Her gjorde mr. Macey en pause; han fortalte altid sine historier i afsnit, idet han ventede at blive udspurgt om de

tilhørende omstændigheder.

"Nå, og der hændte jo et eget tilfælde, ikke sandt, mr. Macey, så De havde let ved at huske det bryllup?" sagde værten i en opmuntrende tone.

"Ja, det skulle jeg rigtignok mene – et meget eget tilfælde," sagde mr. Macey med et sideværts kast med hovedet. "For mr. Drumlow – den stakkels gamle herre, jeg kunne godt lide ham, skønt han var blevet en smule forvirret i hovedet, dels af alderdom, dels desformedelst at han gerne tog sig en tår varmt, når tjenesten faldt på en kold morgen. Og den unge mr. Lammeter, han ville absolut giftes i januar, hvilket minsandten er en urimelig årstid at gifte sig i, for det er dog ikke med bryllupper sådan som med barnedåb og begravelser, der ikke kunne undgås. Og nu mr. Drumlow – den stakkels gamle herre, jeg holdt meget af ham – da han skulle stille spørgsmålene, fremkom han med dem efter reglerne for omvendt reguladetri og sagde: 'Vil du have denne mand til din ægteviede hustru?' sagde han, og så sagde han: 'Vil du have denne kvinde til din ægtemand?' sagde han. Men det snurrigste af det hele er, at ingen gav agt på det uden jeg, og de svarede ganske ligefremt 'ja', ligesom om det havde været mig, der sagde *Amen* på det rette sted uden at have hørt, hvad der gik forud."

"Men De vidste jo, hvad for en fejl der skete, ikke sandt, mr. Macey? De havde Deres øren åbne, hvad?" sagde slagteren.

"Ja, ja, hillemænd!" sagde mr. Macey nølende og med et deltagende smil over hans tilhøreres svage fantasi – "jeg rystede som et espeløv; det var, som om jeg havde været en frakke, der på en gang blev trukket i begge skøderne; for jeg kunne ikke stoppe præsten, jeg kunne ikke bære det over mit hjerte at gøre

det; og dog sagde jeg til mig selv, sagde jeg: Sæt nu, at de ikke blev rigtigt gift, fordi ordene kom i den forkerte orden? – og det bankede i mit hoved som i en mølle, for jeg gik altid til bunds i alting; og jeg sagde til mig selv: Er det meningen eller ordene, der binder folk i ægteskab? – for præsten mente det rigtigt, og bruden og brudgommen mente det rigtigt. Men da jeg kom til at tænke nærmere over det, så faldt det mig ind, at i de fleste ting har meningen ikke stort at sige, for man kan have i sinde at sætte to ting sammen, men ens lim duer ikke, og hvad kan det så hjælpe? Så siger jeg da til mig selv: Det er ikke meningen, det kommer an på, det er limen. – Og jeg var så mat, som om jeg skulle ringe med tre klokker på en gang, dengang vi kom ind i sakristiet, og de begyndte at skrive deres navne under. Men hvad kan det nytte at sige noget? – I kan ikke forestille jer, hvad der bevæger sig i en tænksom mands hjerne."

"Men De holdt ikke des mindre tæt, ikke sandt, mr. Macey?" sagde værten.

"Jo, jeg holdt tæt, til jeg var ene med mr. Drumlow, så fortalte jeg alting, men i al ærbødighed, som jeg plejede. Men han tog sig tingen let og sagde: Å, vær De kun ganske rolig, Macey, sagde han, det er hverken meningen eller ordene – det er kirkebogen, det kommer an på – det er limen. – I ser alt så, han klarede det let; for præster og doktorer kan alting udenad, så de ulejliger sig ikke med at tænke over, hvad der er rigtigt, og hvad der er galt, sådan som jeg mange, mange gange har gjort. Og giftermålet var og blev ganske i orden, kun døde den stakkels mrs. Lammeter – den forhenværende miss Osgood – inden pigebørnene var voksne; men hvad velstand og alt muligt

respektabelt anbelanger, så er der ingen familie, der er mere anset."

Alle mr. Maceys tilhørere havde hørt denne historie mangfoldige gange, men de hørte på den, som om det havde været en yndlingsvise, og på visse steder ophørte et øjeblik dampningen af piberne, for at tilhørerne kunne henvende hele deres opmærksomhed på de forventede ord. Men der var mere endnu, og mr. Snell, værten, kom pligtskyldigt med det indledende spørgsmål:

"Gamle mr. Lammeter havde nok en køn formue, ikke sandt, dengang han kom her til egnen?"

"Ja vel," sagde mr. Macey; "men jeg er vis på, det har knebet for den nuværende mr. Lammeter at holde den hel. For det har altid heddet sig, at ingen kunne blive rig på Kaningården, skønt han har den på billige vilkår, for den er, hvad de kalder stiftelsesjord."

"Og der er få folk, der ved så godt som De, hvordan den blev stiftelsesjord, ikke sandt, mr. Macey?" sagde slagteren.

"Nej, hvordan skulle de det?" sagde den gamle degn noget hånligt. "Min bedstefader lavede liberierne til den mr. Cliff, der kom og byggede de store stalde på Kaningården. Det var stalde, der var fire gange så store som squire Cass', for han tænkte ikke på andet end heste og jagt, denne mr. Cliff – det var en londonsk skrædder, sagde nogle folk, som var blevet gal af at snyde sine kunder. Han kunne ikke ride; herregud, de sagde såmænd, at han ikke havde mere greb på hesten, end om hans ben havde været korskæppe; min bedstefader hørte den gamle squire Cass sige det mange, mange gange. Men ride ville han, som om pokker havde været i hælene på ham; og han havde en

søn, en dreng på seksten år; og intet ville hans fader have, at han måtte bestille, undtagen at ride og ride og immer ride, skønt fyren, sagde de, var bange for det. Det hed sig almindeligt, at faderen ville ride skrædderen ud af knægten og lave en gentleman af ham – og det er nu ikke, fordi jeg selv er skrædder, men af ærbødighed for Gud, der skabte mig som sådan, at jeg er stolt af det, for *Macey, Skræddermester* har der stået over vor dør, længe inden dronningens portræt på shillingerne. Men Cliff, han skammede sig over at hedde skrædder, og han tog det meget fortrydeligt op, når man lo ad hans ridning, og ingen af de fine folk her omkring kunne fordrage ham. Imidlertid blev den stakkels dreng syg og døde, og faderen overlevede ham ikke længe, for han blev nu endnu mere sær, end han plejede, og de sagde, at han plejede at gå ud i stalden i den mørke nat med en lygte i hånden og tænde en masse lys der, for han kunne ikke sove; og der stod han og knaldede med sin pisk og så på sine heste; og de sagde, at det var et Guds under, at stalden ikke brændte med de stakkels umælende dyr. Men endelig døde han i komplet vanvid, og de fandt, at han havde efterladt hele sin formue, Kaningården og det hele, til en londonsk stiftelse, og se, på den måde blev Kaningården stiftelsesjord. Hvad nu staldene angår, så bruger mr. Lammeter dem aldrig – de ligner slet ikke længere stalde, og ville man nu smække deres døre i, så ville det lyde som torden over det halve sogn."

"Ja, men der går nok mere for sig i staldene, end hvad folk ser ved dagens lys, hvad, mr. Macey?" sagde værten.

"Jo, jo; gå bare den vej en mørk nat," sagde mr. Macey med en hemmelighedsfuld blinken, "og se så, om De tør påstå, at De

ikke ser lys i stalden og hører hestenes stampen og piskenes knalden og tuden med, hvis det er hen imod daggry. Det har heddet *Cliffs fritid*, lige siden jeg var dreng; det vil sige, man påstår, at det er den fritid, Fanden giver ham fra at blive stegt. Det har min fader fortalt mig, og han var en fornuftig mand, men nutildags er der jo folk, som ved bedre besked med, hvad der passerede, inden de blev født, end de ved med deres egen forretning."

"Hvad siger De nu til det, Dowlas?" sagde værten, idet han vendte sig til dyrlægen, der svulmede af utålmodighed efter at komme til at give sit besyv med i laget – "der er en nød for Dem at knække."

Mr. Dowlas var den negative ånd i selskabet og var stolt af denne sin stilling.

"Hvad jeg siger? Jeg siger, hvad en mand må sige, hvis han ikke lukker sine øjne, når han vil se på en vejviser. Jeg siger, og er rede til at holde ti pund med enhver mand om det, hvis han vil stå ude med mig en tør nat på engen foran stalden ved Kaningården, at vi hverken ville se lys eller høre nogen anden støj, end at vi snyder vore næser. Det siger jeg, og det har jeg sagt mange gange; men der er ingen, som tør holde ti pund på deres spøgelser, som de er så sikre på."

"Det er ingen sag at tilbyde sådan et væddemål, Dowlas," sagde Ben Winthrop. "De kunne lige så gerne tilbyde at holde med en mand om, at han ikke ville få gigt, når han en vinternat stod i gadekæret til halsen. Det ville være en rar fornøjelse for en mand at vinde sit væddemål, når han så fik gigt. Folk, der tror på *Cliffs fritid*, ville ikke vove sig i nærheden af det for ti pund."

"Hvis master Dowlas vil overbevise sig om sandheden," sagde mr. Macey med et sarkastisk smil, idet han legede med sine tommelfingre, "behøver han ikke at holde noget væddemål – han kan bare selv gå derhen – der er ingen, som vil forhindre ham i det; og så kan han lade sognets folk vide, om de har uret."

"Tak! Jeg er Dem meget forbunden," sagde dyrlægen med en spotsk pusten, "lad folk kun være tosser, det kommer ikke mig ved. Jeg bryder mig ikke om at lære sandheden at kende med hensyn til spøgelser; jeg kender den allerede. Men jeg har ikke noget imod et væddemål, hvor alting går åbent og ærligt til. Lad hver mand holde ti pund med mig om, at jeg vil få *Cliffs fritid* at se, så skal jeg gå derhen alene. Jeg behøver intet selskab. Jeg vil gøre det lige så roligt, som jeg stopper denne pibe."

"Men hvem skal passe på Dem, Dowlas, og påse, at De gør det? Det er intet ærligt væddemål," sagde slagteren.

"Intet ærligt væddemål?" svarede mr. Dowlas vredt. "Jeg gad høre nogen mand træde frem og sige, at jeg har i sinde at være uærlig. Jeg gad høre Dem sige det, mester Lundy."

"Det er nok muligt," sagde slagteren. "Men det kommer ikke mig ved. Jeg har ikke noget at bestille med at købe Dem til noget, så jeg vil ikke prutte med Dem om prisen. Vil nogen efter Deres udfordring byde på Dem, så vær så god. Jeg holder mest af fred og ro, det gør jeg."

"Ja, det gør enhver bjæffende køter, når man løfter en stok imod den," sagde dyrlægen. "Men jeg er hverken bange for mennesker eller spøgelser, og jeg er parat til at holde et ærligt væddemål – jeg er ingen fej køter."

"Ja, men der er sådan en egen ting ved det, Dowlas," sagde værten i en oprigtig og forsonlig tone. "Der er efter min mening

folk, som ikke kunne se spøgelser, om de så står foran dem så tydelige som en pigkæp. Og det har sine grunde. Der er nu f.eks. min kone, hun kan ikke lugte, om så den stærkeste ost ligger lige for næsen af hende. Jeg har selv aldrig set noget spøgelse, men jeg siger som så: Det er meget muligt, at jeg ikke har lugt for dem! – Jeg mener, at man kan sætte et spøgelse i stedet for lugten og omvendt. Jeg er derfor tilbøjelig til at holde med begge parter; for, som sagt, sandheden ligger i midten. Og når Dowlas ville gå derhen og så sige, at han ikke havde set en døjt til *Cliffs fritid* hele natten igennem, så ville jeg holde med ham; og hvis nogen sagde, at *Cliffs fritid* ikke des mindre var til, så ville jeg også holde med ham. For jeg går efter lugten."

Værtens analogiske argumentation blev ikke vel optaget af dyrlægen, som var en mand, der ivrigt modsatte sig ethvert kompromis.

"Å snak," sagde han, idet han med forøget forbitrelse satte sit glas på bordet, "hvad har lugten at bestille med det? Har et spøgelse nogensinde givet et menneske et blåt øje? Det gad jeg gerne vide. Hvis spøgelser vil have, at jeg skal tro på dem, så må de lade være at luske om i mørket og på ensomme steder – så må de komme, hvor der er folk og lys."

"Som om spøgelser brød sig om, at sådan en uvidende person troede på dem!" sagde mr. Macey med dyb ringeagt for dyrlægens grove inkompetence til at forstå vilkårene for spøgelsesagtige fremtoninger.

7

Imidlertid syntes der øjeblikket efter at fremkomme et vidnesbyrd om, at spøgelser havde en mere nedladende natur, end mr. Macey tildelte dem; for pludselig så man Silas Marners blege, indfaldne skikkelse stå i det varme lys, uden at ytre et ord, men kun seende sig om på selskabet med sine underlige, spøgelsesagtige øjne. Der indtrådte samtidig en bevægelse i de lange piber, som lignede bevægelsen med opskræmte insekters følehorn, og enhver tilstedeværende, end ikke den skeptiske dyrlæge undtaget, havde et indtryk af, at han så, ikke Silas Marner i en kødelig skikkelse, men et spøgelsessyn; for døren, Silas var kommet ind ad, var skjult af de højryggede bænke, og ingen havde lagt mærke til hans komme.

Mr. Macey, som sad et godt stykke fra spøgelset, måtte antages at føle en diskutators triumf, der kunne bidrage til at neutralisere hans andel af den almindelige forskrækkelse. Havde han ikke altid sagt, at når Silas Marner var i sin ejendommelige henrykkelsestilstand, så var hans sjæl løst fra hans legeme? Her var beviset; ikke desto mindre ville han i det hele taget have været ligeså vel tilfreds uden det. I et par minutter var der en dødsstilhed, da Marner ikke straks kunne tale for stakåndethed og sindsbevægelse. Værten, som havde den sædvanlige følelse af, at han var forpligtet til at holde sit hus åbent for alt selskab, og som stolede på, at hans ukrænkede neutralitet ville beskytte ham, påtog sig endelig det hverv at besværge spøgelset.

"Mr. Marner," sagde han i en vindende tone, "hvad fejler Dem? Hvad vil De her?"

"Plyndret!" sagde Silas gispende. "Jeg er blevet plyndret! Jeg vil have fat i konstablen – og øvrigheden – og squire Cass – og mr. Crackenthorp."

"Å, hold på ham, Jem Rodney," sagde værten, hos hvem tanken om et spøgelse begyndte at tabe sig, "jeg er bange for, at han ikke er rigtig i hovedet. Han er våd lige til skindet."

Jem Rodney sad yderst og var følgelig bekvemt nær ved det sted, hvor Marner stod; men han vægrede sig ved at yde sin tjeneste.

"Kom de selv og hold på ham, mr. Snell, hvis De har lyst", sagde Jem noget tvært. "Han er blevet plyndret og myrdet med, så vidt jeg skønne," tilføjede han i en mumlende tone.

"Jem Rodney!" sagde Silas, idet han vendte sig om og fæstede sine underlige øjne på den mistænkte mand.

"Nå, mester Marner, hvad vil De mig?" sagde Jem lidt skælvende, idet han greb sit ølkrus som et forsvarsvåben.

"Hvis det var Dem, der stjal mine penge," sagde Silas, idet han foldede sine hænder bønfaldende og formelig skreg ordene ud, "så giv mig dem tilbage, og jeg skal ikke gøre Dem noget for det. Jeg bryder mig ikke om at sende Dem politiet på halsen. Giv mig dem tilbage, så vil jeg lade Dem – jeg vil lade Dem beholde en guinea!"

"Jeg stjålet Deres penge!" sagde Jem vredt. "Jeg skal slå Dem dette krus i øjnene, hvis De taler om, at jeg skulle stjæle Deres penge."

"Hør nu, mester Marner," sagde værten, der nu rejste sig med en bestemt mine og greb Marner i skulderen, "hvis De har nogen underretning at give, så må De fremsætte den på en fornuftig måde og vise, at De er ved Deres fulde fem, hvis De

ellers vil, at nogen skal høre på Dem. De er så våd som en druknet mus. Sæt Dem ned og tør Deres klæder, og så tal kun frisk fra leveren."

"Ja, vist så, mand," sagde dyrlægen, der begyndte at føle, at han ikke havde været sine grundsætninger ganske tro ved denne lejlighed. "Lad os nu være fri for mere stirren og skrigen, ellers lader vi Dem svinebinde som en gal mand. Det var grunden til, at jeg ikke straks talte til Dem – manden er blevet gal, tænkte jeg."

"Lad ham sætte sig ned," råbte flere stemmer på en gang, vel fornøjede med, at den virkelige tilværelse af spøgelser endnu var et åbent spørgsmål.

Værten tvang Marner til at tage sin frakke af og så sætte sig ned på en stol langt borte fra alle andre midt i kredsen og lige i varmestrålerne fra kaminen. Væveren, som var for svag til at have nogen bestemt hensigt foruden den at få hjælp til at få sine penge tilbage, fandt sig uden modstand i det. Selskabets forbigående skræk var nu glemt eller besejret af en stærk nysgerrighed, og alle ansigter var vendt imod Silas, da værten, efter igen at have taget sæde, sagde:

"Nå, mester Marner, hvad er det så, De har at fortælle om, at De er blevet bestjålet? Lad os høre."

"Han gør bedst i ikke at fortælle en gang til, at det var mig, der har plyndret ham," udbrød Jem Rodney heftigt. "Hvad skulle jeg gøre med hans penge? Jeg kunne lige så gerne stjæle præstens messeskjorte og gå med den lige for næsen af folk."

"Hold nu mund, Jem, og lad os høre, hvad han har at sige," sagde værten. "Nå da, mester Marner?"

Silas fortalte nu sin historie og måtte besvare en mængde spørgsmål, da tyveriets hemmelighedsfulde beskaffenhed gik op for tilhørerne.

Den forunderlige nye situation, Marner befandt sig i, da han således åbnede sit hjerte for sine medborgere, sad i varmen fra en arne, som ikke var hans egen, og følte nærværelsen af ansigter og stemmer, til hvilke han nærmest skulle sætte sin lid om hjælp, udøvede uden tvivl sin indflydelse på ham til trods for hans lidenskabelige grublen over det tab, han havde lidt. Vor bevidsthed kan sjældent bestemt angive begyndelsen af en indre så lidt som af en ydre spiring; der er foregået mange cirkulationer af plantesaften, inden vi opdager det ringeste tegn til en knop.

Den lille mistænksomhed, hvormed hans tilhørere i begyndelsen hørte på ham, forsvandt lidt efter lidt overfor hans sorgs overbevisende naturlighed; det var umuligt for naboerne at tvivle om, at Marner sagde sandheden, ikke fordi de var i stand til straks at slutte fra hans meddelelsers beskaffenhed til fraværelsen af ethvert motiv til en forvanskning af dem, men fordi, som mr. Macey bemærkede, "folk, der havde Djævelen i ryggen, ikke kunne antages at være så modfaldne," som stakkels Silas var. Tværtimod syntes der af den sælsomme kendsgerning, at tyven intet spor havde efterladt og netop havde vidst at benytte det for dødelige væsener aldeles uberegnelige øjeblik, da Silas gik fra sit hjem uden at lukke døren af, med stor sandsynlighed at kunne uddrages den slutning, at hans uhæderlige pagt med den Onde, hvis den ellers nogensinde havde bestået, var blevet afbrudt, og at som følge deraf denne skarnsstreg var blevet udøvet imod Marner af

en person, som det var aldeles unyttigt at jage politiet efter. Hvorfor denne overnaturlige forbryder skulle være nødt til at vente, indtil døren var blevet stående uaflåset, var et spørgsmål, der ikke var nogen, der kom på.

"Det er ikke Jem Rodney, der har udøvet denne forbrydelse. Mr. Marner," sagde værten. "De må ikke kaste Deres øjne på stakkels Jem. Der kunne nok siges et og andet imod Jem om en hare eller sligt, hvis enhver var forpligtet til at holde sine øjne vidt åbne og aldrig blinke, men Jem har siddet her og drukket sit krus øl som den pæneste mand i sognet fra før den tid, da De efter Deres eget sigende gik hjemmefra, mester Marner."

"Vist så," sagde mr. Macey; "vi vil ingen beskyldninger høre imod uskyldige; det strider imod lov og ret. Der må være folk, som kan gøre ed imod en mand, inden han kan tages ved vingebenet. Lad os være fri for beskyldninger imod uskyldige folk, mester Marner."

Hukommelsen var ikke så komplet sløv hos Silas, at den ikke kunne vækkes ved disse ord. Med en følelse af anger, der var lige så ny og sælsom for ham som alt andet i den sidste time, fo'r han op fra sin stol og gik lige hen til Jem, idet han så på ham, som om han ville forvisse sig om udtrykket i hans ansigt.

"Jeg havde uret," sagde han – "ja, ja – jeg burde have tænkt på det. Der er intet, som kan vidne imod Dem, Jem. De har været oftere i mit hus end nogen anden, derfor kom jeg først i tanker om Dem. Jeg beskylder Dem ikke – jeg vil ikke beskylde nogen – men," tilføjede han, idet han løftede sine hænder op til sit hoved og med forvirret bedrøvelse vendte sig bort, "jeg søger – jeg søger at tænke mig om, hvor mine penge kan være."

"De er vist gået hen, hvor der er varmt nok, til at de kunne smelte," sagde mr. Macey.

"Tys!" sagde dyrlægen, og derpå spurgte han med en mine, som om han var i begreb med at optage et krydsforhør: "Hvor mange penge var der vel i poserne, mester Marner?"

"To hundrede og to og halvfjerdsindstyve pund, tolv shilling og seks pence var der i går aftes, da jeg talte dem," sagde Silas, idet han atter satte sig med et dybt suk.

"Det var da ikke for meget til, at en mand kunne bære dem. Der har naturligvis været en eller anden landstryger derinde; og hvad det angår, at der ingen fodspor er, og at murstenene og sandet lå, som det plejede – nå, så er Deres øjne jo noget nær som et insekts, mester Marner; de må have alting så nær ved, at De ikke kan overse meget på én gang. Det er min tro, at hvis jeg havde været Dem, eller De havde været mig – for det kommer ud på ét – så ville De ikke have troet, at De fandt alting, ligesom da De forlod det. Jeg stemmer for, at to af de fornuftigste her af selskabet skal gå med Dem hen til master Kench, konstablen – han er syg og ligger, ved jeg – og få ham til at give en af os fuldmagt, for det er lovens bud, og det vil nok ingen sige mig imod i. Der er ingen lang vej til Kench, og hvis jeg får fuldmagt, så skal jeg gå tilbage med Dem, mester Marner, og se Deres lejlighed efter; og hvis nogen har noget andet at foreslå, så vil jeg være ham forbunden, om han vil stå op og sige det rent ud som en mand."

Ved dette vigtige foredrag havde dyrlægen genvundet sin selvtilfredshed og ventede med fortrøstning på at høre sig nævnt som en af de i højeste potens fornuftige mænd.

"Lad os imidlertid se, hvorledes vejret er," sagde værten, der også betragtede sig som personlig indbefattet i dette forslag. "Det regner endnu stærkt," sagde han, da han kom tilbage fra døren.

"Nå, jeg er ikke den mand, der lader mig skræmme af regn," sagde dyrlægen. "Det ville se ilde ud, om dommer Melam hørte, at der var gjort en anmeldelse til respektable folk som os, uden at vi havde gjort skridt for at skaffe oplysninger til veje."

Værten var enig i denne anskuelse, og efter at have spurgt selskabet om dets mening og pligtskyldigst gennemgået en lille ceremoni, der i det høje gejstlige liv er bekendt under benævnelsen *nolo episcopari*, indvilligede han i at påtage sig den noget kolde værdighed at gå hen til Kench. Men til dyrlægens store bedrøvelse rejste nu mr. Macey en indvending imod hans forslag om at blive konstablens stedfortræder; for den vise gamle herre, der gjorde krav på at kende loven, meddelte som en kendsgerning, der som en tradition var overleveret ham af hans fader, at ingen doktor kunne være konstabel.

"Og De er jo doktor, antager jeg, omend De kun er kvægdoktor – for en flue er og bliver en flue, om det også er en hesteflue," sluttede mr. Macey, mens han undrede sig lidt over sin egen skarpsindighed.

Der opstod en varm debat om dette spørgsmål, idet dyrlægen selvfølgelig var utilbøjelig til at give afkald på sin egenskab som doktor, men samtidig påstod, at en doktor godt kunne være konstabel, hvis han havde lyst – loven betød blot, at han ikke *behøvede* at være det, når han ikke havde lyst. Mr. Macey fandt, at dette var noget snak, eftersom loven ikke kunne antages at være ømmere for doktorer end for andre folk. Ydermere, hvis

det lå i doktorers karakter mere end andre mænds at have ulyst til at være konstabler, hvoraf kom det sig da, at mr. Dowlas var så ilter efter at fungere i denne egenskab?

"Jeg bryder mig ikke om at fungere som konstabel," sagde dyrlægen, der var kommet i en slem klemme ved dette ubarmhjertige ræsonnement; "der er ingen, der kan sige det om mig, når han vil holde sig til sandheden. Men hvis der skal være nogen skinsyge og misundelse anbelangende at gå hen til Kench i regnvejret, så lad kun dem gå, der har lyst – I skal ikke få mig til at gå, det kan jeg sige jer."

Ved værtens mellemkomst blev imidlertid disputten jævnet. Mr. Dowlas samtykkede i at gå med som assistent og ikke i nogen officiel egenskab, og forsynet med nogle gamle overklædningsstykker begav da den stakkels Silas sig med sine to ledsagere atter ud i regnen, mens han tænkte på de lange nattetimer, der forestod ham, ikke som én, der længes efter hvile, men som én, der er beredt på at skulle våge til den lyse morgen.

8

Da Godfrey Cass ved midnatstid kom tilbage fra mrs. Osgoods selskab, blev han ikke synderlig forbavset over at høre, at Dunsey ikke var kommet hjem. Måske havde han ikke solgt Wildfire og ventede på en anden lejlighed til det – måske havde han på denne disede eftermiddag foretrukket at tage ind i "Den røde Løve" i Batherley, hvis jagten havde bragt ham hen i det nabolag; for det var ikke rimeligt, at han ville bekymre sig stort om at lade sin broder i ængstelig spænding. Godfreys sind var for fuldt af Nancy Lammeters blikke og væsen, for fuldt af den forbitrelse på ham selv og hans skæbne, som synet af hende altid fremkaldte hos ham, til at han skulle ofre Wildfire eller sandsynlighederne for Dunstans opførsel nogen eftertanke.

Næste morgen var hele landsbyen i røre formedelst historien om tyveriet, og ligesom alle andre var Godfrey beskæftiget med at samle og diskutere det nyeste nye desangående, og med at besøge stenbruddet. Regnen havde bortskyllet enhver mulighed for at skelne fodspor, men en nøjagtig gennemsøgelse af stedet havde i den modsatte retning fra landsbyen åbenbaret en fyræske med en flintesten og stål, der var halvt gemt i snavset. Det var ikke Silas' fyræske, for den eneste, han nogensinde havde haft, stod endnu på hans hylde; og den almindelige formodning gik ud på, at fyræsken i snavset på en eller anden måde stod i forbindelse med tyveriet. Et lille mindretal rystede på hovederne og ytrede som sin anskuelse, at det var et tyveri, der ikke kunne spredes synderligt lys over ved hjælp af fyræsker, at der var noget underligt ved mester Marners tale, og at man før havde hørt tale om, at en mand selv havde lavet en ulykke og

så havde fået politiet til at søge efter gerningsmanden. Men når man spurgte dem om deres grunde til denne mening og om, hvad Marner kunne vinde ved slige falske foregivender, rystede de kun på hovedet ligesom før og bemærkede, at der var ingen, som vidste, hvad somme folk regnede for gevinst, og endvidere, at enhver havde ret til at have sine egne meninger, enten han så havde grunde for dem eller ej, og at væveren, som Gud og hvermand vidste, var halvt forrykt.

Skønt mr. Macey var med at forsvare Marner imod enhver mistanke for at være en bedrager, spottede han også fyræsken, ja dadlede endog den til denne knyttede gisning som en ugudelig antagelse, der gik ud på, at alt måtte være udført af menneskelige hænder, og at der ingen magt var, som kunne fjerne hans guineas uden at flytte murstenene. Ikke des mindre optrådte han temmelig skarpt imod mr. Tookey, da den ivrige vikar, som følte, at det var en betragtning af sagen, der passede sig specielt for en degn, gik endnu videre og tvivlede om, at det overhovedet var rigtigt at anstille undersøgelser med hensyn til et tyveri, hvis nærmere omstændigheder var af en så mystisk natur.

"Ret som om," sluttede mr. Tookey – "ret som om der intet andet var, end hvad der kunne opdages af dommere og konstabler."

"Tag Dem nu i agt for at gå vild, Tookey," sagde mr. Macey, idet han vedvarende nikkede med hovedet. "Sådan er det altid med Dem; når jeg kaster en sten og træffer, så mener De, at der er noget, som er bedre end at træffe, og prøver på at kaste en sten længere bort. Hvad jeg har sagt, angår fyræsken; jeg har intet sagt imod dommere og konstabler, for de er beskikket af

kong George, og det ville ilde anstå en mand, der er i et sogneembede, at træde op imod kong George."

Mens disse debatter førtes i gruppen udenfor "Regnbuen", forefaldt der inde i den en højere rådslagning under forsæde af mr. Crackenthorp, sognepræsten, med squire Cass og andre udmærkede sognefolk som bisiddere. Mr. Snell, værten – der, som han selv bemærkede, var en mand, som var vant til at lægge to og to sammen – havde netop fundet på at sætte fyræsken, som han som konstitueret konstabel selv havde haft den udmærkede ære at finde, i forbindelse med visse erindringer om en bissekræmmer, der for en måned siden havde været inde hos ham for at drikke en tår, og som virkelig havde fortalt, at han gik med en fyræske til at tænde sin pibe ved. Her var sikkert en tråd, der burde forfølges. Og da hukommelsen, når den først har nogle sikre kendsgerninger inde, stundom er forbavsende frugtbar, fik mr. Snell lidt efter lidt en levende erindring om det indtryk, bissekræmmerens ansigt og samtale havde gjort på ham. Han havde "en måde at se på", der gjorde et ubehageligt indtryk på mr. Snells følelsesfulde organisme. Ganske vist sagde han ikke noget specielt – undtagen netop det om fyræsken – men det kommer ikke an på, hvad en mand siger, det er måden, han siger det på, som det handler om. Ydermere havde han en mørk, udenlandsk hudfarve, der ikke tydede på stor ærlighed.

"Havde han ørenringe?" ønskede mr. Crackenthorp at vide, da han havde noget kendskab til fremmede skikke.

"Ja, bliv lidt – lad mig se," sagde mr. Snell som en lærevillig clairvoyant, der virkelig ikke vil gøre nogen fejl, når han kan undgå det. efter i en kort tid at have udstrakt sine mundvige og

knebet sine øjne sammen, som om han forsøgte at se ørenringene, syntes han at opgive denne bestræbelse og sagde: "Han havde ørenringe til salg i sin kasse, så det er naturligt, at formode, at han også gik med dem. Men han kom i næsten hvert eneste hus i landsbyen; der er måske en anden, som har set dem i hans øren, skønt jeg ikke tør påtage mig at sige det med bestemthed."

Mr. Snell havde ret i sin antagelse om, at andre nok ville erindre bissekræmmerens ørenringe. Efterhånden som det med stedse større eftertryk udbredtes mellem landsbyens beboere, at præsten havde ønsket at vide, om bissekræmmeren havde ringe i ørene, gjorde det sig mere og mere gældende, at det var af stor vigtighed at komme på det rene med dette faktum. Enhver, der hørte spørgsmålet og ikke havde noget tydeligt billede af bissekræmmeren *uden* ørenvinge, havde naturligvis straks et billede af ham *med* ørenringe, større eller mindre efter omstændighederne; og billedet antog nu form af en levende erindring, så at murermesterens hustru, en veltænkende kone, der ikke var tilbøjelig til at fare med usandhed, og hvis hus var et af de renligste i landsbyen, var rede til at erklære, så sandt, som hun agtede til jul at tage alterens sakramente, at hun havde set store ørenringe i nymåneform i begge bissekræmmerens øren, mens Jinny Oates, skoflikkerens datter, der var en mere fantasirig person, ikke blot forsikrede, at hun også havde set dem, men at de havde jaget en gysen gennem hendes årer, hvilket de gjorde endnu i dette øjeblik, når hun tænkte på dem.

Og for at sprede yderligere lys over den i fyræsken liggende nøgle til gåden foranstaltedes der en indsamling af alle de ting,

der i forskellige huse var købt af bissekræmmeren, hvilke bragtes hen til "Regnbuen" for at udstilles der. Der herskede i landsbyen en almindelig følelse af, at der i "Regnbuen" måtte gøres en hel del til at opklare dette tyveri, og at ingen mand behøvede at gøre sin kone nogen undskyldning for, at han gik derhen, så længe værtshuset var skuepladsen for alvorlige offentlige pligters udførelse.

Man blev lidt skuffet og måske lidt indigneret, da det blev bekendt, at Silas Marner, efter at være udspurgt af squiren og præsten, havde erklæret, at han ikke bevarede nogen anden erindring om bissekræmmeren, end at denne var kommet til hans dør, men ikke var kommet ind i hans hus, da han straks var gået, efter at Silas med døren på klem havde sagt, at han intet skulle have. Det var alt, hvad Silas havde kunnet vidne, men han klamrede sig ikke des mindre til tanken om, at bissekræmmeren var tyven, om så kun fordi det gav ham et bestemt billede af et gemmested for hans guld, efter at det var borttaget fra sit hul i gulvet; han kunne nu tydeligt se det i bissekræmmerens kasse. Men det bemærkedes med nogen forbitrelse i landsbyen, at enhver undtagen et "blindt dyr" som Marner ville have set manden luske om i nærheden, for hvorledes kom han til at tabe sin fyræske i snavset tæt ved væverens hus, hvis han ikke havde været der. Uden tvivl havde han gjort sine iagttagelser, mens han talte med Marner i døren. Enhver kunne straks se på væveren, at han var en halvt forrykt gnier. Det var et under, at bissekræmmeren ikke havde myrdet ham; man havde tit og mange gange hørt tale om, at folk af den slags, med ringe i ørene, var mordere; en sådan person var

bleven dømt ved assiseretten for ikke længere siden, end at folk, der endnu levede, godt kunne huske det.

Vistnok havde Godfrey Cass, da han kom ind i "Regnbuen" under en af mr. Snells hyppigt gentagne meddelelser af sit vidnesbyrd, behandlet det med vantro og erklæret, at han selv havde købt en pennekniv af bissekræmmeren, og at denne var en meget gemytlig, lattermild fyr; det var lutter snak, sagde han, med mandens skumle udseende. Men dette omtaltes i landsbyen som ungdommens løse tale, "ret som om det kun var mr. Snell, der havde fundet noget underligt ved bissekræmmeren!" Tvært imod, der var mindst en halv snes personer, som var villige til at fremstille sig for dommer Melam og aflægge et langt mere slående vidnesbyrd, end selv værten kunne præstere. Man måtte håbe, at mr. Godfrey ikke ville gå til Tarley og slå koldt vand på, hvad mr. Snell forklarede der, for således at forhindre øvrigheden fra at udstede en anholdelsesordre. Man havde en mistanke om, at det var hans hensigt, da han efter middag sås at begive sig bort til hest i retning af Tarley.

Men ved den tid var Godfreys interesse for tyveriet forsvundet for hans tiltagende bekymring med hensyn til Dunstan og Wildfire, og han red ikke til Tarley, men til Batherley, da han ikke længere kunne holde ud at være i uvished om dem. Den mulighed, at Dunstan havde spillet ham det hæslige puds at ride bort med Wildfire for at komme hjem efter en måneds forløb, når han havde bortspillet eller på anden måde forødt betalingen for hesten, var en frygt, der påtrængte sig ham endnu mere end tanken om, at han skulle være kommet til skade; og nu, da ballet hos mrs. Osgood var forbi,

var han vred på sig selv, fordi han havde betroet sin hest til Dunstan. I stedet for at forsøge på at berolige sine ængstelser opmuntrede han dem ved den overtroiske indbildning, som vi alle har, når vi venter en ulykke rigtig bestemt, så er der så meget mindre rimelighed for, at den indtræder; og da han hørte en hest nærme sig i trav og så en hat dukke frem over en hæk ved en krumning af vejen, antog han næsten, at hans besværgelse var lykkedes. Men aldrig så snart kom hesten ham i syne, førend hans mod atter sank. Det var ikke Wildfire; og et par minutter efter kunne han skelne, at rytteren ikke var Dunstan, men Bryce, som holdt sin hest an for at tale med ham med et ansigt, der varslede noget ubehageligt.

"Nå, mr. Godfrey, det er en heldig broder, De har, den mester Dunsey, ikke sandt?"

"Hvad mener De?" sagde Godfrey hastigt.

"Har han kanske ikke været hjemme endnu?" spurgte Bryce.

"Hjemme? nej. Hvad er der sket? Skynd Dem – hvad har han gjort med min hest?"

"Jeg tænkte jo nok, at det var Deres, skønt han påstod, at De havde overladt den til ham."

"Er den styrtet med ham og har brækket benene?" sagde Godfrey, blussende af forbitrelse.

"Værre endnu," sagde Bryce. "Ser De, jeg havde slået en handel af med ham om at købe hesten for hundrede og tyve pund – det var en svær pris, men jeg har altid syntes om hesten. Og hvad gør så han? Han går hen og spidder den på et gærde med spidse stager øverst oppe på en bakke med en grøft foran. Hesten havde allerede været død en tid, da den blev fundet. Så han har altså ikke været hjemme siden?"

"Hjemme? Nej," sagde Godfrey, "og han gør også bedst i at blive borte. Jeg forbandede tosse! Jeg burde have indset, at det ville blive enden på det."

"Sandt at sige," sagde Bryce, "faldt det mig ind, efter at jeg havde handlet om hesten, at han måske gik og solgte hesten uden Deres vidende, for jeg troede ikke, at det var hans egen. Jeg vidste, at master Dunsey sommetider gjorde gale streger. Men hvor kan han være blevet af? De har ikke set noget til ham i Batherley. Han kan ikke have taget skade, for han må være gået sin vej."

"Taget skade?" sagde Godfrey bittert. "Han tager aldrig skade – han er kun skabt til at skade andre."

"Nå, havde De da givet ham lov til at sælge hesten?" spurgte Bryce.

"Ja; jeg ville skille mig af med den – den har altid været lidt for hård i munden for mig," sagde Godfrey, hvis stolthed bragte ham til at krympe sig under den tanke, at Bryce skule gætte, at salget var en nødvendighed. "Jeg ville ud at se efter ham – jeg tænkte nok, at der var hændet en eller anden ulykke. Nu vil jeg vende om," tilføjede han, idet han vendte hesten og ønskede, at han kunne ride fra Bryce, for han følte, at den længe frygtede krise i hans liv nærmede sig med stærke skridt. "De skal vel til Raveloe, ikke sandt?"

"Nej, ikke nu," sagde Bryce. "Jeg skulle have været derhen, for jeg skal til Flitton, og så tænkte jeg, at jeg lige så godt undervejs kunne se ind til Dem og lade Dem vide alt, hvad jeg selv vidste om hesten. Master Dunsey har vist ikke gerne villet vise sig, førend den slemme nyhed var blevet lidt gammel. Han er måske

gået hen for at aflægge et besøg i "Trekroner" ved Whitbridge – jeg ved, han holder meget af at komme der."

"Ja, måske," sagde Godfrey noget åndsfraværende. Idet han derpå mandede sig op, sagde han med en tvungen ligegyldighed: "Jeg tør holde på, vi vil nok snart høre fra ham."

"Nå, her skal jeg om ad," sagde Bryce, der ikke undrede sig ved at se, at Godfrey var noget "væk"; "jeg vil derfor sige Dem farvel og ønske, at jeg en anden gang kan bringe Dem bedre efterretninger."

Godfrey red langsomt videre, idet han forestillede sig optrinnet, når han gik til bekendelse for sin fader, hvilket han indså, at han nu ikke længere kunne slippe for. Tilståelsen om pengene måtte gøres allerede næste morgen; og hvis han holdt resten skjult, kunne han være vis på, at når Dunstan om kort tid kom tilbage og mærkede, at han måtte lide under sin faders vrede, så ville han fortælle hele historien af lutter trods, selv om han intet havde at vinde ved det. Der var måske ét skridt, han endnu kunne vinde Dunstans tavshed med og udsætte den skæbnesvangre dag; han kunne nemlig sige til sin fader, at han selv havde forødt de penge, der var betalt ham af Fowler, og da han aldrig før havde gjort sig skyldig i en sådan forseelse, ville sagen måske gå hen efter et lille uvejr. Men Godfrey kunne ikke bekvemme sig til det. Han følte, at han ved at lade Dunstan få pengene allerede havde gjort sig skyldig i et brud på tilliden, der næppe var mindre lastværdigt, end om han havde bragt pengene direkte til sine egne fornødenheder; og dog var der en forskel mellem de to handlinger, som lod ham føle, at den ene var meget mere graverende for ham end den anden, og at han umuligt kunne påtage sig skylden for at have begået den.

"Jeg vil ikke påstå, at jeg er et skikkeligt menneske," sagde han til sig selv; "men jeg er ingen kæltring – i det mindste til en vis grad. Jeg vil hellere bære følgerne af, hvad jeg *har* gjort, end indbilde nogen, at jeg har gjort, hvad jeg aldrig ville have gjort. Jeg ville aldrig have brugt pengene til min egen adspredelse – jeg blev tvunget til at handle, som jeg gjorde."

Resten af dagen var Godfrey, med undtagelse af enkelte vaklende øjeblikke, til sinds at aflægge sin fader en fuldstændig tilståelse, og han gemte historien om Wildfires tab til næste morgen, for at den kunne tjene ham som indledning til den vanskeligere meddelelse. Den gamle squire var vant til sin søns hyppige fraværelse fra hjemmet og anså hverken Dunstans eller Wildfires udeblivelse for noget, det var værd at lægge mærke til. Godfrey sagde atter og atter til sig selv, at når han lod denne lejlighed til en tilståelse gå forbi, ville han aldrig få nogen anden; åbenbaringen af sammenhængen kunne ske på en endnu værre måde end ved Dunstans ondskab; *hun* kunne komme, som hun havde truet med at gøre. Han forsøgte endvidere at gøre scenen lettere for sig ved en prøve; han besluttede, hvorledes han ville gå over fra tilståelsen om, at han havde været svag nok til at lade Dunstan få pengene, til den kendsgerning, at Dunstan havde en magt over ham, som han ikke havde formået at frigøre sig for, og hvorledes han ville forberede sin fader på noget meget slemt, inden han fortalte ham sammenhængen. Den gamle squire var en ubøjelig mand; han fattede beslutninger, mens han var yderst forbitret, men han lod sig ikke rokke fra dem, efter at hans vrede havde lagt sig – det var som lavaen, der, når den afkøles, stivner til sten. Som mange hidsige og uforsonlige mænd lod han onderne

vokse til, begunstigede af hans egen uagtsomhed, indtil de trængte ind på ham med tirrende styrke, og da vendte han sig med vild strenghed imod dem og blev ubøjelig hård. Det var hans metode imod hans forpagtere; han lod dem komme i restance, forsømme deres hegn, formindske deres besætning, sælge deres foder og på anden måde gå den forkerte vej, – og når han så manglede penge som følge af denne overbærenhed, tog han de strengeste forholdsregler og ville ikke lytte til nogen bøn om eftergivenhed. Godfrey vidste alt dette og følte det med så meget større styrke, fordi han altid havde ærgret sig ved at være vidne til sin faders pludselige anfald af hårdhed, som han med sin vankelmodige karakter ikke følte den ringeste deltagelse for. (Han kritiserede ikke den fejlagtige overbærenhed, som gik forud for disse anfald; den forekom ham ganske naturlig.) Imidlertid var der, tænkte Godfrey, en mulighed for, at hans faders stolthed kunne betragte hans ægteskab i et lys, som ville formå ham til at neddysse det hellere end at forskyde sin søn og gøre sin familie til genstand for folkesnak i en halv mils omkreds.

Det var den anskuelse af sagen, som det lykkedes Godfrey at bevare så temmelig uforandret til midnat, og han lagde sig til at sove med den tanke, at han nu var færdig med al indre debat. Men da han vågnede i den endnu mørke morgen, var det ham umuligt atter at kalde sine aftentanker til live; det var, som om de var blevet udmattede og ikke kunne vækkes til ny virksomhed. I stedet for argumenter for at gå til bekendelse kunne han nu kun fremmane de slemme følger af den; den gamle frygt for vanære vendte tilbage, den gamle gysen ved tanken om at rejse en håbløs skranke imellem sig og Nancy, den

gamle tilbøjelighed til at stole på tilfældigheder, der kunne være gunstige for ham og frelse ham fra at blive røbet.

Hvorfor skulle han i grunden ved sin egen handling afskære håbet om dem? Han havde i går set sagen i et galt lys. Han havde været forbitret på Dunstan og havde ikke tænkt på andet end en fuldstændig åbenbaring af deres gensidige hemmeligheder; men hvad der virkelig ville være klogest for ham at gøre, var at søge at formilde sin faders vrede imod Dunstan og holde sagerne så vidt muligt i deres gamle gænge. Hvis Dunstan ikke kom tilbage i løbet af et par dage (og Godfrey tænkte, at den slyngel havde penge nok på lommen, til at han kunne blive endnu længere borte), kunne alting trække over.

9

Godfrey stod op og spiste sin morgenmad tidligere end sædvanlig, men blev i det panelerede værelse, indtil hans yngre brødre havde fuldendt deres måltid og var gået ud; her ventede han på sin fader, der altid gik ud og gik en tur med sin avlskarl før morgenmaden. Hver person spiste til sin egen tid i "Det røde Hus", og squiren var altid den sidste, da han gav en temmelig svag morgenappetit en lang frist, inden han prøvede den. Bordet havde været dækket med solide madvarer i næsten to timer, inden han indfandt sig. Han var en høj, kraftig mand på tres år med et ansigt, i hvilket den rynkede pande og det temmelig hårde blik syntes at modsiges af den slappe og svage mund. Hans person bar præg af stadig forsømmelse, hans dragt var sjusket, og dog var der noget i den gamle squires væsen, som udmærkede ham fra de almindelige forpagtere i sognet, der måske var lige så vel opdraget som han, men som efter at have dorsket deres vej gennem livet med en bevidsthed om, at de var i nærheden af deres overmænd, manglede det selvherredømme og den myndighed i tone og holdning, som tilhørte en mand, der tænkte på overmænd som fjerne væsener, med hvilke han personligt ikke havde stort mere at bestille end med Amerika eller stjernerne. Squiren havde været vant til sognets ærbødighed hele sit liv igennem, vant til den forudsætning, at hans familie, hans drikkekrus og alt, hvad hans var, var det ældste og bedste; og da han aldrig omgikkes folk, der var højere på strå end han, blev hans mening ikke forstyrret ved nogen sammenligning.

Han så på sin søn, da han trådte ind i værelset, og sagde: "Nå, har *du* ikke fået din morgenmad endnu?" Der veksledes ingen venlige morgenhilsener imellem dem, ikke på grund af noget som helst uvenskab, men fordi høflighedens duftende blomst ikke vokser i slige hjem som "Det røde Hus".

"Jo, sir," sagde Godfrey, "jeg har spist morgenmad, men jeg blev for at tale med dig."

"Nå," sagde squiren, idet han ligegyldig kastede sig i sin stol; han talte på en vis hostende måde, som man i Raveloe anså for en hans rang tilhørende forrettighed, og mens han snittede et stykke kød af og rakte det til en jagthund, der var kommet ind med ham, sagde han: "Å, vil du ringe efter mit øl? I knægte bestiller næsten ikke andet end at more jer. I tænker aldrig på andre end jer selv."

Squirens liv var lige så ørkesløst som hans sønners, men det var en fiktion, som han og hans jævnaldrende i Raveloe holdt på, at ungdommen udelukkende var dårskabens tid, og at deres bedagede visdom stadig befandt sig i en af deres sarkasmer mildnet tålmodighedstilstand. Godfrey talte ikke igen, før øllet var blevet bragt, og døren var lukket – en pause, i hvilken Fleet, jagthunden, havde fortæret så meget kød, at en fattig mand kunne have fået et festmåltid af det.

"Der er hændet en forbandet ulykke med Wildfire," begyndte han; "det skete i forgårs."

"Hvad! har den brækket benene?" sagde squiren efter at have taget en slurk øl. "Jeg troede, at du bedre forstod at ride. Jeg har aldrig i mit liv ladet nogen hest styrte for mig. Havde jeg gjort det, kunne jeg have bidt mig i øjnene efter en anden, for *min* fader var ikke slet så villig til at komme op med brikkerne, som

visse andre fædre er. Men de må tåge skeen i en anden hånd, det må de gøre. Panteforskrivninger og restancer har jeg nok af, men med kontanter er det så småt for mig som for en landevejstigger. Og Kimble, den nar, siger, at bladene snakker om fred. Så vil landet jo aldrig kunne bestå. Priserne ville falde i en fart, og jeg ville aldrig få mine restancer hjem, om jeg så satte alle mine fordringer til auktion. Der er nu den forbandede Fowler, ham vil jeg ikke give henstand længere; jeg har sagt til Winthrop, at han endnu i dag skal gå til Cox. Den gavtyv lovede mig ganske bestemt, at han i forrige måned ville betale mig hundrede pund. Han benytter sig af, at han bor på den udliggergård, og tror, at jeg skal glemme ham."

Squiren havde holdt denne tale på en hostende og afbrudt måde, men uden at holde nogen pause, der var lang nok for Godfrey til at benytte den som påskud for igen at tage ordet. Han indså, at det var hans faders hensigt at slippe for enhver begæring om penge på grund af uheldet med Wildfire, og at den vægt, han således var blevet ledet til at lægge på sin pengeknaphed og sine restancer, sandsynligvis ville frembringe en for hans meddelelse yderst ugunstig stemning. Men han måtte blive ved, nu da han var begyndt.

"Det er værre, end at hesten har brækket benene – den er blevet spiddet på et gærde og er død," sagde han, så snart hans fader tav og begyndte at fortære sit måltid. "Men jeg havde ikke i sinde at bede dig om at købe mig en anden hest; jeg tænkte blot på, at jeg var ude af stand til at betale dig med prisen for Wildfire, således som jeg havde haft i sinde. Dunsey red den over til jagten forleden dag for at sælge den for mig, og da han havde slået en handel med Bryce, der skulle give hundrede og

tyve pund for den, red han efter hundene og gjorde et eller andet tosset spring, der øjeblikkelig gjorde det af med hesten. Var det ikke sket, ville jeg i dag have betalt dig hundrede pund."

Squiren havde lagt kniv og gaffel fra sig og stirrede forbavset på sin søn, da han ikke var et tilstrækkeligt hurtigt hoved til at danne sig en sandsynlig gisning om, hvad der kunne have forårsaget en så forunderlig revolution i de faderlige og sønlige forhold, som dette hans søns forslag om at betale ham hundrede pund pegede hen på.

"Sagen er den, sir – det gør mig meget ondt – det var meget dadelværdigt af mig," sagde Godfrey. "Fowler har betalt de hundrede pund. Han betalte mig dem, da jeg var derovre en dag i forrige måned. Men Dunsey plagede mig for pengene, og så lod jeg ham få dem, fordi jeg håbede, at jeg tidligere kunne have betalt dem til Dem."

Squiren var purpurrød af forbitrelse, inden hans søn havde talt til ende, og havde meget ondt ved at ytre sig.

"Du lod Dunsey få pengene? Og hvor længe har du været så fine venner med Dunsey, at du må føje ham i at lade ham sætte mine penge overstyr? Bliver du nu til tyv? Jeg vil ikke vide af det at sige. Jeg skal jage jer alle sammen på porten og gifte mig igen. Jeg vil bede dig at erindre, at der ikke hviler noget bånd på min ejendom; siden min bedstefaders tid har Cass'erne kunnet handle, som de vil, med deres besiddelser. Husk på det. Du lod Dunsey få pengene! Hvorfor lod du Dunsey få pengene? Der ligger en eller anden løgn på bunden af det."

"Der er ikke noget usandt i det, sir," sagde Godfrey. "Jeg ville selv ikke have brugt pengene, men Dunsey plagede mig, og jeg var tosset nok til at lade ham få dem. Men jeg havde i sinde at

betale dem, enten jeg fik dem tilbage af ham eller ikke. Således forholder det sig. Jeg havde aldrig tænkt på at narre dig for pengene, og jeg er ikke den mand, der ville gøre sligt. Du har aldrig set mig begå nogen uærlig handling."

"Hvor er Dunsey da? Hvad står du der og snakker for? Gå og hent Dunsey, siger jeg dig, og lad ham gøre regnskab for, hvad han ville have pengene for, og hvad han har brugt dem til. Han skal komme til at fortryde det. Jeg skal jage ham på porten. Jeg har sagt, at jeg ville gøre det, og jeg skal holde ord. Han skal ikke gøre nar ad mig. Gå og hent ham."

"Dunsey er ikke kommet tilbage."

"Hvad! knækkede han da selv halsen?" sagde squiren noget ærgerlig over, at han i så tilfælde ikke kunne fuldføre sin trussel.

"Nej, jeg tror ikke, han tog nogen skade, for hesten blev fundet død, og Dunsey må være gået sin vej. Vi vil nok ved lejlighed få ham at se igen. Jeg ved ikke, hvor han er."

"Og hvorfor måtte du lade ham få pengene? Svar mig på det spørgsmål," sagde squiren, der nu atter begyndte at rette sine angreb mod Godfrey, eftersom han ikke kunne få fat i Dunsey.

"Å, jeg ved ikke, sir," sagde Godfrey nølende. Det var en slet udflugt, men Godfrey holdt ikke af at lyve. Og da han ikke var sig tilstrækkelig bevidst, at ingen slags tvetydighed længe kan gå uden hjælp af usandheder, var han aldeles uforsynet med opdigtede bevæggrunde.

"Du ved det ikke? Jeg skal sige dig det, sir. Du har gjort en eller anden genistreg, og du har bestukket ham til ikke at fortælle mig det," sagde squiren med en pludselig skarpsindighed, der forbavsede Godfrey, som følte sit hjerte

banke voldsomt ved tanken om, hvor nær hans faders gisning var ved sandheden. Den pludselige ængstelse tilskyndede ham til at gøre det næste skridt – en meget ubetydelig tilskyndelse er nok på en vej, der går ned ad bakke.

"Nu, sir," sagde han, idet han forsøgte at tale med ligegyldig ro, "der var en lille affære mellem mig og Dunsey; den vedrører ingen anden. Det er ikke umagen værd at spekulere over unge menneskers dårskaber; den ville ikke have gjort nogen forskel for dig, hvis jeg ikke havde været så uheldig at miste Wildfire. Jeg ville da have betalt dig pengene."

"Dårskaber! Vås! Det er på tide, at du holder op med at begå dårskaber. Jeg vil lade dig vide, at du *må* holde op med det," sagde squiren med rynket pande og et vredt blik på sin søn. "Jeg kan ikke længere skaffe penge til jeres historier. Min bedstefader havde sin stald fuld af heste og førte oven i købet et stort hus, og det, så vidt jeg kan skønne, i dårligere tider; og det kunne jeg med, hvis jeg ikke havde fire døgenigte af sønner hængende på mig som hesteigler. Jeg har været for god en fader imod jer alle sammen, det er ulykken. Men jeg skal sætte en stopper for det."

Godfrey tav. Han var ikke just meget skarpsindig i sine betragtninger. Men han havde dog altid haft en følelse af, at hans faders overbærenhed ikke havde været godhed, og havde haft en ubestemt længsel efter nogen tugt, der kunne have sat en grænse for hans egne svage vildfarelser og understøttet hans bedre vilje.

Squiren spiste med god appetit sit kød og brød, tog en ordentlig slurk øl, vendte da sin stol bort fra bordet og begyndte igen at tale.

"Det bliver så meget værre for dig, forstår du – du kommer til at se at hjælpe mig med at holde sammen på tingene."

"Jeg har tit tilbudt at overtage bestyrelsen, men du har altid taget det fortrydeligt op og har syntes at mene, at jeg ville skubbe dig til side."

"Jeg ved ikke noget om, at du har tilbudt det, eller at jeg har taget det fortrydeligt op," sagde squiren, hvis hukommelse bestod af visse stærke indtryk, der var upåvirkede af enkeltheder; "men jeg ved nok, at du engang syntes at tænke på at gifte dig, og jeg tænkte ikke på at lægge dig hindringer i vejen, som nogle fædre ville have gjort. Jeg ville meget gerne have, at du skulle gifte dig med Lammeters datter, og jeg antager, at hvis jeg havde sagt nej, så ville du have hængt i; men fordi jeg ikke sagde dig imod, har du skiftet sind. Du er en pernittengryn, er du; du slægter din stakkels moder på. Hun havde aldrig nogen vilje selv, men et fruentimmer har det heller ikke behov, når hun har fået en flink mand. Din kone ville derimod behøve en fast vilje, for du kender knap dit eget sind så meget, at du lader begge dine ben gå på én gang. Pigebarnet har jo ikke ligefrem sagt, at hun ikke vil have dig, har hun vel?"

"Nej," sagde Godfrey, der følte sig meget hed og uhyggelig til mode; "men jeg tror ikke, at hun vil."

"Tror! Har du da ikke mod til at spørge hende om det? Holder du fast på, at du vil have *hende* – det er det, det kommer an på."

"Der er intet andet fruentimmer, jeg ønsker at gifte mig med," sagde Godfrey undvigende.

"Nå, så lad mig fri for dig, hvis du ikke har courage til at gøre det selv. Lammeter vil næppe have noget imod, at hans datter bliver gift ind i min familie, skulle jeg mene. Og hvad angår det

kønne pigebarn, så ville hun ikke have sin fætter – og der er, så vidt jeg skønner, ingen anden, der kan have stået dig i vejen."

"Jeg vil hellere lade det være for øjeblikket, sir," sagde Godfrey ængsteligt. "Jeg tror, at hun for tiden er lidt fornærmet på mig, og jeg vil helst selv tale min sag. En mand må selv besørge den slags anliggender."

"Nå, så tal og besørg dem, og se, om du kan tage skeen i en anden hånd. Det må en mand gøre, når han tænker på at gifte sig."

"Jeg kan ikke se, hvorledes jeg nu kan tænke på det. Du vil sagtens ikke gerne bosætte mig på en af gårdene, og jeg tror ikke, hun ville bo her i huset med alle mine brødre. Det er et ganske andet liv, end hun har været vant til."

"Hun vil ikke bo her i huset? Kom ikke med den sludder. Du frier til hende, det er det hele," sagde squiren med en kort, hånlig latter.

"Jeg vil helst lade den ting være for øjeblikket, sir," sagde Godfrey. "Jeg håber, at du ikke vil forsøge på at fremskynde det ved at sige noget."

"Jeg vil gøre, hvad jeg finder for godt," sagde squiren, "og jeg vil lade dig vide, at jeg er herre; vil du ikke finde dig i det, kan du stikke af og se at finde dig en ejendom et andet sted, som du kan dumpe ned i. Gå ud og sig til Winthrop, at han ikke skal gå til Cox, men vente på mig. Og sig til ham, at han skal lade min hest sadle. Og, bliv lidt; se at få Dunseys krikke solgt, og giv mig pengene, hører du? Han skal ikke holde flere øg på min bekostning. Og hvis du ved, hvor han lister om – og det ved du bestemt nok – så kan du sige til ham, at han kan spare sig den

ulejlighed at komme tilbage. Lad ham blive staldkarl og skøtte sig selv. Han skal ikke mere få lov til at tynge på mig."

"Jeg ved ikke, hvor han er, sir; og vidste jeg det også, så tilkommer det ikke mig at sige til ham om at blive borte," sagde Godfrey, idet han gik hen imod døren.

"For Satan, ingen ræsonneren; gå bare ud og skaf mig en hest," sagde squiren, idet han tog en pibe.

Godfrey forlod værelset, næppe vidende, om han var lettere til mode, fordi samtalen var endt, uden at den havde gjort nogen forandring i hans stilling, eller mere urolig, fordi han havde indviklet sig endnu mere i rænker og usandhed. Hvad der var foregået med hensyn til hans frieri til Nancy, havde vakt en ny bekymring for, at nogle ord efter middagsmåltidet af hans fader til mr. Lammeter skulle sætte ham den forlegenhed, at han var nødt til definitivt at afslå hende, netop når hun syntes at være indenfor hans område. Han tog tilflugt til sin sædvanlige trøst, nemlig håbet om en eller anden uforudset skiften af hans held, en eller anden gunstig tilfældighed, der ville befri ham fra ubehagelige følger, måske endog retfærdiggøre hans mangel på oprigtighed ved at godtgøre dens klogskab. Og i denne tillid til et kast med lykkens terning kan Godfrey næppe kaldes særlig gammeldags. En gunstig lejlighed, tror jeg, er den Gud, som tilbedes af alle mænd, der følger deres eget hoved i stedet for at adlyde en lov, som de tror på. Lad selv en dannet mand nu til dags komme i en stilling, som han skammer sig ved at tilstå, og han vil være tilbøjelig til at søge alle mulige udveje, der kunne befri ham fra de beregnelige følger af denne stilling. Lad ham leve over evne eller sky det faste, ærlige arbejde, der bringer ham løn, og han vil drømme

om en mulig velgører, en eventuel dosmer, der kan smigres til at interessere sig for ham, en mulig sindsstemning hos en mulig person, som han endnu ikke kender. Lad ham forsømme sin bestillings pligter, og han vil ufejlbarlig fortrøste sig til den mulighed, at det, han undlader at gøre, kan vise sig ikke at være af den formodede vigtighed. Lad ham forråde sin vens tillid, og han vil tilbede den samme snilde skabning af hans fantasi, der kaldes tilfældet, og som giver ham det håb, at hans ven aldrig vil få det at vide; lad ham opgive en sømmelig beskæftigelse for at søge den finere stilling i en virksomhed, hvortil naturen aldrig har kaldet ham, og hans religion vil ufejlbarlig bestå i en tilbedelse af det velsignede tilfælde, hvilket han vil tro på som lykkens mægtige skaber. Det onde princip, som er så farligt i denne religion, er den naturlige konsekvens, hvorefter säden frembringer en frugt af sin egen art.

10

Dommer Melam betragtedes naturligvis i Tarley og Raveloe som en særdeles dygtig mand, eftersom han kunne drage langt mere omfattende slutninger uden vidnesbyrd, end der kunne ventes af hans naboer, som ikke var fredsdommere. En sådan mand kunne selvfølgelig antages ikke at ville undlade at benytte den nøgle til hemmeligheden, der lå i fyræsken, og der blev begyndt en eftersporing efter en vis bissekræmmer af ubekendt navn, med sort, krøllet hår og en udenlandsk hudfarve, bærende på en kasse med stålvarer og smykker og med store ringe i ørene. Men enten nu eftersporingen var langsomt til bens til at indhente ham, eller beskrivelsen passede på så mange bissekræmmere, at man ikke vidste, hvorledes man skulle vælge imellem dem, vist er det, at der gik uger hen, uden at der var noget andet resultat med hensyn til tyveriet end en gradvis aftagen af den bevægelse, det havde vakt i Raveloe. Dunstan Cass' fraværelse blev næsten slet ikke bemærket; han havde engang før haft en strid med sin fader og var gået bort, ingen vidste hvorhen, for efter seks ugers forløb at vende tilbage, uhindret indtage sin gamle plads og føre det store ord som sædvanlig. Hans egen familie, der ligeledes ventede dette udfald, kun med den forskel, at squiren denne gang var bestemt på at formene ham hans gamle plads, omtalte aldrig hans fraværelse, og da hans onkel Kimble og mr. Osgood lod et ord falde om det, var historien om, at han havde redet Wildfire ihjel og gjort sig skyldig i en eller anden forseelse imod sin fader, nok til at afholde dem fra al forundring. At sætte Dunseys forsvinden i forbindelse med det samme dag foretagne tyveri,

lå fjernt fra alles tanker – selv Godfreys, skønt han havde bedre anledning end nogen anden til at vide, hvad hans broder var i stand til. Han erindrede ikke, at væveren havde været på tale imellem dem, siden det for tolv år siden var deres barnlige morskab at gøre nar ad ham; og desuden skabte hans fantasi bestandig et alibi for Dunstan: han så ham stadig i et eller andet for ham passende tilholdssted, som han var gået hen til, da han havde forladt Wildfire – så ham leve på tilfældige bekendtes bekostning og spekulere på at vende hjem til den gamle adspredelse, at plage sin ældre broder. Selv om nogen hjerne i Raveloe havde sammenstillet de to nævnte kendsgerninger, tvivler jeg om, at en kombination, der var så stridende imod den hævdede respektabilitet af en familie med et muret gravminde og ærværdige drikkekrus, ikke ville være blevet afvist som havende sin rod i en usund tendens. Men julebuddinger, grisesylte og en overstadig mængde af spirituøse drikke, der lader den åndelige originalitet bøje sig under et mareridt, er store præservativer imod en farlig tilbøjelighed til at have vågne tanker.

Når der i "Regnbuen" eller andetsteds i godt selskab taltes om tyveriet, vedblev man at vakle imellem den fornuftige forklaring, der var baseret på fyræsken, og teorien om en uigennemtrængelig hemmelighed, der spottede al eftersporing. Forsvarerne for fyræske- og bissekræmmer-anskuelsen betragtede den anden side som tykhovedede og lettroende folk, der, fordi de selv var stærblinde, bildte sig ind, at alle andre havde det samme dårlige syn; og tilhængerne af den modsatte anskuelse om det overnaturlige lod tydelige vink falde om, at deres modstandere var dyr, der var tilbøjelige til at

gale, inden de havde fundet noget korn – overfladiske personer, hvis klarsynethed bestod i at antage, at der ikke var noget bag en ladedør, fordi de ikke kunne se igennem den. Skønt således deres strid ikke tjente til at skaffe oplysninger om, hvorledes det forholdt sig med tyveriet, bragte den for dagen nogle sande meninger om folks gensidige betydning.

Men mens stakkels Silas' tab således tjente til at bringe liv i den ellers så døsige samtale i Raveloe, følte Silas selv den nagende sorg over dette tab, som hans naboer i ro og mag diskuterede om. Det ville have forekommet enhver, der havde iagttaget ham, inden han mistede sit guld, at så ynkeligt og indesluttet et liv som hans næppe kunne have modtaget noget hårdt stød, næppe kunne have lidt noget betydeligt tab undtagen det, som ganske ville gøre ende på det. Men i virkeligheden havde det været et rastløst liv, fuldt af et umiddelbart formål, der afspærrede ham fra den vide, triste, ubekendte verden. Det havde været et liv, der klamrede sig til en bestemt ting; og skønt den genstand, dets fibre havde klamret sig til, var en død ting, tilfredsstillede den trangen for ham til at klamre sig til noget. Men nu var gærdet nedbrudt, støtten var taget bort. Marners tanker kunne ikke længere bevæge sig i deres gamle kreds og var så tomme som den arbejdende myres, når den finder jorden skyllet bort på sin vej hjemad. Væverstolen var der og væven og de fremvoksende mønstre i stoffet; men den skinnende skat i hullet under hans fødder var borte; udsigten til at tage den op og tælle den var forsvundet; aftenen havde intet skin af glæde, der kunne stille den stakkels sjæls attråer. Tanken om de penge, han ville tjene ved sit arbejde, kunne ikke fremkalde nogen tilfredshed, for deres

magre billede mindede ham blot bestandig på ny om hans tab; og håbet var alt for sønderknust af det pludselige tab, til at hans fantasi kunne dvæle ved fremvæksten af en ny skat fra denne lille begyndelse.

Han opfyldte sine tankers tomhed med sorg. Mens han sad og vævede, sukkede han nu og da dybt som en mand, der lider af en heftig smerte; det var et tegn på, at hans tanker beskæftigede sig med den pludselige afgrund, der havde åbnet sig for dem – med den ubeskæftigede aftentid. Og hele aftenen, mens han sad i sin ensomhed ved sin arnes svage ild, støttede han sine albuer til sine knæ, knugede sit hoved med sine hænder og sukkede sagte – ikke som en mand, der vil gøre sin kummer bekendt.

Og dog var han ikke ganske forladt i sin kummer. Den frygt, Marner altid havde vakt hos sine naboer, var delvis blevet spredt af det nye lys, denne ulykke havde vist ham i. I stedet for en mand, der besad større kløgt, end skikkelige folk kunne hamle op med, og, hvad værre var, ikke havde tilbøjelighed til at bruge denne kløgt som en god nabo, var det nu øjensynligt, at Silas ikke havde kløgt nok til at passe på sine egne ting. Han omtaltes almindeligt som en "sølle person"; og den sky for hans naboer, som før var blevet tilskrevet hans uvilje og en sandsynlig omgang med slettere selskab, betragtedes nu som blot og bar tåbelighed.

Dette omslag til en venskabeligere følelse lagde sig for dagen på forskellige måder. Når julemaden udbreder sin duft, er det den årstid, da overflødighed af flæsk og buddinger opfordrer stærkt til godgørenhed fra velstående familier; og Silas' ulykke havde stillet ham øverst i rækken blandt dem, der erindredes af

sådanne husmødre som mrs. Osgood. Og mens mr. Crackenthorp påmindede Silas om, at hans penge sandsynligvis var blevet ham berøvet, fordi han tænkte for meget på dem og aldrig kom i kirke, indskærpede han sin lære ved en foræring af grisetæer, der var vel skikket til at adsprede ugrundede fordomme imod den gejstlige person. Naboer, som ikke havde andet end mundtlig trøst at give, viste en tilbøjelighed ikke blot til at hilse på Silas og debattere hans ulykke i en vid udstrækning, når de mødte ham i landsbyen, men også til at gøre sig den ulejlighed at besøge ham i hans hus og få ham til at gentage alle enkeltheder på selve gerningsstedet; og så forsøgte de at opmuntre ham ved at sige: "Nå, mester Marner, De er dog ikke værre faren end andre fattige folk, og hvis De skulle blive arbejdsudygtig, vil sognet give Dem en understøttelse."

Jeg tror, at en grund til, at vi sjældent er i stand til at trøste vore medmennesker ved ord, er, at vor velvilje uden vort vidende besmittes, inden den kan komme over vore læber. Vi kan sende buddinger og grisetæer til folk uden af give dem en duft af vor egoisme; men sproget er en strøm, som man næsten kan være vis på vil have en afsmag af den jord, den løber hen over. Der var megen godhed i Raveloe; men den var ofte af en øllet og klodset art og antog den form, der nærmede sig mindst til komplimenter og hykleriske forsikringer.

Da f. eks. mr. Macey en aften kom specielt for at lade Silas vide, at nylig indtrufne begivenheder havde givet ham den fordel at stå gunstigere i en mands omdømme, hvis dom ikke letsindigt dannedes, åbnede han samtalen med, så snart han havde sat sig og bragt sine tommelfingre i den passende stilling, at sige:

"Nå, mr. Marner, De har ingen grund til at sidde der og give Dem. Det er meget bedre for Dem, at De har mistet Deres penge, end om De havde beholdt dem ved slette midler. Da De først kom her på egnen, var jeg af den tro, at De var af den slags folk og ville vedblive at være det; De var en hel del yngre, end De nu er; men De var immer en stirrende, blegnæbbet person, med et ansigt som et kalvehoved. Men hvem forstår sig på det? Det er ikke enhver sart udseende ting, som den Onde har noget med at gøre – jeg mener f.eks. tudser og deslige; for de er ofte uskadelige og endog nyttige imod utøj. Sådan er det, så vidt jeg skønner, også med Dem. Det må jeg dog sige anbelangende de urter og den mikstur, De kurerede for stakåndethed med, at hvis De havde bragt den kundskab med Dem langvejsfra, så kunne De gerne have været lidt mere rundhåndet med den. Og hvis de ikke havde fået kundskaben på en skikkelig måde, så kunne De have vejet op imod det ved at komme regelmæssigt i kirke. Jeg har mange, mange gange været med ved dåben af børn, som den kloge kone havde læst over, og de tog imod vandet lige så godt som alle andre. Og der er mening i dette; for når den Onde får i sinde engang imellem at gøre noget godt, hvem kan så have noget imod det? Det er min mening; og jeg har været degn her i sognet i fyrretyve år, og jeg ved, at når bare præsten og jeg siger forbandelsen på Askeonsdag, så hviler der ingen forbandelse på folk, der har lyst til at lade sig kurere uden doktor, hvad så Kimble siger. Det er, som jeg sagde, mester Marner, der er sådanne ting, at De kan læse hele bønnebogen igennem, inden De får kig på dem, og derfor er mit råd, at De skal være ved godt mod, for anbelangende at tro, at De er en lun broder og har mere på samvittigheden, end De vil rykke ud

med, så er jeg slet ikke af den mening, og det siger jeg til de andre. For, siger jeg, I taler om, at mester Marner binder os en historie på ærmet – men det er noget snak, det; der ville høre en fiffig mand til at lave sådan en historie; og, siger jeg, han så så sky ud som en kanin."

Under denne smigrende tiltale var Silas forblevet ubevægelig i sin tidligere stilling, støttende sine albuer på sine knæ og knugende sine hænder imod sit hoved. Mr. Macey, som ikke tvivlede om, at Marner havde hørt på ham, holdt inde i forventning om et anerkendende svar, men Marner forblev tavs. Han havde en følelse af, at det var den gamle mands hensigt at være godmodig og venlig; men hans godhed faldt på ham, som solskin falder på den ulykkelige – han havde intet hjerte til at påskønne det og følte, at det var meget langt borte fra ham.

"Nå, mester Marner, har De intet at sige til det?" sagde mr. Macey endelig med en lidt utålmodig tone.

"Å," sagde Marner langsomt, idet han rokkede med sit hoved imellem sine hænder, "jeg takker Dem – jeg takker Dem inderligt."

"Nå, ja vist så; det tænkte jeg nok, De ville," sagde mr. Macey; "og mit råd er – har De en søndagsklædning?"

"Nej," sagde Marner.

"Det tvivlede jeg nok om," sagde mr. Macey. "Jeg vil nu råde Dem til at skaffe Dem nogle søndagsklæder; der er Tookey, han er en fattig djævel og han har fået min skrædderforretning, og nogle af mine penge stikker i den; han vil sy Dem en søndagsklædning for en billig pris og give Dem kredit, og så kan De komme i kirke og være en smule omgængelig. De har aldrig hørt mig sige Amen, siden De kom her på egnen, og jeg

vil råde Dem til ingen tid at spilde, for det vil blive kummerligt, når Tookey selv skal besørge det hele, og næste vinter kan jeg måske ikke tåle at stå i korstolen." Her gjorde mr. Macey en pause, måske i forventning et eller andet tegn på rørelse hos sin tilhører; men da han ikke bemærkede noget, vedblev han: "Og anbelangende pengene for klædningen, nå, så tjener De sådan et pund om ugen ved Deres væv, mester Marner, og De er en ung mand til trods for, at De ser så grubliserende ud. De kan ikke have været femogtyve år, da De kom her på egnen, vel?"

Silas studsede lidt, da tonen gik over til at blive spørgende, og svarede mildt: "Jeg ved det ikke; jeg kan ikke med bestemthed sige det – det er længe siden."

Efter at have modtaget sådan et svar som dette var det ikke så underligt, at mr. Macey senere på aftenen i "Regnbuen" bemærkede, at Marners hoved var helt forstyrret, og at det var tvivlsomt, om han nogensinde vidste, når det var søndag, hvilket viste ham som en værre hedning end mangen en hund.

En anden af Silas' trøstere foruden mr. Macey kom til ham med sindet ganske fuldt af det samme emne. Det var mrs. Winthrop, hjulmagerens kone. Indvånerne i Raveloe var ikke strengt regelmæssige i deres kirkegang, og måske var der næppe nogen person i sognet, som ikke ville have holdt for, at det at gå i kirke hver søndag i almanakken ville have vist en begærlig attrå efter at stå sig godt med Himlen og vinde en utilbørlig fordel over medmenneskene – et ønske om at være bedre end folk i almindelighed, hvilket ville have fremkaldt betragtninger hos dem, der havde gudfædre og gudmødre lige så vel som vedkommende og havde lige ret til en honnet begravelse. På den anden side betragtedes det som fornødent

for alle, der ikke var tjenestefolk eller unge mennesker, at nyde alterens sakramente på en af de store helligdage; squire Cass nød det selv juledag, mens de, som, antoges for at være "skikkelige folk", gik i kirke med større, om end moderat hyppighed.

Mrs. Winthrop var en af disse; hun var i alle henseender en yderst samvittighedsfuld kone, så ivrig for opfyldelsen af pligter, at livet syntes at frembyde dem i for ringe mål, hvis hun ikke stod op klokken halv fem, skønt dette fremkaldte en knaphed på arbejde i de senere morgentimer, som det var et stadigt problem for hende at råde bod på. Ikke des mindre besad hun ikke det skændesyge gemyt, som stundom antages for at være en nødvendig betingelse for en sådan levevis; hun var en meget blid, tålmodig kone, i hvis natur det lå at udsøge alle livets sørgeligere og alvorligere elementer og lade sit sind nære sig af dem. Hun var den person, man altid først tænkte på i Raveloe, når der var sygdom eller død i en familie, når der skulle sættes igler, eller når man blev narret med en goldamme. Hun var en "net kone", så godt ud, havde en frisk ansigtsfarve og havde altid sine læber lidt optrukne, som om hun følte sig i et sygeværelse sammen med doktoren eller præsten. Men hun var ikke grædevorn; ingen havde set hende fælde tårer; hun var blot alvorlig og tilbøjelig til at ryste på hovedet og sukke næsten uhørligt ligesom en deltager i en sørgeskare, som ikke hører til familien. Det kunne synes forbavsende, at Ben Winthrop, der nok kunne lide sit krus øl og sin gemytlighed, kom så godt ud af det med Dolly; men hun fandt sig i sin mands spøg og gemytlighed lige så tålmodigt som i alt andet, eftersom "sådan var nu engang mændene", og fordi hun betragtede det stærkere

køn som en slags dyr, det havde behaget Himlen at gøre besværlige af naturen ligesom tyre og kalkunske haner.

Denne gode, sundt tænkende kone kunne næppe undlade at føle sit sind stærkt draget hen til Silas Marner, nu da han viste sig i skikkelse af en lidende, og en vis søndag eftermiddag tog hun sin lille dreng Aaron med sig og gik hen for at besøge Silas, idet hun i hånden medbragte nogle små flæskekager, flade, dejlignende tingester, som stod i høj anseelse i Raveloe. Aaron, den æblekindede yngste søn af syv børn, havde en ren, stivet halsstrimmel på, der så ud som et fad til æblerne, og havde al sin uendelige nysgerrighed behov for at føle sig kæk imod den mulighed, at væveren med de store øjne skulle tilføje ham en eller anden legemlig skade; og hans tvivlrådighed forøgedes meget, da de ved ankomsten til stenbruddet hørte den mystiske lyd af vævestolen.

"Det tænkte jeg nok," sagde mrs. Winthrop bedrøvet.

De måtte banke stærkt på, inden Silas hørte dem; men da han kom hen til døren, tilkendegav han ingen utålmodighed, som han fordum ville have gjort, når han havde fået et besøg, som han ikke havde ventet og ikke bedt om. Tidligere havde hans hjerte været som et aflåset skrin med en skat indeni; men nu var skrinet tomt og låsen var brækket. Famlende i mørket og aldeles uden støtte, havde Silas en, skønt dunkel og halvt fortvivlende, dog ubetvingelig følelse af, at hvis han skulle få nogen hjælp, måtte den komme udenfra; og der opstod hos ham ved synet af hans medmennesker en vis ufrivillig forventning, en svag bevidsthed om hans afhængighed af deres velvilje. Han åbnede døren på vid gab for Dolly, men uden i øvrigt at besvare hendes hilsen på anden måde end ved at rykke

lænestolen et par tommer til tegn på, at hun skulle sætte sig ned på den. Så snart Dolly var kommet til sæde, borttog hun den hvide serviet, der skjulte hendes kager, og sagde på alvorligste måde:

"Jeg bagte i går, mester Marner, og flæskekagerne faldt bedre ud end sædvanlig; jeg ville derfor spørge Dem, om De ikke vil have nogle af dem. Jeg selv spiser ikke sådanne ting; et stykke brød er det, jeg holder mest af fra den ene ende af året til den anden; men mandfolks maver er så underligt skabt, de trænger til forandring – Gud hjælpe dem, det gør de."

Dolly sukkede sagte, idet hun rakte kagerne til Silas, der takkede hende venligt og i distraktion så meget nøje på dem, da han var vant til at se således på alting, som han fik i hånden – og hele tiden imens var han genstand for en nysgerrig betragtning af den lille Aarons klare øjne, for denne havde lavet sin moders stol til en fæstning og tittede bagfra om hjørnet af den.

"Der er bogstaver prikket på dem," sagde Dolly. "Jeg kan selv ikke læse dem, og der er ingen, ikke engang mr. Macey selv, der rigtig ved, hvad de betyder; men der er en god betydning i dem, for det er de samme, som står på prædikestolen i kirken. Hvad er det for nogle, lille Aaron?"

Aaron trak sig ganske tilbage bag sin fæstning.

"Fy, du er uartig," sagde hans moder i en mild tone. "Men hvad det end er for bogstaver, så har de en god betydning; og det er et stempel, som har været i vort hus, siger Ben, lige siden han var lille; hans moder plejede at sætte det på kagerne, og jeg har også altid brugt det til dette; for vi kan trænge til alt det gode, vi kan få i denne verden."

"Det er J. H. S.," sagde Silas. Ved dette vidnesbyrd om lærdom tittede Aaron atter om hjørnet af stolen.

"Nå, De kan jo læse Dem," sagde Dolly. "Ben har læst dem mange, mange gange for mig, men de går mig atter i glemme; det er skade, for det er gode bogstaver, ellers ville de ikke være i kirken; og jeg sætter dem på alle brødene og alle kagerne, skønt de somme tider under hævningen går ud – for, som sagt, vi trænger til alt det gode, vi kan få, i denne verden, det er vist og sandt; og jeg håber, at de skal bringe Dem noget godt, mester Marner, for det er med det ønske, at jeg bringer Dem kagerne og De ser, at bogstaverne har holdt bedre end sædvanligt."

Silas kunne lige så lidt som Dolly fortolke bogstaverne, men det var ikke muligt at misforstå den inderlige attrå efter at bringe trøst, som lagde sig for dagen i hendes rolige tone. Han sagde med større følelse end tidligere: "Tak – hjertelig tak." Men han lagde kagerne fra sig og satte sig åndsfraværende – på en sørgelig måde ubevidst om noget bestemt gode, som kagerne og bogstaverne eller Dollys godhed kunne bidrage til at skaffe ham.

"Ja, vi kan have alt det gode behov, som der er," gentog Dolly, der ikke let kom bort fra en anvendelig talemåde. Hun så deltagende på Silas, mens hun vedblev: "Men De har ikke hørt kirkeklokkerne ringe i dag, mester Marner. De har vel ikke vidst, at det var søndag. De lever så ene her, at tidsregningen vistnok går tabt for Dem; og når Deres væv gør støj, kan De ikke høre klokkerne, navnlig nu, da frosten svækker lyden."

"Jo, jeg gjorde, jeg hørte dem," sagde Silas, for hvem kirkeringningen var en blot tilfældighed og ikke nogen del af

dagens hellighed. Der havde ingen klokker været i Lygtesmøgen.

"Herre Gud!" sagde Dolly og gjorde en pause, inden hun igen talte. "Det er skade, at De skal arbejde på en søndag og ikke kan pynte Dem – selv om De ikke kan gå i kirke; når De har lidt kød at stege, kan De måske ikke gå fra det, fordi De bor ene. Men der er jo bageren; hvis De kunne beslutte Dem til nu og da – naturligvis ikke hver uge, for det ville jeg selv ikke synes om – at spendere et par pence på at få Deres mad stegt, så kunne De bringe Deres smule kød derhen, for det er ikke mere end billigt, at De får lidt varmt om søndagen, for at det ikke skal være således, at De ikke kan skelne Deres mad fra den, De får om lørdagen. Og når De på juledag, den velsignede juledag, der hvert år kommer tilbage, ville bringe Deres mad til bageren og gå i kirke og se på det grønne løv og høre på prædikenen og så nyde nadverens sakramente, så ville De have det en hel del bedre, for så ville De vide, hvad De var kaldet til i verden, og De kunne da sætte Deres lid til dem, der ved bedre, hvad der båder os, end vi selv, eftersom De da havde gjort, hvad der påhviler os alle at gøre."

Dollys opmuntring, der var en usædvanlig lang tale af hende at være, blev fremsat i den milde, overtalende tone, hvormed hun ville have søgt at få en syg mand til at tage sin medicin eller en skål havresuppe, som han ingen appetit havde for. Silas var aldrig før blevet skarpt forhørt i anledning af sin fraværelse fra kirken, hvilken man kun havde betragtet som en del af hans almindelige særhed; og han var for ligefrem og oprigtig til at kunne sno sig fra Dollys direkte henvendelse.

"Nej, nej," sagde han, "jeg ved intet om kirken. Jeg har aldrig været i kirke."

"Ikke!" udbrød Dolly i en sagte og forundret tone. Idet hun da kom i tanker om, at Silas var kommet fra en ubekendt egn, sagde hun: "Er det muligt, at de ingen kirke havde der, hvor De er født?"

"Jo, de havde," sagde Silas tankefuld, mens han sad i sin sædvanlige stilling med albuerne på sine knæ og sit hoved i sine hænder. "Der var kirker – mange kirker – det var en stor by. Men jeg har aldrig kendt dem – jeg besøgte et kapel."

Dolly var meget forvirret over dette nye ord, men hun var noget bange for at spørge videre, for at ikke "kapel" skulle vise sig at være et eller andet ugudeligt sted. Efter at hun havde betænkt sig lidt, sagde hun:

"Nå, mester Marner, det er aldrig for silde at vende om, og når De aldrig har søgt til nogen kirke, kan ingen vide, hvad godt den kan gøre Dem. Jeg føler mig så rolig og vel tilpas som ellers aldrig, når jeg har været henne og hørt bønnen og sangen til Guds pris og ære, som mr. Macey synger – og har hørt mr. Crackenthorp tale Guds ord, navnlig på en højhellig dag; kommer der da en smule sorg, føler jeg, at jeg kan bære den, for jeg har søgt hjælp på rette sted og har sat min fortrøstning til dem, som vi til sidst alle må sætte vor lid til; når vi har gjort vor pligt, er der ingen grund til at tro, at de, som er over os, skulle være værre end vi og ikke også gør deres."

Stakkels Dollys udvikling af hendes simple landsbyteologi lød uænset i Silas' øren, for der var ikke et ord i den, som kunne vække en erindring om, hvad han havde kendt som religion, og hans begreber blev aldeles forvirrede ved flertalspronominet,

som ikke var udtrykket for noget kætteri hos Dolly, men kun den måde, hvorpå hun undgik en formastelig fortrolighed. Han forblev tavs, da han ikke følte sig tilbøjelig til at udtale sig billigende om den del af Dollys tale, som han til fulde forstod – hendes råd om, at han skulle gå i kirke. Silas var så uvant til at tale mere end de korte spørgsmål og svar, der var nødvendige for udførelsen af hans simple forretninger, at han ikke let kunne ytre sig, uden at der forelå et bestemt formål.

Men nu var lille Aaron, da han var blevet vant til væverens ærefrygtbydende selskab, avanceret frem ved siden af sin moder, og Silas, som nu for første gang syntes at lægge mærke til ham, forsøgte at gengælde Dollys velvilje ved at byde den lille fyr et stykke kage. Aaron veg lidt tilbage og gned sit hoved imod sin moders skulder, men fandt dog, at kagen nok var så meget værd, at han turde løbe den risiko at række sin hånd ud efter den.

"Fy, fy, Aaron," sagde hans moder, idet hun imidlertid tog ham op på sit skød, "du vil dog vel ikke nu igen have kage. Han har en glimrende appetit," vedblev hun med et lille suk, "det ved Gud, han har. Han er mit yngste barn, og vi spolerer ham desværre, for enten må jeg eller hans fader altid være i nærheden af ham, det må vi såmænd."

Hun klappede Aarons brune hoved og tænkte på, at det måske var godt for mester Marner at se sådan et sødt barn. Men Marner, som sad på den anden side af skorstenen, så kun det smukke, rødmossede ansigt som en dunkel kreds med to sorte pletter i.

"Han har en stemme som en fugl – De kan aldrig tro, hvor den er køn," vedblev Dolly; "han kan synge en julesalme, som

hans fader har lært ham, og jeg anser det for et tegn på, at han vil blive til noget godt, at han kan lære de gode melodier så hurtigt. Syng engang salmen for mester Marner, lille Aaron."

Aaron svarede med at gnide sin pande imod sin moders skulder.

"Å, du er en uartig dreng," sagde Dolly mildt. "Skynd dig nu, når moder siger det til dig, og lad mig holde kagen, til du er færdig."

Aaron var ikke utilbøjelig til at fremvise sine talenter, selv for en bussemand, når han var godt beskyttet imod ham; og efter at have vist et par tegn til på undselighed, væsentligt bestående i, at han gned bagsiden af sine hænder over sine øjne og så tittede gennem fingrene på mester Marner for at se, om han så ud til at længes efter salmen, lod han til sidst sit hoved sætte i den rette stilling, og stående bagved bordet, over hvilket man ikke så mere af personen end til hans brede halsstrimmel, så at han så ud som et kerubhoved, der ikke var besværet af noget legeme, begyndte han med en klar diskant og i en melodi, der havde samme rytme som en flittig hammer, at synge:

> Lad ingen ting bedrøve Jer,
> hejs glædens lyse flag,
> for Jesus Krist, vor frelsermand,
> blev født på juledag.

Dolly hørte på ham med et andægtigt blik og så på Marner med tillid til, at denne sang ville hjælpe med til at lokke ham i kirke.

"Det er en julesang," sagde hun, da Aaron havde sunget sangen ud og igen havde bemægtiget sig sit stykke kage. "Der er dog ingen sang, som kan lignes med den julesang: *Hør, hvor*

Himlens engle synge. Og De kan nok tænke Dem, hvad det må være i kirken, mester Marner, når basunerne blæser, og alle de mange stemmer synger; man kan ikke lade være at tro, at man allerede er kommet til et bedre sted; – jeg vil ikke tale ilde om denne verden, eftersom vi er sat i den af dem, der bedst ved, hvad der gavner os; men når man, som jeg, mange gange har set svir og kiv og sygdom og hårde dødskampe, så er man taknemmelig ved at høre tale om en bedre verden. Drengen synger smukt, gør han ikke, mester Marner?"

"Jo," sagde Silas åndsfraværende, "meget smukt."

Julesalmen med sin hammerlignende rytme havde lydt i hans øren som fremmed musik, aldeles ulig en salme, og kunne ikke udøve noget af den virkning, som Dolly tilsigtede. Men han ville gerne vise hende, at han var taknemmelig, og den eneste måde, han i øjeblikket kunne tænke på at gøre det, var at byde Aaron et stykke kage til.

"Nej tak, mester Marner," sagde Dolly, idet hun holdt på Aarons til modtagelsen redebonne hænder. "Nu må vi gå hjem. Jeg vil derfor sige Dem farvel, mester Marner; og hvis De nogensinde skulle føle Dem dårlig og ikke kan passe Deres hus selv, så skal jeg med fornøjelse komme og rydde op for Dem og skaffe Dem lidt at spise. Men jeg beder Dem ret indstændigt om at holde op med at væve om søndagen, for det har hverken sjæl eller legeme godt af – og de penge, som tjenes på den måde, vil være et dårligt leje at ligge på i dødens stund, hvis de ikke flyver bort, ingen ved hvorhen, ligesom rimfrosten. De må nu undskylde, at jeg har været så frimodig imod Dem, mester Marner. Men jeg mener Dem det godt – det gør jeg. Buk nu, Aaron."

Silas sagde "farvel og mange tak," da han åbnede døren for Dolly, men han kunne ikke lade være at føle sig noget lettere til mode, da hun var borte – han kunne nu igen væve og sukke uforstyrret. Hendes simple livsanskuelse og den trøst, hun havde søgt at opmuntre ham med, var kun som en fortælling om ubekendte genstande, som hans fantasi ikke kunne forestille sig. Den menneskelige kærligheds og guddommelige tros kilder var endnu ikke blevet åbnet, og hans sjæl var endnu som en halvt udtørret bæk, kun med den forskel, at adgangen til dens lille sandgrube var spærret, og den nærmede sig i blinde til fuldstændig udtørring.

Til trods for mr. Maceys og Dolly Winthrops ærligt mente opfordringer tilbragte Silas sin juledag i ensomhed, og spiste sin mad med kummer i hjertet, skønt den var kommet til ham som en gave af naboens velvilje. Om morgenen så han ud på den tætte rimfrost, der tyngede på hvert græsstrå, mens det halvt tillagte røde vandhul bævede under den skarpe vind; men hen imod aften begyndte sneen at falde og tilsløre endog denne triste udsigt for ham, så at han nu var aldeles indelukket med sin sorg. Og han sad hele den udslagne aften i sit plyndrede hjem uden at bryde sig om at lukke sine skodder eller låse sin dør, idet han trykkede sit hoved mellem sine hænder og sukkede, indtil kulden begyndte at ryste ham og sagde ham, at hans ild var gået ud.

Ingen i denne verden uden han selv vidste, at det var den samme Silas Marner, som en gang havde elsket sine medmennesker med inderlig kærlighed og sat sin lid til en usynlig Gud. Endog for ham selv var hin svundne tilstand blevet dunkel.

Men i landsbyen Raveloe ringede klokkerne lystigt, og kirken var mere fuld end hele resten af året, røde ansigter sås mellem de talrige mørkegrønne grene – ansigter, der ved en duftende morgenmad af ristet brød og ale var beredte på en længere gudstjeneste end sædvanlig. Hine grønne grene, salmen og forbandelsen, som aldrig hørtes uden om julen – ja selv den athanasianske trosbekendelse, der kun adskilte sig fra de andre ved at være længere og af speciel fortrinlighed, fordi den kun blev læst ved sjældne lejligheder – alt dette frembragte en ubestemt glad følelse, en følelse af, at noget stort og hemmelighedsfuldt var gjort for dem i himmelen histoppe og nede i jorden, hvilket de tilegnede sig ved deres nærværelse. Og derpå begav de røde ansigter sig gennem den bidende kulde til deres hjem med en følelse af, at de nu resten af dagen frit kunne spise, drikke og være glade, og de brugte ufortrødent denne frihed.

Ved squire Cass' familiebord den dag nævnede ingen Dunstan – ingen brød sig om hans fraværelse eller var bange for, at den skulle blive for lang. Doktoren og hans kone, onkel og tante Kimble, var der, og den årlige julesamtale blev holdt uden overspringelser; den steg til mr. Kimbles erfarings toppunkt, da han gennemgik Londons hospitaler for tredive år siden og diskede op med medicinske anekdoter, som han da havde samlet. Derefter kom kortene på bordet; som sædvanlig besvarede tante Kimble ikke inviterne, og onkel Kimble var gnaven over det eller det besynderlige stik, som i reglen, når det ikke tilfaldt ham eller hans makker, ikke var ham forklarligt uden et almindeligt eftersyn af stikkene for at komme til vished

om, at de var grundet på sunde principper; og det hele ledsagedes af en stærk, dampende duft af romtoddy.

Men selskabet juledag, som var et strengt familieselskab, var ikke årstidens mest glimrende fest i "det røde hus". Det var det store bal nytårsaften, der var glanspunktet af squire Cass' gæstfrihed, ligesom af hans forfædres fra Arilds tid. Det var den lejlighed, da hele selskabet i Raveloe og Tarley, gamle bekendte, der var skilt fra hinanden ved lange og dårlige vejstrækninger, eller bekendte, der var adskilt fra hinanden ved misforståelser om bortløbne kalve, eller bekendte, der kun havde et flygtigt bekendtskab til hinanden, gjorde regning på at mødes og gerere sig med gensidig sømmelighed. Det var den lejlighed, ved hvilken smukke damer, som kom ridende bag på hesten, sendte deres båndæsker i forvejen, forsynet med mere end deres aftentoilette; for festen var ikke til ende med en eneste aften som et usselt købstadsgilde, hvor alle madvarerne sættes på bordet på en gang, og der er knaphed på sengerum. "Det røde hus" var provianteret som til en belejring, og af reserve-dunsenge, der var færdige til at redes på gulvene, var der så mange, som man naturligt kunne vente hos en familie, der i mange slægtled selv havde slagtet gæs.

Godfrey Cass skuede fremad til denne nytårsaften med en tåbelig, sorgløs længsel, der gjorde ham halvt døv for hans generende staldbroder, ængstelsen.

"Dunsey vil snart komme hjem; der vil blive et stort spektakel, og hvorledes vil du bestikke hans had til tavshed?" sagde ængstelsen.

"Å, han kommer måske ikke hjem før nytårsaften," sagde Godfrey; "og da skal jeg sidde hos Nancy og danse med hende

og uden hendes eget vidende få et venligt blik af hende."

"Men der forlanges også penge fra en anden kant," sagde ængstelsen i en højere tone, "og hvorledes vil du få dem uden at sælge din moders diamantnål? Og hvis du ikke får dem ...?"

"Nå, der kan måske hænde noget, som kan gøre sagen lettere at klare. I hvert tilfælde har jeg om ganske kort tid én glæde i vente: Nancy kommer."

"Ja, og sæt, at din fader skulle få i sinde at drive således på, at du var nødt til at sige nej til at gifte dig med hende – og anføre dine grunde?"

"Hold din mund og plag mig ikke. Jeg kan allerede se Nancys øjne, ganske som de vil se på mig, og føle hendes hånd i min."

Men ængstelsen blev, skønt i støjende juleselskab, og lod sig ikke bringe ganske til tavshed, end ikke ved megen drikken.

11

Nogle damer, det indrømmer jeg, ville ikke vise sig til deres fordel, siddende bag en anden på hesten og iført en drapfarvet ridekjole og en ditto kastorhat med en puld, der lignede en lille stuvepande; for en dragt, der minder om en kusks kavaj, som er tilskåret under en knaphed på klæde, der kun kan tillade anbringelsen af en ganske lille krave, er ikke godt skikket til at skjule mangler ved figuren, og ej heller er drap en farve, der kan tjene til ved modsætningen at bringe mere liv i blege kinder. Så meget desto større triumf var det for miss Nancy Lammeters skønhed, at hun så aldeles fortryllende ud i dette kostume, mens hun, siddende på sadlen bag sin høje, ranke fader, holdt den ene arm om ham og med årvågen ængstelse så ned på de forræderske, snedækkede pytter og pøle, der opkastede frygtelige stænk af snavs, når Dobbin trådte i dem. En maler ville måske have foretrukket hende i disse øjeblikke, da hun var fri for selvbevidsthed; men visselig var blomsten på hendes kinder på højdepunktet af modsætning til drapfarven rundt om, da hun kom til døren på "det røde hus" og så mr. Godfrey Cass parat til at løfte hende ned af sadlen. Hun ønskede, at hendes søster Priscilla samtidig var kommet dertil med karlen, for så ville hun have maget det sådan, at mr. Godfrey skulle have løftet Priscilla af først, og imidlertid ville hun have overtalt sin fader til at ride hen til hesteblokken i stedet for at stå af ved trappen. Det var meget ubehageligt, når man ganske tydeligt havde ladet en ung mand forstå, at man var bestemt på ikke at gifte sig med ham, hvor meget han så måtte ønske det, at han da ville vedblive at vise én en udpræget opmærksomhed;

desuden, når han mente det oprigtigt, hvorfor viste han da ikke altid den samme opmærksomhed i stedet for at være så underlig, som Godfrey Cass var? Stundom opførte han sig, som om han ikke ønskede at tale med hende, og tog ingen notits af hende i flere uger, men så begyndte han lige med ét næsten at gøre kur igen. Ydermere var det ganske klart, at han ikke havde nogen sand kærlighed til hende, ellers ville han ikke lade folk have det at sige om ham, som de sagde. Antog han, at miss Nancy Lammeter kunne vindes af nogen mand, han være squire eller ikke, en squire, som førte et så dårligt liv? Det var ikke, hvad hun havde været vant til at se på sin egen fader, som var den ædrueligste og bedste mand på hele egnen og kun lidt hidsig og opfarende nu og da, når noget ikke skete på minuttet.

Alle disse tanker ilede gennem miss Nancys sind i sædvanlig rækkefølge i de øjeblikke, der gik imellem hendes første syn af mr. Godfrey Cass, der stod ved døren, og hendes egen ankomst dertil. Heldigvis kom squiren også ud og hilste højrøstet på hendes fader, så at hun i beskyttelse af denne støj syntes at finde skjul for sin forvirring og sin tilsidesættelse af enhver konventionel opførsel, mens hun blev løftet ned fra sadlen af stærke arme, der syntes at finde hende komisk lille og let. Og der var al god grund for hende til straks at skynde sig ind i huset, eftersom det igen begyndte at sne og truede med en ubehagelig rejse for de gæster, som endnu var undervejs. Det var kun et lille mindretal; for det var allerede sent på eftermiddagen, og der ville ikke være for megen tid for de damer, som kom langt borte fra, til at gøre deres toilette til tebordet, hvis brune drik skulle inspirere dem til dansen.

Der var, da miss Nancy trådte ind, en summen af stemmer i huset, blandet med en gniden på en violin, hvormed der præluderedes i køkkenet; men Lammeters var gæster, på hvis ankomst der åbenbart var blevet tænkt så meget, at man havde spejdet efter dem fra vinduerne, for mrs. Kimble, som ved disse vigtige lejligheder gjorde honneurs i "det røde hus", kom ud for at tage imod miss Nancy i forstuen og føre hende op ovenpå. Mrs. Kimble var squirens søster og doktorens kone – en dobbelt værdighed, hvortil hendes diameter stod i et passende forhold, så at hun, da en vandring op ad trapperne var temmelig trættende for hende, ikke modsatte sig miss Nancys anmodning om at få lov til alene at opsøge den blå stue, hvor miss Lammeters båndæsker var blevet sat, da de kom om morgenen.

Der var næppe noget soveværelse i huset, hvor ikke kvindelige komplimenter udveksledes, og kvindelige toiletter på forskellige stadier var i gang på en plads, der var meget indskrænket af de på gulvet redte ekstrasenge, og da miss Nancy trådte ind i den blå stue, måtte hun gøre sin kompliment for en gruppe på seks personer. På den ene side var der damer af ikke ringere betydning end de to miss'er Gunn, vinhandlerens døtre fra Lytherly, der var klædt efter højeste mode med de strammeste nederdele og de korteste liv, og betragtedes af miss Ladbrook (fra "Den gamle Fælled") med en undseelse, der ikke understøttedes af nogen indre kritik. Dels følte miss Ladbrook, at miss'erne Gunn måtte betragte hendes nederdel som utilbørlig vid, og dels beklagede hun, at miss'erne Gunn ikke viste den takt, som hun selv ville vise, når hun var i deres sted, ved ikke at være alt for moderne. På den anden side

stod mrs. Ladbrook med natkappe og pandebånd og med sin hårpynt i hånden, idet hun nejede, smilede forekommende og sagde: "Efter Dem, madame", til en anden dame i lignende omstændigheder, der heftigt havde tilbudt hende at benytte spejlet først.

Men aldrig så snart havde miss Nancy gjort sin kompliment, førend hun tiltaltes af en ældre dame, hvis hvide musselins tørklæde og morgenkappe på hendes glatte, grå hår stod i en dristig modsætning til hendes naboerskers med puffer forsynede, gule atlaskes kjoler og sløjfebesatte kapper. Hun nærmede sig meget stift til miss Nancy og sagde i en langsom, pibende, venlig tone: "Jeg håber, at du befinder dig vel, niece." Miss Nancy kyssede pligtskyldigst sin tante på kinden og svarede med den samme elskværdige stivhed: "Jo tak, tante, jeg er ganske rask, og jeg håber, at De også er det."

"Tak, niece, jeg er for øjeblikket rask. Og hvordan har min svoger det?"

Disse pligtskyldige spørgsmål og svar fortsattes, indtil det var blevet oplyst i alle enkeltheder, at alle Lammeters havde det godt som sædvanlig, og Osgoods ligeledes, at niece Priscilla bestemt måtte komme straks, og at det var ubehageligt at rejse til hest i snevejr, skønt en ridekjole ydede en god beskyttelse. Derefter forestilledes Nancy for sin tantes gæster: Miss'erne Gunn, som værende datter af en moder, som *deres* moder havde kendt, uagtet de nu for første gang havde ladet sig bevæge til at foretage en rejse ud på denne egn; og disse damer blev så betaget af overraskelse ved at finde et så nydeligt ansigt og en så net figur langt ude på landet, at de begyndte at føle nogen nysgerrighed med hensyn til den dragt, hun ville tage på, når

hun afførte sig sin ridekjole. Miss Nancy, hvis tanker altid var ledet af den sømmelighedssans og moderation, som var synlig i hendes ydre optræden, bemærkede ved sig selv, at miss'erne Gunn egentlig havde temmelig grove træk, og at sådanne overordentlig nedringede kjoler, som de havde på, kunne have været tilskrevet forfængelighed, hvis deres skuldre havde været smukke, men at det, da de var, som de var, ikke var rimeligt at formode, at de fremviste deres hals af lyst til at vise den, men snarere af en eller anden nødvendighed, der ikke stod i strid med det ærbare og sømmelige. Mens hun åbnede sin æske, var hun overbevist om, at det også måtte være hendes tante Osgoods mening, for miss Nancys sind lignede hendes tantes i en grad, som alle fandt forbavsende, eftersom slægtskabet var på mr. Osgoods side; og skønt man ikke skulle have anet det efter deres formelle hilsen, bestod der en oprigtig hengivenhed og gensidig beundring mellem tante og niece. Selv miss Nancys afslag til hendes fætter Gilbert Osgood (alene af den grund, at han var hendes fætter) havde ikke, skønt det havde bedrøvet hendes tante meget, i mindste måde afkølet den forkærlighed, som havde bestemt hende til at efterlade Nancy flere af sine arvesmykker, uanset hvem så Gilberts vordende kone måtte blive.

Tre af damerne gik hurtigt, men miss'erne Gunn var meget vel tilfredse med, at mrs. Osgoods tilbøjelighed til at blive hos sin niece også gav dem en anledning til at blive og se på den landlige skønheds toilette. Og det var virkelig en fornøjelse, lige fra den første åbnen af båndæsken, hvor alting lugtede af lavendler og rosenblade, indtil lukningen af det lille koralhalsbånd, der sluttede tæt om hendes lille hvide hals. Alt,

hvad der tilhørte miss Nancy, var mageløst propert og net; der var ikke en fold, hvor den ikke skulle være, ikke et stykke af hendes linned gav sig ud for at være hvidt uden virkelig også at være det, selv nålene i hendes nålepude var stukket i den efter et mønster, fra hvilket hun med omhu undgik enhver afvigelse; og hvad hendes egen person angik, fremkaldte den samme forestilling om fuldkommen, bestandig properhed som en lille fugls legeme. Vistnok var hendes lyse brune hår kort afklippet bagtil ligesom en drengs og opsat fortil i en mængde flade fletninger, der lå helt borte fra hendes ansigt; men der var ingen slags coiffure, som kunne gøre, at miss Nancys kinder og hals ikke så smukke ud, og da hun endelig stod fuldt færdig i sin sølvhvide, kipprede silkekjole, sin kniplings bryststrimmel, sit koralhalsbånd og sine koralørenringe, kunne miss'erne Gunn ikke finde andet at kritisere end hendes hænder, som bar spor af smøræltning, ostelavning og andet endnu grovere arbejde. Men miss Nancy skammede sig ikke over det, for selv mens hun klædte sig på, fortalte hun sin tante, hvorledes hun og Priscilla i går havde pakket deres æsker, fordi de i morges skulle bage, og det var ønskeligt, at de, inden de tog hjemmefra, lavede en god portion kødpostejer til folkene; og da hun sluttede denne betænksomme bemærkning, vendte hun sig om til miss'erne Gunn for ikke at gøre sig skyldig i den uartighed ikke at tage dem med ind i samtalen. Miss'erne Gunn smilede tvungent og tænkte, at det var skade, at disse rige landsbyfolk, der havde råd til at købe sådanne gode klæder (miss Nancys kniplinger og silketøj var virkelig meget kostbare), opdroges i fuldstændig uvidenhed og simpelhed. Hun sagde virkelig "kyd" i stedet for "kød" og "heist" i stedet for "hest", hvilket for unge

damer, der levede i Lytherlys gode selskab og udtalte "kød" med det størst mulige eftertryk på ø'et, var ganske forfærdeligt.

Miss Nancy havde virkelig aldrig været i nogen bedre skole end madam Tedmans; hendes kendskab til den verdslige litteratur gik næppe ud over de rim, hun havde syet på sin store navneklud under lammet og hyrdepigen; og for at få et regnskab til at stemme, måtte hun foretage subtraktionen ved at tage virkelige shillinger og sixpencer af metal fra en virkelig totalsum af kontante penge. Der er nu til dags næppe nogen tjenestepige, som ikke er bedre belært end miss Nancy, og dog besad hun de væsentlige egenskaber for en dame – stor sanddruhed, fin takt i sine handlinger, agtelse for andre og et nydeligt væsen, – og for det tilfælde, at de ikke skulle være nok til at overbevise grammatikalske skønheder om, at hendes følelser kunne ligne deres, vil jeg tilføje, at hun var lidt stolt og fordringsfuld, og lige så udholdende i sin kærlighed til en ugrundet mening som til en vildfarende elsker.

Ængstelsen for søster Priscilla, der var blevet temmelig stor, dengang koralhalsbåndet blev lukket, endtes heldigvis ved indtrædelsen af selve denne dame, hvis muntre ansigt var blevet blussende rødt af kulde og fugtighed.

Efter de første spørgsmål og hilsener vendte hun sig om til Nancy og betragtede hende fra hoved til fod og snurrede hende da rundt for at forvisse sig om, at hendes udseende på ryggen ligeledes var fejlfrit.

"Hvad synes De om disse kjoler, tante Osgood?" sagde Priscilla, mens Nancy hjalp hende med at tage overkjolen af.

"Ja, de er meget smukke, niece," sagde mrs. Osgood med en lidt forøget stivhed. Hun fandt altid sin niece Priscilla alt for

simpel.

"Jeg er nødt til at have samme slags som Nancy, skønt jeg er fem år ældre, og jeg ser helt gusten ud med dem; for hun vil aldrig have noget, uden at jeg får ganske det samme, fordi hun vil, at vi skal se ud som søstre. Og jeg siger til hende, at folk ville tro, at det er svaghed hos mig, som bringer mig til at bilde mig ind, at jeg vil se køn ud i det, hun ser køn ud i. Jeg er grim – ingen kan benægte det; jeg slægter faders familie på. Men det bryder jeg mig såmænd ikke om, gør De det?" Med disse ord vendte Priscilla sig til miss'erne Gunn, idet hun snakkede væk, alt for optaget af glæden over at lade munden løbe til at bemærke, at hendes oprigtighed ikke blev påskønnet. "De smukke er lige så gode som fluesmækkere – de holder mændene borte fra os. Jeg har ingen gode tanker om mændene, miss Gunn – jeg ved ikke, hvad De har. Og nu at græmme sig og spekulere fra morgen til aften på, hvad de ville synes om én, og at gøre sit liv bekymret for, hvad de tager sig for, når de er udenfor ens blikke – det er, som jeg siger til Nancy, en tåbelighed, som intet fruentimmer behøver at gøre sig skyldigt i, når hun har en god fader og et godt hjem; lad hende overlade det til dem, som ingen formue har og ikke kan hjælpe sig selv. Som jeg siger, mr. Fri-Vilje er den bedste mand og den eneste, jeg nogensinde vil love lydighed. Jeg ved nok, det er ikke behageligt, når man har været vant til at leve flot og have fuldt op af vin og alting, da at gå hen og stikke sin næse ind ved en andens arne eller at sætte sig ned alene til et afpillet suleben; men Gud være lovet, min fader er en rask mand og vil nok leve en stund endnu; og når man har en mand i kakkelovnskrogen,

gør det ingenting, om han er barnagtig – så behøver man ikke at spekulere på forandring."

Den besværlige handling, at få sin snævre kjole over hovedet uden at bringe sine glattekrøller i uorden, nødte miss Priscilla til at holde inde med denne hurtige livsbetragtning, og mrs. Osgood benyttede lejligheden til at rejse sig og sige:

"Nå, niece, du kommer jo bagefter. Miss'erne Gunn ville vist ned nu."

"Søster," sagde Nancy, da de var ene, "du har bestemt fornærmet miss'erne Gunn."

"Har jeg, barn?" sagde Priscilla noget ængstelig.

"Ja, du spurgte dem, om de brød sig om, at de var grimme – du er så forskrækkelig kejtet."

"Gjorde jeg det? Nå, det faldt mig sådan ud af munden; det er godt, at jeg ikke sagde mere, for jeg duer ikke til at omgås folk, som ikke holder af at høre sandheden. Men siden vi taler om at være grim, så se på mig, barn, i denne hvide silkekjole – jeg sagde dig nok, hvordan det ville gå – jeg ser så gul ud som en narcisse. Alle mennesker skulle tro, at du ville gøre mig til en sludske."

"Nej, Priscy, sig ikke det. Jeg bad og bønfaldt dig om ikke at lade os købe dette silketøj, hvis der var noget andet, som du syntes bedre om. Jeg var villig til at følge dit valg, det ved du meget godt," sagde Nancy, ivrig for at forsvare sig.

"Å snak, barn, du har jo sat din hu til dette, og det gjorde du ret i, for du har en kulør som fløde. Det ville være rart, om du ville klæde dig efter *min* teint. Det, jeg finder galt, er det indfald af dig, at jeg skal klæde mig ganske ligesom du. Men du gør med mig, som du lyster – det har du altid gjort, lige fra du

begyndte at gå. Når du havde lyst til at gå til enden af marken, så gik du til enden af marken; og ingen kunne banke dig for det, for du så altid så strunk og uskyldig ud som en gåseurt."

"Priscy," sagde Nancy venligt, idet hun fæstede et koralhalsbånd, ganske som hendes eget, om Priscillas hals, der var meget langt fra at ligne hendes, "jeg er altid villig til at give efter, for så vidt det er rigtigt, men hvem skulle klæde sig ens, når ikke søstre skulle? Ville du have, at vi skulle gå rundt og se ud, som om vi ikke var i familie med hinanden – vi, der ingen moder og ingen søster har i verden? Jeg ville gøre, hvad ret var, når jeg klædte mig i en gulbrun kjole, og jeg så hellere, at du ville vælge og lade mig gå med, hvad der behagede dig."

"Så, er du nu der igen? Du vil al tid komme tilbage til det, om man så talte med dig fra lørdag aften til lørdag morgen. Det skal blive løjer at se dig regere din mand uden nogensinde at opløfte din stemme højere, end som en kedel snurrer. Jeg ser gerne mændene blive regeret!"

"Tal ikke således, Priscy," sagde Nancy rødmende. "Du ved nok, jeg har i sinde aldrig at gifte mig."

"Å, det mener du ikke en døjt med!" sagde Priscilla, idet hun lagde den kjole til rette, som hun havde taget af, og lukkede sin båndæske. "Hvem skal jeg arbejde for, når fader er død, når du vil sætte dig griller i hovedet og blive gammel pige, fordi somme folk ikke er så gode, som de burde være? Jeg har ikke en smule tålmodighed med dig, sådan som du bestandig ruger over et tomt æg, som om der ikke var noget frisk æg til i verden. Det er nok, at den ene af to søstre bliver gammel pige, og jeg vil gøre den ugifte stand ære, for Gud den Almægtige har bestemt mig til det. Kom, nu kan vi gå ned. Jeg er så parat, som en sludske

kan blive – der mangler intet til at skræmme kragerne, nu da jeg har fået mine ørenringe i."

Da de to miss'er Lammeter gik ind i den store stue sammen, ville sikkert enhver, der ikke kendte begges karakter, have antaget, at grunden til, at den bredskuldrede, klodsede, grove Priscilla bar en dragt, der var akkurat mage til hendes smukke søsters, enten var den enes tåbelige forfængelighed eller et ondskabsfuldt arrangement af den anden for dermed at fremhæve sin egen sjældne skønhed. Men Priscillas godmodige, opofrende munterhed og naturlige forstand ville snart have bortryddet den første mistanke; og den beskedne ro i Nancys tale og væsen vidnede tydeligt om et sind, som var frit for alle hemmelige intriger.

Der var blevet holdt ærespladser åbne for miss'erne Lammeter nær ved den øverste ende af det fornemste tebord i den panelerede stue, der nu så ganske hyggelig og tiltalende ud, pyntet som den var med smukke grene af kristtjørn, takstræ og laurbærtræ fra den gamle haves rige plantevækst; og Nancy fornam en indvendig bæven, da hun så mr. Godfrey Cass nærme sig for at føre hende til en plads mellem sig og mr. Crackenthorp, mens Priscilla kaldtes hen til den modsatte side mellem sin fader og squiren. Det havde virkelig noget mere at sige for Nancy, end det ellers ville have haft, at den elsker, hun havde opgivet, var den fornemste unge mand i sognet – hjemme i en ærværdig og enestående daglig stue, som var den allerfineste, hun nogensinde havde set, en stue, hvor *hun* måske en dag kunne have været herskerinde med den bevidsthed, at der taltes om hende som "fru Cass", squirens kone. Disse omstændigheder forhøjede hendes hjertes drama i hendes egne

øjne og forøgede det eftertryk, hvormed hun erklærede for sig selv, at ikke den mest glimrende rang skulle formå hende til at gifte sig med en mand, hvis opførsel viste, at han var ligegyldig for sit rygte, men at "den første kærlighed varer evigt" var en trofast og ren kvindes motto, og ingen mand skulle nogensinde få nogen ret over hende, hvis hun derved skulle forpligtes til at tilintetgøre de visne blomster, som hun gemte og altid ville gemme for Godfrey Cass' skyld. Og Nancy var i stand til at holde sit ord til sig selv, selv under meget fristende forhold. Intet uden en klædelig rødme røbede de vekslende tanker, der påtrængte sig hende, da hun modtog pladsen ved siden af mr. Crackenthorp; for hun var så uvilkårlig net og væver i alle sine bevægelser, og hendes smukke læber mødte hinanden med sådan rolig bestemthed, at det ville have været vanskeligt for hende at se bevæget ud.

Det var ikke præstens skik at lade en for tryllende rødme gå hen uden en passende kompliment. Han var ikke det ringeste stolt eller aristokratisk, men simpelthen en gemytlig, gråhåret mand med fine træk og med sin hage afstivet af et stort, mange gange sammenlagt, hvidt halstørklæde, der syntes at fremherske over ethvert andet punkt af hans person og påtrykke hans bemærkninger sin ejendommelige karakter, så at det ville have været en vanskelig og måske farlig abstraktion at tænke sig hans komplimenter uden hans halstørklæde.

"Ved De hvad. Miss Nancy," sagde han, idet han drejede sit hoved i sit halstørklæde og smilede venligt til hende, "når nogen påstår, at det har været en hård vinter, skal jeg fortælle ham, at jeg har set roserne blomstre nytårsaften – hvad, Godfrey, hvad siger *De*?"

Godfrey svarede ikke og undgik at se synderlig stift på Nancy; for skønt slige personlige komplimenter antoges for at vidne om fortræffelig smag i det gammeldags selskab i Raveloe, besidder den ærbødige kærlighed en egen høflighed, som den lærer mænd, der ellers ikke har nogen synderlig skolelærdom. Men squiren var noget ærgerlig over, at Godfrey således stillede sit lys under en skæppe. På denne fremrykkede time af dagen var squiren altid mere strålende humør, end vi har set ham i ved frokostbordet, og fandt det ganske behageligt at opfylde den nedarvede forpligtelse til at være støjende munter og nedladende; den store sølvsnusdåse var i fuld aktivitet og blev budt om uden forskel fra tid til anden til alle naboer, hvor ofte de end havde afslået denne gunst. Straks havde squiren kun specielt hilst på familiernes overhoveder, når de kom; men efterhånden som aftenen rykkede frem, udstrålede hans gæstfrihed altid i videre kredse, indtil han havde banket de yngre gæster på ryggen og vist en særlig glæde over deres nærværelse i den fulde overbevisning, at de måtte føle sig lykkelige over at høre til et sogn, hvor der var en så hjertelig mand som squire Cass til at indbyde dem og vise dem velvilje. Selv på dette tidlige stadium af den joviale sindsstemning var det naturligt, at han kunne ønske at gøre sin søns fejl gode ved at se og tale for ham.

"Ja, ja," begyndte han, idet han bød sin snusdåse til mr. Lammeter, der for anden gang bukkede og gjorde en bestemt afvisende håndbevægelse, "vi gamle karle kunne ønske os unge i aften, når vi ser mistelten-grenen i den hvide stue. Det er sandt nok, de fleste ting er gået forkert i de sidste tredive år – det går ned ad bakke med landet, siden den gamle konge blev syg. Men

når jeg ser på miss Nancy der, er jeg nær ved at tro, at pigebørnene har beholdt deres gode egenskaber; – piske mig, om jeg kan huske hendes lige, ikke engang da jeg var et ungt menneske og tænkte en hel del på min snipkjole. Ja, om forladelse, frue," tilføjede han, idet han bukkede for mrs. Crackenthorp, der sad ved siden af ham, "jeg kendte ikke *Dem*, da De var så ung som miss Nancy her."

Mrs. Crackenthorp – en lille, blinkende dame, der uophørligt pillede ved sine kniplinger, sine bånd og sin guldkæde, mens hun drejede sit hoved rundt og lod høre dæmpede lyde, der i høj grad lignede lyden af et marsvin, som trækker sig i snuden og uden forskel snakker med sig selv i et hvilket som helst selskab – mrs. Crackenthorp blinkede og virrede nu med hovedet til squiren og sagde: "Å, ingen forseelse."

Flere end Godfrey følte, at denne squirens eftertrykkelige kompliment til Nancy havde en diplomatisk betydning, og hendes fader rettede sin ryg lidt mere endnu, end han plejede, da han med velfornøjet alvorlighed så over bordet på hende. Denne alvorlige og formelle gamle herre ville ikke ofre en døjt af sin værdighed ved at synes stolt ved tanken om et parti mellem hans familie og squirens; han var glad over enhver ære, der vistes hans datter; men han måtte se en forandring fra flere synspunkter, inden hans samtykke ville kunne erhverves. Hans magre, men sunde figur og hans skarpe, bestemte træk, der syntes at pege hen på, at udskejelser aldrig havde efterladt deres spor i hans ansigt, stod i stærk modsætning, ikke blot til squirens, men overhovedet til Raveloes landbrugeres udseende – overensstemmende med hans yndlingsordsprog, at "brød var kraftigere end græs".

"Miss Nancy ligner mærkværdig sin moder; gør hun ikke, Kimble?" sagde den korpulente dame af dette navn, idet hun så sig om efter sin mand.

Men doktor Kimble (i gamle dage havde distriktslæger denne titel uden noget diplom), doktor Kimble, som var en spinkel og væver mand, spadserede om i stuen med sine hænder i lommerne og gjorde sig med en læges upartiskhed behagelig for sine kvindelige patienter, overalt vel modtaget som en doktor med en nedarvet ret – ikke en af de almindelige kludrere, der søger praksis i fremmede distrikter og bruger alle deres indtægter til at sulteføde deres ene hest, men en solid mand, der var i stand til at holde lige så flot et bord som den flotteste af hans patienter. Fra Arilds tid havde doktoren i Raveloe været en Kimble; Kimble var et født doktornavn; og det var vanskeligt rigtig at forsone sig med den sørgelige kendsgerning, at den nuværende Kimble ikke havde nogen søn, så at hans praksis måske engang kunne gå over til en efterfølger med det upassende navn Taylor eller Johnson. Men i dette tilfælde ville de forstandigere folk i Raveloe benytte doktor Blick i Flitton – det var dog altid mindre unaturligt.

"Talte du til mig, min ven?" sagde den højtagtede doktor, idet han hurtigt kom hen til sin kone; men ligesom forudseende, at det ville tage for meget på hendes åndedrag at gentage den af hende gjorte bemærkning, gik han straks sin vej igen. – "Gud, miss Priscilla, synet af Dem minder mig levende om den mageløse flæskekage. Jeg vil håbe, at Deres bagning ikke nær er forbi endnu."

"Jo, det er den rigtignok, hr. doktor," sagde Priscilla; "men jeg tør indestå for, at den næste vil blive lige så god. Det er ikke

tilfældigt, når mine flæskekager bliver gode."

"Det er ikke sådan som med din doktoreren, Kimble, når folk glemmer at tage din medicin, hvad?" sagde squiren, der betragtede medicin og læger, således som mange brave kirkegængere betragter kirken og gejstligheden – det vil sige, han var vittig på deres bekostning, når han var rask, men utålmodig og ivrig for deres hjælp, når han fejlede noget. Han bankede på sin snusdåse og så sig om med en triumferende latter.

"Hun har en god forstand, det har min veninde Priscilla," sagde doktoren, der hellere ville henføre vittigheden til en dame end lade sin svoger få den fordel over ham, "hun gemmer lidt peber til at drysse på sin tale – derfor er det, at hun aldrig kommer for meget i sine kager. Der er nu min kone, hun har aldrig et svar på rede hånd; men når jeg gør hende vred, så kan jeg være vis på, at hun næste dag regalerer min hals med sort peber eller giver mig nogle vandede grøntsager, som jeg får mavepine af. Det er en forskrækkelig metode." Den livlige doktor gjorde en gebærde for at udtrykke mavepine.

"Har De nogensinde hørt mage?" sagde mrs. Kimble, der meget godmodigt lo, så hendes dobbelte hage bævrede, til mrs. Crackenthorp, der blinkede og nikkede og syntes at bestræbe sig for at smile, hvilken sidste bestræbelse dog formedelst den store samvirken af forskellige kræfter ikke blev til andet end små trækninger og lyde.

"Det er nok den metode, som man bruger i Deres fag, Kimble, når man har et horn siden på en patient," sagde præsten.

"Vi have aldrig et horn i siden på vore patienter," sagde mr. Kimble, "undtagen når de går fra os; og da har vi jo ingen lejlighed til at ordinere dem noget. Hør, det er sandt, miss Nancy," vedblev han, idet han pludselig begav sig hen til Nancy, "De glemmer da ikke Deres løfte? De har lovet mig en dans."

"Nå, nå, Kimble, du skal ikke være så ilter på det," sagde squiren. "Lad de unge først more sig. Min søn Godfrey vil vist give dig en svingom, hvis du løber af med miss Nancy. Jeg tør holde på, han har bedt hende om den første dans. Hvad du! Hvad siger du?" vedblev han, idet han kastede sig tilbage og så på Godfrey. "Har du ikke bedt miss Nancy om at åbne ballet med dig?"

Godfrey, der var noget ulykkelig over denne trængen på med hensyn til Nancy og bange ved tanken om, hvad enden ville blive, når hans fader havde givet sit sædvanlige gæstfrie eksempel med at tage til sig af drikkevarerne før og efter aftensbordet, så ingen anden udvej end at vende sig om til Nancy og sige med så lidt kejtethed som muligt:

"Nej; jeg har endnu ikke bedt hende om det, men jeg håber, at hun vil danse den første dans med mig – hvis ikke nogen anden er kommet mig i forkøbet."

"Nej, jeg er ikke engageret," sagde Nancy rolig, men rødmende. (Hvis mr. Godfrey grundede noget håb på, at hun samtykkede i at danse med ham, ville han snart blive befriet fra sin vildfarelse; men hun behøvede jo ikke at være uhøflig.)

"Så håber jeg, at De ikke har noget imod at danse med mig," sagde Godfrey, som begyndte at miste følelsen af, at der var noget ubehageligt i dette arrangement.

"Nej, jeg har intet imod det," sagde Nancy i en kold tone.

"Du er en lykkens pamfilius, Godfrey," sagde onkel Kimble; "men du er min gudsøn, så jeg vil ikke stå dig i vejen. Jeg er ellers ikke så meget gammel, hvad du?" vedblev han, idet han atter gik hen til sin kone. "Du ville ikke bryde dig om, at jeg tog mig en anden kone, når du var død – hvis jeg bare græd en slump først?"

"Kom nu her og drik en kop the og ti så stille, du," sagde mrs. Kimble godmodigt, lidt stolt over en mand, der af selskabet i det hele måtte betragtes som så åndrig og morsom. Når han blot ikke havde været så pirrelig ved kortspil!

Mens solide, prøvede personligheder således oplivede teen, bragte lyden af violinen, der nu var rykket så nær, at den tydelig kunne høres, de unge til at se på hinanden med sympatetisk længsel efter enden af måltidet.

"Nå, der er jo Solomon ude i forstuen," sagde squiren, "og han spiller min yndlingsmelodi, tror jeg – *Den hvidhårede Plovdreng* – han vil nok give os et vink om, at vi ikke skynder os nok for at høre ham spille. – Bob," råbte han til sin tredje langbenede søn, der var i den anden ende af værelset, "luk døren op og sig til Solomon, at han skal komme ind. Han skal spille en arie for os her."

Bob adlød, og Solomon kom ind, gnidende på fiolen, mens han gik, for han ville på ingen måde bryde af midt i en melodi.

"Herhen, Solomon," sagde squiren med højrøstet nedladenhed. "Kom her om, min ven. Jeg vidste jo nok, at det var *Den hvidhårede Plovdreng*; der gives ingen smukkere melodi." Solomon Macey, en lille, trivelig mand med en rigelig hårvækst af langt, hvidt hår, der nåede ham næsten til skuldrene, skred frem til det beregnede sted og bukkede ærbødigt, mens han

spillede, som om han ville sige, at han respekterede selskabet, uagtet han respekterede sit instrument endnu mere. Så snart han havde repeteret melodien og sænket sin violin, bukkede han igen for squiren og præsten og sagde: "Jeg håber, at Deres Velbårenhed og Deres Velærværdighed befinder sig vel, og jeg ønsker Dem sundhed, et langt liv og et glædeligt nytår. Og jeg ønsker det samme til Dem, mr. Lammeter, og til de andre herrer og madamer og de unge piger."

Mens Solomon ytrede de sidste ord, bukkede han omhyggeligt i alle retninger for ikke at gøre sig skyldig i nogen mangel på respekt.

Men straks derpå begyndte han at præludere, og spillede så en melodi, som han vidste, ville blive antaget af mr. Lammeter for en speciel kompliment.

"Tak, Solomon, tak," sagde mr. Lammeter, da violinen atter gjorde en pause. "Det er *Over bakkerne, langt borte i det fjerne*, det er det. Min fader sagde gerne til mig, når han hørte den melodi: 'Ja, min dreng, jeg er kommet over bakkerne hist og langt borte fra det fjerne'. Der er mange melodier, som jeg ikke vil give en pibe tobak for; men dén tiltaler mig ligesom en solsorts fløjten. Jeg tænker, det ligger i navnet; der ligger meget i navnet på en melodi."

Men Solomon var allerede længselsfuld efter at komme til at spille igen og faldt nu med meget liv ind i *Sir Roger de Coverley*, ved hvilken man hørte stolene blive skubbet tilbage og latter rundt om.

"Nå, Solomon, vi ved nok, hvad det betyder," sagde squiren, idet han rejste sig. "Det er på tide at begynde med dansen, hvad? Gå så i spidsen, da vil vi alle sammen følge efter."

Med sit hvide hoved på den ene side og spillende af alle kræfter gik Solomon da i spidsen for det muntre optog ind i den hvide stue, hvor mistelten-grenen var ophængt, og en mængde tællelys gjorde en glimrende virkning, da de skinnede frem mellem de tætbesatte kristtjørngrene og spejlede sig i de gammeldags, ovale spejle, som hang på det hvide panel. Det var et sælsomt optog! Gamle Solomon med sine fattige klæder og lange, hvide lokker syntes at lokke det fine selskab ved sin violins magiske toner – lokke ærbare matroner med turbanformede kapper, ja endog selve mrs. Crackenthorp, hvis lodrette fjers øverste spids var i niveau med squirens skulder – lokke smukke pigebørn med korte liv og snævre nederdele – lokke korpulente fædre med store, brogede veste, og rødmossede, for størstedelen undselige og klodsede sønner med korte benklæder og meget lange kjoler.

Allerede sad mr. Macey og et par andre privilegerede landsbyfolk, der fik lov til at være tilskuere ved disse store fester, på de til dem i nærheden af døren anbragte bænke, og stor var beundringen og tilfredsheden der, da parrene havde opstillet sig til dans, og squiren åbnede ballet med mrs. Crackenthorp, til hvem præsten og mrs. Osgood sluttede sig. Det var, som det skulle være – det var, hvad alle havde været vant til – og Raveloes forfatning syntes at få ny bekræftelse ved denne ceremoni. Det ansås ikke for en usømmelig letsindighed af gamle og midaldrende folk at danse lidt, førend de satte sig til spillebordene, men snarere som en del af deres sociale pligter. For hvad var disse uden at være muntre på passende tider, at udveksle besøg og fjerkræ med tilbørlig hyppighed, at gøre hinanden gammeldags komplimenter i solide,

traditionelle fraser, at komme med prøvede, personlige vittigheder, af gæstfrihed at nøde sine gæster til at spise og drikke for meget samt selv at spise og drikke for meget i sin nabos hus for at vise, at man satte pris på beværtningen? Og præsten gav naturligvis et godt eksempel med hensyn til disse sociale pligter. For det ville ikke have været muligt for raveloerne uden en særlig åbenbaring at vide, at en gejstlig skulle være en blegnæbbet, højtidelig bodsprædikant i stedet for et syndigt menneske, hvis udelukkende myndighed til at læse bønner og prædike, til at døbe, ægtevie og begrave, nødvendigvis faldt sammen med retten til at sælge gravsted og kræve tiende *in natura*, over hvilket sidste punkt der naturligvis var nogen knurren, men ikke i nogen sådan udstrækning, at den blev til irreligiøsitet – ikke stærkere end deres knurren over regnen, som på ingen måde ledsagedes af en ugudelig, trodsig ånd, men af et ønske om, at bønnen om smukt vejr også fremtidig måtte blive læst.

Der var altså ingen grund til, at ikke præstens dans lige så godt som squirens skulle betragtes som medhørende til tingenes naturlige orden, eller til at på den anden side mr. Maceys officielle ærbødighed skulle afholde ham fra at underkaste præstens præstation den kritik, hvormed overordentlig skarpttænkende gemytter nødvendigvis må betragte deres skrøbelige medmenneskers handlinger.

"Squiren hopper godt, når man tager hensyn til hans korpulence," sagde mr. Macey, "og han stamper ualmindelig godt. Men mr. Lammeter stikker dem dog alle i holdning; se bare, han holder sit hoved som en dansemester, og han er ikke så trivelig som de fleste gammelagtige gentlemen – de bliver i

reglen fede; og han har et par smukke ben. Præsten er kvik nok, men han har ikke noget rigtig godt bentøj; de er for tykke forneden, og hans knæ kunne uden skade være lidt nærmere ved hinanden; men han kunne være dårligere, han kunne være dårligere. Han har imidlertid ikke den fornemme måde at slå ud med hånden på som squiren."

"De taler om, at præsten er kvik; se bare på mrs. Osgood," sagde Ben Winthrop, der holdt sin søn Aaron mellem sine knæ. "Hun tripper om med sine små skridt, så at ingen kan se, hvorledes hun går – det er, ligesom om hun havde små hjul under fødderne. Hun ser ikke en smule ældre ud end i fjor; hun har den kønneste figur af alle de koner, der er her, det er vist og sandt."

"Jeg bryder mig ikke om damernes figur," sagde mr. Macey noget hånligt. "De går hverken med frakke eller bukser, så man kan ikke se deres figur."

"Fader," sagde Aaron, hvis fødder havde travlt med at slå takt til melodien, "hvordan kan den store hanefjer sidde fast i mrs. Crackenthorps hoved? Er der et lille hul til den ligesom i min fjerbold?"

"Tys, dreng, ti dog stille; det er den måde, damerne pynter sig på," sagde faderen, men i en dæmpet tone tilføjede han til mr. Macey: "Hun ser dog komisk ud med den – omtrent som en korthalset flaske med en lang pennefjer i. Se, nu danser minsandten den unge squire ud med miss Nancy. Det er dog et nydeligt pigebarn! Hun ligner en rød og hvid buket – man skulle ikke tro, at nogen kunne være så smuk. Det skulle ikke undre mig, om hun engang blev fru Cass – og det var også ganske i sin orden, for de ville være et smukt par. De kan ikke

have noget at udsætte på master Godfreys figur, Macey, det vil jeg holde en penny på."

Mr. Macey trak sin mund op, lænede sit hoved længere om på den ene side og snurrede tommelfingrene rundt med en presto-bevægelse, mens hans øjne fulgte Godfrey i dansen. Endelig ytrede han sin mening.

"Godt nok skabt forneden, men lidt for bred over skuldrene. Og anbelangende de klæder, han får fra skrædderen i Flitton, så er de for simpelt skåret, til at han burde betale det dobbelte for dem."

"De og jeg er hinanden helt modsatte, mr. Macey," sagde Ben, lidt indigneret over denne dadlende kritik. "Når jeg har et krus godt øl, så vil jeg helst drikke det og gøre mig til gode med det, i stedet for at lugte til det og glo på det for at se, om man ikke kan finde noget at udsætte på brygningen. Jeg gad gerne se Dem udpille mig et nettere stykke karl end master Godfrey – en, der lettere kunne slå Dem til jorden, eller som ser mere kvik ud, når han er glad og fornøjet."

"Pyt!" sagde mr. Macey, der følte sig ægget til forøget strenghed, "han er ikke kommet i sin rigtige kulør endnu; han ser ud som en halvbagt æbleskive, og han er ganske bestemt lidt skørhovedet, hvorfor skulle han ellers lade sig dreje om en finger af den snavskarl, den Dunsey, som ingen har set noget til i den senere tid, og lade ham ride den smukke jagthest ihjel, som alverden talte om? Og en tid løb han altid efter miss Nancy, men så gik det helt over igen, ligesom lugten af varm suppe. Sådan bar jeg mig ikke ad, da jeg kurede."

"Men kanske miss Nancy også trak sig tilbage, mens Deres pigebarn ikke gjorde det," sagde Ben.

"Nej, det gjorde min mutter rigtignok ikke," sagde mr. Macey vigtigt. "Inden jeg sagde snip, sørgede jeg for at vide, at hun ville sige snap, og det gesvindt. Jeg havde ikke lyst til at åbne munden som en hund efter en flue og snappe den til igen uden at have noget at snappe til over."

"Jeg tror næsten, at miss Nancy betænker sig igen," sagde Ben, "for master Godfrey ser ikke så modfalden ud i aften. Og se, han følger hende hen til hendes plads, nu da de er færdige med dansen; det ser næsten ud som kæresteri."

Grunden til, at Godfrey og Nancy havde holdt op at danse, var dog ikke så øm, som Ben bildte sig ind. I trængslen af dansende par var der indtrådt et lille uheld med Nancys kjole, som, mens den var kort nok til at vise hendes nette ankel forfra, var lang nok bagpå til at blive genstand for en solid påtræden af squirens fod, der rev nogle sting i stykker ved livet og forårsagede megen søsterlig bevægelse i Priscillas sind og en alvorlig bedrøvelse i Nancys. Ens tanker kunne være meget optaget af kærlighedskampe uden dog at være ufølsomme for en uorden i de almindelige ydre forhold. Aldrig så snart havde Nancy opfyldt sin pligt i den tur, de dansede, før end hun med en dyb rødme sagde til Godfrey, at hun måtte gå hen og sætte sig, indtil Priscilla kunne komme til hende; for søstrene havde allerede udvekslet en kort hvisken og et betydningsfuldt blik. Ingen mindre påtrængende grund end den kunne have formået Nancy til at give Godfrey denne lejlighed til at sidde ene med hende. Hvad Godfrey angik, følte han sig så lykkelig og var så glemsom under den lange, fortryllende kontredans med Nancy, at han blev kæk, da hun blev forvirret, og var i stand til, uden at

spørge om tilladelse, at føre hende lige ind i det tilstødende lille værelse, hvor spillebordene stod opstillet.

"Nej tak," sagde Nancy koldt, så snart hun så, hvor han ville hen, "ikke derind. Jeg vil vente her, til Priscilla kan komme til mig. Det gør mig ondt, at jeg skal tage Dem ud af dansen og gøre Dem ulejlighed."

"De vil sidde bedre alene her," sagde den snedige Godfrey; "jeg skal forlade Dem her, til Deres søster kan komme." Han talte i en lige gyldig tone.

Det var et behageligt forslag og netop, hvad Nancy ønskede; hvorfor var hun da lidt stødt over, at mr. Godfrey gjorde det? De trådte ind, og hun satte sig på en stol op til et af spillebordene i den stiveste og mest utilgængelige stilling, hun kunne vælge.

"Tak, sir," sagde hun straks. "Jeg behøver ikke at gøre Dem mere ulejlighed. Det gør mig ondt, at De har haft en så uheldig bal-dame."

"Det er meget stygt af Dem," sagde Godfrey, der blev stående hos hende uden at vise noget tegn til at ville gå bort, "at være bedrøvet over, at De har danset med mig."

"Nej, sir, det var slet ikke min hensigt at sige noget, som kunne støde Dem," sagde Nancy, der så stolt og smuk ud. "Når herrer har så mange adspredelser, kan en dans mere eller mindre kun gøre meget lidet til sagen."

"De ved godt, at det ikke er sandt. De ved godt, at én dans med Dem er mig mere værd end alle andre adspredelser i verden."

Det var længe, lange siden, at Godfrey havde sagt noget så rent ud som dette, og Nancy var aldeles forbavset. Men hendes instinktmæssige værdighed og ulyst til at røbe nogen bevægelse

bragte hende til at sidde aldeles stille og kun lægge lidt større bestemthed i sin stemme, da hun sagde: "Nej, mr. Godfrey, det er mig ikke bekendt, og jeg har meget gode grunde til at være af en anden tro. Men hvis det er sandt, ønsker jeg ikke at høre det."

"Vil De da aldrig tilgive mig, Nancy – aldrig have gode tanker om mig, hvad der end sker – vil De aldrig mene, at nutiden råder bod på fortiden? Heller ikke, når jeg blev en skikkelig fyr og lod alt fare, som De ikke synes om?"

Godfrey var sig halvt bevidst, at denne pludselige lejlighed til at tale alene med Nancy havde ført ham videre, end han egentlig selv ville; men den blinde følelse var blevet herre over hans tunge. Nancy var virkelig meget bevæget over den mulighed, Godfreys ord antydede, men netop denne bevægelse som hun løb fare for at finde for stærk for hende, vakte al hendes selvbeherskelse.

"Det ville glæde mig at se en god forandring hos enhver, mr. Godfrey," svarede hun med en næsten umærkelig forandring i tonen, "men det ville være bedre, når der ingen forandring behøvedes."

"De er meget hårdhjertet, Nancy," sagde Godfrey ærgerlig. "De kunne gerne opmuntre mig til at blive et bedre menneske. Jeg er meget ulykkelig – men De har ingen følelse."

"Jeg tror, at De har mindst følelse, som fra begyndelsen handler urigtigt," sagde Nancy, idet hun uvilkårligt udsendte et lyn. Godfrey var glad over dette lille lyn og ville gerne have vedblevet striden med hende; Nancy var så tirrende rolig eg bestemt. Han var hende *endnu* ikke ligegyldig, skønt –

Indtrædelsen af Priscilla, der fo'r hen og sagde: "Herregud, barn, lad os se på den kjole," afskar Godfreys forhåbninger om en strid.

"Nu må jeg vel gå," sagde han til Priscilla.

"Det er mig ligegyldigt, om De går eller bliver," sagde den oprigtige unge dame, idet hun med en tankefuld mine søgte efter noget i sin lomme.

"Ønsker De, at jeg skal gå?" sagde Godfrey, idet han så på Nancy, der nu efter Priscillas ordre rejste sig.

"Som de behager," sagde Nancy, idet hun forsøgte at genvinde hele sin tidligere kulde og opmærksomt så ned på sømmen af sin kjole.

"Så vil jeg helst blive," sagde Godfrey med en sorgløs attrå efter at erholde så meget af denne glæde, som han kunne, i aften og ikke tænke på den dag i morgen.

12

Mens Godfrey Cass drak glemslens drik af Nancys nærværelse og villigt udslettede enhver bevidsthed om det skjulte bånd, der til andre øjeblikke opirrede og plagede ham og blandede forbitrelse i alle hans glæder, gik Godfreys kone med langsomme, usikre skridt gennem de smalle, snedækkede veje ved Raveloe, bærende sit barn i sine arme.

Denne vandring på nytårsaften var en forud overlagt hævn, som hun havde spekuleret på, lige siden Godfrey i et anfald af hidsighed havde sagt til hende, at han hellere ville dø end anerkende hende som sin hustru. Hun vidste, at der nytårsaften skulle være stort selskab i "det røde hus"; hendes mand ville smile og modtage smil, mens han skjulte hendes tilværelse i den mørkeste krog af sit hjerte. Men hun ville forstyrre hans glæde; hun ville gå ind i sine smudsige pjalter, med sit gustne ansigt, der engang havde været så smukt som det smukkeste, med sit lille barn, der havde sin faders hår og øjne, og åbenbare sig for squiren som hans ældste søns hustru. Det er sjældent, at de ulykkelige kan undlade at betragte deres ulykke som en uret, der er tilføjet dem af folk, som er mindre ulykkelige. Molly vidste, at årsagen til, at hun måtte gå i smudsige pjalter, ikke var hendes mands mangel på omhu, men den berusende djævel, hvis slave hun var med legeme og sjæl undtagen i henseende til den endnu ikke kvalte moderkærlighed, som vægrede sig ved også at overantvorde ham hendes hungrige barn. Hun vidste det godt; og dog omformede sig bestandig i ulykkelige, fuldt bevidste øjeblikke følelsen af hendes trang og fornedrelse til bitterhed imod

Godfrey. Han var vel faren; og når hun fik den ret, der tilkom hende, ville hun også være det. Den tro, at han angrede sit giftermål og led ved det, forøgede kun hendes hævngerrighed. Retfærdige og selvbebrejdende tanker kommer ikke i alt for stor mængde til os, selv i den reneste atmosfære og med den bedste kundskab om himmelske og jordiske ting; hvorledes skulle da disse sendebud med hvide vinger bane sig vej til Mollys forgiftede kammer, der ikke beboedes af højere erindringer end om en opvartningspiges paradis med røde bånd og fjaseri med herrerne? Hun havde tidligt begivet sig på vandring, men havde tøvet på vejen, i sin indolens tilbøjelig til at tro, at det ville holde op at sne, når hun ventede i et lunt skur. Hun havde opholdt sig der længere, end hun vidste af, og nu da hun i mørket befandt sig på den lange, snedækkede, ujævne vej, kunne end ikke den i et hævngerrigt formål liggende opmuntring forhindre hende i at tabe modet. Klokken var syv, og hun var nu ikke langt fra Raveloe, men hun var ikke tilstrækkelig bekendt med de ensformige biveje til at vide, hvor nær hun var ved målet for sin vandring. Hun trængte til trøst, og hun kendte kun én trøster – den velbekendte djævel, der hvilede ved hendes barm; men hun betænkte sig et øjeblik, efter at hun havde taget den sorte rest frem, inden hun løftede den til sine læber. I dette øjeblik talte moderkærligheden mere for smertelig bevidsthed end for glemsel – opmuntrede hende til hellere at forblive træt og lidende end at se de omslyngende arme sløvede, så at de ikke kunne føle den dyrebare byrde, de bar. Et øjeblik efter havde Molly kastet noget bort. Men det var ikke den sorte rest – det var en tom flaske. Og hun gik atter videre under den skydækkede himmel, i hvis rifter der nu og da sås et skin af en

hurtigt tilsløret stjerne, for en isnende vind havde begyndt at blæse, da det havde holdt op med at sne. Men hendes gang blev bestandig mere og mere døsig, og hun knugede mere og mere mekanisk det sovende barn til sin barm.

Langsomt vandt dæmonen herredømme over hende, og kulde og træthed var dens hjælpere. Snart følte hun intet andet end en stærk, umiddelbar længsel, der tilhyllede hele fremtiden for hendes blik – en længsel efter at lægge sig ned og sove. Hun var kommet til et sted, hvor hun ikke længere standsedes af gærder og hegn, og hun havde vandret på lykke og fromme, ikke i stand til at skelne noget som helst trods den udstrakte hvide slette omkring hende og det tiltagende stjernelys. Hun sank ned på en vild tornebladbusk, en ganske magelig hovedpude; og snesengen var også blød. Hun følte ikke, at sengen var kold, og ænsede ikke, om barnet ville vågne og grædende kalde på hende. Men hendes arme holdt endnu instinktivt barnet fastknuget, og den lille slumrede så blidt, som om den var blevet vugget i en kniplingkantet vugge.

Men endelig kom den fuldstændige sløvhed; fingrene mistede deres spændkraft, armene åbnede sig; da faldt det lille hoved ned fra brystet, og de blå øjne åbnede sig på vid gab for det kolde stjernelys. Et lille spædt råb på "moder" lød, og barnet prøvede på atter at komme op på sit leje i moderens arm, ved hendes bryst; men moders øre var døvt, og lejet syntes at glide tilbage. Pludselig, mens barnet rullede ned på sin moders skød, ganske vådt af sne, fik det øje på en lysstråle, der spillede på den hvide jord, og med barndommens hurtige overgang fra den ene tanke til den anden optoges straks ganske dets opmærksomhed af at se på den lyse, levende ting, der løb hen imod det og dog

aldrig kom til det. Den lyse, levende ting måtte fanges; og et øjeblik efter lå barnet på alle fire og udstrakte sin lille hånd for at fange lysstrålen.

Men strålen ville ikke lade sig fange således, og nu rejste det hovedet for at se, hvor den listige stråle kom fra. Den kom fra et lyst sted; og den lille rejste sig op og vaklede gennem sneen, mens det gamle, grimme sjal, hvori det var indsvøbt, slæbte bagefter hende, og den underlige lille hue vinglede ned ad nakken – vaklede hen til den åbne dør på Silas Marners hus og lige hen til den varme skorsten, hvor der var en blussende brændeild, som havde gennemvarmet den gamle sæk (Silas' overfrakke), der var udbredt til tørre på murstenene. Den lille, som var vant til i hele timer at være alene, uden tilsyn af sin moder, kastede sig ned på sækken og rakte fuldstændig vel fornøjet sine spæde hænder hen imod flammen, mens det rallede og gjorde den lystige ild mange uartikulerede meddelelser ligesom en nylig udruget gæsling, der begynder at føle sig vel tilpas i verden. Men varmen havde en søvndyssende virkning, og det lille guldgule hoved sank ned på den gamle sæk, og de blå øjne lukkedes med deres fine, halvt gennemsigtige øjenlåg.

Men hvor var Silas Marner, mens denne fremmede gæst var kommet til hans arne? Han var i huset, men han så ikke barnet. I de sidste par uger, siden han havde mistet sine penge, havde han fået den vane at lukke sin dør op og se ud fra tid til anden, som om han troede, at hans penge på en eller anden måde kunne komme tilbage til ham, eller at et spor, en efterretning om dem på en gådefuld måde kunne være på vejen og kunne opfanges af det lyttende øre eller det spejdende øje. Det var især

om aftenen, når han ikke var beskæftiget ved sin væverstol, at han ofte gentog en handling, som han ikke kunne have angivet nogen bestemt hensigt for, og som næppe kan forstås uden af dem, der har udholdt en tankeforvirrende adskillelse fra en inderlig kær genstand. I aftenskumringen og senere, hvis aftenen ikke var mørk, så Silas ud på det lille landskab omkring stenbruddet, lyttende og stirrende, ikke med håb, men alene med blot længsel og uro.

Om morgenen på denne dag var det blevet sagt ham af nogle af hans naboer, at det var nytårsaften, og at han måtte sidde oppe og høre det gamle år blive ringet ud og det nye år ringet ind, fordi der var lykke ved det og han måske da kunne få sine penge igen. Det var egentlig kun en venskabelig skæmt af raveloerne med en gniers halvt forrykte særheder, men det havde måske hjulpet til at sætte Silas i en usædvanlig ophidset stemning. Fra tusmørket af havde han atter og atter lukket sin dør op, men kun for straks at lukke den igen efter at have set hele udsigten tilhyllet af den faldende sne. Men sidste gang, han åbnede den, var sneen hørt op, og skyerne spredtes hist og her. Han stod en lang tid og lyttede og stirrede – der var virkelig da noget på vejen, som kom hen imod ham, men han opdagede det ikke; og stilheden og den vide, sporløse snemark syntes at gøre hans ensomhed endnu ensommere og fyldte ham med fortvivlelsens kulde. Han gik igen ind og lagde sin højre hånd på dørklinken for at lukke døren – men han lukkede den ikke; han standsedes, som han allerede oftere var blevet siden sit tab, af lammelsens usynlige tryllestav, og stod som en marmorstatue med åbne, men ikke seende øjne, holdt sin dør

åben, afmægtig til at modsætte sig det gode eller onde, der måtte ville træde ind ad den.

Da Marners bevidsthed vendte tilbage, fortsatte han den handling, han var blevet afbrudt i, og lukkede sin dør, uvidende om det hul, der var indtrådt i hans bevidsthed, uvidende om nogen som helst indtruffen forandring, undtagen at lyset var blevet dunkelt, og at han var blevet kold og mat. Han antog, at han havde stået for længe ved døren og set ud.

Idet han vendte sig imod skorstenen, hvor de to stykker brænde var faldet fra hinanden og kun udsendte en lille rød, vibrerende flamme, satte han sig på stolen ved siden af og bukkede sig ned for at skubbe brændet sammen; og da forekom det hans forvirrede syn, som om der lå guld på gulvet foran skorstenen. Guld! – hans eget guld – bragt ham tilbage på en lige så gådefuld måde, som det var berøvet ham! Hans hjerte begyndte at banke heftigt, og i et par minutter var han ude af stand til at udstrække sin hånd og bemægtige sig den genkomne skat. Gulddyngen syntes at glimre og vokse for hans forvirrede blik. Han bøjede sig endelig frem og udstrakte sin hånd; men i stedet for de hårde pengestykker med de velbekendte skarpe kanter, rørte hans fingre ved bløde, varme lokker. I største forbavselse faldt Silas ned på knæ og bøjede sit hoved dybt ned for at undersøge vidunderet; det var et sovende barn – en trivelig, smuk lille én med bløde, gule krøller over hele hovedet. Kunne det være hans lille søster, som var kommet tilbage til ham i en drøm – hans lille søster, som han havde båret i sine arme et år, inden hun døde, da han var en lille dreng uden sko og strømper? Det var den første tanke, der gennemkrydsede Silas' forundrede sind.

Var det en drøm? Han rejste sig igen op, skubbede brændet sammen og kastede nogle tørre blade og pinde på ilden, så at den blussede op; men flammen adspredte ikke synet – den oplyste kun tydeligere barnets lille runde skikkelse og dets lurvede klædning. Det lignede meget hans lille søster. Silas sank afmægtig om i sin stol under den dobbelte påvirkning af en uforklarlig overraskelse og en hurtig tilstrømning af erindringer. Hvorledes og hvornår var barnet kommet ind uden hans vidende? Han havde ikke været udenfor døren. Men jævnsides dette spørgsmål og næsten stillende det i baggrunden foresvævede der ham et syn af det gamle hjem og de gamle gader, der førte til Lygtesmøgen – og dette syn tilbagekaldte i hans erindring de tanker, som havde været nærværende hos ham på hine fjerne steder. Det var nu fremmede tanker for ham; de var som gamle venskaber, som det ikke er muligt på ny at kalde til live; og dog havde han en dunkel følelse af, at dette barn på en eller anden måde var et budskab, som var kommet til ham fra hint liv; det berørte strenge i hans bryst, som aldrig havde vibreret i Raveloe – gamle, kærlige rørelser – gamle indtryk af ærefrygt ved følelsen af, at der var en magi, som rådede over hans liv; for hans fantasi havde endnu ikke løsrevet sig fra følelsen af noget gådefuldt i barnets pludselige tilsynekomst og havde ikke anstillet gisninger om simple, naturlige midler, som begivenheden kunne skyldes.

Men der lød et skrig ved skorstenen; barnet var vågnet, og Marner bukkede sig ned for at løfte det op på sit skød. Det klyngede sig om hans hals og udbrød højere og højere i den blanding af uartikulerede lyde og råb på "moder", hvorved små

børn ytrer deres forvirring i opvågningens øjeblik. Silas trykkede det op til sig og tyssede ubevidst på det med ømme kælenavne, mens han tænkte på, at han kunne give barnet noget af sin suppe, der var blevet kold ved den hendøende ild, når den blot blev opvarmet lidt.

Han havde nok at bestille i den næste time.

Suppen, som han sødede med noget tørt, brunt sukker fra et gammelt forråd, som han ikke havde nænnet selv at bruge, standsede den lilles skrig og bragte den til roligt at opløfte sine blå øjne på Silas, mens han stak skeen i dens mund. Nu lod barnet sig glide ned af hans skød og begyndte at rokke omkring, men så vaklende, at Silas sprang op og fulgte efter det, for at det ikke skulle falde imod noget og tage skade. Men det faldt kun ned i en siddende stilling på gulvet og begyndte at trække i sine støvler, idet det så på ham med et ynkeligt ansigt, som om støvlerne gjorde ondt.

Han tog det igen op på sit skød, men det varede noget, inden det faldt pebersvenden Silas ind, at grunden til barnets smerte var de våde støvler, der trykkede dets varme ankler. Han fik dem med besvær af, og straks var barnet lykkelig beskæftiget med at betragte genstanden for menneskets første forundring, dets egne tæer, idet det ved forskellige uartikulerede lyde opfordrede Silas til ligeledes at tage denne vidunderlige ting i øjesyn. Men de våde støvler havde endelig vakt den formodning hos Silas, at barnet havde gået i sneen, og dette bragte ham til at tænke på, at det måske på en naturlig måde kunne være kommet ind i hans hus. Tilskyndet af denne nye tanke og uden at vente for at anstille gisninger, løftede han barnet op i sine arme og gik hen til døren. Så snart han havde åbnet den, råbte

den lille pige igen på "moder", hvilket ord Silas ikke havde hørt siden dets første hungrige opvågnen. Da han bøjede sig frem, kunne han akkurat skelne de spor, som de små fødder havde efterladt i den nyfaldne sne, og han fulgte dem så til tornebladbuskene.

"Moder!" råbte den lille atter og atter, idet den strakte sig frem, så at den var nær ved at smutte ud af Silas' arme, inden han selv vidste, at der foran ham var noget andet end buskene – at der var et menneskeligt legeme, hvis hoved var sunket dybt ned i tornebladbusken, og som var halvt dækket af den nedrystede sne.

13

Det var efter den tidlige aftenmadstid i "det røde hus", og morskaben var på det stadium, da selve undseelsen var gået over til jævn gemytlighed, hvor herrer, som var sig usædvanligt udmærkede egenskaber bevidste, endelig kunne formås til at danse en hornpipe, og da squiren foretrak at tale højt, kaste om sig med snustobak og klappe sine gæster på ryggen frem for at sidde længere ved whistbordet – et valg, der forbitrede onkel Kimble, som, mens han altid var flygtig i ædru forretningstimer, blev ivrig og bitter ved kort og spiritus, blandede kortene, førend hans modpart gav, med et mistænksomt blik og vendte en lav trumf op med en ubeskrivelig foragtelig mine, som om man i en verden, hvor slige ting kunne hænde, lige så godt med det samme kunne betræde lastens bane. Når aftenen var nået til dette punkt af frihed og morskab, fik i reglen tjenestefolkene, efter at aftensmåltidets tunge pligter var vel overståede, deres del af adspredelsen, idet de fik lov til at komme og se på dansen, så at der i husets bageste regioner var aldeles tomt.

Der var to døre, ad hvilke man fra forstuen kom ind i den hvide stue, og de stod begge åbne for lufttrykkets skyld; men den nederste var fuld af tjenestefolk og bønder, og kun i den øverste dør var adgangen fri. Bob Cass dansede en hornpipe, og hans fader, som var meget stolt af denne lille søn, om hvem han gentagne gange erklærede, at han var præcis lige som han i hans unge dage, i en tone, hvori det lå, at det var den højeste ros, han kunne give en yngling, var midtpunktet i en gruppe, der havde stillet sig foran den dansende, ikke langt fra den

øverste dør. Godfrey stod lidt borte, ikke for at beundre sin broders dans, men for at holde øje med Nancy, der sad i gruppen ved siden af sin fader. Han stod lidt afsides, fordi han gerne ville undgå at være genstand for squirens faderlige vittigheder om giftermål og om miss Nancy Lammeters skønhed, der sandsynligvis ville blive mere og mere tydelige. Men han havde udsigt til at danse med hende igen, når hornpipen var forbi, og indtil da var det meget behageligt ganske ubemærket at kaste lange blikke på hende.

Men da Godfrey løftede sine øjne op efter et af disse blikke, mødte de en genstand, som i det øjeblik forfærdede ham lige så meget, som om den havde været et syn fra den anden verden. Det var virkelig et syn fra det skjulte liv, der som en mørk bivej ligger bag den guddommeligt smykkede facade, som beskinnes af solen og er genstand for hæderlige beundreres blikke. Det var hans eget barn i Silas Marners arme. Det var det øjeblikkelige indtryk, han modtog, og han nærede ingen tvivl om dets rigtighed, skønt han ikke havde set barnet i mange måneder; og da det håb opsteg, at han måske kunne have taget fejl, havde allerede mr. Crackenthorp og mr. Lammeter nærmet sig Silas, forbavset over denne sælsomme hændelse. Godfrey gik straks hen til dem, ikke i stand til at holde sig rolig uden at høre hvert ord, han søgte at beherske sig, men vidste nok, at hvis nogen fik øje på ham, måtte man se, at hans læber var hvide og at han rystede.

Men nu var alle øjne i den ende af værelset rettet på Silas Marner; squiren havde selv rejst sig og spurgte vredt: "Hvordan er det? – Hvad er det? – Hvorfor kommer De her på denne måde?"

"Jeg kommer efter doktoren – jeg må tale med doktoren," havde Silas i det første øjeblik sagt til mr. Crackenthorp.

"Men hvad er der i vejen, Marner?" sagde præsten. "Doktoren er her; men sig os nu roligt, hvad De vil ham."

"Det er en kone," sagde Silas i en dæmpet og forpustet tone, netop som Godfrey kom til. "Hun er død, tror jeg – død i sneen ved stenbruddet – ikke langt fra min dør."

Godfreys hjerte bankede voldsomt; der var i det øjeblik i hans sind kun én skræk, nemlig skrækken for, at konen ikke skulle være død.

Det var en ond skræk – en hæslig tanke, der havde fundet plads i Godfreys menneskevenlige gemyt; men ingen karakter er sikker imod onde ønsker, når den pågældendes lykke beror på en usandhed.

"Tys, tys!" sagde mr. Crackenthorp. "Gå der ud i forstuen, så skal jeg hente doktoren til Dem. – Han har fundet en kone i sneen og tror, at hun er død," tilføjede han sagte til squiren. "Det er bedst at tale så lidt om det som muligt; damerne ville ellers blive forskrækkede. Fortæl dem bare, at en fattig kone er dårlig af kulde og sult. Jeg skal gå ind og hente Kimble."

Imidlertid var damerne nu ilet til, nysgerrige efter ar erfare, hvad der kunne have ført den menneskesky linnedvæver dertil under så sælsomme omstændigheder, og fulde af interesse for det smukke barn, som, halvt forskrækket og halvt tiltrukket af lysene og det talrige selskab, snart rynkede panden og skjulte sit ansigt, snart igen opløftede sit hoved og så sig forsonligt om, indtil en berøring eller et kæleord atter bragte rynkerne frem og lod det skjule sit ansigt med ny bestemthed.

"Hvad er det for et barn?" sagde flere damer på én gang, og mellem dem Nancy Lammeter, der rettede sit spørgsmål til Godfrey.

"Jeg ved det ikke – en fattig kones, tror jeg, der er fundet død i sneen," var det svar, som Godfrey med skrækkelig anstrengelse fremtvang. ("Er jeg i grunden vis i min sag?" skyndte han sig at tilføje i sit hjerte for at komme sin samvittighed i forkøbet.)

"De gør bedst i at lade barnet blive her, mester Marner," sagde mrs. Kimble godmodigt, idet hun imidlertid betænkte sig på at bringe dets smudsige klæder i berøring med sit fine atlaskes livstykke. "Jeg skal sige til en af pigerne om at komme og tage det."

"Nej – nej – jeg kan ikke skilles ved det, jeg kan ikke slippe det," sagde Silas kort. "Det er kommet til mig – jeg har ret til at beholde det."

Forslaget om at tage barnet fra ham var kommet Silas ganske uventet, og hans ord, der ytredes under en stærk, pludselig indskydelse, var næsten som en åbenbaring for ham; et øjeblik i forvejen havde han ingen tydelig hensigt med barnet.

"Har De nogensinde hørt mage?" sagde mrs. Kimble mildt overrasket til sin naboerske.

"Jeg må bede Dem gå lidt til side, mine damer," sagde mr. Kimble, der kom fra spilleværelset, lidt ærgerlig over forstyrrelsen, men ved lang virken i sit kald vænnet til at efterkomme ubehagelige opfordringer, selv når han ikke var ganske ædru.

"Det er kedeligt at skulle ud nu, hvad, Kimble?" sagde squiren. "Hun kunne have hentet din unge fyr – lærlingen – hvad er det nu, han hedder?"

"Kunne? – ja, hvad kan det nytte at tale om, hvad der kunne være sket?" brummede onkel Kimble, idet han skyndte sig ud med Marner, fulgt af mr. Crackenthorp og Godfrey.

"Vil du skaffe mig et par tykke støvler? Og lad så én løbe hen til Winthrops og få fat i Dolly – hun er den bedste, man kan få. Ben var her selv for aftensmaden; er han gået?"

"Ja, sir, jeg mødte ham," sagde Marner; "men jeg kunne ikke standse og fortælle ham noget; jeg sagde blot til ham, at jeg skulle have fat i doktoren, og han sagde, at doktoren var hos squirens. Så løb jeg i en hast her hen, og da der ingen var at se bagude, gik jeg ind der, hvor selskabet var."

Barnet, som ikke længere adspredtes af de strålende lys og smilende damers ansigter, begyndte at græde og kalde på "moder", men klyngede sig hele tiden til Marner, som åben bart havde vundet den lille piges fuldstændige tillid. Godfrey var kommet tilbage med støvlerne, og gråden fremkaldte en fornemmelse, som om en fiber strammedes i ham.

"Jeg skal gå derhen," sagde han hurtigt, ivrig efter at komme ud i luften; "jeg skal gå hen og hente konen – mrs. Winthrop."

"Send hellere en anden derhen," sagde onkel Kimble, idet han ilede bort med Marner.

"Lad mig vide, hvis jeg kan være til nogen nytte, Kimble," sagde mr. Crackenthorp. Men doktoren var for langt borte til at høre det.

Godfrey var også forsvundet; han havde revet sin hat og frakke ned, da han akkurat havde samling nok til at erindre, at han ikke måtte se ud som en gal mand; men han styrtede ud af huset i sneen uden at ænse sine tynde sko.

Et par minutter efter var han på vej til stenbruddet ved siden af Dolly, som, skønt hun følte, at det var ganske på sin plads for hende at udsætte sig for sne og kulde i et barmhjertighedsærinde, var højlig forbavset over, at en ung herre af en sådan grund udsatte sig for at få våde fødder.

"De gør bedst i at gå tilbage, sir," sagde Dolly med ærbødig deltagelse. "De behøver ikke at forkøle Dem, og jeg ville gerne bede Dem, om De på tilbagevejen ville være så god at bede min mand om at komme her hen – han er vistnok i "Regnbuen" – hvis De skulle finde ham ædru nok til at være til nogen nytte. Ellers ville måske mrs. Snell sende sin dreng herhen for at hente og bringe, hvad der måske skal hentes fra doktoren."

"Nej, jeg vil blive her, nu da jeg er kommet ud – jeg vil blive herudenfor," sagde Godfrey, da de kom til Marners hus. "De kan komme og sige mig, om jeg kan hjælpe til med noget."

"De er alt for god, sir; De har et kærligt hjerte," sagde Dolly, idet hun gik hen til døren.

Godfrey var alt for optaget af sine tanker til at føle noget spor af selvbebrejdelse over denne ufortjente ros. Han gik op og ned, uvidende om, at han sank ankeldybt i sneen, ubevidst om alting undtagen den skælvende spænding, hvormed han længtes efter at erfare, hvad der foregik i huset, og den virkning, som hvert af de to alternativer ville have på hans fremtidige skæbne. Nej, han var dog ikke ganske ubevidst med alt andet. Dybere nede og halvt kvalt af lidenskabelig attrå og frygt, var der en følelse af, at han ikke burde vente på disse alternativer; at han burde bære følgerne af sine handlinger, vedkende sig den ulykkelige kone og fyldestgøre det hjælpeløse barns krav. Men han havde ikke moralsk mod nok til at betragte dette endelige afkald på Nancy

som muligt for ham; han havde kun bevidsthed og hjerte nok, til at han var ulykkelig ved den svaghed, der forbød ham at bringe dette offer.

Og i dette øjeblik ilede hans tanke fra al tvang hen til den pludselige udsigt til befrielse fra hans lange trældom.

"Er hun død?" sagde den stemme, der havde overhånd over alle andre i hans bryst. "Hvis hun er det, kan jeg gifte mig med Nancy; og da skal jeg blive en skikkelig fyr og ingen hemmeligheder have, og barnet – skal der blive sørget for på en eller anden måde." Men overfor denne drøm stod den anden mulighed: – "Hun kan måske leve, og så er det ude med mig."

Godfrey vidste ikke, hvor længe det varede, inden husets dør åbnedes og mr. Kimble kom ud. Han gik sin onkel i møde, forberedt på at bekæmpe den bevægelse, han måtte føle, hvilke efterretninger han end måtte få at høre.

"Jeg ventede på Dem, da jeg dog var kommet ud," sagde han.

"Å, det var dumt af dig at gå ud; hvorfor sendte du ikke en af karlene? Der er intet at gøre. Hun er død og har vistnok været død i flere timer."

"Hvad er det for et fruentimmer?" sagde Godfrey, mens han følte blodet strømme op i kinderne.

"Et ungt, magert fruentimmer med langt, sort hår. En eller anden landstrygerske – fuldstændig i pjalter. Hun har imidlertid ring på fingeren. De må bringe hende hen i fattighuset i morgen. Kom, kom nu."

"Jeg vil se engang på hende," sagde Godfrey. "Jeg synes, at jeg så sådant et fruentimmer i går. Om et par minutter skal jeg indhente Dem."

Mr. Kimble gik, og Godfrey vendte tilbage til huset. Han kastede kun et blik på det døde ansigt på puden, som Dolly havde glattet med sømmelig omhu; men han erindrede dette sidste blik på sin ulykkelige, forhadte hustru så godt, at efter seksten års forløb hvert træk i det udmagrede ansigt stod for ham, når han fortalte hele denne aftens historie.

Han vendte sig straks om imod skorstenen, hvor Silas sad og lullede barnet. Det var nu ganske roligt, men sov ikke – det var kun ved den søde suppe og varmen bragt til den stirrende ro, som lader os ældre menneskelige væsener med vor indre uro føle en lignende ærefrygt i nærværelse af et lille barn, som vi føler for al rolig majestæt eller skønhed på jorden eller himmelen – for en bestandig skinnende planet eller en fuldt blomstrende vinrose eller de hængende træer over en stille gangsti. De vidt åbne blå øjne så op på Godfreys uden uro og uden tegn på, at de kendte ham; barnet kunne ikke fremsætte noget synligt eller hørligt krav på sin fader; og faderen følte en sælsom blanding af følelser, en kamp mellem sorg og glæde over, at dette lille hjertes pulsslag ikke besvarede hans eget hjertes halvt skinsyge higen, da de blå øjne langsomt vendte sig fra ham og fæstede sig på væverens underlige ansigt, som var bøjet dybt ned for at se på dem, mens den lille hånd begyndte at trække i Marners gustne kind.

"De bringer vel barnet på fattighuset i morgen?" spurgte Godfrey så ligegyldigt, som det stod i hans magt.

"Hvem siger det?" sagde Marner i en skarp tone. "Vil De tvinge mig til det?"

"De vil dog vel ikke beholde hende – sådan en gammel pebersvend som De?"

"Jo, indtil nogen viser, at han har ret til at berøve mig hende," sagde Marner. "Moderen er død, og det har vel ingen fader; det er ene i verden, og det er jeg med. Mine penge er borte, jeg ved ikke, hvor de er – og dette barn er kommet, jeg ved ikke hvorfra. Jeg ved intet – jeg er helt fortumlet."

"Stakkels lille væsen!" sagde Godfrey. "Lad mig give Dem noget til at skaffe det klæder."

Han havde stukket sin hånd i sin lomme og fundet en halv guinea. Den stak han Silas i hånden og ilede da ud af huset for at indhente mr. Kimble.

"Nej, det er ikke det samme fruentimmer, som jeg så," sagde han, da han nåede ham. "Det er et smukt barn; den gamle fyr synes at ville beholde det; det er underligt nok af så dan en gnier. Jeg gav ham en bagatel til hjælp, og sognet vil næppe gøre ham retten til barnet stridig."

"Nej, men der var en tid, da jeg selv ville have gjort det. Nu er det imidlertid for silde. Når barnet løb ind i ilden, kunne din tante ikke standse det på grund af sin korpulence; hun kunne blot sidde og grynte som en forskrækket so. Men du er dog forrykt, Godfrey, sådan at løbe ud i dansesko og strømper – du, som er en af aftenens løver, og det i dit eget hus! Hvad skal sådanne gale streger betyde, unge mand? Har miss Nancy været grusom, og vil du trodse hende ved at spolere din pynt?"

"Å, alting har været forkert i aften. Jeg var træt og ked af at danse og være galant og af den kommers med hornpipen. Nu skulle jeg have danset med den anden miss Gunn," sagde Godfrey, glad over den udflugt, hans onkel havde åbenbaret ham.

De fordrejelser og små usandheder, som et sind, der holder sig strengt redeligt, er lige så utilpas ved som en stor kunstner ved de falske toner, som ingen opdager uden han selv, bliver så let til blotte biting, når først selve handlingerne er blevet en løgn.

Godfrey indfandt sig igen i den hvide stue med tørre fødder og sandt at sige med en følelse af befrielse og glæde, der var for stærk til, at den kunne bekæmpes af pinefulde tanker.

Kunne han ikke vove nu, når som helst lejlighed tilbød sig, at sige de ømmeste ting til Nancy Lammeter – at love hende og sig selv, at han altid ville være, ganske hvad hun ønskede? Der var ingen fare for, at hans døde hustru skulle blive genkendt; på den tid anstilledes der ikke virksomme undersøgelser, og rygtet løb da ikke videre omkring. Og optegnelsen om deres ægteskab var langt borte, begravet i en bog, der aldrig åbnedes, fjernt fra alles interesse undtagen hans egen. Dunsey kunne måske forråde ham, når han kom tilbage; men Dunsey kunne købes til tavshed.

Og når begivenhederne stiller sig så meget gunstigere for en mand, end han har haft grund til at frygte, er det da ikke et bevis på, at hans opførsel har været mindre tåbelig og dadelværdig, end det ellers kunne have set ud? Når vi behandles godt, begynder vi ganske naturligt at mene, at vi ikke er ganske uden fortjenester, og at det ikke er mere end billigt, at vi også behandler os selv godt og ikke gør noget skår i vor lykke. Hvad nytte var det i virkeligheden til, at han tilstod sin fortid for Nancy Lammeter og forspildte sin lykke – ja, hendes med? For han havde en vis tillidsfuld overbevisning om, at hun elskede ham. Hvad barnet angik, skulle han sørge for, at det fik det

godt; han skulle aldrig svigte det; han skulle gøre alt for det, kun ikke vedkende sig det. Måske ville det leve lige så lykkeligt uden at være anerkendt af sin fader, eftersom ingen kunne sige, hvorledes tingene ville falde, og eftersom – behøves der nogen grund? – nu vel da, eftersom faderen ville være meget lykkeligere uden at vedkende sig barnet.

14

Der var den uge i Raveloe en fattigbegravelse, og oppe i Kench Yard i Batherley var det bekendt, at den sorthårede kone med det smukke barn, som nylig var kommet til at bo der, atter var gået bort. Det var al den opmærksomhed, der skænkedes Mollys forsvinden fra menneskenes blik. Men det ubegrædte dødsfald, der for verden i almindelighed syntes så trivielt som efterårets løvfald, indeholdt en skæbnens tilskikkelse for visse menneskelige væsener og var bestemmende for deres sorger og glæder indtil livets ende.

Silas Marners beslutning om at beholde "landstrygerbarnet" var genstand for næsten ikke mindre forundring og snak i landsbyen end tyveriet af hans penge. Den mildere stemning for ham, som skrev sig fra hans tab, den indtrådte forandring af mistanken og afskyen til en noget hånlig medlidenhed med ham som ene og forrykt var nu ledsaget af en mere virksom deltagelse, navnlig hos fruentimmerne. Dygtige mødre, som vidste, hvad det var at holde børnene "hele og rene"; dovne mødre, som vidste, hvad det var at blive forstyrret i at lægge armene overkors og klø sig på albuerne af små børns slemme tilbøjeligheder, var i lige høj grad ude af stand til at begribe, hvorledes en ensom mand ville komme ud af det med et to år gammelt barn, og var lige rede til at give ham deres råd; den dygtige moder fortalte ham hovedsagelig, hvad han gjorde bedst i at foretage sig, og den dovne havde meget travlt med at fortælle ham, hvad han aldrig ville kunne gøre.

Mellem de dygtige mødre var Dolly Winthrop den, hvis nabovenlige tjeneste Marner var mest villig til at modtage, for

den ydedes uden nogen belærende vigtighed. Silas havde vist hende den halve guinea, han havde fået af Godfrey, og havde spurgt hende, hvad han skulle gøre for at skaffe barnet nogle klæder.

"Ved De hvad, mester Marner," sagde Dolly, "De behøver ikke at købe mere end et par sko; for jeg har de små skjorter, som Aaron gik med for fem år siden, og det er ikke værd at bruge pengene til børneklæder, for hun vil nok vokse som græs i maj – Gud velsigne den kære lille!"

Og samme dag kom Dolly med sin pakke og udbredte ét efter ét for Marner de små klædningsstykker i deres rette rækkefølge, de fleste af dem lappede og stoppede, men rene og pæne som friske urter. Det var indledningen til et stort bad i sæbevand, hvoraf den lille kom op i ny skønhed og sad på Dollys skød, pillende ved sine tæer, kurrende og klappende i hænderne med en mine, som om den havde gjort flere opdagelser med hensyn til sig selv, hvilke den meddelte ved vekslende kurren og kalden på "moder". Der var ikke i dette "moder" noget savn eller tegn på, at barnet ikke befandt sig vel; det havde været vant til at sige dette ord uden hverken at vente en kærlig tiltale eller en kærtegnende berøring.

"Enhver vil finde, at end ikke Himmelens engle kunne være smukkere," sagde Dolly, idet hun klappede og kyssede de gyldne lokker. "Og når man så tænker på, at det har været indhyllet i de smudsige pjalter, og at den stakkels moder er frosset ihjel! Men de sørgede for det og bragte det til Deres dør, mester Marner. Døren stod åben, og det gik ind over sneen, som om det havde været en lille forsulten rødkælk. Sagde De ikke, at døren stod åben?"

"Jo," sagde Silas tankefuld. "Jo – døren stod åben. Pengene er gået, jeg ved ikke hvorhen, og dette er kommet, jeg ved ikke hvorfra."

Han havde ikke omtalt til nogen, at han ikke havde mærket barnets indtrædelse, da han gyste for spørgsmål, som kunne lede til det faktum, han selv nærede mistanke om – nemlig at han havde været i et af sine henrykkelsesøjeblikke.

"Ak ja," sagde Dolly med mild alvor, "det er som nat og morgen, søvn og vågen, regn og høst – det ene går, og det andet kommer, og vi ved ikke hvordan eller hvorfra. Vi kan stræbe og kæmpe, men det er, når alt kommer til alt, kun lidet, vi kan udrette – de store ting kommer og går uden vor virksomhed – de gør, hvad de vil; og jeg tror, De gør ret i at beholde den lille, mester Marner, eftersom den er blevet sendt Dem, skønt der er folk, som er af en anden mening. Det kan nok være, at det vil være noget til ulejlighed, så længe det er så lille; men jeg skal med fornøjelse komme og se til det; jeg har for det meste lidt tid til overs om dagen, for når man står betids op om morgenen, synes uret at stå stille hen imod klokken ti, førend det er tid til at gå ud og købe mad. Jeg skal derfor som sagt gerne komme og se til det for Dem."

"Tak ... tak skal De have," sagde Silas og betænkte sig lidt. "Det skal være mig kært, om De vil sige mig lidt besked. Men," tilføjede han urolig, idet han bøjede sig frem for med nogen skinsyge at se på den lille, som lænede sit hoved tilbage på Dollys arme og fornøjet så på ham på afstand, "- men jeg vil helst selv gøre, hvad der skal gøres, ellers kan barnet komme til at holde af andre og ikke af mig. Jeg har været vant til selv at sørge for huset, – jeg kan lære, jeg kan lære."

"Ja, naturligvis," sagde Dolly venligt. "Jeg har set mænd, som tager udmærket på børn. For det meste er mændene kejtede og klodsede, Gud hjælpe dem – men når de ikke er fulde, er de ikke ufølsomme, skønt de ikke duer til at sætte igler og forbinde – de er så hidsige og utålmodige. Se nu her, dette skal først på, nærmest ved det bare legeme," vedblev Dolly, idet hun tog det lille skørt op og gav barnet det på.

"Ja," sagde Marner lærvilligt, idet han bøjede sig dybt ned for at blive indviet i på klædningens mysterier; den lille greb om hans hånd med begge arme og satte sine læber til hans ansigt med nogle snurrende lyde.

"Der kan De se," sagde Dolly med en kvindes fine takt, "hun holder mest af Dem. Jeg er vis på, hun vil over på Deres skød. Så gå da, du; tag imod hende, mester Marner; De kan nu give hende resten på, og så kan De sige, at De har passet hende, lige fra hun kom til Dem."

Marner tog barnet på sit skød, skælvende af en gådefuld bevægelse, af noget ubekendt, der gryede i hans liv. Tanker og følelser var så forvirrede hos ham, at når han havde forsøgt at udtale dem, kunne han kun have sagt, at barnet var kommet i stedet for guldet – at guldet var blevet forvandlet til barnet. Han tog tøjet fra Dolly og klædte barnet på under hendes vejledning, naturligvis afbrudt af den lilles gymnastiske øvelser.

"S bare! De kommer jo prægtigt ud af det, mester Marner," sagde Dolly; "men hvad vil De gøre, når De er nødt til at sidde ved Deres væv? For hun vil blive geskæftigere og mere uartig for hver dag, det velsignede barn. Det er heldigt, at De har den høje skorsten i stedet for en ildgryde, for så kan hun ikke så godt nå ilden; men hvis De har noget, som kan spildes eller knækkes i

stykker, eller som hun kan skære fingrene på, så vil hun snart få fat i det, og det er bedst, at De er forberedt på det."

Silas betænkte sig et øjeblik, ganske forvirret over denne udsigt. "Så vil jeg binde henne til væven," sagde han endelig – "binde hende med et godt langt bånd."

"Det kan måske lade sig gøre, da det er en lille pige, for man kan lettere få dem til at sidde på et sted end drengene. Jeg ved nok, hvordan det er med drengene, for jeg har haft fire – ja, Gud ved, jeg har haft fire – og hvis man bandt dem, ville de skrige og tage på veje, som om man ringede svin. Men jeg skal bringe Dem min lille stol og nogle stykker rødt tøj og andre småting, som hun kan have at lege med; så sidder hun og snakker med Dem, som om De var levende. Hvis det ikke var synd for drengene at ønske dem anderledes skabt, ville jeg have været glad, om en af dem havde været en lille pige; så kunne jeg have lært hende at gøre rent og lappe og strikke osv. Men det kan jeg lære denne lille, mester Marner, når hun bliver gammel nok."

"Men hun skal være *min* lille," sagde Marner hastigt. "Hun skal ikke være nogen andens."

"Nej, ganske vist; De har ret til hende, når De er en fader for hende og opdrager hende derefter. Men," tilføjede Dolly, som nu berørte et punkt, hvilket hun i forvejen havde besluttet at bringe under omtale, "De må opdrage hende som kristne folks børn og bringe hende til kirken og lade hende lære sin katekismus, som min lille Aaron kan på fingrene – "jeg tror" osv., og "du må ikke skade nogen enten ved ord eller gerning" – lige så godt som om han var degn. Det må De gøre, mester

Marner, når De vil handle, som De bør, imod det forældreløse barn."

Marners blege ansigt rødmede pludselig af en ny bekymring. Hans sind var for optaget af en bestræbelse for at give Dollys ord en bestemt udlægning, til at han kunne tænke på at svare hende.

"Og det er min tro," vedblev hun, "at dette stakkels lille væsen aldrig er blevet døbt, og det er bedst, at der bliver talt med præsten om det; hvis De ikke har noget imod det, skal jeg endnu i dag tale med mr. Macey. Hvis det nogensinde skulle gå galt med barnet, og De ikke havde gjort Deres pligt imod det, mester Marner – havde ladet det vaccinere og gjort alt andet for at fri det fra ulykke – ville det tynge på Deres samvittighed hele livet igennem. Og jeg kan ikke tro, at det ville være let for nogen at gå frem i den anden verden, når han ikke havde gjort sin pligt imod de hjælpeløse børn, der uanmodet var kommet til ham."

Dolly var nu selv tilbøjelig til at tie en tid, for hun havde talt af sin simple tros fylde og var meget længselsfuld efter at vide, om hendes ord ville gøre den tilsigtede virkning på Silas. Han var forvirret og ængstelig, for det af Dolly brugte ord "døbt" havde ikke nogen bestemt betydning for ham. Han havde kun set voksne mænd og kvinder blive døbt.

"Hvad mener De med døbt?" sagde han endelig frygtsomt. "Vil folk ikke være gode imod hende uden det?"

"Herre Gud i Himlen, kære mester Marner!" sagde Dolly med sand bekymring og deltagelse. "Har De aldrig haft nogen fader eller moder, som har lært Dem at fremsige Deres bønner og sagt Dem, at der er gode ord og gode handlinger, som kan bevare os imod ulykken?"

"Jo," sagde Silas med sagte stemme; "jeg ved nok en del om det – jeg har i gamle dage været vant til det. Men skikkene her er anderledes; min fødeby ligger langt borte." Han holdt inde et par minutter og tilføjede da mere bestemt: "Men jeg vil gøre alt, hvad der kan gøres for barnet. Og hvad der er rigtigt her på egnen, og hvad der kan være det til gavn, det vil jeg gøre, når De vil sige mig det."

"Nu, mester Marner," sagde Dolly med indre glæde, "jeg skal bede mr. Macey at tale med præsten om det; og De må bestemme et navn til det, for når det bliver døbt, må det have et navn."

"Min moders navn var Hephzibah," sagde Silas, "og min lille søster blev opkaldt efter hende."

"Det er et sært navn," sagde Dolly, "og jeg tror næsten ikke, det er noget kristent navn."

"Det er et bibelsk navn," sagde Silas, hos hvem gamle forestillinger atter kom til live.

"Så har jeg ingen grund til at tale imod det," sagde Dolly, noget forvirret over Silas' kundskaber i denne retning; "men jeg er ikke sådan boglærd, og jeg har ondt ved at huske ordene. Min mand gør tit nar ad mig for det, for han er så klog. Men det var besværligt at kalde Deres lille søster med sådant et vanskeligt navn, hver gang De bare skulle sige en lille smule til hende – var det ikke, mester Marner?"

"Vi kaldte hende Eppie," sagde Silas.

"Ja, hvis det ikke er forkert at forkorte navnet, så ville det rigtignok være en hel del lettere. Nu vil jeg gå, mester Marner, og inden aften skal jeg nok tale om dåben. Jeg ønsker Dem af hjertet den bedste lykke, og det er min tro, at De vil blive

lykkelig, når De gør, hvad ret er, imod det forældreløse barn. – De må nu sørge for, at det bliver vaccineret, og hvad angår vasken af dets smule tøj, så behøver De ikke at henvende Dem til andre end mig, for den kan jeg besørge i en fart, når jeg alligevel har sæbevand. Den velsignede lille engel! En af dagene skal jeg komme herhen med min Aaron, så skal han vise hende den lille vogn, som hans fader har lavet til ham, og den sorte og hvide hundehvalp, som han har fået lov til at beholde."

Den lille blev døbt, efter at præsten havde resolveret, at der var mindst fare ved en dobbelt dåb; og ved denne lejlighed lod Silas, efter at have påklædt sig så renligt og pænt, som han kunne, sig for første gang se i kirken og deltog i den gudstjeneste, som holdtes af hans naboer. Efter alt, hvad han hørte og så, var det ham aldeles umuligt at identificere religionen i Raveloe med hans gamle tro; havde han nogensinde i sit tidligere liv kunnet gøre det, måtte det snarere have været ved hjælp af en stærk følelse, som var rede til at dele andres glæder og sorger, end ved nogen sammenligning imellem taleformer og begreber; og nu havde denne følelse slumret i mange år. Han havde ikke nogen tydelig forestilling om dåben og kirkegangen, kun vidste han, at Dolly havde erklæret, at den var til barnets bedste. Ugerne blev til måneder, og barnet knyttede bestandig nye bånd mellem ham og dem, han hidtil havde trukket sig tilbage fra, til en bestandig mere begrænset ensomhed. Ulig guldet, som intet behøvede og måtte tilbedes i streng ensomhed – som var skjult for dagens lys, døvt for fuglesangen og ikke rørte sig ved menneskelige toner – var Eppie en skabning med uendelige krav og stedse voksende attråer, søgende og elskende solens skin og levende lyde og

levende bevægelser, undersøgende alt for at finde ny morskab og vækkende menneskelig deltagelse i alle øjne, som så på hende; guldet havde holdt hans tanker i en evig kreds og havde ikke ført til noget andet end det selv, men Eppie var en genstand, som var fuld af omvekslinger og forhåbninger, og som tvang hans tanker fremad og førte dem langt bort fra deres gamle, ivrige vandring hen imod det samme ubestemte mål – førte dem bort til de nye ting, der ville komme med de kommende år, når Eppie havde lært at indse, hvorledes hendes fader Silas sørgede for hende; hun lod ham se billeder af denne kommende tid i de velvillighedens bånd, der sammenknyttede hans naboers familier.

Guldet havde forlangt, at han skulle sidde og væve længere og længere, mere og mere døv og blind for alting undtagen hans væverstols ensformige lyd og fornyelsen af garnet på den; men Eppie kaldte ham bort fra hans væv og bragte ham til at betragte alle pauser derfra som en fest, idet hun ved sit friske liv genopvakte hans følelser, endog for de gamle vinterfluer, der kom krybende frem i det tidlige forårssolskin og gjorde ham glad, fordi *hun* var glad over dem.

Og da solskinnet blev stærkt og varigt, så at der stod tæt med smørblomster på engene, kunne man se Silas i middagssolen eller sent på eftermiddagen, når skyggerne under hegnene forlængedes, gå ud med blottet hoved for at bære Eppie rundt til den anden side af stenbruddet, hvor blomsterne voksede, indtil de nåede en yndlingsbakke, hvor han kunne sidde ned, mens Eppie rokkede omkring for at plukke blomsterne og gjorde bemærkninger til de vingede smådyr, der summede lykkeligt over de lyse blomsterkroner, idet hun bestandig

tildrog sig "daddas" opmærksomhed ved at bringe ham blomsterne. Og pludselig vendte hun da sit øre om efter en eller anden fugls kvidren, og Silas lærte at more hende ved at gøre tegn til, at de skulle tie stille, for at de kunne høre efter, når sangen kom igen; og når den så kom, løftede hun sit lille hoved op og lo triumferende. Mens Silas således sad på bakkerne, begyndte han igen at se efter de urter, som han engang havde kendt så nøje; og når bladene med deres uforandrede form og kendetegn lå i hans hånd, strømmede erindringer ind på ham, og han vendte sig bange bort fra dem og tog sin tilflugt til Eppies lille verden, der tyngede let på hans svage ånd.

Efterhånden som barnet tiltog i kundskaber, tiltog hans erindringer; efterhånden som hendes liv udviklede sig, udviklede sig også hans sjæl, der længe havde ligget bedøvet i et koldt, snævert fængsel, og kom gradvis under bæven til en fuldstændig bevidsthed.

Det var en indflydelse, som måtte vinde i styrke med hvert nyt år; de toner, som rørte sig i Silas' hjerte, blev artikulerede og fordrede tydeligere svar; former og lyde blev tydeligere for Eppies øjne og øren, og der var mere, som "dadda" bydende anmodedes om at lægge mærke til og forklare. Da Eppie var tre år gammel, udviklede hun også en evne til at gøre spilopper og i at hitte på snilde måder til at være til besvær, der mange gange satte ikke blot Silas' tålmodighed, men også hans årvågenhed og forstand på prøve. Ved sådanne lejligheder var stakkels Silas ynkeligt forvirret af kærlighedens uforenelige fordringer. Dolly Winthrop sagde til ham, at Eppie kunne have godt af en tugtelse, og at det ikke kunne lade sig gøre at opdrage et barn uden nu og da at give det en lille ørefigen.

"Ja, der er jo rigtignok en ting til, som De kunne gøre, mester Marner," tilføjede Dolly eftertænksom; "De kunne engang spærre hende inde i kulrummet. Det gjorde jeg ved Aaron, for jeg var så tosset med den yngste dreng, at jeg aldrig kunne bære det over mit hjerte at slå ham. Jeg kunne da forresten heller ikke finde mig i at lade ham blive i kulrummet mere end et minut, men det var nok til at sværte ham helt over, så at han igen måtte vaskes og klædes på, og det var lige så godt for ham som en portion ris. Men det vil jeg lægge Dem alvorligt på sinde, mester Marner, en af delene må De vælge, enten riset eller kulrummet, for ellers bliver hun så egenrådig, at ingen kan komme ud af det med hende."

Silas følte den sørgelige sandhed i denne sidste bemærkning; men hans sindsstyrke svigtede ham overfor de eneste to straffemetoder, som stod åbne for ham, ikke blot fordi det gjorde ham ondt at bedrøve Eppie, men fordi han skælvede for et øjebliks strid med hende af frygt for, at hun af den grund skulle elske ham mindre. Lad en kærlig Goliat blive bundet til et lille skrøbeligt væsen, og frygte for at skade det ved at trække og frygte endnu mere for at rive tovet over, hvem af de to vil da være herre? Det var klart, at Eppie med sine små, trippende skridt bestandig måtte løbe af med fader Silas, når omstændighederne begunstigede hendes hang til uglspilstreger.

Silas havde viseligt valgt en stor strimmel lærred til at binde hende med til væven, når han havde travlt; den dannede et bredt bælte om hendes liv og var lang nok, til at hun kunne nå sin lille seng og sætte sig ned på den, men ikke lang nok, til at hun kunne forsøge på farlige beskæftigelser. En lys

sommermorgen havde Silas haft mere travlt, end han plejede, med at sætte et nyt stykke arbejde op, og havde til dette formål benyttet sin saks. Ifølge en speciel advarsel fra Dolly var denne saks omhyggeligt blevet holdt udenfor Eppies område; men lyden af den, når den klippede, havde en særlig tiltrækningskraft for hendes øre, og idet hun havde betragtet resultaterne af denne klippen, havde hun deraf uddraget den filosofiske lære, at den samme årsag ville frembringe den samme virkning. Silas havde sat sig ved sin væv, og dens støj var begyndt; men han havde ladet sin saks ligge på en kant, som Eppies arm var lang nok til at nå; og nu benyttede hun lejligheden som en lille mus, listede sig sagte frem af sin krog, bemægtigede sig saksen og rokkede igen hen til sengen, idet hun vendte ryggen til for at skjule, hvad hun havde for. Hun havde nemlig en bestemt hensigt med saksen; hun klippede lærredsstrimlen over, rigtignok noget takket, men i øvrigt fuldkommen fyldestgørende, og var i et nu ude af den åbne dør, som solskinnet lokkede hende hen til, mens stakkels Silas troede, at hun var artigere, end hun plejede. Først da han tilfældigvis skulle bruge sin saks, opdagede han den frygtelige kendsgerning: Eppie var løbet ud alene, var måske faldet i stenbruddet. I den største angst styrtede Silas ud, råbte "Eppie!" og løb ivrigt rundt på den uindhegnede plads, idet han undersøgte de tørre huller, som hun kunne være faldet i, og derefter med spejdende skræk stirrede på vandets glatte, røde flade. De kolde sveddråber stod på hans pande. Hvor længe havde hun været ude? Der var et håb, nemlig at hun var krøbet gennem stenten og kommet ind på markerne, hvor han plejede at spadsere med hende, men græsset stod højt på engen, og

ingen kunne opdage hende, hvis hun var der, undtagen ved en nøje undersøgelse, hvorved han ville komme til at trænge ind i mr. Osgoods afgrøder. Imidlertid måtte denne overtrædelse begås; og efter at stakkels Silas havde kigget langs med hækken, gik han ind gennem græsset, mens hans forvirrede blik begyndte at se Eppie bag enhver busk røde skræpper og at se hende stedse bevæge sig længere bort, efterhånden som han nærmede sig. Engen gennemsøgtes forgæves, og han steg over stenten ind på den næste mark, idet han med hendøende håb så hen på et lille kær, der nu af varmen var halvvejs udtørret, så at der langs randen var en bred kant af godt, sejt mudder. Her sad imidlertid Eppie og underholdt sig nok så fornøjet med sin lille støvle, som hun brugte som øsekar til at hælde vand i et dybt hovspor, mens hendes lille nøgne fod hvilede meget behageligt på en hynde af olivengrønt mudder. En rødhovedet kalv iagttog hende med ængstelig tvivl gennem hækken ved siden af.

Her var åbenbart et tilfælde af forvildelse hos et kristent barn, der gjorde krav på en streng tugtelse; men Silas var så overvældet af krampagtig glæde over at finde sin skat igen, at han ikke kunne gøre andet end snappe hende op og dække hende med hulkende kys. Først da han havde båret hende hjem og var begyndt at tænke på den nødvendige vask, kom han i tanker om, at han burde tugte Eppie, så at hun "kunne huske det til en anden gang". Tanken om, at hun kunne løbe bort igen og komme til skade, gav ham en usædvanlig bestemthed, og for første gang besluttede han at prøve kulrummet – et lille aflukke i nærheden af skorstenen.

"Du slemme, slemme Eppie," begyndte han pludselig, mens han havde hende på sit skød og pegede på hendes tilsølede

fødder og klæder – "du uartige pige, som har klippet med saksen og er løbet bort. Eppie må ind i kulrummet, fordi hun har været uartig. Fader må sætte hende ind i kulrummet."

Han ventede halvvejs, at det ville være en tilstrækkelig forskrækkelse, og at Eppie ville begynde at græde. Men i stedet begyndte hun at sprælle på hans skød, som om forslaget åbnede hende adgang til en ny adspredelse. Da han så, at han måtte gå til yderligheder, satte han hende ind i kulrummet og holdt døren lukket med en skælvende følelse af, at han havde grebet til en kraftig forholdsregel. I et øjeblik var der stille, men da lød der et lille skrig: "Op! Op!" og så slap Silas hende ud igen og sagde: "Nu vil Eppie aldrig mere være uartig, ellers må hun igen ind i kulrummet – og der er så sort og fælt."

Væven måtte denne formiddag længe stå stille, for nu måtte Eppie vaskes og have rene klæder på; men det stod til at håbe, at denne tugtelse ville have en varig virkning og spare tid i fremtiden – skønt det måske ville have været bedre, om Eppie havde grædt noget mere.

En halv time efter var hun igen ren, og Silas, som havde vendt sig om for at se, hvad han kunne gøre med lærredsbåndet, kastede det igen ned i den tanke, at Eppie nok resten af formiddagen ville være artig, uden at hun behøvede at bindes. Han vendte sig atter om og ville just til at sætte hende i hendes lille stol ved væven, da hun atter kiggede ud på ham med sort ansigt og sorte hænder og sagde: "Eppie i tulhullet."

Dette fuldkommen mislykkede forsøg på at udøve en kulrumsstraf rokkede Silas' tro på straffens virksomhed. "Hun tager alting for løjer," bemærkede han til Dolly, "hvis jeg ikke slår hende, og det kan jeg ikke gøre, mrs. Winthrop. Om hun

også gør mig nogen ulejlighed, så kan jeg godt finde mig i det, og hun gør ikke andre spilopper, end at hun nok vil vokse fra dem."

"Det er sikkert tildels sandt, mester Marner," sagde Dolly deltagende; "og hvis De ikke kan bekvemme Dem til at skræmme hende fra at røre ting, så må De gøre, hvad De kan, for at holde dem borte fra hende. Det gør jeg med hundehvalpene, som drengene altid vil have fat i. De vil gnave og rive i stykker – om det så var ens søndagskappe, ville de gnave den itu, hvis den hang et sted, hvor de kunne få fat på den. De kender ingen forskel, de små stakler; når tænderne bryder frem, må de have noget at gnave på."

Således blev Eppie altså opdraget uden straf, idet fader Silas bar byrden af hendes misgerninger i hendes sted. Stenhytten blev en blød rede for hende, foret med tålmodighedens edderdun; og ligeledes i den verden, der lå hinsides stenhytten, kendte hun intet til vrede og savn.

Trods det besværlige ved samtidig at bære hende og hans garn eller lærred, tog Silas hende med sig på de fleste af sine vandringer til bøndergårdene, da han nødig ville lade hende blive hos Dolly Winthrop, som altid var villig til at passe hende; og den lille krølhovedede Eppie, væverens barn, blev genstand for folks interesse i flere udflyttergårde såvel som i landsbyen. Hidtil var han blevet behandlet omtrent, som om han havde været en nyttig gnom eller et spøgelse – en løjerlig og uforklarlig skabning, der nødvendigvis måtte betragtes med undrende nysgerrighed og skyhed, og med hvem man helst ville gøre alle hilsener og forretninger så korte som muligt, men som måtte behandles på en hensynsfuld måde og engang imellem

måtte have en foræring af flæsk eller haveurter at bære hjem med, eftersom man uden ham ikke kunne få sit garn vævet. Men nu modtoges Silas med åbne, smilende ansigter og muntre spørgsmål som en person, hvis glæder og sorger kunne forstås. Overalt måtte han sidde lidt ned og tale om barnet, og deltagende ord var altid rede for ham. "Det vil være heldigt for dem, mester Marner," hed det, "hvis hun får mæslingerne snart og let;" eller: "der er ikke mange ensomme mænd, som ville have skøttet om at antage sig sådan en lille én; men væveriet gør Dem sagtens mere fingernem end mænd, som forretter markarbejde – De er næsten lige så fingernem som et fruentimmer, for der er ikke stor forskel på at væve og at spinde." Gammelagtige mandfolk og fruentimmer, som sad og spekulerede i store køkkenlænestole, rystede på hovedet over den besværlighed, der var forbundet med at opdrage børn, følte på Eppies runde arme og ben, erklærede dem for bemærkelsesværdigt faste og sagde til Silas, at hvis hun artede sig godt (hvilket imidlertid ingen kunne svare for), så ville det være godt for ham at have et pålideligt pigebarn, når han blev gammel og hjælpeløs. Tjenestepigerne holdt meget af at bære hende ud og vise hende høns og kyllinger eller prøve på, om der kunne rystes nogle kirsebær ned til hende i haven; og de små drenge og piger nærmede sig langsomt til hende med forsigtige bevægelser og en rolig stirren som små hunde, der kommer ansigt til ansigt med et væsen af deres egen slags, indtil deres opmærksomhed havde nået et sådant punkt, at de bløde læber udraktes til et kys. Intet barn var bange for at nærme sig Silas, når Eppie var i nærheden af ham; der var nu hverken hos unge eller gamle nogen sky for ham; for det lille barn havde atter

knyttet ham til hele verden. Der var en kærlighed mellem ham og barnet, som gjorde dem til en enhed, og der var kærlighed mellem barnet og verden, lige fra mænd og kvinder med forældres blikke og toner indtil de små mariehøns og de runde stene.

Silas begyndte nu at betragte livet i Raveloe ganske i forhold til Eppie; hun måtte have alt, som var godt i Raveloe; og han hørte villigt efter for bedre at lære at forstå, hvorledes dette liv var, fra hvilket han i femten år havde stået fjernt som fra en fremmed ting, han intet fællesskab kunne have med. Det var som en mand, der har en kostbar plante, som han gerne vil give et hjem i en ny jordbund, og som betragter regn og solskin og alle virkninger deraf i forhold til genstanden for hans omhu, og med flid søger alle kundskaber, der kan hjælpe ham til at tilfredsstille røddernes behov eller skærme løv og knopper imod skade udefra. Tilbøjeligheden til at puge penge sammen var blevet aldeles udryddet allerede ved tabet af hans længe sammensparede guld; de penge, han senere tjente, syntes så intetbetydende som stene, der bringes hen for at fuldende et hus, som pludselig er blevet begravet af et jordskælv; følelsen af savnet var for stærk hos ham, til at den gamle glædesgysen kunne gennemfare ham ved berøringen af de nyerhvervede penge. Og nu var der kommet noget i stedet for hans gnien, der gav ham en stedse tiltagende anvendelse for hans fortjeneste og bestandig drog hans håb og glæde ud over pengene.

I gamle dage var der engle, som kom og tog menneskene ved hånden og førte dem bort fra ødelæggelsens stad. Nu ser vi ingen engle med hvide vinger. Men dog føres mennesker bort fra en truende ødelæggelse; en hånd lægger sig i deres og fører

dem sagte bort til et roligt og lyst land, så at de ikke mere ser sig tilbage, og denne hånd kan stundom være et lille barns.

15

Der var, som man kan begribe, én person, der med større, om end mere skjult interesse end alle andre så på Eppies lykkelige udvikling under væverens omhyggelige pleje. Han turde ikke gøre noget, som kunne røbe en større interesse for en fattig mands plejebarn, end der kunne ventes af den unge squires gode hjerte, når et tilfældigt møde aflokkede ham en lille foræring til en skikkelig gammel karl, som andre betragtede med velvilje; men han sagde tit sig selv, at den tid ville komme, da han uden at pådrage sig mistanke kunne gøre noget for at fremme sin datters vel. Var han imidlertid meget bekymret, fordi han ikke var i stand til at give sin datter den hende tilkommende fødselsret? Jeg kan ikke sige det. Der blev jo sørget for barnet, og det ville sandsynligvis blive lykkeligt, som folk i beskedne livsstillinger ofte var – måske lykkeligere end de, der opdrages i overdådighed.

Mon den bekendte ring, der stak sin ejer, når han glemte sin pligt og fulgte sin lyst – mon den stak meget hårdt, når han begav sig ud på jagten, eller mon den da kun stak let og først trængte lige ind til kødet, når jagten for længst var endt, og håbet foldede sine vinger sammen, skuede tilbage og blev til anger?

Godfrey Cass' kinder og øjne var nu mere strålende end nogensinde før. Han var så udelt i sin stræben, at han så ud som en bestemt mand. Ingen Dunsey var kommet tilbage; folk var kommet på det rene med, at han havde ladet sig hverve til soldat eller havde rømmet landet, og ingen brød sig om at gå til bunds i deres forespørgsler om en sag, der var så ubehagelig for

en hæderlig familie. Godfrey havde ophørt at se Dunseys skygge på sin vej; og vejen førte nu lige til opfyldelsen af hans bedste, længe nærede ønske. Alle sagde, at mr. Godfrey var kommet på den rette vej, og det var aldeles klart, hvad enden ville blive, for der var ikke mange dage i ugen, da han ikke sås at ride over til Kaningården. Når man spøgende spurgte Godfrey selv, om dagen var bestemt, smilede han med en elskers glade bevidsthed, der kunne sige "ja", hvis han ville. Han følte sig som en omvendt mand, der var befriet fra fristelsen; og hans fremtid forekom ham som et forjættet land, som han ingen grund havde til at kæmpe for. Han så sig med al sin lykke koncentreret på sit eget hjem, det hjem, hvor Nancy ville smile til ham, mens han legede med børnene.

Og det andet barn – der ikke hørte til hans hjem – det ville han ikke glemme; han ville sørge godt for det. Det var en faders pligt.

2. del

16

Det var en klar efterårssøndag, seksten år efter at Silas Marner havde fundet sin skat ved skorstenen. Klokkerne i Raveloes gamle kirke ringede lystigt og meldte, at formiddagsgudstjenesten var til ende, og frem af den hvælvede dør i tårnet kom langsomt, opholdt af venskabelige hilsener og spørgsmål, de rigere sognefolk, som havde valgt denne klare søndag formiddag som passende til at gå i kirke. Det var på den tid skik på landet, at de betydeligere medlemmer af menigheden gik først, mens deres ringere naboer ventede og så til, idet de bukkede eller nejede for enhver større skatteyder, der værdigede dem sin opmærksomhed.

Forrest mellem disse fremadskridende grupper af velklædte personer er der nogle, som vi genkender, uagtet tiden har lagt sin hånd på dem alle. Den høje, blonde mand på fyrretyve år er ikke meget forandret i ansigtstræk fra den seksogtyveårige Godfrey Cass; han er kun lidt fyldigere og har mistet ungdommens ubeskrivelige udseende – et tab, som straks ses, selv om øjet endnu ikke er blevet sløvt og rynkerne endnu ikke er kommet. Måske er den smukke kone, der er ikke meget yngre end han og læner sig på hans arm, mere forandret end hendes mand; den yndige rødme, der plejede altid at være på hendes kind, kommer nu kun af og til i den friske morgenluft eller ved en eller anden stærk overraskelse; men for alle, som holder mest af menneskelige ansigter efter det, de fortæller om menneskelig erfaring, har Nancys skønhed forøget interesse. Ofte modnes sjælen til fuldkommen godhed, mens alderdommen har draget en styg hinde over den, så at de blotte

ydre blikke aldrig kunne ane frugtens fortrinlighed. Men årene har ikke været så grusomme imod Nancy. Den bestemte og dog milde mund, de brune øjnes klare, oprigtige blik vidner nu om en karakter, som er blevet prøvet og har bevaret sine ædleste egenskaber; og selv den nette og propre dragt har mere at betyde nu, da ungdommeligt koketteri ikke kan have noget at gøre med den.

Mr. og mrs. Godfrey Cass (alle fornemmere titler er døet bort fra Raveloe–boernes læber, siden den gamle squire samledes til sine fædre og hans arv deltes) har vendt sig om for at se efter den høje, gamle mand og det tarveligt klædte fruentimmer, som er lidt bag ved – da Nancy har bemærket, at de må vente på "fader og Priscilla" – og nu drejer de alle ind på en snæver fodsti, der fører over kirkegården til en lille låge lige overfor "det røde hus". Vi vil ikke følge dem nu; for skulle der ikke være nogle andre i denne bortgående menighed, vi kunne have lyst til at se igen – nogle af dem, som sandsynligvis ikke er smukt klædte, og som vi måske ikke ville genkende så let som herren og fruen i "det røde hus"?

Det er umuligt at tage fejl af Silas Marner. Hans store, brune øjne synes at have fået en større synskreds, som tilfældet er med øjne, der har været nærsynede i ungdommen, og de har et mindre ubestemt, et mere seende blik; men i alt andet ser man tegn på et legeme, der er blevet meget svækket ved de henrundne seksten år. Væverens bøjede ryg og hvide hår giver ham næsten et gammelt udseende, skønt han ikke er mere end fem og halvtredsindstyve år; men lige ved siden af ham er den friskeste, blomstrende ungdom – en blond, smilende, attenårig pige, der forgæves har søgt at tvinge sit krøllede, nøddebrune

hår til at ligge glat under hendes brune hat; håret kruser sig så stridigt som en bæk for marts-vinden, og de små krøller smutter bort fra den tvingende nakkekam og viser sig under hatteranden. Eppie er noget ærgerlig på sit hår, for der er ingen anden pige i Raveloe, som har et sådant hår, og hun mener, at hår bør være glat. Hun holder ikke af, at der selv i små ting skal kunne bebrejdes hende noget; man kan blot se, hvor pænt hendes bønnebog er lagt inden i hendes ternede lommetørklæde.

Det nette unge menneske i en ny olmerdugsklædning, der går bag ved hende, er ikke ganske sikker på det abstrakte hårspørgsmål, når Eppie forelægger ham det, og han mener, at glat hår måske i almindelighed er det bedste, men han ønsker ikke, at Eppies hår skal være anderledes. Hun aner vistnok, at der bag ved hende er én, som specielt tænker på hende og ser at tage mod til sig til at komme hen ved siden af hende, så snart de er ude på vejen; hvorfor skulle hun ellers se lidt undselig ud og passe på ikke at vende sit hoved fra fader Silas, til hvem hun vedbliver at ytre korte sætninger om, hvem der var kirke, og hvem der ikke var i kirke, og hvor smuk den røde bjergask er, som hænger ud over præstegårdsmuren?

"Jeg ville ønske, at vi havde en lille have, fader, med dobbelte majblommer ligesom den, mrs. Winthrop har," sagde Eppie, da de var ude på vejen; "men de siger, at der så skulle graves en del og føres ny jord til – og det kan du ikke, vel, fader? Jeg ville i alt fald ikke have, at du måtte gøre det, for det ville være for hårdt arbejde for dig."

"Jo, hvis du vil have en stump have, barn, så kan jeg vel gøre det; i disse lange aftener kunne jeg arbejde på at indtage et lille

stykke af heden, blot så meget, at du kunne have et par blomster i det; og om morgenen kan jeg også nok grave lidt, inden jeg sætter mig til væven. Hvorfor har du ikke sagt mig før, at du gerne ville have en stump have?"

"Jeg kan grave det for Dem, mester Marner," sagde den unge mand i olmerdugsklæderne, som nu var ved Eppies side og uden videre formaliteter blandede sig i samtalen. "Det vil være en adspredelse for mig, når jeg er færdig med mit arbejde om dagen, eller når det er sløjt med arbejde. Jeg skal bringe Dem noget jord fra mr. Cass' have – han vil med fornøjelse lade mig få det."

"Nå, Aaron, er du der, min dreng?" sagde Silas; "jeg lagde ikke mærke til dig; for når Eppie taler om noget, lægger jeg ikke mærke til andet, end hvad hun siger. Ja, hvis du kunne hjælpe mig med at grave, kunne vi så meget snarere skaffe hende en stump have."

"Hvis De altså ikke har noget imod det," sagde Aaron, "skal jeg i eftermiddag komme til stenbruddet; så kan vi afgøre, hvad for jord der skal indtages, og så skal jeg stå op en time før i morgen og begynde på det."

"Men du må love mig ikke at grave med, fader," sagde Eppie. "Jeg ville ikke have talt noget om det," tilføjede hun halvt undselig, halvt skælmsk, "når ikke mrs. Winthrop havde sagt, at Aaron nok ville være så god og –"

"Det kunne du godt have vidst, uden at min moder havde behøvet at sige dig det," sagde Aaron. "Mester Marner ved også, håber jeg, at jeg både kan og vil give ham en håndsrækning, når han behøver det, og han vil ikke gøre mig den sorg at tage den fornøjelse fra mig."

"Så vil du da ikke arbejde med, fader, førend det er ganske let," sagde Eppie; "du og jeg kunne afstikke bedene og lave huller og plante blomsterne. Det vil blive en hel del livligere ved stenbruddet, når vi får nogle blomster, for jeg synes altid, at blomsterne kan se os og ved, hvad vi taler om. Jeg vil have nogle rosmariner og bergamottræer og timian, fordi de lugter så godt; men lavendler tror jeg kun der er i fine folks haver."

"Det er ingen grund til, at du ikke skulle have nogle," sagde Aaron, "for jeg kan bringe dig stiklinger af alting. Jeg er nødt til at snitte en masse af, når jeg laver havearbejde, og for det meste kaster jeg det bort. Der er et stort bed lavendler ved "det røde hus"; madamen holder så meget af dem."

"Ja, det er godt nok," sagde Silas alvorligt, "men du må ikke forlange noget, som er synderligt værd, til os i "det røde hus"; for mr. Cass har været så god imod os, han har bygget den nye ende af huset og givet os senge og meget andet, så jeg kan ikke lide at plage ham om haveurter og sådan noget."

"Nej, der er ikke tale om noget plageri," sagde Aaron; "der er ikke en have i hele sognet, uden at der går uendelig meget til spilde i den, fordi der ingen er til at bruge det alt sammen. Jeg tænker sommetider ved mig selv, at ingen behøvede at savne fødemidler, hvis der blev gjort det mest mulige ud af jorden og der aldrig var et stykke, uden at det kunne finde vej til en mund. Gartneriet bringer en til at tænke på sligt. Men jeg må nu gå hjem, ellers bliver moder ængstelig, når jeg ikke kommer."

"Tag hende med dig i eftermiddag, Aaron," sagde Eppie; "jeg vil ikke gerne bestemme noget om haven, uden at hun fra først af ved al ting – mener du ikke også, fader?"

"Ja, tag hende med, hvis du kan, Aaron," sagde Silas; "hun har nok et og andet at sige, som kan hjælpe os til rette med tingene." Aaron gik tilbage op ad landsbyen til, mens Silas og Eppie gik op ad den ensomme, af hække afgrænsede vej.

"O, fader!" begyndte hun, da de var ene, idet hun trykkede Silas' arm og hoppede foran ham for at give ham et rigtigt trykkys. "Min lille gamle fader! Jeg er så glad. Jeg tror ikke, jeg vil savne andet, når jeg har fået en lille have; og jeg vidste nok, at Aaron ville grave den for os," vedblev hun med en skælmsk, triumferende mine – "jeg vidste det meget godt."

"Du er en lille fiffikus," sagde Silas, i hvis ansigt den af kærlighed forsødede alderdoms lykke var udtrykt; "men nu må du også vise dig smukt taknemmelig imod Aaron."

"Nej, såmænd vil jeg ej," sagde Eppie leende og hoppende; "han vil hellere end gerne."

"Lad mig bære din bønnebog, ellers går du og taber den, når du hopper på den måde."

Eppie var sig nu bevidst, at hendes opførsel blev iagttaget, men det var kun af et venskabeligt æsel, der græssede med en klods ved benet – et sagtmodigt æsel, der ikke hånligt kritiserede menneskelige trivialiteter, men var glad ved om muligt at dele dem ved at få sin mule kløet; og Eppie undlod ikke at vise det sin sædvanlige opmærksomhed, skønt det var forbundet med den ubehagelighed, at det trolig fulgte dem lige til døren i deres hjem.

Men lyden af en heftig gøen indenfor, da Eppie satte nøglen i døren, modificerede æslets anskuelser, og det humpede igen bort uden at sige farvel. Den heftige gøen var tegn på en hjertelig velkomsthilsen, som ventede dem af en kløgtig brun

rottehund, der, efter på en hysterisk måde at have hoppet op ad deres ben, med en bedøvende larm fo'r hen til en lille spraglet kattekilling under væven og derefter igen tilbage med en heftig gøen, som om den ville sige: "I kan se, jeg har gjort min pligt imod dette skrøbelige væsen," mens kattekillingens fru moder sad og solede sit hvide bryst i vinduet og så sig om med en søvnig mine, som om hun ventede på nogle kærtegn, skønt hun ikke ville gøre sig nogen ulejlighed for dem.

Tilstedeværelsen af dette lykkelige dyreliv var ikke den eneste forandring, der var foregået med husets indre. Der var nu ingen seng i stuen, og det lille rum var fuldt af nette møbler, der alle var rene og blanke nok til at tilfredsstille selv Dolly Winthrop. Egebordet og den trehjørnede egestol var næppe, hvad man kunne vente at finde i så fattigt et hus; de var tilligemed sengene og andre ting kommet fra "det røde hus"; for mr. Godfrey Cass var, som alle sagde i landsbyen, meget god imod væveren, og det var ikke mere end billigt, at en mand blev hjulpet af dem, som havde råd til det, når han havde opdraget et faderløst barn og været det i forældres sted – og tilmed havde mistet sine penge, så at han ikke havde andet, end hvad han arbejdede for hver uge, og når det oven i købet var gået tilbage med væveriet – for der blev nu spundet mindre og mindre hør – og mester Marner ikke længere var ung. Ingen var misundelig på væveren, for han betragtedes som en særlig person, hvis krav på hjælp af naboerne ikke havde sin lige i Raveloe. Al den overtro med hensyn til ham, som endnu var tilbage, havde antaget en ny farve, og mr. Macey, som nu var en meget svag, gammel mand på seks og firsindstyve år, der aldrig sås undtagen i sin kakkelovnskrog eller siddende i solskinnet i sin

dør, var af den mening, at når en mand havde gjort, hvad Silas havde gjort imod et forældreløst barn, så var det et tegn på, at hans penge ville komme for en dag igen, eller at i det mindste ransmanden ville blive draget til ansvar for dem – og mr. Macey forsikrede, at hans åndsevner endnu var aldeles usvækkede.

Silas satte sig ned og betragtede Eppie med et fornøjet blik, mens hun bredte den rene dug på bordet og fremsatte kartoffelkagen, der var opvarmet på søndagsmanér ved at blive sat i en tør potte over en sagte ild som det bedste surrogat for en ovn. For Silas ville ikke gå ind på at forøge sit bohave med en rist og en ovn; han elskede den gamle murede skorsten, som han havde elsket sin brune potte – for var det ikke ved den, at han havde fundet Eppie? Arnens guder er endnu til for os; og enhver ny tro bør være tolerant imod denne afgudsdyrkelse, for at den ikke skal knuse sine egne rødder.

Silas spiste sit middagsmåltid i større stilhed, end han plejede, og han lagde snart kniv og gaffel fra sig og betragtede halvt åndsfraværende Eppies leg med Pasop og katten, hvorved hendes egen middagsspisning blev til en temmelig langvarig beskæftigelse. Det var imidlertid et syn, som nok kunne standse vandrende tanker: Eppie med hendes hårs krusede glorie og med en rund hage og hals, hvis hvidhed fremhævedes af den mørkeblå bomuldskjole, muntert leende, mens killingen med alle fire poter holdt sig fast ved den ene skulder som en tegning til en krukkehank, og Pasop på højre, Kis på venstre side rakte poterne op efter et stykke kage, som hun holdt således, at de begge kunne nå det, idet dog Pasop en gang imellem holdt op med at spise for ved en vred knurren at skænde på katten for

dens grådige og tankeløse opførsel, indtil Eppie blev rørt, kærtegnede dem begge og delte stykket imellem dem.

Men endelig holdt Eppie op med legen, da hun så på klokken, og sagde: "Fader, du længes vist efter at komme ud i solen og ryge din pibe. Men jeg må først rydde op, for at huset kan være i orden, når gudmoder kommer. Jeg skal skynde mig – det er et øjebliks sag."

Silas havde i de sidste to år vænnet sig til at ryge en pibe daglig, hvortil han var blevet stærkt opfordret af de vise i Raveloe, der påstod, at det var "godt for krampe"; og dette råd stadfæstedes af doktor Kimble, fordi man gerne kunne prøve, hvad der ingen skade kunne gøre – en grundsætning, som bar ansvaret for en hel del virksomhed i denne herres lægepraksis. Silas satte ikke nogen stor pris på at ryge og undrede sig tit over, at hans naboer kunne holde så meget af det; men en ydmyg affindelse med det, han holdt for at være godt, var blevet en stærk vane for den nye karakter, der havde udviklet sig, siden han havde fundet Eppie ved sin skorsten. Det havde været den eneste rettesnor, hans forvildede sind kunne holde fast ved, for at føre dette unge liv, der var blevet ham sendt, ud af det mørke, hans guld var forsvundet i. Ved at søge efter, hvad der behøvedes til Eppie, ved at se den virkning, som alting frembragte på hende, var han selv kommet til at tilegne sig de sædvaner og trosformer, som fandtes i livet i Raveloe; og da med den genvågnende følelse også erindringen vågnede på ny, var han begyndt at gruble over bestanddelene af sin gamle tro og blande dem med sine nye indtryk, indtil han fik skabt en bevidsthed om enhed mellem sin fortid og nutid. Følelsen af den fremherskende godhed og den menneskelige tillid, som

kommer med enhver ren fred og glæde, havde vakt en dunkel formodning hos ham om, at det havde været en vildfarelse, en fejltagelse, som havde spredt hin mørke skygge over hans bedste års dage; og da det blev lettere og lettere for ham at åbne sit hjerte for Dolly Winthrop, meddelte han hende efterhånden alt, hvad han kunne beskrive af sit ungdomsliv. Meddelelsen var naturligvis en langsom og vanskelig proces, for Silas' tarvelige evne til at forklare blev ikke understøttet af nogen lethed til at fortolke hos Dolly, hvis begrænsede verdenserfaring ikke gav hende nogen nøgle til fremmede skikke og gjorde enhver ny ting til en genstand for hendes forundring, hvilket standsede dem ved hvert skridt af fortællingen.

Det var kun i brudstykker og med pauser, som gav Dolly tid til at spekulere på, hvad hun havde hørt, indtil hun blev fortrolig med det, at Silas endelig kom til det afgørende punkt i den bedrøvelige historie – lodtrækningen og dens falske vidnesbyrd imod ham; og dette måtte gentages ved flere samtaler under nye spørgsmål fra hende om beskaffenheden af dette middel til at opdage den skyldige og rense den uskyldige.

"Og er De vis på, mester Marner, at Deres bibel er den samme, den bibel, som De bragte med Dem hist oppe fra, er det den samme som de har i kirken, og som Eppie lærer at læse i?"

"Ja," sagde Silas, "der er ikke en smule forskel; og De må huske på, der er også lodtrækning i Bibelen," tilføjede han i en sagtere tone.

"Ak Gud ja," sagde Dolly i en bedrøvet tone, som om hun hørte en ugunstig meddelelse om en patients sygdom. Hun tav stille i nogle minutter og sagde endelig: "Der er kanske nok kloge folk, som ved besked med det alt sammen; præsten ved det bestemt;

men der hører nette ord til at fortælle dem noget, og fattigfolk har ondt ved at gøre sig begribelige. Jeg forstår aldrig rigtigt, hvad jeg hører i kirken, kun nu og da kan jeg begribe lidt af det. Men jeg ved, at det er gode ord, og det er hovedsagen. Men hvad der ligger Dem på sinde, det er det, mester Marner, at hvis de deroppe havde handlet retfærdigt imod Dem, så ville De aldrig have ladet Dem blive udlagt som en tyv, når De var uskyldig."

"Ja," sagde Silas, der nu var kommet så vidt, at han forstod Dollys sprogbrug, "det var det, der faldt på mig ligesom gloende jern; for der var ingen, som brød sig om mig, enten i Himlen eller på jorden. Og han, som jeg var gået ud og ind med i ti år eller mere, lige siden vi var drenge og delte halvt, min egen hjertensven, som jeg satte min fulde lid til, havde opløftet sin hånd imod mig og arbejdede på min ødelæggelse."

"Men han var et ondt menneske – jeg kan ikke tro, at hans lige let findes," sagde Dolly. "Men jeg er nu helt overvældet, mester Marner; jeg befinder mig som om jeg havde våget og ikke vidste, om det var aften eller morgen. Hvordan det end forholder sig, er det nu med mig, som når jeg har lagt noget hen, om jeg end ikke i øjeblikket kan finde det; lige så sikker er jeg på, at det, som hændte Dem, var det rette, når man blot kunne skønne det; og det var urigtigt af Dem at tabe modet, således som De gjorde. Men vi vil senere igen tale om det; for undertiden får jeg, mens jeg sætter igler eller lægger omslag på, ideer, som aldrig kunne falde mig ind, når jeg sad stille."

Dolly var for nyttig en kone til ikke at have mange sådanne lejligheder til at vinde oplysning, og det varede ikke længe, inden hun atter tog fat på dette emne.

"Mester Marner," sagde hun en dag, da hun kom for at bringe ham Eppies tøj, som hun havde haft hjemme at vaske, "jeg har spekuleret en hel del på Deres sørgelige skæbne og på lodtrækningen, og mine tanker løb op og ned, fordi jeg ikke vidste, hvor jeg skulle tage fat. Men den nat, da jeg vågede hos stakkels Bessy Fawkes, som nu er død bort fra sine børn, de stakler, den nat blev det hele mig så klart som dagen; men om jeg nu har det fat eller kan bringe det på mine læber, det ved jeg ikke. For der er ofte meget indeni mig, som ikke kan komme ud; og når De taler om, at Deres folk i Deres gamle hjemstavn aldrig lærer bønner uden ad eller læser dem op af en bog, så må de være mærkværdigt dygtige; for hvis jeg ikke kendte "Fadervor" og de par gode ord, jeg kan føre ud af kirken med mig, så kunne jeg lægge mig på knæ hver aften uden at kunne sige et ord."

"Men De kan dog for det meste sige noget, som jeg kan forstå, mrs. Winthrop," sagde Silas.

"Nu, mester Marner, det er faldet mig ind sådan omtrent, som jeg nu skal sige. Jeg kan ikke forklare noget om lodtrækningen og om, at den gav gal besked; det kunne kanske præsten sige, men han kan kun tale til os i sådanne høje ord. Men dengang jeg var bekymret for stakkels Bessy Fawkes, så gik det mig, som det altid går, når jeg er bekymret for folk og føler, at jeg ikke kan gøre en døjt for at hjælpe dem, ikke om jeg så ville stå op ved midnatstid – ved sådanne lejligheder falder det mig ind, at de deroppe har et langt kærligere hjerte, end jeg har, for jeg kan ikke være bedre end de, som har skabt mig. Og når noget forekommer mig hårdt så er det, fordi der er ting, som jeg ikke forstår mig på; og der kan for den sags skyld være en

mængde ting, som jeg ikke forstår mig på, for det er kun lidt, det, jeg kan, og mens jeg således tænkte på det, kom jeg i tanker om Dem, mester Marner, og det gik alt sammen op for mig; – når jeg følte i mit hjerte, hvad der var rigtigt og retfærdigt imod Dem, og når de, som bad og kastede lodderne, alle sammen på den onde nær gerne ville gøre Dem ret, hvis de kunne, er det da ikke dem deroppe, der har styret os, og ved de ikke bedst, hvad der båder én, og har de ikke den bedste hensigt? Det er alt, hvad jeg kan være sikker på, og alt andet løber rundt for mig, når jeg tænker på det. Feberen kommer jo og tager de voksne bort og lader de hjælpeløse børn tilbage; folk brækker arme og ben; de, der gerne vil handle rigtigt og være ædru, må lide ondt af dem, som er det modsatte – ja, der er meget at gå igennem i denne verden, og der er ting, som vi aldrig kan komme på det rene med. Men alt, hvad vi har at gøre, er at stole på Gud, mester Marner – at gøre det rette, så vidt vi formår, og stole på Gud. For når vi, som ved så lidet, kan se noget godt og rigtigt, kan vi være visse på, at der også er ting, som vi ikke forstår, og som er gode og rigtige – jeg føler i mit hjerte, at det må være således. Og havde De blot vedblevet at stole på Gud, mester Marner, så ville De ikke have løbet bort fra Deres medmennesker og været så ene."

"Men det ville have været vanskeligt," sagde Silas i en sagte tone, "det ville have været vanskeligt at stole på Gud dengang."

"Det ville det," sagde Dolly, næsten med samvittighedsnag; "de ting er lettere sagt end gjort; og jeg skammer mig næsten over at tale om det."

"Nej, nej," sagde Silas, "De har ret, mrs. Winthrop – De har ret. Der er noget godt her i verden, det føler jeg nu; og derved

kommer man også til at indse, at der vistnok er mere godt, end man kan se, til trods for al sorg og ugudelighed. Den lodkastning er mig en gåde; men barnet er blevet mig sendt, og derved har jeg fået erstatning."

Den ovenfor gengivne samtale fandt sted i Eppies unge år, da Silas måtte skilles ved hende to timer hver dag, for at hun kunne lære at læse i pigeskolen, efter at han forgæves havde forsøgt selv at vejlede hende på dette første skridt til kundskab. Nu, da hun var voksen, havde Silas ofte i de stille, meddelsomme øjeblikke, som folk har, der lever sammen i fuldkommen kærlighed, talt også med hende om fortiden og om, hvorledes og hvorfor han havde levet ensom og afsondret, indtil hun var blevet ham sendt. For det ville have været umuligt for ham at dølge for Eppie, at hun ikke var hans eget barn; selv om den mest taktfulde tavshed om dette punkt kunne have været ventet af sladren i Raveloe i hendes nærværelse, kunne hendes egne spørgsmål om hendes moder ikke, da hun voksede til, have været afpareret uden en fuldstændig tilsløring af fortiden, som ville have rejst en pinefuld skranke imellem dem. Eppie havde altså længe vidst, hvorledes hendes moder var død på den snedækkede jord, og hvorledes hun selv var blevet fundet ved skorstenen af fader Silas, som havde antaget hendes gyldne lokker for de ham frastjålne guineas, der var kommet tilbage til ham, den ømme og ejendommelige kærlighed, hvormed Silas havde opdraget hende i næsten uadskilleligt selskab med ham, i forbindelse med den afsides beliggenhed af deres hus havde bevaret hende imod landsbysnakkens og landsbylivets skadelige påvirkning og havde vedligeholdt hos hende det friske sind, som stundom fejlagtigt antages at være

et nødvendigt særkende for landalmuen. Inderlig kærlighed besidder en indre poesi, der kan hæve de mindst kundskabsrige mennesker op over den dagligdags sfære; og denne poetiske luftning havde omgivet Eppie fra det øjeblik af, da hun fulgte den blinkende lysstråle, der vinkede hende ind til Silas' arne. Det er derfor ikke så underligt, om hun også i andre henseender end med hensyn til sin fine skønhed ikke var nogen ganske almindelig landsbypige, men besad en finhed i ånd og en inderlighed, som ikke skyldtes nogen lærdom, men hidrørte fra en omhyggelig plejet, ufordærvet følelse. Hun var for barnlig og naiv til, at hendes fantasi skulle beskæftige sig med undersøgelser om hendes ubekendte fader; i lang tid faldt det hende ikke engang ind, at hun måtte have haft en fader; og første gang, da den forestilling, at hendes moder havde haft en mand, fremstillede sig for hende, var dengang Silas viste hende den ring, der var blevet taget af den afdødes finger og omhyggeligt var blevet gemt af ham i en lille lakeret æske, der var formet som en sko. Han overgav denne æske til Eppies varetægt, da hun var blevet voksen, og hun åbnede den ofte for at se på ringen; men dog tænkte hun næsten slet ikke på den fader, den var et symbol på. Havde hun ikke en fader tæt ved hende, som elskede hende højere, end alle virkelige fædre i landsbyen syntes at elske deres døtre? Derimod beskæftigede Eppies tanke sig ofte med de spørgsmål, hvem hendes moder var, og hvordan hun var kommet til at dø så ensom og forladt. Hendes kendskab til mrs. Winthrop, som næst Silas var det hende kæreste væsen, lod hende føle, at en moder måtte være en dyrebar ting; og hun havde atter og atter bedt Silas at sige hende, hvorledes hendes moder så ud, hvem hun lignede, og

hvorledes han havde fundet hende ved tornebladbusken, ledet derhen af de små fodspor og de udstrakte arme. Tornebladbusken stod der endnu; og da Eppie på denne eftermiddag kom ud med Silas i solskinnet, var den den første genstand, der fængslede hendes øjne og tanker.

"Fader," sagde hun i en mild og alvorlig tone, der stundom kom som en skygge over hendes almindelige munterhed, "vi vil tage tornebladbusken ind i haven; den vil komme til at stå i hjørnet, og lige op til den vil jeg sætte vintergækker og krokus'er, fordi Aaron siger, at de ikke går ud, men altid udbreder sig mere og mere."

"Ja, mit barn," sagde Silas, der altid var rede til at tale, når han havde sin pibe i hånden, og tilsyneladende satte større pris på pauserne end på at ryge, "det går ikke an at udelukke tornebladbusken; og der er efter min mening intet smukkere end den, når den er fuld af gule blomster. Men det er netop faldet mig ind, hvad vi skal gøre for at få et gærde – måske Aaron kan hjælpe os med at finde på noget; et gærde må vi have, ellers vil æslerne og andre dyr komme og trampe alting ned. Og så vidt jeg ved, er det ikke så let at få et gærde."

"Det skal jeg sige dig, fader," sagde Eppie, idet hun efter et øjebliks eftertanke slog sine hænder sammen. "Der er en mængde løse stene her omkring; nogle af dem er ikke store, og man kunne lægge dem oven på hinanden og lave et gærde af. Du og jeg skulle bære de mindste herhen, og Aaron kunne da tage resten – jeg er vis på, han nok vil."

"Nej, min lille ven," sagde Silas, "der er ikke sten nok til at lægge et gærde helt rundt, og du med øjne små arme kan ikke

bære en sten, der var større end en roe. Du er fint skabt, mit barn," tilføjede han i en kærlig tone – "det siger mrs. Winthrop."

"Å, jeg er stærkere, end du tror, fader," sagde Eppie, "og om der også ikke var sten nok til at nå helt rundt, så kunne de dog nå et stykke, og det ville da være lettere at få staver og deslige til resten. Se blot, hvad for en mængde sten der er ved det store brud." Hun gik hen til bruddet for at løfte en af stenene op og vise sin styrke, men trådte så forundret et skridt tilbage.

"Nej, kom blot og se, fader," udbrød hun, "kom og se, hvor vandet er faldet siden i går. I går var bruddet helt fuldt."

"Ja, se," sagde Silas, der var kommet hen ved siden af hende. "Det er vistnok den dræning, de siden høsten har begyndt med på mr. Osgoods marker. Avlskarlen sagde til mig forleden dag, da jeg kom forbi dem: Marner, sagde han, det skulle ikke undre mig, om vi helt udtørrede Deres stump jord. Det er mr. Godfrey Cass, sagde han, som er begyndt med at dræne; han har forpagtet disse jorder af mr. Osgood."

"Det vil dog blive underligt at se det gamle brud udtørret," sagde Eppie, idet hun vendte sig bort og bukkede sig for at løfte en temmelig stor sten. "Se, fader, jeg kan meget godt bære den," sagde hun, idet hun meget rask gik et par skridt, men så lod den falde.

"Ja, du er stærk," sagde Silas, mens Eppie rystede sine værkende arme og lo. "Kom, lad os gå hen og sætte os der ved stenten, og lad os ikke mere prøve på at bære sten. Du kunne let komme til skade, barn. Du må have nogen til at hjælpe dig – og min arm er ikke synderlig stærk."

Silas udtalte den sidste sætning langsomt, som om der lå mere i den, end dens ord tydede på; og da de havde sat sig ved

stenten, rykkede Eppie tæt hen til hans side, tog kærligt den arm, der ikke var synderlig stærk, og holdt den på sit skød, mens Silas igen pligtskyldigst dampede væk på sin pibe, som han holdt i sin anden hånd. En ask i hækken bagved ydede dem en tålelig beskyttelse imod solen og kastede bevægelige skygger rundt om dem.

"Fader," sagde Eppie sagte, efter at de en lille stund havde siddet tavse, "hvis jeg skulle giftes, skulle jeg da giftes med moders ring?"

Silas fo'r næsten umærkeligt sammen, skønt spørgsmålet stemte godt med de tanker, der bevægede sig på bunden af hans eget sind, og sagde så i en dæmpet tone: "Har du tænkt på det, Eppie?"

"Kun i den sidste uge, fader," sagde Eppie oprigtigt, "siden Aaron talte til mig om det."

"Og hvad sagde han?" spurgte Silas i den samme dæmpede tone, som om han var ængstelig for at sige det ringeste, der kunne støde Eppie.

"Han sagde, at han kunne have lyst til at gifte sig, fordi han gik i sit fire og tyvende år og havde fået en hel del havearbejde, nu da mr. Mott har opgivet sin bestilling. Han kommer regelmæssigt to gange om ugen til mr. Cass og én gang til mr. Osgood, og de vil nok også antage ham i præstegården."

"Og hvem er det, han vil gifte sig med?" sagde Silas med et sørgmodigt smil.

"Naturligvis mig, fader," sagde Eppie med et skælmsk smil, idet hun kyssede sin fader på kinden; "som om han kunne ville gifte sig med nogen anden!"

"Og du vil nok have ham?" sagde Silas.

"Ja, engang," sagde Eppie; "jeg ved ikke hvornår. Alle bliver engang gift, siger Aaron. Men jeg sagde til ham, at det ikke var sandt; for, sagde jeg, se på fader – han er aldrig blevet gift."

"Nej, mit barn," sagde Silas, "din fader var ene, indtil du blev ham sendt."

"Men du skal aldrig mere blive ene, fader," sagde Eppie kærligt. "Det sagde også Aaron. – Det kunne aldrig falde mig ind at tage dig fra mester Marner, Eppie, sagde han. Og jeg sagde: Det kunne heller ikke nytte, om du ville, Aaron. Han mener, at vi alle skal bo sammen, så at du ikke behøver at arbejde en smule, fader, uden for din fornøjelse; og han ville være som en søn for dig – det sagde han."

"Og kunne du ønske det, Eppie?" sagde Silas og så på hende.

"Jeg ville ikke have noget imod det, fader," sagde Eppie naivt. "Jeg ville gerne have, at du skulle slippe for at arbejde så meget. Hvis det ikke var derfor, ville jeg hellere have, at der ingen forandring skete. Jeg er så lykkelig, og jeg kan godt lide, at Aaron holder af mig, og at han ofte kommer og besøger os og viser sig venlig imod dig – han er altid venlig imod dig, ikke sandt, fader?"

"Jo, barn, ingen kunne være venligere," sagde Silas. "Han er sin moders søn."

"Men jeg bryder mig ikke om nogen forandring," sagde Eppie. "Jeg vil gerne, at det skal blive længe ved, således som nu. Men Aaron vil have en forandring; og han fik mig til at græde lidt – ganske lidt – fordi han sagde, at jeg ikke brød mig om ham, for hvis jeg brød mig om ham, sagde han, så ville jeg ønske, at vi måtte blive gift, ligesom han gjorde."

"Mit velsignede barn," sagde Silas, idet han lagde sin pibe fra sig, som om det ikke kunne hjælpe, at han længere ville lade, som om han røg, "du er for ung til at blive gift. Vi vil spørge mrs. Winthrop – vi ville spørge Aarons moder, hvad hun mener; hun vil nok vide at påpege det rette. Men der er i hvert tilfælde ting, som vi må betænke, Eppie. Forholdene *må* forandres, enten vi synes om det eller ej; det kan ikke længe gå ganske som nu uden nogen forskel. Jeg vil blive ældre og hjælpeløsere og vil måske blive en byrde for dig, hvis jeg ikke ganske forlader dig. Jeg mener ikke, at du ville betragte mig som en byrde – jeg er vis på, at du ikke ville – men det ville blive besværligt for dig; og når jeg ser fremad til den tid, da ville jeg gerne vide, at du også havde en anden støtte end mig – en ung og kraftig mand, der kan leve længere end du og sørge for dig til det sidste." Silas holdt inde, og idet han hvilede sine håndled på sine knæ, bevægede han tankefuldt sine hænder op og ned, mens han så på jorden.

"Vil du da have, at jeg skal gifte mig, fader?" sagde Eppie med en lidt bævende stemme.

"Jeg tør ikke sige nej, Eppie," sagde Silas med eftertryk; "men vi vil spørge din gudmoder. Hun vil nok råde både dig og sin søn det rette."

"Der kommer de," sagde Eppie. "Lad os gå dem i møde. Å, piben! Vil du ikke have den tændt igen, fader?" sagde Eppie, idet hun tog dette medicinske redskab op fra jorden.

"Nej, barn," sagde Silas, "jeg har røget nok i dag. Jeg er nær ved at tro, at lidt gør mig mere gavn end meget på én gang."

17

Mens Silas og Eppie sad og talte sammen i asketræets spillende skygge, vægrede Priscilla Lammeter sig ved at gå ind på sin søsters grunde for, at hun skulle blive til the i "det røde hus" og lade sin fader få en lang lur, i stedet for straks efter middagsmaden at køre hjem til Kaningården. Familieselskabet (der kun bestod af fire personer) sad rundt om bordet i det mørke, panelerede værelse med søndagsdesserten, bestående af nødder, æbler og pærer, der af Nancys egen hånd var blevet net udbredt på en bund af grønne blade, inden klokkerne havde ringet til kirke.

Der er foregået en stor forandring med det mørke, panelerede værelse, siden vi så det i Godfreys ungkarledage under den gamle squires kvindeløse regimente. Nu er alt blankt og rent, og intet daggammelt støv får lov til at ligge nogetsteds, lige fra de alenbrede egeborde omkring tæppet til den gamle squires bøsse og ridepiske og spadserestokke, der hænger på hjortetakkerne over kaminen.

Alle andre tegn på jægeridrætter og ydre beskæftigelser har Nancy flyttet til et andet værelse; men hun har medbragt barnlig ærbødighed til "det røde hus" og bevarer omhyggeligt på en hædersplads disse minder om hendes mands afdøde fader. Drikkekrusene står endnu på sidebordet, men de ophøjede sølvlåg bærer ikke mærker af fedtede fingre, og der er intet bundfald, som kan vække ubehagelige formodninger; den eneste fremherskende lugt er af de lavendler og roser, som fylder vaserne af Derbyshire spat. Alt er rent og ordentligt i

dette engang så uhyggelige værelse, thi for femten år siden drog en ny herskende ånd ind i det.

"Hør nu, fader," sagde Nancy, "er det virkelig nødvendigt, at du tager hjem til the? Kan du ikke lige så godt blive hos os? – det tegner til at blive sådan en smuk aften."

Den gamle herre havde talt med Godfrey om den tiltagende fattigskat og de dårlige tider, og han havde ikke hørt samtalen mellem sine døtre.

"Det må du spørge Priscilla om, mit barn," sagde han med den fordum så bestemte stemme, der nu var blevet temmelig svag. "Hun styrer både mig og gården."

"Og det er rigtig meget nødvendigt, at jeg styrer dig, fader," sagde Priscilla, "ellers ville du snart dø af gigt. Og hvad gården angår, så kan det i tider som disse ikke undgås, at et og andet går galt, og da er der intet, der så hurtigt slår en mand ihjel, som det, at han ikke har nogen anden at kaste skylden på. Det er den allerbedste måde at være herre på, når man kan lade en anden kommandere og beholde dadlen for sig selv. Jeg tror, at den metode ville fri mangen mand fra et slagtilfælde."

"Nå, mit barn," sagde faderen med en sagte latter, "jeg har ikke sagt, at du ikke styrer til alles bedste."

"Så styr således, at du kan blive til the, Priscilla," sagde Nancy, idet hun kærligt lagde sin hånd på sin søsters arm. "Kom nu, så ville vi gå en omgang i haven, mens fader får sig en lur."

"Mit kære barn, han kan få sig en god lur i giggen, for jeg skal køre. Men jeg kan ikke blive til the; for nu da malkepigen ved, at hun skal giftes til Mikkelsdag, kan hun gerne gå hen og hælde den nymalkede mælk i svinetruget i stedet for i fadene. Sådan er det med dem alle; det er, som om de troede, at verden vil

blive helt ny, fordi de skal giftes. Kom nu og lad mig tage hatten på; mens de spænder hesten for, kan vi godt få tid til at gå en omgang i haven."

Mens søstrene gik på de smukt revne havegange mellem de lyse græsrabatter, der dannede en venlig modsætning til de mørke pyramider, buer og murlignende hække af takstræ, sagde Priscilla:

"Jeg er så glad over, at din mand har fået den jord fra fatter Osgood og begyndt på mejeriet. Det er skade, at du ikke i har gjort det før, for det vil give dig noget at tænke på. Intet er så godt som et mejeri, når folk vil have lidt bryderi for at få tiden til at gå. Det kan være godt nok at polere møbler, men når man først kan spejle sig i et bord, så er der ikke mere at bestille; derimod er der altid noget nyt ved mejeriet; selv midt om vinteren er der en fornøjelse ved at slås med smørret og tvinge det til at komme frem, enten det vil eller ej. Min lille ven," tilføjede Priscilla, idet hun kærligt trykkede sin søsters hånd, mens de gik side om side, "du vil aldrig være i dårligt humør, når du har et mejeri."

"Ak, Priscilla," sagde Nancy, mens hun med et taknemmeligt blik med sine klare øjne besvarede håndtrykket, "men det vil ikke hjælpe på Godfrey; et mejeri er ikke så meget for en mand. Og det er hans sorg, der altid sætter mig i dårligt humør. Jeg er tilfreds med de velsignelser, vi har, når han blot kunne blive fornøjet."

"Å, jeg kan ærgre mig over de mandfolk," sagde Priscilla hidsigt – "de fordrer og fordrer altid, og de er aldrig fornøjede med, hvad de har; de kan ikke sidde roligt i deres stole, når de hverken har værk eller pine, men enten må de putte en pibe i

munden for at have det bedre end godt, eller de må skylle stærke drikkevarer ned, skønt de er nødt til at skynde sig, inden det næste måltid kommer. Men Gud være lovet, vor fader har aldrig været af den slags mænd. Og hvis det havde behaget Gud at gøre dig grim ligesom mig, så at mandfolkene ikke ville have løbet efter dig, kunne vi have holdt os til vor egen familie og ikke haft noget at bestille med folk, som har uroligt blod i deres årer."

"Sig ikke det, Priscilla," sagde Nancy, der angrede, at hun havde fremkaldt dette udbrud; "ingen har grund til at beklage sig over Godfrey. Det er naturligt, at han er bedrøvet over, at han ingen børn har; enhver mand vil gerne have nogen at arbejde og lægge til side til, og han glædede sig altid sådan til at lege med dem, mens de var små. Mangen anden mand ville være mere fortabt, end han er. Han er den bedste ægtemand."

"Ja, det kender jeg nok," sagde Priscilla med et sarkastisk smil, "jeg kender nok konernes manér; de opmuntrer en til at skænde på deres mænd, og når det så sker, så slår de om og lovpriser dem, som om de ville sælge dem. Men fader venter på mig; nu må vi vende om."

Den store gig, med den rolige gamle grå for, holdt for hoveddøren, og mr. Lammeter var allerede på stentrappen, hvor han forslog tiden med at minde Godfrey om, hvad for smukke pletter "den spættede" havde, dengang dens herre plejede at ride den.

"Jeg har altid villet have en god hest, det ved du nok," sagde den gamle herre, som ikke ville, at den muntre tid aldeles skulle udslettes af de yngres erindring.

"Husk på at bringe Nancy til Kaningården, inden ugen er omme, mr. Cass," var Priscillas afskedsformaning, da hun tog tøjlerne og rystede dem let for i al venskabelighed at opmuntre "den spættede".

"Jeg vil bare gå en lille omgang ud på marken hen ad stenbruddet til, Nancy, og se på dræningen," sagde Godfrey.

"Du kommer vel igen til tetid, min ven?"

"Ja, jeg skal komme tilbage om en time."

Det var Godfreys skik søndag eftermiddag på en spadseretur i ro og mag at se på gårdens drift; Nancy ledsagede ham sjældent, for når kvinder af hendes art ikke, som Priscilla, giver sig af med forretninger udendøre, så vil de ikke gerne gå udenfor deres hus og have, fordi de finder tilstrækkelig beskæftigelse i udførelsen af huslige pligter. Når derfor Priscilla ikke var hos hende, sad hun gerne med en bibel foran sig, og når hun en kort tid havde fulgt teksten med sine øjne, lod hun dem lidt efter lidt vandre bort fra bogen, ligesom hendes tanker allerede i længere tid havde været fraværende.

Men Nancys søndagstanker var sjældent aldeles uden forbindelse med den fromme og andægtige hensigt, som var antydet ved den bog, der lå opslået foran hende. Hun besad ikke tilstrækkelig teologisk lærdom til klart at skelne forholdet mellem fortidens hellige akter, som hun åbnede uden noget bestemt princip, og hendes eget stille, dagligdags liv; men den retfærdighedsånd og den følelse af ansvar for virkningen af hendes opførsel imod andre, som var stærke elementer i Nancys karakter, havde gjort hende det til vane at ransage sine forbigangne følelser og handlinger med samvittighedsfuld omhu. Da hendes tanker ikke havde nogen stor mangfoldighed

af genstande at beskæftige sig med, udfyldte hun de ledige øjeblikke ved i sit indre atter og atter at gennemleve hele den fortid, hun kunne minde, navnlig i de femten år, hun havde været gift, i hvilke hendes liv og dets betydning havde været fordoblet. Hun genkaldte de små enkeltheder, ord, toner og blikke i de kritiske optrin, som havde åbnet en ny epoke for hende ved at give hende et dybere indblik i livets forhold og prøvelser, eller som havde pålagt hende en lille anstrengelse for at vise overbærenhed eller for omhyggeligt at fastholde en virkelig eller indbildt pligt; og hun spurgte bestandig sig selv, om hun i nogen henseende havde handlet dadelværdigt. Denne overdrevne grublen og selvprøvelse er måske en sygelig vane, der er uundgåelig for et med megen moralsk følsomhed begavet sind, når det udelukkes fra den det tilkommende del af ydre virksomhed og praktiske krav på dets kærlighed – uundgåeligt for en højsindet, barnløs kvinde, når hun lever i en begrænset livssfære. "Jeg kan udrette så lidet – har jeg udrettet det alt godt?" er den bestandig tilbagevendende tanke; og ingen stemmer kalder hende bort fra denne samtale med sig selv, ingen bydende krav bortleder hende fra tomme bebrejdelser eller overflødige betænkeligheder.

Der var én hovedtråd af pinefulde erfaringer i Nancys ægteskabelige liv, og ved den hang visse dybtfølte optrin, som hyppigst erindredes ved hendes tilbageblikke. Den korte samtale med Priscilla i haven havde på denne søndag eftermiddag ledet tilbageblikket hen i denne ofte genkommende retning. Den første udflugt af hendes tanker fra teksten, som hun endnu forsøgte pligtskyldigt at følge med sine øjne og tavse læber, var til en udvidelse af det forsvar, hun havde

ført for sin mand imod Priscillas dadel. Forsvaret af den elskede genstand er den bedste balsam, kærlighed kan finde for sine sår: – "En mand må have så meget hvilende på sit sind" er den tro, hvormed en hustru ofte bevarer et fornøjet ansigt under hårde svar og ufølsom tiltale. Og Nancys dybeste sår var alle kommet af den overbevisning, at savnet af børn ved deres arne tyngede på hendes mands sind som et savn, han ikke kunne forsone sig med.

Dog skulle man have ventet, at den yndige Nancy endnu stærkere ville have følt berøvelsen af en velsignelse, som hun havde skuet hen til med alle de forskellige højtidelige og smukke forventninger og forberedelser, som opfylder den elskende kvindes sind, når hun venter at blive moder. Var der ikke en skuffe fuld af hendes hænders smukke arbejde, ikke benyttet og uberørt børnetøj, ganske som hun havde lagt det til rette der for fjorten år siden, på en eneste lille kjole nær, som var blevet brugt til ligkjole? Men under denne personlige prøvelse havde Nancy så lidet knurret imod forsynet, at hun for mange år siden pludselig havde ophørt med den skik at efterse denne skuffe, for at hun ikke således skulle nære en længsel efter noget, der ikke var givet hende.

Måske var det netop denne strenghed imod enhver hengivelse til, hvad hun betragtede som syndig klage af hende, der havde bragt hende til at undgå at anvende sin egen målestok på sin mand. "Det var en helt anden sag – det var meget værre for en mand således at blive skuffet; en kone kunne altid finde en trøst i at opofre sig for sin mand. Men en mand behøvede noget, der kunne bringe ham til at rette sit blik mere på fremtiden – og at sidde ved kaminen var meget kedeligere

for ham end for en kvinde." Og altid, når Nancy nåede dette punkt i sine betragtninger – idet hun med forudfattet sympati søgte at se alting, således som Godfrey så det – fornyedes hendes selvprøvelse. Havde hun gjort alt, hvad der stod i hendes magt, for at lette Godfreys savn? Havde hun virkelig handlet rigtigt ved den modstand, som for seks år siden og atter for fire år siden havde voldt hende så megen smerte – modstanden imod hendes mands ønske om, at de skulle adoptere et barn? Adoption lå mere fjernt fra hin tids forestillinger og sædvaner end fra vor; imidlertid havde Nancy sine egne meninger om det. Det var lige så nødvendigt for hende at have en mening om alle ikke udelukkende mandlige genstande. Der havde fremstillet sig for hendes opmærksomhed, som det var for hende at have et bestemt sted for hver enkelt del af hendes personlige ejendom; og hendes meninger var altid grundsætninger, hvorefter hun ufravigeligt handlede. De var faste, ikke på grund af deres basis, men fordi hun holdt på dem med en udholdenhed, som var uadskillelig fra hendes hele åndelige liv. Med hensyn til alle livets pligter og fordringer, lige fra den barnlige ærbødighed imod hendes fader indtil aftentoilettet, havde den smukke Nancy Lammeter, da hun var fire og tyve år, sin ufravigelige lille lovbog, og hun havde dannet enhver af sine sædvaner i streng overensstemmelse med denne lovbog. Hun bevarede disse bestemte anskuelser på den mindst stødende måde; de rodfæstede sig i hendes sind og voksede der, så stille som græs. For mange år siden, det ved vi, ville hun absolut gå klædt som Priscilla, fordi "søstre burde være ens klædte", og fordi "hun handlede rigtigt, når hun gik med en

orlean-farvet kjole". Det var et lille, men typisk eksempel på den måde, hvorpå Nancys liv bestemtes.

Det var en af hine bestemte grundsætninger, og ingen smålig egoisme, der havde været grunden til Nancys udholdende modstand imod hendes mands ønske. At adoptere et barn, fordi man selv ingen børn havde, var at bestemme sin skæbne imod forsynets vilje; adoptivbarnet, det var hun overbevist om, ville aldrig blive til noget og ville blive en forbandelse for dem, som egenrådigt og genstridigt havde søgt noget, som det var klart, at de af en eller anden højere årsag helst måtte være frie for. Når man så, at det var besluttet, at en ting ikke skulle være, så var det en pligt at undlade endog at ønske den. Og for så vidt kunne måske selv de viseste mænd næppe bevirke mere end en forandring i den måde, hun udtalte sin grundsætning på. Men de betingelser, under hvilke hun anså det for klart, at en ting ikke var bestemt at skulle ske, beroede på en ejendommelig tænkemåde. Hun ville have opgivet at gøre et indkøb på et bestemt sted, når tre gange efter hinanden regn eller en anden af himlen sendt årsag havde lagt hindringer i vejen for det; og hun ville have troet, at den, der trods sådanne varsler vedblev sin beslutning, ville brække benene eller blive ramt af en anden svær ulykke.

"Men hvorfor tror du, at barnet ville arte sig slet?" sagde Godfrey, da han diskuterede med hende om det. "Hun er trivedes så godt hos væveren, som et barn kan gøre; og *han* har dog adopteret hende. Der gives ikke i hele sognet en lille pige, der er så smuk og passer så godt for den stilling, vi ville kunne give hende. Hvad rimelighed er der for, at hun skulle blive en forbandelse for nogen?"

"Jo, min kære Godfrey," sagde Nancy, der sad med foldede hænder og med et kærligt, men bedrøvet udtryk i øjnene. "Barnet vil måske ikke arte sig dårligt hos væveren. Men han har heller ikke søgt hende, således som vi ville gøre. Det vil være uret; jeg er overbevist om, at det vil være uret af os. Kan du ikke huske, hvad den dame, vi traf ved Rayston Bath, fortalte os om det barn, hendes søster havde adopteret? Det er det eneste tilfælde af den art, jeg har hørt tale om; og da barnet var tre og tyve år gammelt, blev det dømt til deportation. Kære Godfrey, bed mig ikke om at gøre, hvad jeg er overbevist om er urigtigt; jeg ville aldrig mere være lykkelig. Jeg ved nok, det er hårdt for dig – det er lettere for mig – men det er forsynets vilje."

Det kunne synes besynderligt, at Nancy – hvis religiøse teori var sammenstykket af indskrænkede sociale traditioner, brudstykker af ufuldkomment forståede, kirkelige lærdomme og ungdommelige ræsonnementer over hendes ringe erfaring – af sig selv var kommet til en tænkemåde, som var så nær beslægtet med, hvad der antages af mange fromme folk, hvis tro er baseret på et system, som lå fjernt fra hendes kundskab – det ville være besynderligt, hvis vi ikke vidste, at menneskelig tro, lige som alt, hvad der rører sig i menneskehjertet, spotter systemskranker.

Godfrey havde fra første øjeblik af fremstillet Eppie, der da var omtrent tolv år gammel, som et barn, der egnede sig til at adopteres af dem. Det var aldrig faldet ham ind, at Silas hellere ville miste livet end skilles ved Eppie. Væveren ville vistnok ønske det barn, som han havde haft sådan ulejlighed med, alt muligt godt og ville være glad over, at en sådan lykke kunne falde i dets lod; hun ville altid være ham taknemmelig, og der

ville blive sørget for ham, hvad han efter alt det gode, han havde gjort barnet, i fuldt mål fortjente. Sømmede det sig ikke for folk i en højere livsstilling at tage en byrde fra en mand, der sad i ringe kår? Det forekom Godfrey som en overordentlig passende ting af grunde, som han kun selv kendte; og ifølge et almindeligt selvbedrag bildte han sig ind, at det skridt, han påtænkte, ville være let, fordi han havde sine private grunde til at ønske det. Det var en meget simpel måde at bedømme Silas' forhold til Eppie på; men vi må erindre, at de forestillinger, som Godfrey kunne skaffe sig om arbejderklassen deromkring, bestyrkede den forestilling, at dybe følelser ikke kunne forenes med hårde hænder og et knapt udkomme; og selv om han havde haft evne, havde han ikke haft lejlighed til at blive fortroligt bekendt med alt det exceptionelle i væverens tankegang. Kun mangel på kendskab til forholdene havde gjort det muligt for Godfrey med modent overlæg at nære en ufølsom plan; hans naturlige godhed havde overlevet hin tid, da han var opfyldt af grusomme ønsker, og Nancys ros af ham som ægtemand var ikke kun grundet på en forsætlig illusion.

"Jeg havde ret," sagde hun til sig selv, da hun havde bragt tilbage i erindringen alle optrin, da de diskuterede det omtalte spørgsmål – "jeg føler, at jeg gjorde ret i at sige nej, skønt det smertede mig dybt; men hvor Godfrey har fundet sig smukt i det! Mange mænd ville være blevet meget vrede på deres koner, når disse modsatte sig deres ønsker, og ville have beklaget, at de nogensinde havde giftet sig; men Godfrey har aldrig været den mand, der sagde noget uvenligt ord til mig. Han kan blot ikke skjule, at alting synes ham så tomt; og avlsbruget – hvor ganske anderledes ville det ikke være for ham, når han gik ud for at se

til driften, om han havde opvoksende børn, han arbejdede for! Men jeg vil ikke knurre; hvis han havde giftet sig med en kone, der havde fået børn, ville hun måske have plaget ham på andre måder."

Denne mulighed var Nancys væsentligste trøst; og for at give den større styrke bestræbte hun sig for at gøre det umuligt, at nogen anden kone kunne have været ømmere imod ham. Hun havde været *nødt* til at bedrøve ham ved det ene afslag. Godfrey var ikke ufølsom for hendes kærlige bestræbelser og gjorde ikke Nancy nogen uret med hensyn til motiverne for hendes hårdnakkede vægring. Det var umuligt at have levet med hende i femten år uden at have bemærket, at en uegennyttig fastholden af det rette og en oprigtighed, der var så klar som dugperlen på blomsten, var hendes væsentligste karaktermærker; ja, Godfrey følte dette så stærkt, at hans egen mere vankelmodige natur, der var for sky overfor vanskeligheder til at være ganske ligefrem og oprigtig, var opfyldt af en vis ærefrygt for denne milde hustru, der spejdede i hans blikke med længsel efter at opfylde ethvert ønske, som lå i dem. Det forekom ham umuligt, at han nogensinde skulle kunne tilstå hende den sande sammenhæng med Eppie. Hun ville aldrig overvinde den afsky, som beretningen om hans tidligere ægteskab ville vække, når den meddeltes hende nu efter så lang tid at have været skjult. Også barnet, troede han, måtte blive en genstand for hendes afsky; det blotte syn af hende ville være pinefuldt. Ja, det stød, som derved ville tilføjes Nancys stolthed og hendes ubekendtskab med verdens onder, kunne måske være for stærkt for hendes skrøbelige konstitution. Siden han havde giftet sig med hende med denne

hemmelighed hvilende på sit hjerte, måtte han beholde den der til det sidste. Hvad han end forresten gjorde, kunne han ikke skabe noget uopretteligt brud imellem sig og denne længe elskede hustru.

Hvorfor kunne han imidlertid ikke finde sig i savnet af børn ved en arne, der forskønnedes af en sådan hustru? Hvorfor dvælede hans sind uroligt ved dette savn, som om det var den eneste grund til, at livet ikke var i et og alt fornøjeligt for ham? Således er det vistnok med alle mænd og kvinder, som når livets midte i den klare overbevisning, at livet aldrig kan være fuldstændig lykkeligt, i mørke timers ubestemte kedsomhed søger utilfredsheden en bestemt genstand og finder den i savnet af et gode, som ikke er prøvet. Utilfredsheden, der sidder grublende ved en barnløs arne, tænker med misundelse på den fader, hvis hjemkomst hilses af unge stemmer – siddende ved det måltid, hvor de små hoveder hæver sig over hinanden ligesom planterne i en planteskole, ser den en sort kummer bag hvert af dem og mener, at de tilskyndelser, ifølge hvilke mænd giver afkald på deres frihed og søger bånd, visselig ikke er andet end en kort galskab. For Godfrey var der endnu flere grunde til, at hans tanker stadig fængsledes af dette ene punkt i hans skæbne; hans samvittighed, der aldrig havde været ganske rolig med hensyn til Eppie, gav nu hans barnløse hjem udseendet af at være en gengældelse; og efterhånden som tiden gik, og da Nancy vægrede sig ved at antage hende i barns sted, blev enhver oprettelse af hans fejl vanskeligere og vanskeligere.

På denne søndag eftermiddag var det allerede fire år siden der mellem dem var vekslet et ord om denne genstand, og Nancy antog, at den var begravet for stedse.

"Gud ved, om han vil tage sig det mindre eller mere nær, efterhånden som han bliver ældre," tænkte hun; "mere, er jeg bange for. Gamle folk føler mest savnet af børn; hvorledes ville fader komme ud af det uden Priscilla? Og hvis jeg dør, vil Godfrey stå aldeles ene, eftersom han ikke holder synderlig omgang med sine brødre. Men jeg vil ikke være alt for ængstelig og spekulere for meget på fremtiden; jeg må gøre mit bedste for nutiden."

Med denne sidste tanke rev Nancy sig løs af sit drømmeri og vendte atter sine øjne imod det sted i Bibelen, hvor hun var standset. Hun havde siddet længere i tanker, end hun havde troet, for hun overraskedes nu ved at se pigen komme ind med tetøjet. Det var visselig lidt før den sædvanlige tetid, men Jane havde sine egne grunde.

"Er herren kommet ind i gården, Jane?"

"Nej, han er ikke, madam," sagde Jane med en temmelig stærk betoning, som hendes madmoder imidlertid ikke tog nogen notits af.

"Jeg ved ikke, om De har set det, madam," vedblev Jane efter en pause; "folk løber alle sammen den samme vej ude på gaden. Der er bestemt hændet noget. Der er ingen af karlene at se i gården, ellers ville jeg sende en ud og høre, hvad det er. Jeg har været oppe på loftskammeret, men der kan man ingenting se for træer. Jeg vil da håbe, at ingen er kommet til skade."

"Å nej, det er vist ingenting af betydenhed," sagde Nancy. "Det er måske mr. Snells tyr, der igen er sluppet løs ligesom forleden dag."

"Bare den så ikke må stange nogen," sagde Jane, der ikke kastede vrag på en hypotese, som havde et par indbildte ulykker

i sit følge.

"Den pige gør mig altid bange," tænkte Nancy; "jeg ville ønske, at Godfrey ville komme."

Hun gik hen til gadevinduet og så ned ad vejen så langt, som hun kunne, med en uro, som hun følte var barnagtig, for der var nu ingen sådanne tegn på noget usædvanligt, som Jane havde talt om, og Godfrey ville næppe komme hjem ad landevejen, men over markerne. Hun vedblev imidlertid at stå og se på den fredelige kirkegård, hvor gravstenene kastede deres lange skygger over de lyse grønne gravhøje, og på præstegårdstræerne på den anden side, som nu spillede i efterårets mangfoldige farver. Overfor en sådan stille ydre skønhed føles tydeligere tilværelsen af en ubestemt frygt som en ravn, der flagrer med sin dorske vinge forbi den lyse solstråle. Nancy ønskede mere og mere, at Godfrey ville komme.

18

Der var en, som åbnede døren ved den anden ende af værelset, og Nancy havde en følelse af, at det var hendes mand. Hun vendte sig fra vinduet med glædestrålende øjne, for hustruens hovedskræk var nu stillet.

"Gudskelov, at du er der," sagde hun, idet hun gik hen imod ham. "Jeg begyndte at blive –"

Hun standsede brat, for Godfrey lagde sin hat fra sig med skælvende hænder og vendte sig imod hende med et blegt ansigt og et underligt, ubestemt blik, som om han vel så hende, men så hende som en person i et optrin, der var usynligt for hende selv. Hun lagde sin hånd på hans arm, da hun ikke vovede at tale igen; men han ænsede ikke hendes berøring og kastede sig i sin stol.

Jane var allerede ved døren med den snurrende the-maskine. "Å, bed hende at blive borte," sagde Godfrey; og da døren igen var lukket, tvang han sig til at tale tydeligere.

"Sæt dig ned, Nancy – der," sagde han og pegede på en stol lige foran ham. "Jeg kom tilbage, så snart jeg kunne, for at ingen uden jeg selv skulle fortælle dig det. Jeg har haft en stor sorg – men jeg er mest bekymret for den sorg, det vil volde dig."

"Det er dog ikke fader og Priscilla?" sagde Nancy med bævende læber, idet hun knugede sine hænder tæt sammen på sit skød.

"Nej, det er intet levende væsen," sagde Godfrey, der ikke var i stand til at vise den overlagte ro, hvormed han gerne ville have gjort sin meddelelse. "Det er Dunstan – min broder Dunstan,

som vi for seksten år siden tabte af syne. Vi har fundet ham – fundet hans lig – hans skelet."

Den heftige angst, Godfreys udseende havde vakt hos Nancy, gjorde, at hun følte en lettelse ved disse ord. Hun sad forholdsvis rolig og hørte på, hvad han forresten havde at sige. Han vedblev:

"Stenbruddet er pludselig blevet udtørret, formodentlig ved dræningen; og der ligger han, der har han ligget i seksten år, indeklemt mellem to store stene. Der er hans ur og signet, og der er min guldbeslåede jagtpisk med mit navn i; han tog den uden mit vidende den dag, han red til jagt med Wildfire, sidste gang man så noget til ham."

Godfrey holdt inde; det var ikke så let at sige det, der nu kom.

"Tror du, at han selv har druknet sig?" sagde Nancy, næsten undrende sig over, at hendes mand var så dybt grebet over, hvad der for så mange år siden var sket en lidet afholdt broder, om hvem man havde spået endnu værre ting.

"Nej, han er faldet i," sagde Godfrey i en dæmpet, men tydelig tone, som om han følte, at der i denne kendsgerning lå en eller anden dyb betydning. Og han tilføjede: "Det var Dunstan, der stjal Silas Marners penge."

Blodet strømmede op til Nancys ansigt og hals ved denne overraskelse og vanære, for hun var opdraget til at betragte selv et fjernt slægtskab med en forbryder som en skam.

"O Godfrey!" sagde hun i en deltagende tone, for hun havde straks betænkt, at vanæren måtte føles endnu dybere af hendes mand.

"Pengene lå i stenbruddet," vedblev han – "alle væverens penge. Alting bliver samlet op, og de er i færd med at føre

skelettet til "Regnbuen". Men jeg gik hjem for at sige dig det, og ingen gjorde indvendinger imod det; du må vide alt." Han tav og så på gulvet i to lange minutter. Nancy ville have sagt nogle træffende ord under denne skam, men hun veg tilbage for det, da hun havde en instinktmæssig følelse af, at der var noget bagved, at Godfrey havde noget andet at fortælle hende. Nu løftede han sine øjne på hendes ansigt og holdt dem rettede på det, mens han sagde: –

"Alting kommer for en dag, Nancy, tidligere eller senere. Når Gud den almægtige vil det, opdages vore hemmeligheder. Jeg har levet med en hemmelighed tyngende på mit sind, men jeg vil ikke længere holde den skjult for dig. Jeg vil ikke have, at du skal erfare den af nogen anden, jeg vil ikke have, at du skal opdage den, når jeg er død. Jeg vil fortælle dig den nu. Hele mit liv igennem har "jeg vil – nej, jeg vil ikke" spillet en stor rolle for mig – men nu vil jeg være bestemt."

Nancys heftige angst var vendt tilbage. Mandens og konens øjne mødtes, fulde af en hemmelig rædsel, som om de befandt sig i en krise, der for en tid ophævede kærligheden.

"Nancy," sagde Godfrey langsomt, "da jeg giftede mig med dig, skjulte jeg noget for dig – noget, som jeg burde have fortalt dig. Den kvinde, Marner fandt død i sneen – Eppies moder – den ulykkelige kvinde – var min kone: Eppie er mit barn."

Han holdt inde, idet han frygtede virkningen af sin bekendelse. Men Nancy sad ganske stille, kun at hendes øjne sænkede sig og ophørte at møde hans. Hun var bleg og stille som en tankefuld statue, og hun holdt sine hænder foldede på sit skød.

"Du vil aldrig mere betragte mig på samme måde som tidligere," sagde Godfrey efter en lille pause med nogen skælven i stemmen.

Hun tav.

"Jeg burde ikke have undladt at anerkende barnet; jeg burde ikke have holdt sammenhængen skjult for dig. Men jeg kunne ikke overtale mig til at opgive dig, Nancy. Jeg blev forledt til at gifte mig med hende – jeg har lidt for det."

Endnu tav Nancy og så ned; han ventede næsten, at hun nu ville rejse sig og sige, at hun ville tage hjem til sin fader. Hvorledes kunne hun have nogen barmhjertighed med fejl, der måtte synes hende, med hendes simple, strenge anskuelser, som yderst slemme?

Men endelig opløftede hun igen sine øjne til hans og talte. Der var ingen harme i hendes stemme, men kun dyb bedrøvelse.

"Godfrey, når du blot havde sagt mig det for seks år siden, så kunne vi have gjort noget af vor pligt imod barnet. Tror du, at jeg ville have nægtet at adoptere hende, når jeg havde vidst, at hun var din datter?"

I dette øjeblik følte Godfrey alt det bitre i et fejltrin, som ikke blot simpelthen havde været til ingen nytte, men havde bevirket lige det modsatte af, hvad der havde været hensigten. Han havde endnu ikke ret lært at kende denne hustru, med hvem han havde levet så længe. Men hun talte igen, og hendes stemme var nu mere bevæget.

"Og havde vi haft hende fra begyndelsen af, Godfrey, havde du antaget hende, som det var din pligt, så ville hun have elsket mig som sin moder – og du ville have været lykkeligere med

mig; jeg kunne bedre have fundet mig i min lilles død, og vort liv kunne have nærmet sig mere til det, vi forhen troede, at det ville blive."

Tårerne randt, og Nancy ophørte at tale.

"Men du ville ikke have giftet dig med mig, Nancy, hvis jeg havde sagt dig det," sagde Godfrey, der under sine bitre selvbebrejdelser tilskyndedes til at bevise sig selv, at hans opførsel ikke havde været komplet galskab. "Nu tror du måske nok, at du ville have gjort det, men dengang ville du ikke. Så stolt som både du og din fader er, ville du ikke have haft noget som helst at bestille med mig efter den sladder, der ville have gået om mig."

"Jeg kan ikke sige, hvad jeg i så henseende ville have gjort, Godfrey. Jeg ville aldrig have giftet mig med nogen anden. Men jeg var ikke så meget værd, at du derfor burde have gjort noget urigtigt, det er intet i verden. Intet er så godt, som det forud synes – det har jo ikke engang vort ægteskab været." Der var et svagt, sørgmodigt smil på Nancys ansigt, da hun sagde de sidste ord.

"Jeg er en slettere mand, end du troede, Nancy," sagde Godfrey i en skælvende tone. "Kan du nogen sinde tilgive mig?"

"Uretten mod mig er kun lille, Godfrey; du har erstattet den – du har i femten år været god imod mig. Det er en anden, du har gjort uret, og jeg tvivler om, at den nogen sinde kan oprettes."

"Men vi kunne adoptere Eppie nu," sagde Godfrey. "Jeg bryder mig ikke om, at verden nu endelig får sandheden at vide. Jeg vil være oprigtig og åbenhjertig hele resten af mit liv."

"Det er en helt anden sag, når hun kommer til os nu, da hun er voksen," sagde Nancy og rystede bedrøvet på hovedet. "Men

det er din pligt at anerkende hende og sørge for hende; og jeg skal også gøre min pligt imod hende og bede Gud den almægtige at give hende kærlighed til mig."

"Så vil vi endnu i aften gå til Silas Marner, så snart alting er stille ved stenbruddet."

19

Mellem klokken otte og ni om aftenen sad Eppie og Silas ene i huset. Efter den store sindsbevægelse, eftermiddagens begivenheder havde forårsaget væveren, havde han følt længsel efter denne ro og havde endog bedt mrs. Winthrop og Aaron, som naturligvis var blevet længere end alle andre, om at lade ham ene med sit barn. Bevægelsen var ikke forsvundet; den havde kun nået det stadium, da den nervøse spænding gør enhver ydre påvirkning utålelig – da der ikke er nogen følelse af træthed, men snarere et intensivt indre liv, under hvilket søvn er en umulighed. Enhver, som har iagttaget andre mennesker i sådanne øjeblikke, erindrer øjnenes glans og den sælsomme bestemthed, der formedelst denne forbigående indflydelse kommer i simple træk. Det er, som om en ny, skarp modtagelighed for alle åndelige røster havde sendt vidunderligt virkende vibrationer gennem det tunge, dødelige legeme – som om "skønhed, født af sagte lyd", var kommet til den lyttendes ansigt.

I Silas' ansigt var der en sådan forklarelse, da han sad i sin lænestol og så på Eppie. Hun havde trukket sin stol tæt hen til ham og bøjede sig frem med begge hans hænder i sine, mens hun så op på ham. På bordet i nærheden af dem lå, belyst af et tællelys, det genfundne guld – det gamle, længe elskede guld, opstillet i ordnede bunker, som Silas plejede at opstille det i den tid, da det var hans eneste glæde. Han havde fortalt hende, hvorledes han plejede at tælle det hver nat, og hvor utrøstelig han var, indtil hun blev ham sendt.

"I førstningen havde jeg nu og da," sagde han i en dæmpet tone, "en følelse, som om du igen kunne forvandles til guld, for undertiden syntes jeg at se guldet, hvad vej jeg så vendte mit hoved; og jeg troede, at jeg ville være glad, om jeg kunne føle det og opdage, at det var kommet tilbage. Men det varede ikke længe. Da en kort tid var gået, ville jeg have anset det for en forbandelse, om det var kommet igen og havde taget dig fra mig, for jeg havde da lært at føle trang til dine lokker og din stemme og berøringen af dine små fingre. Du vidste dengang ikke, Eppie, da du var sådan en lille en – du vidste dengang ikke, hvad din gamle fader Silas følte for dig."

"Men nu ved jeg det, fader," sagde Eppie. "Når du ikke havde været, ville de have bragt mig til fattighuset, og der ville ikke have været nogen, som holdt af mig."

"Velsignelsen var min, mit dyrebare barn. Var du ikke blevet sendt for at frelse mig, ville jeg have gået i graven i min elendighed. Pengene blev mig berøvet i rette tid; og du ser, de er blevet gemt – gemt, til du behøvede dem. Det er vidunderligt – vort liv er vidunderligt."

Silas sad tavs i nogle minutter og så på pengene. "De har nu ingen magt over mig," sagde han grublende – "det har de ikke. Gud ved, om de nogensinde igen kunne få det – jeg er bange for, at de kunne, hvis jeg mistede dig, Eppie. Jeg kunne da igen komme til at tænke, at jeg var forladt, og tabe den følelse, at Gud har været god imod mig."

I dette øjeblik bankede det på døren, og Eppie måtte rejse sig op uden at svare Silas. Hun var smuk; kærlige tårer samlede sig i hendes øjne, og der var en let rødme på hendes kinder, da hun stred hen for at åbne døren. Denne rødme tiltog, da hun så mr.

og mrs. Godfrey Cass. Hun nejede på bondemanér og holdt døren vidt åben, for at de kunne gå ind.

"Vi forstyrrer Dem meget sildigt, mit barn," sagde mrs. Cass, idet hun tog Eppies hånd og så på hendes ansigt med et udtryk af ivrig interesse og beundring. Nancy selv var bleg og rystede.

Efter at have sat stole frem til mr. og mrs. Cass, gik Eppie hen til Silas og blev stående der overfor dem.

"Nå, Marner," sagde Godfrey, der forsøgte at tale i en fast tone, "det er mig en stor trøst, at De igen har fået Deres penge, som for så mange år siden blev Dem berøvet. Det var desværre en af min familie, der gjorde Dem uret, og jeg føler mig forpligtet til på enhver måde at søge at gøre den god igen. Alt, hvad jeg kan gøre, vil ikke være andet end afbetalingen af en gæld, selv om jeg kun så hen til tyveriet. Men der er også andre ting, som jeg er Dem forbunden – vil være Dem forbunden for, Marner."

Godfrey gjorde vold på sig selv. Det var blevet aftalt mellem ham og hans kone, at de skulle være meget forsigtige med at fremsætte deres ærinde, og at om muligt den egentlige meddelelse med hensyn til Eppie skulle forbeholdes fremtiden, for at hun lidt efter lidt kunne erfare, at Godfrey var hendes fader. Nancy havde bestemt rådet til dette, fordi hun indså, at Eppie uundgåeligt måtte se forholdet mellem hendes fader og moder i et pinligt lys.

Silas, der altid følte sig slet tilpas, når han talte med "fine folk" således som mr. Cass – høje, kraftige, blomstrende mænd, der i reglen sås til hest – svarede noget tvungent: "Sir, jeg har allerede meget at takke Dem for. Hvad tyveriet angår, betragter

jeg det ikke som noget tab for mig. Og om jeg også gjorde det, kunne De ikke gøre noget ved det; De er ikke ansvarlig for det."

"De kan måske nok betragte det således, Marner, men det kan jeg aldrig, og jeg håber, at De vil lade mig handle efter min egen følelse af, hvad der er retfærdigt. Jeg ved, at De let lader Dem tilfredsstille; De har hele Deres liv igennem været en arbejdsom mand."

"Ja, sir, ja," sagde Marner eftertænksomt. "Havde jeg ikke arbejdet, ville det have set galt ud for mig; arbejdet var min støtte, da alt andet havde svigtet mig."

"Ja," sagde Godfrey, der kun troede, Marners ord gjaldt hans legemlige behov, "det var et godt håndværk for Dem her på egnen, for der har været meget at væve. Men De er snart for gammel til sådant stadigt arbejde, Marner; det er nu på tide, at De får nogen hvile. De ser en hel del medtaget ud, skønt De ikke er nogen gammel mand, er De vel?"

"Fem og halvtreds, så vidt jeg ved," sagde Silas.

"Å, så kan De jo godt leve tredive år endnu – se blot på gamle Macey! Og de penge dér på bordet er dog, når alt kommer til alt, ikke meget. De kunne ikke strække langt, enten de så bliver sat på rente, eller de vil leve af dem, så længe de varede; de ville ikke strække langt, når De kun havde Dem selv at sørge for, og nu har De i mange år haft to at sørge for."

"Jeg er ikke bange for at komme til at lide nød, sir," sagde Silas, som ikke lod sig skræmme af, hvad Godfrey sagde. "Vi – Eppie og jeg – vil nok komme ud af det. Der er få arbejdsfolk, som har lagt så meget til side. Jeg ved ikke, hvordan det er med fine folk, men jeg betragter det som en hel del – næsten for meget. Og vi har ikke mange fornødenheder."

"Blot haven, fader," sagde Eppie, der øjeblikket efter rødmede til op over begge øren.

"De holder altså meget af en have, mit barn?" sagde Nancy, som antog, at denne forandring i udgangspunktet måske kunne hjælpe hendes mand. "Det er jeg enig med Dem i; jeg ofrer megen tid til haven."

"Ja, der er en stor have ved det røde hus," sagde Godfrey, forundret over den vanskelighed, der var for ham ved at fremsætte et forslag, som før var forekommet ham så let. "De har nu i seksten år vist Eppie en stor velgerning, Marner. Det ville vel være Dem en trøst at vide hende godt forsørget, ikke sandt? Hun ser blomstrende og rask ud, men hun ser ikke ud til at kunne tåle hårdt arbejde; hun ligner ikke et barn af forældre, der må slide hårdt for føden. De ville vist ikke have noget imod at se hende forsørget af folk, som kunne efterlade hende noget og gøre hende til en dame; hun er mere skikket til det end til hårdt slid, hvilket jo om nogle år måtte falde i hendes lod."

Der kom en svag rødme over Marners ansigt, men den forsvandt som en flygtig lysstråle. Eppie undrede sig simpelthen over, at mr. Cass talte således om ting, der ikke syntes at have noget med virkeligheden at bestille; men Silas var krænket og ængstelig.

"Jeg forstår ikke, hvad De mener, sir," svarede han, da han ikke havde ord til sin rådighed for at udtrykke de blandede følelser, hvormed han havde hørt mr. Cass' ord.

"Min mening er følgende, Marner," sagde Godfrey, der nu var fast bestemt på at komme til sagen. "Mrs. Cass og jeg har, som De ved, ingen børn – ingen, som kan høste nytte af vort gode hjem og alt andet, som vi har, og som er mere, end vi selv

behøver. Og vi ville gerne have én, der kunne være os i datters sted – vi ville gerne have Eppie, og vi skulle i alle måder behandle hende som vort eget barn. Det ville være en stor trøst for Dem på Deres gamle dage, håber jeg, at se hendes lykke gjort således, efter at De har anstrengt Dem for at opdrage hende så godt. Og det er billigt, at De får al mulig løn derfor. Jeg er vis på, at Eppie altid vil elske Dem og være Dem taknemmelig; hun ville meget hyppigt komme og besøge Dem, og vi ville alle søge at gøre alt, hvad vi kunne, for at gøre Dem livet behageligt."

Når en jævn mand som Godfrey Cass er forlegen, mens han taler, kommer han nødvendigvis til at sige mere stødende ord end han har til hensigt, ord, som let krænker et pirreligt gemyt. Mens han havde talt, havde Eppie roligt lagt sin arm om Silas' hals og lagt sin hånd kærligt op til hans kind; hun mærkede, at han rystede voldsomt. Han tav i nogle minutter, da mr. Cass havde hørt op at tale, ikke i stand til at besejre sine stridende følelser, der alle var lige pinefulde. Eppies hjerte svulmede ved bevidstheden om, at hendes fader var bedrøvet, og hun ville just bøje sig ned og tale til ham, da den kæmpende frygt endelig vandt overhånd over alle andre hos Silas, og han sagde i en sagte tone: –

"Eppie, mit barn, tal. Jeg vil ikke stå dig i vejen. Tak mr. og mrs. Cass."

Eppie tog sin hånd fra sin faders hals og trådte et skridt frem. Hendes kinder blussede, men denne gang ikke af undseelse; følelsen af, at hendes fader led og var i tvivl, bortjog alle tanker om hende selv. Hun nejede dybt, først for mrs. Cass og derpå for mr. Cass, og sagde:

"Tak, madame – tak, sir. Men jeg kan ikke forlade min fader eller holde mere af nogen anden end af ham. Og jeg bryder mig ikke om at blive dame – mange tak for Deres godhed" (Eppie nejede igen). "Jeg kan ikke opgive de folk, jeg har været vant til."

Eppies læber begyndte at bæve ved de sidste ord. Hun trak sig igen tilbage til sin faders stol og lagde sin arm om hans hals, mens Silas med undertrykt hulken rakte sin hånd op for at trykke hendes.

Nancy havde tårer i øjnene, men hendes deltagelse for Eppie var naturligvis delt med hendes bekymring for manden. Hun turde ikke tale og grublede på, hvad der foregik i hendes mands sind.

Godfrey var noget irriteret, hvilket så godt som ingen kan undgå at være, når han møder en uventet hindring. Han havde været opfyldt af anger og ønsker om at gøre sin fejl god, så vidt det stod til ham; han var optaget af mægtige følelser, der skulle lede til en forudbestemt fremgangsmåde, som han havde skønnet var den rette, og han var ikke forberedt på med en retfærdig vurdering af forholdene at sætte sig ind i andre folks følelser, der modvirkede hans dybe beslutninger. Den bevægelse, hvormed han igen talte, var ikke aldeles ublandet med vrede.

"Men jeg har et krav på dig, Eppie – det stærkeste af alle krav. Det er min pligt, Marner, at anerkende Eppie som mit barn og sørge for hende. Hun er mit barn – hendes moder var min hustru. Jeg har et naturligt krav på hende, som må gå forud for ethvert andet."

Eppie fo'r sammen og blev ganske bleg. Silas derimod, som ved Eppies svar var blevet befriet fra den frygt, at hans mening

skulle stå i modstrid til hendes, følte modstandsånden hos sig løst, ikke uden et vist anstrøg af faderstolthed. "Sir," svarede han med en bitterhed i tonen, der ikke havde fremtrådt hos ham siden den mindeværdige dag, da hans ungdomshåb var gået til grunde, – "hvorfor sagde De ikke det for seksten år siden og gjorde fordring på hende, inden jeg var kommet til at elske hende, i stedet for at komme og tage hende fra mig nu, da de lige så gerne kunne tage hjertet ud af livet på mig? Gud gav mig hende, fordi De vendte hende ryggen, og han betragter hende som min datter; De har ingen ret til hende. Når en mand jager en velsignelse fra sin dør, tilkommer den dem, som modtager den."

"Jeg ved det, Marner. Jeg havde uret. Jeg har angret min opførsel imod hende," sagde Godfrey, der ikke kunne andet end føle brodden i Silas' ord.

"Det glæder mig at høre, sir," sagde Marner med stigende sindsbevægelse; "men anger kan ikke forandre, hvad der er sket for seksten år siden. Det, at De nu kommer og siger: Jeg er hendes fader, forandrer ikke følelserne inden i os. Det er mig, som hun har kaldt sin fader, lige siden hun kunne sige dette ord."

"Men jeg synes, at De kunne betragte sagen på en fornuftigere måde, Marner," sagde Godfrey, der uventet var blevet imponeret ved væverens åbenhjertige måde at sige sandheden på. "Det er ikke at forstå således, som om hun skulle berøves Dem aldeles, så at De aldrig mere ville få hende at se. Hun vil vedblive at være i nærheden af Dem, og hun vil meget hyppigt komme og besøge Dem. Hun vil nære ganske de samme følelser for Dem som hidtil."

"Ganske de samme?" sagde Marner i en mere bitter tone end nogensinde før. "Hvorledes skulle hun nære ganske de samme følelser for mig som nu, da vi spiser af det samme fad og drikker af det samme glas og tænker på de samme ting fra den ene dag til den anden? Ganske de samme? Det er tom tale. De vil skille os fra hinanden."

Godfrey, der ikke havde erfaring nok til at forstå alt, hvad der lå i Marners simple ord, blev atter noget vred. Det forekom ham, at væveren var noget egenkærlig (en dom, der let fældes af dem, som aldrig har prøvet deres egen offerberedvillighed), når han således modsatte sig, hvad der utvivlsomt var til Eppies bedste, og han følte sig opfordret til for hendes skyld at hævde sin myndighed.

"Jeg havde troet, Marner," sagde han i en streng tone – "jeg havde troet, at Deres kærlighed til Eppie ville have gjort, at De glædede Dem over, hvad der var til hendes bedste, selv om det gjorde det nødvendigt for Dem at bringe et offer. De burde erindre, at Deres liv er usikkert, og at hun nu er i en sådan alder, at hendes skæbne snart kan blive bestemt på en måde, der er vidt forskellig fra, hvad den ville være i hendes faders hjem; hun kan måske gifte sig med en simpel arbejdsmand, og hvad jeg så end kunne gøre for hende, kunne jeg i alt fald ikke gøre hende livet behageligt. De stiller Dem i vejen for hendes lykke, og skønt jeg nødig vil krænke Dem efter alt det, De har gjort, og jeg ikke har gjort, føler jeg nu, at det er min pligt at stå på, at jeg fremtidig selv sørger for min datter. Jeg vil gøre min pligt."

Det ville være vanskeligt at sige, om Silas eller Eppie var heftigst bevæget ved Godfreys sidste ord. Tanken havde været

meget travlt beskæftiget hos Eppie, mens hun hørte på tvisten mellem hendes gamle, længe elskede fader og denne nye, fremmede fader, som pludselig var trådt i stedet for den sorte, ukendelige skygge, der havde holdt ringen og sat den på hendes moders finger. Hendes fantasi var vandret tilbage i gisninger og frem i anelser om, hvad denne åbenbarede faderværdighed førte med sig, og der var ord i Godfreys sidste tale, som hjalp til at gøre anelserne særdeles bestemte. Det var ikke fordi disse tanker, enten om fortiden eller om fremtiden, afgjorde hendes beslutning – den var afgjort af de følelser, som blev sat i bevægelse ved hvert ord, Silas ytrede; men de fremkaldte, selv afset fra disse følelser, en sky for den tilbudte lod og den nys opdagede fader.

På den anden side var Silas atter slået af samvittighedsangst for, at Godfreys beskyldning skulle være sand – at han af sin egen vilje skabte en hindring for Eppies lykke. Længe var han tavs og kæmpede for den selvbeherskelse, som var nødvendig, for at han kunne udtale de vanskelige ord. Endelig fremstammede han dem.

"Jeg vil ikke sige mere. Lad det være, som De vil. Tal med barnet. Jeg vil ikke forhindre noget."

Selv Nancy delte, trods al sin varme følelse, sin mands anskuelse, at Marners ønske om at beholde Eppie, efter at hendes virkelige fader havde vedkendt sig hende, ikke lod sig retfærdiggøre. Hun indså, at det var en hård prøvelse for den stakkels væver. Men hendes lovbog lod ingen tvivl tilbage om, at en kødelig fader måtte have et krav, der var større end en plejefaders. Desuden kunne Nancy, der hele sit liv igennem havde været vant til velstand og de bedre stillede

samfundsklassers forrettigheder, ikke sætte sig ind i de glæder, som opdragelsen og vanen forbinder med alle de små formål og bestræbelser af de fattige, som er født fattige; efter hendes anskuelser kom Eppie, når hun fik sin fødselsret tilbage, i besiddelse af et længe savnet, men ubestrideligt gode. Derfor hørte hun Silas' sidste ord med tilfredshed og tænkte ligesom Godfrey, at deres ønske nu var opfyldt.

"Min kære Eppie," sagde Godfrey, idet han ikke uden en vis forlegenhed så på Eppie med den følelse, at hun var gammel nok til at dømme ham, "det vil altid være vort ønske, at du skal vise din kærlighed og taknemmelighed imod en mand, der i så mange år har været en fader for dig, og vi vil bestræbe os for at hjælpe dig med på alle måder at gøre ham livet behageligt. Men vi håber, at du vil komme til at holde lige så meget af os, og skønt jeg i så mange år ikke har været, hvad en fader burde have været imod dig, ønsker jeg at gøre alt, hvad der står i min magt, for dig resten af mit liv og at sørge for dig som mit eneste barn. Og du vil i min kone have den bedste moder – det er en velsignelse, som du ikke har kendt, så længe du har været gammel nok til at kende den."

"Du vil være mig en skat, mit barn," sagde Nancy med sin milde stemme. "Vi vil ikke savne noget, når vi har vor datter."

Eppie kom ikke frem og nejede, som hun før havde gjort. Hun holdt Silas' hånd i sin og trykkede den fast – det var en vævers hånd, med en håndflade og fingerspidser, som var følsomme for et sådant tryk – mens hun talte med roligere bestemthed end før.

"Jeg takker Dem, madame – jeg takker Dem, sir, for Deres tilbud – de er store og overgår langt mine ønsker. Men jeg ville

ikke mere have nogen glæde i livet, hvis jeg blev tvunget til at forlade min fader og vidste, at han sad hjemme og tænkte på mig og følte sig ene og forladt. Vi har været vant til at være lykkelige sammen hver dag, og jeg kan ikke tænke mig nogen lykke uden ham. Og han siger, at han ingen havde i verden, der brød sig om ham, førend jeg blev ham sendt, og han ville intet have, når jeg var borte. Han sørgede for mig og elskede mig fra først af, og jeg vil blive hos ham, så længe han lever. Ingen skal nogen sinde komme mellem ham og mig."

"Men du må være vis på, Eppie," sagde Silas i en sagte tone – "du må være vis på, at du aldrig vil fortryde, at du har valgt at blive mellem fattige folk og med fattige klæder og fattige omgivelser, mens du kunne have haft alting rigt og stort."

Hans betænkeligheder i denne henseende var tiltaget, da han hørte på Eppies trofaste og kærlige ord.

"Jeg vil aldrig fortryde det, fader," sagde Eppie. "Jeg ville ikke vide, hvad jeg skulle tænke på eller ønske, hvis jeg var imellem ting, som jeg ikke havde været vant til. Og det ville kun nytte mig lidet, at jeg gik fint klædt og kørte i gig og sad på en plads i kirken, som ville bringe dem, som jeg holder af, til at betragte mig som upassende selskab for dem. Hvad kunne jeg da bryde mig om?"

Nancy så på Godfrey med et bedrøvet, spørgende blik. Men hans øjne var fæstet på gulvet, mens han tegnede på det med sin stok, som om han åndsfraværende grublede på noget. Hun troede, at der var et ord, som måske bedre kunne komme fra hendes læber end fra hans.

"Hvad De siger, er naturligt, mit kære barn – det er naturligt, at De nærer inderlig hengivenhed for dem, som har opdraget

Dem," sagde hun mildt; "men De har en pligt imod Deres retmæssige fader. Der er måske ofre at bringe på begge sider. Når Deres fader åbner sit hjem for Dem, synes jeg, at De ikke bør vende det ryggen."

"Jeg kan ikke have nogen følelse af, at jeg har anden fader end den ene her," sagde Eppie heftigt, mens hendes øjne fyldtes med tårer. "Jeg har altid tænkt mig i et lille hjem, hvor han ville sidde ved kaminen, og hvor jeg ville pleje ham og gøre alt for ham; jeg kan ikke tænke mig noget andet hjem. Jeg er ikke opdraget til at være en dame, og jeg kan ikke vende mit sind til det. Jeg holder af fattigfolk, af deres huse og deres levemåde. Og," tilføjede hun endelig lidenskabeligt, mens tårerne randt ned ad hendes kinder, "jeg har lovet at gifte mig med en arbejdsmand, som vil bo hos fader og hjælpe mig med at pleje ham."

Godfrey så op på Nancy med blussende kinder og opspilede øjne. Denne kuldkastelse af en plan, som han havde fattet med den ophøjede bevidsthed, at han stod i begreb med til en vis grad at gøre sit livs største uret god, gjorde luften i værelset ganske kvælende for ham.

"Lad os gå," sagde han i en dyb tone.

"Vi vil nu ikke tale længere om det," sagde Nancy og rejste sig. "Vi ønsker Dem alt godt, mit barn – og Dem med, Marner. Vi skal komme og besøge Dem igen. Det er nu snart silde."

På denne måde dækkede hun sin mands bratte bortgang, for Godfrey var gået lige hen til døren, ude af stand til at sige mere.

20

Nancy og Godfrey gik hjem i tavshed under den stjernebesåede himmel. Da de kom ind i dagligstuen, kastede Godfrey sig i sin stol, mens Nancy lagde sin hat og sit sjal og stod ved kaminen i nærheden af sin mand, som hun ikke ville forlade, om så blot for nogle øjeblikke, mens hun på den anden side var bange for at sige noget, for at det ikke skulle støde hans følelser. Endelig vendte Godfrey sit hoved om imod hende, og deres øjne mødtes. Ingen af dem røbede nogen bevægelse. Det stille, gensidige blik mellem en tillidsfuld mand og hustru er som det første øjebliks ro efter en stor anstrengelse eller en stor fare, der ikke bør forstyrres af noget ord eller nogen handling, som kunne drage følelserne bort fra hvilens friske nydelse.

Men nu udstrakte han sin hånd, og da Nancy lagde sin i hans, trak han hende op til sig og sagde: –

"Det er forbi!"

Hun bøjede sig ned for at kysse ham og sagde da, mens hun stod ved hans side: "Ja, jeg er bange for, at vi må opgive håbet om at få hende til datter. Det ville ikke være rigtigt at tvinge hende til at komme til os imod hendes vilje. Vi kan ikke forandre hendes opdragelse og følgerne af den."

"Nej," sagde Godfrey med en bestemthed i tonen, der stod i modstrid til hans sædvanlige sorgløse og ubetonede tale – "der gives gældsforpligtelser, som vi ikke kan betale ligesom en pengegæld ved at betale ekstra for de år, der er gået. Mens jeg har opsat og opsat, er træerne vokset – det er nu for silde. Marner havde ret i, hvad han sagde om den mand, der jager velsignelsen fra sin dør; den tilfalder da en anden. Engang

ønskede jeg at gælde for barnløs, Nancy – nu vil jeg gælde for barnløs imod mit ønske."

Nancy talte ikke straks, men da der var gået en kort tid, spurgte hun: – "Du vil altså ikke gøre det bekendt, at Eppie er din datter?"

"Nej – hvad gavn kunne det gøre nogen? – Det ville kun gøre skade. Jeg må gøre, hvad jeg kan, for hende i den livsstilling, hun vælger. Jeg må se, hvem det er, hun tænker på at gifte sig med."

"Når det ikke kan gavne noget at gøre sagen bekendt," sagde Nancy, der troede, at hun nu kunne tillade sig den lettelse at udtale en følelse, som hun hidtil havde søgt at holde tilbage, "ville jeg være meget taknemmelig, om fader og Priscilla aldrig bedrøvedes med at erfare, hvad der er sket i fortiden, med undtagelse af Dunseys forbrydelse; det kan ikke undgås, at de får den at vide."

"Jeg skal sørge for hende i mit testamente. Det ville være mig meget imod, om der kom noget ud mellem folk om det ligesom om Dunsey," sagde Godfrey tankefuld. "Jeg kan ikke se, at der ville komme andet end vanskeligheder af at fortælle det nu. Jeg må gøre, hvad jeg kan, for at gøre hende lykkelig på hendes vis. Jeg har," tilføjede han efter et øjebliks pause, "en anelse om, at det er Aaron Winthrop, hun mente, at hun var forlovet med. Jeg kan huske, at jeg har set ham gå fra kirke med hende og Marner."

"Det er jo en ædruelig og flittig karl," sagde Nancy, der forsøgte at se sagen i et så godt lys som muligt.

Godfrey faldt atter i tanker. Nu så han bedrøvet op på Nancy og sagde:

"Hun er en smuk og vakker pige, ikke sandt, Nancy?"

"Jo, min ven, og hun har ganske dit hår og dine øjne; det undrer mig, at det aldrig før er faldet mig ind."

"Jeg tror, at hun fattede nag til mig ved tanken om, at jeg var hendes fader; jeg kunne se en forandring i hendes væsen fra det øjeblik af, at jeg sagde det."

"Hun kunne ikke finde sig i tanken om, at hun ikke skulle betragte Marner som sin fader," sagde Nancy, der ikke ønskede at bestyrke sin mands pinefulde følelser.

"Hun tror, at jeg gjorde hendes moder uret, ligesom jeg har gjort hende. Hun anser mig for værre, end jeg er. Men det må hun jo gøre; hun kan aldrig få alting at vide. Det er en del af min straf, Nancy, at min datter afskyr mig. Jeg ville aldrig have haft den sorg, hvis jeg havde været dig tro – hvis jeg ikke havde været en dåre. Jeg havde ingen ret til at vente andet end ondt af det ægteskab – tilmed da jeg unddrog mig fra at opfylde en faders pligt."

Nancy tav; hendes retfærdighedsfølelse tillod hende ikke at forsøge på at mildne brodden af, hvad hun følte var en naturlig anger.

Han talte igen efter et øjebliks forløb. Men hans tone var da meget forandret; den tidligere selvbebrejdelse var blandet med ømhed.

"O, jeg fik dog dig, Nancy; og dog har jeg knurret og været utilfreds, fordi jeg ikke også fik noget andet – som om jeg fortjente det!"

"Du har aldrig været anderledes imod mig, end du burde, Godfrey," sagde Nancy med rolig oprigtighed. "Min eneste

bekymring ville være forbi, hvis du ville finde dig i den lod, som er os given."

"Måske er det ikke for silde i den henseende at omvende mig, skønt det i visse retninger – så kan man sige, hvad man vil – er for silde at blive bedre."

21

Næste morgen, da Silas og Eppie sad ved deres morgenmad, sagde han til hende:

"Eppie, der er en ting, jeg i de sidste to år har tænkt på at gøre, og nu, da vi har fået pengene tilbage, kan vi gøre det. Jeg har spekuleret på det i nat, og jeg tror, at vi vil begive os bort i morgen for at benytte tiden, mens vejret endnu er smukt. Vi vil bede din gudmoder at passe på huset og alt, hvad der er i det, og så vil vi pakke noget tøj sammen og gå."

"Hvorhen, fader?" sagde Eppie meget forundret.

"Til min gamle hjemstavn – til den by, hvor jeg er født – til Lygtesmøgen. Jeg vil gerne tale med præsten, mr. Paston; der kan måske være kommet noget for en dag, som kan have vist dem, at jeg var uskyldig i tyveriet. Og mr. Paston var en mand med en lys forstand – jeg længes efter at tale med ham om lodkastningen. Og jeg kunne også have lyst til at tale med ham om religionen her. For jeg er nær ved at tro, at han ikke kender den."

Eppie var meget fornøjet, for der frembød sig nu ikke blot en udsigt for hende til med undren og glæde at se en fremmed egn, men og så til at komme tilbage og fortælle Aaron om det. Aaron var meget klogere, end hun var, med hensyn til de fleste ting – det ville være meget morsomt at have denne lille fordel over ham.

Skønt mrs. Winthrop nærede en ubestemt frygt for, at en så lang rejse medførte farer, og forlangte mange forsikringer om, at de ikke ville forlade fragtvognenes slagne landevej, var hun

ganske glad over, at Silas igen ville besøge sin hjemstavn og se at erfare, om han var blevet renset for den falske anklage.

"De vil få et lettere sind resten af Deres liv, mester Marner," sagde Dolly – "det vil De. Og hvis der kan fås noget lys i den smøge, De taler om, så kunne vi nok trænge til det i denne verden, og jeg ville selv være glad over det, hvis De kunne komme tilbage med det."

På den fjerde dag derefter vandrede da Silas og Eppie i deres søndagsklæder, med en lille bylt, indbundet i et blåt lærreds lommetørklæde, gennem gaderne i en stor fabriksby. Forstyrret ved de forandringer, som i løbet af tredive år var foregået med hans fødested, havde Silas standset flere personer efter hinanden for at spørge dem om byens navn, for at han kunne være sikker på, at han ikke havde taget fejl af den.

"Spørg efter Lygtesmøgen, fader – spørg den herre der med kvasterne på skulderen, som står i butiksdøren; han har ikke sådan hast som de andre," sagde Eppie, der var noget bekymret over sin faders forstyrrede udseende, og desuden følte sig ilde tilpas midt i støjen og bevægelsen og mellem de mange fremmede, ligegyldige ansigter.

"Han ved ingen besked om det, mit barn", sagde Silas, "fine folk har aldrig været i Lygtesmøgen. Men måske en eller anden kan sige mig, hvor vejen er til Fængselsgaden, hvor arresthuset er. Derfra kender jeg vejen så godt, som om jeg havde set den i går."

Med noget besvær og efter megen søgen og mange nye forespørgsler kom de til Fængselsgaden, og fængslets skumle mure, den eneste genstand, der svarede til noget billede i Silas'

hukommelse, gav ham den glade vished, som ingen forsikring om byens navn hidtil havde givet ham, at han var i sin fødeby.

"Ja," sagde han, idet han trak vejret dybt, "det er arresthuset, Eppie; det er ganske som i gamle dage; nu er jeg ikke bange. Det er den tredje gade på venstre hånd fra arresthusdøren, som vi skal ned ad."

"Hvor det er et fælt, skummelt sted!" sagde Eppie. "Det skjuler ganske himlen! Det er værre end fattighuset hjemme. Gudskelov, at du nu ikke bor her i byen, fader. Ligner Lygtesmøgen denne gade?"

"Mit kære barn," sagde Silas smilende, "det er ikke sådan en stor gade. Jeg har selv aldrig fundet mig vel tilpas i denne gade, men jeg elskede Lygtesmøgen. Alle butikkerne her er forandrede, tror jeg – jeg kan ikke kende dem; men jeg ved nok, hvor vi skal om ad; det er den tredje gade herfra."

"Her er den," sagde han i en tilfreds tone, da de kom til en snæver gyde. "Så skal vi igen gå til venstre, og så et lille stykke lige ud, op ad Skomagergade; og så kommer vi til indgangen ved siden af det fremspringende vindue, hvor der er en rendesten midt på gaden. Jeg kan tydelig se det alt sammen."

"O, fader, det er mig, som om jeg skulle kvæles," sagde Eppie. "Jeg havde aldrig troet, at folk levede således, så tæt sammenstuvede. Stenbruddet vil se dobbelt smukt ud, når vi kommer tilbage!"

"Det forekommer også mig, mit barn, at her ser noget løjerligt ud – og her lugter så slemt. Jeg kan ikke tro, at her lugtede således i gamle dage."

Hist og her stirrede et gustent, snavset ansigt frem af en mørk gang ud på de fremmede, hvilket forøgede Eppies

utilpashed således, at det var en stor og med længsel imødeset lettelse for hende, da de fra gyden kom ud i Skomagergade, hvor der var en bredere strimmel himmel.

"Nej se!" sagde Silas; "der kommer folk ud af Lygtesmøgen, som om de havde været i kirke på denne tid af dagen – en hverdag middag!"

Pludselig fo'r han sammen og blev stående med et udtryk af bekymring og forbavselse, der gjorde Eppie ganske ængstelig. De stod foran porten til en stor fabrik, hvoraf mænd og kvinder strømmede ud for at gå til middag.

"Fader," sagde Eppie, idet hun knugede hans arm, "hvad er der i vejen?"

Men hun måtte atter og atter gentage sit spørgsmål, inden Silas kunne svare hende.

"Den er borte, mit barn," sagde han endelig, heftigt bevæget – "Lygtesmøgen er borte. Den må have været her, for her er huset med det fremspringende vindue – jeg kender det – det er ganske som før; men de har bygget denne nye port; og se der, den store fabriksbygning! Det er alt sammen borte – kapel og det hele."

"Kom ind i den lille børstenbinderbutik og sæt dig ned, fader – de vil nok tillade, at du sidder der et øjeblik," sagde Eppie, der altid var ængstelig for, at et af hendes faders sælsomme anfald skulle komme. "Måske folkene kan sige dig, hvad der er blevet af kapellet."

Men hverken af børstenbinderen, der først var kommet til Skomagergaden for ti år siden, da fabrikken allerede var opført, eller fra nogen anden til rådighed stående kilde kunne Silas

erfare noget om de gamle venner i Lygtesmøgen eller om præsten, mr. Paston.

"Det gamle sted er udslettet af jorden," sagde Silas til Dolly Winthrop den aften, da de kom tilbage – "den lille kirkegård og alting er borte. Det gamle hjem er forsvundet; jeg har nu intet andet hjem end dette. Jeg vil aldrig erfare, om de fandt ud af sammenhængen med tyveriet, eller om mr. Paston kunne have givet mig nogen opklaring angående lodkastningen. Den er mig en gåde, mrs. Winthrop, og jeg frygter for, at den vil blive mig en gåde til det yderste."

"Ja, mester Marner," sagde Dolly, som sad og lyttede til ham med et mildt udtryk i sit venlige ansigt, der nu var omgivet af grå hår, "jeg er også bange for det. Det er deres vilje deroppe, som så meget andet, der er dunkelt for os; men der er nogle ting, som jeg aldrig har været i tvivl om, og det er, hvad der hører til det daglige liv. De er engang blevet hårdt behandlet, mester Marner, og det ser ud til, at De aldrig vil lære retfærdigheden i det at kende; men det forhindrer ikke, at der er en retfærdighed, mester Marner, selv om det er nok så dunkelt for Dem og mig."

"Nej," sagde Silas, "nej; det er sandt. Siden barnet blev mig sendt, og jeg er kommet til at holde af hende som af mig selv, har jeg haft grund nok til at sætte min lid til Gud; og nu, da hun siger, at hun aldrig vil forlade mig, tror jeg, at jeg vil stole på ham, til jeg dør."

Slutning

Der var en tid af året, som i Raveloe ansås for at være særdeles passende til bryllupper. Det var, når de grønne syrener og guldregn i de gammeldags haver rakte deres gyldne og røde overflødighed op over de hvidtede mure, og når der var kalve, som endnu var unge nok til at trænge til spandefulde af nymalket mælk. Folk havde da ikke så travlt, som når høstens og ostelavningens tid kom; og desuden var det en tid, da en let brudedragt kunne bæres uden skade og tage sig ud til sin fordel.

Heldigvis skinnede solen varmere, end den plejede, på syrenbuskene den morgen, da Eppie blev gift, for hendes dragt var meget let. Hun havde ofte, skønt med en følelse af, at det var en forfængelig tanke, tænkt på, at det fuldendte mønster på en brudedragt ville være en hvid bomuldskjole med små blegrøde prikker; og da mrs. Godfrey Cass bad om at måtte give hende hendes brudedragt og anmodede Eppie om selv at vælge, hvorledes den skulle være, kunne hun efter tidligere overvejelse straks give et afgørende svar.

Set på afstand, da hun gik over kirkegården og ned ad landsbyens gade, syntes hun at være aldeles hvidklædt, og hendes hår så ud som guldstænk på en lilje. Den ene hånd hvilede på hendes mands arm, og med den anden knugede hun fader Silas' hånd.

"Du vil ikke give mig bort, fader," havde hun sagt, inden de gik i kirke; "du vil blot antage Aaron som din søn."

Dolly Winthrop gik bag ved med sin mand; og det var hele den lille brudeskare.

Der var mange øjne til at se på dem, og miss Priscilla Lammeter var glad ved, at hun og hendes fader tilfældigvis var kommet kørende til døren på "det røde hus" så betids, at de kunne se dette smukke syn. De var kommet for at holde Nancy med selskab denne dag, fordi mr. Cass af forskellige grunde havde måttet tage til Lytherly. Det var skade, for ellers kunne han ligesom mr. Crackenthorp og mr. Osgood have gået hen og set på bryllupsgildet, som han havde bestilt i "Regnbuen", da han naturligvis følte stor interesse for væveren, som en af hans egen familie havde gjort så stor uret.

"Jeg ville ønske, at Nancy havde haft det held at finde et barn som dette til at opdrage," sagde Priscilla til sin fader, mens de sad i giggen; "så ville jeg have haft noget at tænke på foruden mine lam og kalve."

"Ja, mit barn," sagde mr. Lammeter, "man føler, at man bliver gammel. Alting ser så dunkelt ud for gamle folk; de trænger til at have unge øjne omkring sig, som kan fortælle dem, at verden er som den plejer at være."

Nancy kom nu ud for at tage imod sin fader og søster; og brudeskaren var gået forbi "det røde hus" hen til den fattigere ende af landsbyen.

Dolly Winthrop var den første, der anede, at den gamle mr. Macey, der var blevet sat i sin lænestol udenfor sin dør, ventede en speciel opmærksomhed, da de kom forbi, eftersom han var for gammel til at være med ved bryllupsgildet.

"Mr. Macey venter, at vi skal sige et ord til ham," sagde Dolly; "han vil blive stødt, hvis vi går forbi ham uden at sige noget – og han er så værkbruden af gigt."

De bøjede derfor ind til siden for at give den gamle mand hånden. Han havde ventet på det og havde forud studeret sin tale.

"Nå, mester Marner," sagde han med en temmelig rystende stemme, "jeg har da oplevet, at mine ord er blevet sandhed. Jeg var den første, der sagde, at der intet ondt var i Dem, om også Deres udseende var Dem imod; og jeg var den første, der sagde, at De ville få Deres penge tilbage. Det var også ret og billigt. Jeg ville gerne have sagt Amen ved den hellige vielse; men Tookey har nu gjort det i lang tid, og jeg håber, at Deres lykke ikke vil blive mindre for det."

I den åbne gård foran "Regnbuen" var gæsterne allerede forsamlet, skønt der var endnu næsten en time til tiden. Men på den måde kunne de ikke blot nyde den ventede fornøjelse; de havde også rig lejlighed til at tale om Silas Marners sælsomme historie og gennem en tilbørlig række betragtninger komme til den slutning, at han havde erhvervet sig en velsignelse ved at handle som en fader imod et forladt, moderløst barn. Selv dyrlægen fornægtede ikke denne følelse; tværtimod, han adopterede den som specielt sin egen og opfordrede enhver tilstedeværende, der var dristig nok til det, til at modsige ham. Men han mødte ingen modsigelse; og alle tvistigheder i selskabet opløstes i en almindelig tilslutning til mr. Snells anskuelse, at når en mand havde fortjent sin lykke, så var det hans naboers pligt at gratulere ham.

Da brudeskaren nærmede sig, modtoges den med et hjerteligt hurra i "Regnbuens" gård, og Ben Winthrop, hvis vittigheder havde beholdt deres gemytlige præg, var ganske vel fornøjet ved at gå derind og modtage lykønskninger uden at

bryde sig om den foreslåede pause ved stenbruddet, inden han sluttede sig til selskabet.

Eppie havde nu der en større have, end hun nogen sinde havde gjort regning på, og der var ligeledes i andre retninger foretaget forandringer på bekostning af jorddrotten, mr. Cass, for at imødekomme de krav, som stilledes af Silas' større familie. For han og Eppie havde erklæret, at de hellere ville blive ved stenbruddet end tage til noget nyt hjem. Haven var på to sider omgivet af et stengærde, men foran var der et åbent rækværk, hvorigennem blomsterne strålede med sympatetisk glæde, da de fire personer kom inden for deres synsvidde.

"O, fader," sagde Eppie, "hvad vi har for et smukt hjem! Jeg tror, ingen kan være lykkeligere, end vi er."

Om "Silas Marner"

Forfatter: George Eliot (1819-1880).
Første udgave: *Silas Marner: The Weaver of Raveloe.* Blackwood & Sons, Edinburgh and London 1861.
Denne udgave efter: *Silas Marner, eller Væveren i Raveloe*. Oversat fra engelsk af P. V. Grove. Boghandler F. H. Eibes Forlag. København 1863.
Oversætter: Peter Vilhelm Grove (1832-1893).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Illustration af Mary L. Gow (1851-1929): *Eppie in the Toal Hole* (1882).

ISBN 978-87-7628-482-4
3. ebogsudgave, første udgave ISBN 978-87-7979-313-2 (Ølstykke 2013).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Få dig smidt fra hus og hjem og spist af med en shilling: Det er efter den engelske lovgivning ikke tilladt en fader at gøre sin ældste søn ganske arveløs. Denne bestemmelse omgås undertiden ved, at der efterlades pågældende én shilling. *Overs.anm.*